VIRI ILLVSTRIS

NICOLAI CLAVDII FABRICII DE PEIRESC, SENATORIS AQVISEXTIENSIS VITA.

Per PETRVM GASSENDVM Præpositum
Ecclesiæ Diniensis.

PARISIIS,
Sumptibus SEBASTIANI CRAMOISY,
Architypographi Regij, viâ Iacobæâ.

M. DC. XLI.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

PRINCIPI MAGNO, SAPIENTI, BONO,

LVDOVICO VALESIO ALENSI COMITI,

LEVIORIS EQVITATVS PER Gallias Magiſtro, & Gallo-Prouinciæ Proregi.

PETRVS GASSENDVS εὖ πράττειν.

MAGNE PRINCEPS,

Scribere aggredior quam abs me depoſcis laudatiſsimi Peireskij vitam. Quippe non priùs in hanc Prouinciam fauſtis auibus acceſsiſti, quàm

ingemuisti prareptam tibi, magnâ fatorum inuidiâ, illius consuetudinem; ac me, quem nôras fuisse cum ipsô familiarissimè versatum, perquàm studiosè de eius studiis, moribúsque es percontatus. Voluïsti etiam habitum oris ex effigie cognoscere, & loca adire, in quibus superessent illius vestigia, lustrando vbi habitare, vbi sedere, vbi præstanteis quosque viros, quibusdam quasi Sirenibus, detinere solitus fuisset. Denique in eam raptus es virtutum eius admirationem, vt conscribendæ illius vitæ non postremus auctor mihi fueris, ac me idcircò non inuitus à te abesse permiseris, vt in secessu hocce meo coronis citiùs imponeretur. Et poteram quidem germanam excusationem prætexere ex tenuitate virium: at cunctandum non censui, cùm ad multiplex officium attendi. Nam primùm quidem, quod ad Te spectat, morosus sim planè, nisi obsequar, qui nihil tale cogitans, ac nihil tale meritus, sic fui euocatus ad te salutandum, vt ex eo vsque tempore beneuolentia erga me tua esse non potuerit & liberior, & dulcior, & ad omnem comitatem, facilitatémque procliuior. Didici certè experiundo, quàm merito iure te suspiciat, amétque, & suas delicias tota ducat prouincia; fœlix videlicet Prorege, in quo philosophia, & imperium æquis momentis temperentur. Quinetiam ita pacis studia cum artibus belli

componis, ita cum Marte Musas concilias, vt ambiguum fiat, generosiorne, an eruditior emineas; & cùm immortale id decus sit tibi gentilitium, nemo tamen ex inclyta, Regiáque Valesiorum stirpe occurrat tecum comparandus. Sed memoranda hæc aliàs: nunc commendari satis non potest, quòd fasceis vbique submittis virtuti, neque in solis Principibus regiarum laudum materiam quæris. Nihil interesse existimas sub qua veste lateat heroïca mens; & modò pectus diuinum sit, propensum te ad cultum præstas. Exemplo certè erit perpetuo, & magnorum Ducum, Imperatorúmque factis accensendo, quòd iam tua commendatione Senatorij ordinis virum ob eximias animi doteis, inter Principes euehis; & ne vnquam illius fama intermoriatur, curam assumis. Oportet nempe in te poßideas quas in illo amas laudatas virtutes; neque potest affectus tui non perennare memoria, cui virtus ipsa est elogium pronunciatura sempiternum. Deinde quod spectat ad Virum, ingratus sim, nisi id præstem, quod singularis erga me amor, & munifica indoles erga omneis efflagitat. Nam me quidem quantum amârit, promptius est animo sentire, quàm verbis exprimere; satísque est dicere me fœlicitati vertere magnæ, quòd me tam carum habuerit, quòd tam frequentem sibi adesse, consilio-

rúmque animi omnium esse conscium voluerit; quòd in meum sinum vt cætera, sic extrema verba, animámque ipsam tandem exhalârit. Eam ob caussam, cùm nulli magis, quàm mihi esse cordi debeat capitis tam cari memoria; currenti sanè adhibes calcar, cùm tuo imperio id exigis, ad quod gratitudo, & ius amicitiæ me procliuem facit. Qui enim quoties quidpiam de illo cogito, loquor, audio, intima quadam suauissimáque animi lætitia perfundor: quomodo possim non iucundè vitæ eiusdem seriem sic scribendo retexere, vt cum plerisque cõmunicetur? An non videbor adhuc cum illo humanissimè conuersari, suaueisque horas consumere, ac tum mihi demùm satisfacere, vbi per me non steterit, quin tanti amici gloria efflorescat? Quantum verò ad propensionem, qua animatus in omneis fuit, exstitisse nemo videtur, qui in commùne bonum natus, id impensiùs curauerit, vt constantissimè prodesset vniuersitati generis humani. Nam multis quidem cessisse potest, si facultates spectaueris; nemini tamen, si virium modum, voluntatémque benefaciendi. Dignus proinde, qui regnârit in animis hominum, ac studiosorum præsertim, quos excitare, fouerêque eruditione, consilio, auctoritate, gratia, opibus suis destitit nunquam. Testes sunt boni, doctique omnes, qui consensu vnanimi fatentur nullum vnquam fuis-

ſe Mecœnatem generoſiorem. Heinc tametſi fama illius non videatur poſſe exſtingui, cuius illuſtri nomine litteratorum orbis completur; haud tamen committendum eſt, vt idem nobis exprobrari, quod Mecœnatis ſæculo poßit. Nam quòd huius hiſtoriam nemo coætaneus in poſteros tranſmiſerit, effectum eſt, vt præter nomen eruditis cariſſimum, vix quicquam de illo ad nos permanârit; & cùm idem Noſtro timendum videatur, æquum profectò, vt qui illi familiariter conuixerunt, id curent, vt quis fuerit, nepotibus etiam ſeris innoteſcat. Similis enim crepuſculo veſpertino eſt rerum fama, quæ initio clarißima, ita paulatim euaneſcit, vt abeat tandem in tenebras; opúſque adeò hiſtoria eſt, quæ facis inſtar illam producat. Agnoſco porrò neminem eſſe, cui, potiùs, quàm mihi id munus incumbat; quando nemo eſt, cui propter diuturnùm, familiarémque conuictum, ille potuerit eſſe perſpectior. Accedit, quòd licuit à morte ipſius ea interrogare, & cùm ex variis epiſtolis, tùm ex aliis monumentis intelligere, quæ non fuiſſent cuiuis perinde in promptu. Factum certè eſt ob hanc cauſam, vt cùm tot viri eximij huiuſmodi Spartam ornare potuiſſent, nihilominùs tecum conſpirârint, méque ſollicitauerint, vt illi admouerem manum. Poſtremò quod ſpectat ad Patriam, ad hanc ætatem, ad

posteros, iniurius sim prorsùs, si opus detrectem. Et patriæ quidem; nam species quædam impietatis videretur, si obduci paterer lumen, quo, vt hactènus coruscauit, sic meritò in posterum gloriari mirificè potest; si negligi id ornamentum, quo pronunciare penè licet nullum vnquam aut exstitisse, aut exstiturum magnificentius. Quippe non tota modò Europa, sed Asia quoque, & Africa, ac ipse etiam nouus orbis conuersos eius occasione in hanc prouinciam oculos habuit; nemóque vsquàm fuit eruditus, bonarúmve appetens rerum, qui non aut illum conuenire, aut cum eo certè agere per literas non affectârit. Tum præsenti quoque ætati; siquidem eius interest, vt qui sequentur, intelligant non fuisse effœtam in ipsa naturam; potuisséque eam virum magnum, insignémque producere, qui futuris pòst sæculis proponi in exemplum posset. Magna certè eius laus est, quòd videatur in illo vno collegisse omneis omnium sæculorum virtutes; possítque adeò sese efferre, quòd in ipso expresserit quicquid præclarum de Pandora fabulosa ætas confinxit. Denique ipsis posteris; quoniam iucundissimum ducent virum illum cognoscere, cuius singulari affectui sese plurimùm debere agnoscent; cuius fortassis imitatione sic tenebuntur aliqui, vt quasi Phœnices enasci ex illius cineribus non sine fructu aliquo generis humani

con-

contendent. Quod ſupereſt, vitam deſcribam, quæ narrationis ſimplicitate, non coloribus quæſitis ſpectetur. Alij, ſi videbitur, comptiore calamo expolient, ac hiſtoriæ forma donabunt quos ipſe commentarios, ceu rudera quædam, digeſſero ſolùm, veluti annaleis, in temporum ſeriem. Siquidem mihi animus eſt agere Damidem duntaxat, & ſi qui fortè cauſſabuntur delectum mihi non habitum, minima quæque obſeruitanti; dicam quod ille, etiam micas, quæ ex menſis Deorum ſunt, dignas videri, quæ colligantur. Fortè neque res iis erit ingrata, qui, ſimiles tui, pernoſſe magnos viros ſtudent, non ob actiones ſolùm illuſtreis, publicéque exhibitas; ſed ob obſcuras etiam, & quas euulgari ipſimet noluiſſent. Quippe quæ in oculis omnium, & cum claritate geruntur, neſcio quid perſonatum habent; vnde quidnam intus, & ſub cute lateat, internoſſe perarduum ſit; quæ verò procùl ab arbitris, & ſine famæ captatione, atque idcircò ſine fuco, ereptáque perſonâ fiunt, ea demùm hominem oſtendunt; quod diſcernere eſt operæpretium. Id ſcilicet animos addit ad imitandum præclarè geſta, cùm etiam in heroïbus nonnulla deprehendimus infirmitatis noſtræ indicia; neque perinde deſperamus eorum virtutes aſſequi, ac dum grandia quæque duntaxat narrantur. Sin verò nonnulli requirent illuſtriora quædam, & am-

pliora facta, quàm commemoraturi ſimus; nôrint oportet non omneis poſſe Scipiones eſſe, aut Maximos, vt bella, triumphóſque recordari valeant. Abundè illi merentur laudem, quos cùm fortuna ad ſummas opes, atque dignitates non euexerit; maiores tamen animos gerunt, generoſiore virtute ſunt, ac moliuntur grandiora longè, quàm pro conditione ſperare quis poßit. Talis porrò Peireskius fuit, quem exhibituri non ſumus, niſi vt virum, qui fuerit gradus, cenſúſque Senatorij; & qui ſeſe tamen ita geſſerit, vt ſe fecerit quolibet encomio, ac panegyri ſuperiorem. Videlicet ſumus duo quædam toto decurſu proſequuturi, ob quæ commendatus ſummoperè eſt; alterũ eruditio magna, ac omnigena, cum ardore ſciendi inexplebili: alterum cura indefeſſa promouendi arteis ingenuas, cum regia planè erga omneis literatos munificentia. Ex hiſce verò capitibus periculum ſanè non ſubeſt, ne efferre quidpiam hyperbolicè videar; loquar enim in ipſo ore eruditorum virorum, apud quos ille inclaruït, quique tantùm abeſt, vt me cauſſentur fuiße nimiùm, quin vereor potiùs, ne parcum nimis exſtitiſſe ſint conqueſturi. Sed ne hærere heic videar, patere, per-optime Princeps, vt quæ noſſe deſideras, deinceps enarraturus, exordiar à maioribus: vt vel ex eo capite conſtet, cur illum auctores conſtantißimè Nobilißimum vocitàrint.

DE VITA PEIRESKII

LIBER PRIMVS.

PRINCIPIO genus Peireskio fuit ex perantiquo illo Fabriorum, ſeu Fabriciorum ſtemmate, quod Piſis in Italia oriundum, tranſlatum eſt in hanc Prouinciam, à tempore vſque Diui Ludouici, ac partus ſalutiferi anno ſupra milleſimum ducenteſimo quinquageſimo quarto. Memorant enim Hugonem Fabrium inter Piſanos nobiles militiæ illi ſacræ adſcriptos, fuiſſe à Sancto Principe in Prouinciæ oras deductum, cùm ex Oriente rediens appulit Areas, ſeu Hieras, Olbiam ſcilicet antiquorum. Illeic cùm morbo detentus fuiſſet, & à diſcedente Rege commendatus, ea fuit apud viros primores auctoritate, & gratia, vt contendentium de arcis, & ciuitatis dominio diſſidia compoſuerit, ductáque deinceps ex ſtirpe Sollerienſi coniuge, fixam Areis ſtatuerit ſedē. Loco deinde cooptato in patrimonium Principis, præfectus ipſi legitur anno ſæculi illius ſeptua-

gesimo à Carolo primo Comite Prouinciæ, ac Rege Siciliæ, cui non minùs fuit, quàm Ludouico germano carus. Cœpit subinde ciuitatem, castrúmque variè communire; sed absoluit opus Aycardus eius filius, relicta ex nomine suo vni portarum nuncupatione, quæ etiam-num vocabulo corrupto dicitur Casanobria. Natus Hugoni præter Aycardum filius alius nomine Paulus, qui fuit à Carolo secundo maior Massiliæ Iudex creatus: itémque alius nomine Guillelmus, qui ex variis peregrinationibus redux, auctor fuit Xenodochij, in quo peregrini euntes, redeuntésque ex Palæstina curarentur. Sed, vt compendium faciam, successit deinceps nobilis progenies, armis, literis, pietate conspicua; cum subiecto ipsi per propagines, ætatésque varias dominio Regij, Spinosæ, Gramusæ, San-Iuliani, San-Ianeti, San-Laurentij, Lauernæ, Calasi, Petrisci, Valauesi, Riantij. Enimuerò taceri non debet abnepos Aycardi Antonius, ad quem, & ad Raymondum filium extant, leguntúrque apud Nostradamum humanissimæ Renati Regis literæ, cùm sese ante ducentos annos ad Neapolitanam expeditionem compararet. Fuerat Raymondus à puero vnà cum Renato in Ludouici secundi aula educatus; natúsque est illi, præter Antonium, Amedeus, qui, quòd esset natu posterior, ideo familiæ insignibus, seu Leoni furuo in scuto aureo lemniscum coccineum adiecit. Legitur is quoque Arearum præfectus, & Carolo tertio, cui Rex Franciæ breui successit, intimè notus. Ab hocce autem familia rursùs in duos ramos diuisa est: siquidem ipsi fuere duo filij, alter Fulco, alter

Guillelmus; ambo & peritiâ armorum, & prudentiâ iuris instructi. Quippe, cùm primùm in expeditione Pedemontana militassent, sese ab ipso reditu excolendo iuri totos addixerunt. Nam Guillelmus quidem natu minor, à magno auunculo Elziario Portanerio Brinoniensi, viro literato adoptatus, concessit iuris discendi caussâ Aureliam, & Auaricum; ductáque vxore Aruernate, in ea regione pedem fixit, & gratitudinis ergò insignia Portaneriæ domus assumpsit; in scuto nempe cæruleo fasciámque, & rosas argenteas. Reliquit porrò præter Hugonem iurisconsultum celebrem, filium alium nomine Ioannem, patrem Ioannis alterius, à quo procreatus Ioannes alius parens fuit Ioannis illius, qui iam Libellorum supplicum Magister, heroïnas habet germanas, tum Magdalenam Petro Seguierio, per-illustri Franciæ Cancellario; tum Mariam, viro generoso Philiberto Pompadorio Lemouicum Proregi nuptam. At Fulco, ex quo supremus Senatus vnà cum nascente superiore sæculo Aquis-Sextiis creatus fuit, maxima cum laude caussas perorauit, factúsque sæpiùs Prouinciæ procuratoribus Assessor, destinatus non semel fuit ad Ludouicum duodecimum, itémque ad Franciscum primum. Is, Fulconis eruditione, & probitate perspecta, Senatorem esse mero nutu iussit, anno eiusdem sæculi supra trigesimum secundo; & cùm Carolus Imperator immineret Prouinciæ, Annæo Mon-morantio Regiæ militiæ Præfecto consiliarium dedit. Memorabile porrò est, fuisse eum auctorem salutaris consilij, quo Mon-morantius regium Archiuum in

Baulcienſem tranſtulit arcem: ſic enim pretioſa illa tabularia euaſere id, quod fuit à Sabaudo deinceps Aquenſi Palatio illatum incendium. Quin-etiam cùm non poſſet vrbs Imperatoris copiis obſtare, ſeceſſus auctor ciuibus fuit, &, ne quid ex ea ſubſidij reſiduum fieret hoſtibus, ita ad peſſundandum cibaria, cæteráque hortari cœpit, vt primus & horrea in puteum, & vaſa vinaria, ac olearia in angiportum effuderit. Fulcone defuncto, admiſſus eſt Nicolaus filius in dignitatem Senatoriam anno ſæculi quadrageſimo quinto. Innotuit huius quoque virtus non modò Proregi Claudio Sabaudo Teudæ Comiti; ſed ipſi etiá Carolo IX. qui Senatu interdicto, miſſáque in locum illius ſummorum Iudicum decuriâ, conſcriptum decuriæ Nicolaum voluit, & Carolo ipſius fratri, poſtquàm per expeditionem Corſicaná copias deduxit, ſeſéque ſtrenuiſſimè geſſit, conceſſit vltrò dominium, & proprietatem Brigantij. Iam, vt accedamus ad Peireskij patrem, reliquit Nicolaus duos filios, Claudium nempe, & Reginaldum. Fuit autem Claudius corpore puſillo, ac infirmo quidem; ſed animo tamen planè generoſo, atque vegeto; adeò vt ab anno vſque eius ſæculi ſeptuageſimo ſecundo, quo paterna, atque auita dignitate donatus eſt, magni in Senatu & tota Prouincia fuerit nominis, ac Henrico Engoliſmenſi magno Melitenſium Francorum Priori, Proregique eximiè carus. Reginaldus verò innutritus à puero apud Duciſſam Ferrariæ Renatam Ludouici duodecimi filiam, cùm illa exigeret ſenium Montargirij dedit ſe deinceps iuri excolendo, allectúſque eſt ſub-

ſidiorum, ſacrique patrimonij comitibus, & rationalibus Magiſtris. Cùm incidiſſent autem illa henoticæ factionis difficillima tempora, perſtitit conſtans vnà cum fratre, in fide Regi debita, & (quod Bernardus Nogaretius Valletanus tum Prorex magni æſtimauit) Arearum arcem, atque adeò totam illam oram à Sabaudo deſciſcere, auctoritate ſua curauit. Porrò cùm frater viueret cœlebs, duxit ipſe in coniugem Margaretam Bompariam, quæ ex paterna ſtirpe equites, & præſides habuit; ex materna verò ad familias Valleuoriam, Forbinámque attinuit. Fando verò accepimus fuiſſe illam forma adeò eleganti, & compoſita, vt Catharina Medicea Regum mater, cùm Aquis-Sextiis inuiſeretur à nobilibus fœminis, ipſam vnam delegerit, quam ſuo oſculo dignaretur. Is itaque fuit Reginaldus Fabrius, hæc Margareta Bomparia, quos Peireskius noſter parentes agnouit. Quoniam verò editus eſt in lucem Belgenſerij; ideò ſciendum hoc oppidum ſitum eſſe in perangusta, ſed peramœna tamen valle, quam Gapellus fluuiolus interfluens etiam diuitem facit. Diſtat heinc Tolone, heinc Areis eodem, quo illæ quoque vrbes inter ſe diſtant interuallo; milliarium vt putà prouincialium trium: & cùm vtrique ad Boream ſit, vtrique etiam aëris bonitate longè præcellit. Fecerat vicinia, vt maiores illi Areis commorantes, tum aliquot prædia in eo oppido quærerent, tum eò ſecedentes exciperentur vetere caſtro, quod nunc temporis iacet dirutum: ſcilicet nondum extructa domo præclaris hortis cohærente, in quam, vt canalis ex fluuio deriuari tutiùs,

& vberiùs posset, Claudius pontem, seu aquæ-ductum satis insignem interexstruxit. Natus est ergo in memorato Belgenserij castro Peireskius, cùm parentes eò diuertissent ob pestem memorabilem, quæ
1580. anno salutis millesimo quingentesimo octogesimo grassari tota quidem Prouincia, sed Aquis-Sextiis præsertim cœpit. Incidit autem natiuitas in diem Decembris anni eius primum, ac horam à meridie propemodùm septimam. Quod attingo solùm, ne videar circa temporis circunstantiam non fuisse satis diligens; non verò vt faciam hariolandi ansam coniectoribus, quò iam post viri obitum, certiùs quàm antè, fata retexant. Etenim mirum dictu est, quàm multa mentiti Astrologi fuerint, seu annos spectes, quibus non vixit; seu vxorem, & liberos, aliáque, quibus caruit; seu cætera multa, quæ est consequutus. Cùm parentes porrò aliquot iam annos absque liberis exegissent, eam ob caussam quamprimùm mater, grauidam se esse persensit, destinauit proli lustralem sponsorem, non magnatem aliquem; sed, quæ fuit eius pietas, pauperem obuium primò futurum. Heinc qui pauper primus occurrit, accersitus est, fidémque, dum initiaretur, ablueretúrque pro eo spondens à nomine patrui Claudium appellauit. Verùm cùm patruus superuenisset, etiam aui nomen gerere illum voluit; vnde, quasi prænomine Nicolai imposito, dictus est Nicolaus Claudius. Quanquam non modò, cùm puer esset, Nicolaus ferè audiuit, sine adiuncto Claudij: sed etiam deinceps ætate prouectus, vt cùm est ab auctoribus Nicolaus Faber, seu
Fabrius,

Fabrius, seu Fabricius appellitatus. Quo loco adnotari potest insignis eruditi viri Ioannis Seldeni æquiuocatio, dum citatum à Baronio Nicolaum Fabrum, qui Præceptor fuit Ludouici XIII. Regis Christianissimi, pro nostro accepit. Præfatus enim in Eadmeri Cantuariensis historiam, & quas Lant-Franci Epistolas Baronius tomo vndecimo Annalium habet, memorans, *Earum, ni fallor*, inquit, *se agnoscit ipse exemplar accepisse à clarissimo, & doctissimo viro Nicolao Fabro Petriscio Curiæ Aquensis Assessore dignissimo, atque amico mihi plurimùm obseruando.* Et citat quidem Baronius Nicolaum Fabrum; sed *Parisiensem* addit, non *Petriscium*, quod epitheton noster tulit ex montano oppido maternæ ditionis, latinè Petrisco, & vulgò *Peiresc*, vnde celebre ipsi nomen; quod vt debite pronuncietur, nos *Peireskium* inflectimus: non, vt multi, *Perescium*, *Perezium*, aut simili alia ratione. 1580.

Cæterùm vix erat bimestris, cùm ferunt anum maleficam ingressam in cubiculum, proiecisse coram matre securim, quam manu tenebat, aiebátque se reddere; atque ex eo tempore tum ademptam matri vocem, & ploratum infantulo; tum depressum vtrique caput in alterum humerum, ea rigiditate, vt flecti non posset. Addunt patruum, re cognita, vapulare anum iussisse, quæ & ipsa detorto collo sub camino inuenta est; ac illam, cùm primùm caput extulit, vt satis plagarum esse diceret, renunciasse id, quod fuit, matrem, infantémque valere. Id factum non modò ex aliis, sed ab ipso etiam Peireskio accepi, memorante vt patruus enarrare solitus fuisset. Res planè mira, si vetu-

1580. la, cùm deflexerit ipsa caput, ea neruorum contentione euibrare spiritus possit, vt distantis caput perinde deflectat, & pari vehementia, qua suam, alterius linguam cohibeat; neque seu caput relaxetur, seu lingua soluatur, donec rigorem ipsa remittens, distentas, sed insensileis veluti chordulas laxârit. Et solent quidem similia multa ad Cacodæmonas referri: verùm, vtcumque optimus Deus innocenteis infantulos illorum malitiæ permittere possit; vtcumque ipsi ad ea officia, & ad obsequendum misellis quibusdam aniculis se comparent: compertum est tamen magnam eorum partem, quæ commemorantur, fabulosam esse, aut non alio certè niti fundamento, quàm minùs solitis quorundam morborum symptomatibus, quibus sunt infantes obnoxij; cùm etiam constet ista præsertim in infima plebe, ac in ipsis agris esse familiaria, vbi minima quæque ansa credulitatem parit, ac fouet. Sesqui-anno pòst, hoc est mense Iunio anni
1582. supra millesimum quingentesimi octogesimi secundi, Kalendarij reformatione memorabilis, natus est illi frater, cui nomen Palamedes. Is est, qui deinceps à clientelari fundo dictus est *Valauesius*, ex quo tempore Nicolaus quoque cœpit *Peireskius* nominari. Scilicet ad exactam vsque adolescentiam nuncupati sunt nunc *Fabricij*, nunc *Calasij*, quæ fuit etiam patris, patruíque vulgaris nuncupatio ex oppidi Calasii ditione. Natus Palamedes cùm est, aberat pater negotiorum cauffà Gratianopoli: mater verò altero à partu mense interiit, annos nata viginti duos. Ac superinduxit quidem Reginaldus pater aliam coniu-

gem, ſed quarto-decimo tandem anno. Ea fuit Catharina Vaſſalla Caradetea, illuſtri vtrimque progenie, vt cuius maiores ex paterna ſtirpe inter Achaiæ Principes fuiſſent, ex materna verò attinuiſſent ad Fliſcanos Genuenſeis. Vidua tum erat (nupta priùs Oliuario de Thulia, ex ſenatorio ordine) cũ ſuperſtite filia nomine Marchiſa, quæ Palamedi poſtmodùm nupſit. Ex altero autem illo matrimonio ſuſcepit Reginaldus cùm liberos alios, qui vel in pueritia, vel in adoleſcentia obierunt; tum ſuperſtitem etiamnum Suſannam, quam Henricus Seguiranus rationalium magiſtrorum, & ſenatorum patrimonialium Præſes primus vxorem duxit. Ad Nicolaum vt redeam, is haud iniuriâ Patruum ſemper, tanquam alterum parentem agnouit. Ille enim ſuæ dignitatis ſucceſſorem eum deſtinans, ſpeciale quoddam ingenuæ educationis ſtudium aſſumpſit, ratus ſcilicet fruſtrà eſſe, ſi quis naſcatur fœliciter, nec liberaliter inſtituatur. Tantò autẽ magis animatus fuit, vt eius curam gereret, quantò ab ipſis cunabulis gratiorem in corpore pulchro venientem virtutem conſpexit. Quippe ablactatus vix fuit, cùm genium ſuum prodidit, nimirùm ſe ad omnia viſa, auditáque attentum præbens, ac ſolitus ſemper oris gratiâ ſuauitatéque vocis ſumma à nutrice, à parente, à patruo, à magiſtro, à quibuſcumque poterat inquirere quid, quomodo, quorsùm vnaquæque res foret. Sic cùm litteræ primùm monſtrarentur, & libros, chartáſque præ manibus habere geſtiret; percontabatur frequenter ecquid argumenti contineretur in iis; & quoniam indignè ferebat, ſi 1582.

1582. aliquando responderetur, id superare ipsius captum, confingendum erat, quod illi cum voluptate recitaretur. Leuia hæc profectò, si ipsa spectentur; at non contemnenda tamen, si ad ætatem respexeris, & arbores etiam florenteis, gemmanteísque consideràris. Admirationi certè fuit viris ætate maioribus, qui & mihi illa narrârunt, & asseruerũt, ipsum nihil vnquam,
1587. quod puerile foret, sapuisse. Septennis cùm esset, & vnà cum fratre instituerctur Brinoniæ, vbi tum curia subsidiorum, rationúmque, ob pestem Aquis-Sextiis perseuerantem commorabatur, erudiri expetiit in San-Maximitano collegio, quod litterarum studiis efflorescere fama erat. Non tacendum verò quòd patri persuasit, vt fratrem sibi permitteret, tanquam inferiorem ætatem, & iuniora eius studia curaturo. Neque prætereundum, fuisse illum fratri ex hoc tempore præceptoris simùl, & parentis loco; fratrémque illum tanquam parentem, atque præceptorem
1588. reueritum fuisse. Anno elapso, ac iam peste San-Maximini suborta, euocati sunt Belgenserium, & rur-
1589. sùs post annum Aquas-Sextias, vbi patruus tum versabatur. Inardescentibus posteà à morte Henrici III.
1590. ciuilibus bellis, Auenionem missi sunt, vbi quinquennio integro in Collegio Patrum Societatis IESV studuerunt. Memorare autem Peireskius solebat debere se multùm Antonio Colombatio, & Andreæ Valladerio, quos supremos habuerat literarum humaniorum professores. Dicebat enim eos facilè solitos quidpiam ex aliis exercitationibus relaxare, vt dederet se maximè peruolutandis historicis, studio intereà

poëſeos & linguæ Græcæ non neglecto. Ij nempè 1590.
gaudebant non tam opus eſſe greſſum illius regere,
quàm eminùs viam demonſtrare; laudandi, quòd nobile pectus ea ſeruitute non opprimerent, qua plerique aut odium rerum bonarum contrahunt; aut humilibus nimis aſſuefiunt. Referebat etiam quàm ſublimes adderentur animi, cùm illi præterea palàm commendarent, quòd totam Iuſtini hiſtoriam, totámque Ouidij Metamorphoſin teneret ad vnguem; nec faceret finem conſulendis libris, ex quibus innoteſcere ſingulares rerum circumſtantiæ poſſent. Eamobrem certè auerſabatur & ludos, & ſpectacula; vt legendo, excerpendóque ſingularia quæque incumberet totus. Immoderatiùs tamen, vt puto; relaxandus enim animus per vices, nec ſtatim à paſtu contendenda mens; quod cùm ſtudiorum ipſius moderatores non ſatis cauerent, effectum eſt, vt ſtomacho, capitéque doluerit non ſemel. Exegerat iam penè annum ætatis quintum-decimum, cùm Aquas-
Sextias rediit, illeícque anno integro Philoſophiæ 1595.
operam dedit. Voluit patruus, vt intereà edoceretur arma tractare, equos regere, tripudiis membra exercere. Verùm quia ſuccidere gratiores quaſdam horas oportuit; ideò obſequutus eſt quidem; ſed niſi præſentibus illis, à quibus erudiebatur, retractare nihil voluit; adeò quidpiam vel legere, vel ſcribere, vel audire ſatius ducebat. Per ea tempora oblatum fuit patri numiſma aureum Arcadij, quod Belgenſerij fuerat repertum. Id ipſe illicò popoſcit, & cùm circumſcriptas literas legiſſet, Imperatoríſque no-

1595. men adnotasset, ad patruum statim retulit, qui illi gratificaturus, & duo alia numismata, & libros etiam, quibus vberiùs erudiri posset, concessit. Atque ex hoc quidem tempore exarsit, seu ignis in siluis, curiosissima eius mens; auidè enim conquirere, atque congerere occœpit quotquot antiquos potuit nummos, singulis legendis, ac interpretandis acerrimo incumbens studio: qua occasione cœpit etiam inscriptiones omneis siue sepulchraleis, siue alias perquirere, & studiosè obseruitare. Destinatus est deinde
1596. cum fratre Turnonem, vt sub patribus Societatis IESV Philosophiæ curriculum, quod appellant, absolueret; fratre adhuc in studiis humanioribus consistente. Cùm verò studio Matheseos præsertim inardesceret, ardenter arripuit quam illic docebant Cosmographiam, certus historiam sine illa, ac sinè Chronologia penitùs obscuram, imperuiámque esse. Sic post vsum Spheræ, addidicit etiam vsum Astrolabij, literis repetitis scribens, & expostulans aduersus quendam artificem, qui in se pridem receperat Astrolabij fabricam, nec ipsi tamen operam satis diligentem nauarât. Nihil intereà remittebat neque ex studio rei antiquariæ, cuius caussâ Petro Royero professorum vni fuit eximiè carus; neque vniuersè ex ipsis humanioribus studiis, quæ, vt à fratre excolerentur, tanquam magister attendebat. Sed ad ista nẽpe vt sufficeret, studere solebat in plurimam noctem. Euenit proinde, vt partim ex natiua constitutione, partim ex assiduo labore, prolixísque vigiliis debilitatẽ stomachi antè contractam adauxerit, puluerémque

ideò vſurpauerit, quem literis ad patrem datis appellitauit digeſtiuum. Quia literarum incidit mentio, idcircò adnotari poteſt illum ex eo iam tempore ſcripſiſſe omnia accuratè, ſtylo videlicet tentato per repetitas ſchedulas, quæ & mihi incidêre in manus, & fidem fecêre non fuiſſe illi vnquam phraſim luxuriantem, aut immaturam. Dixit nimirùm ſemper quod voluït communibus verbis; tametſi non ſine delectu, nec ſinè ea gratia, & vrbanitate, qua teſtando beneuolentiam, obſeruantiam, gratitudinem; qua excuſando, commendando, gratulando, cæteráque huiuſmodi præſtando mirificus fuit. Nam ad nouercam, exempli gratiâ, ob quædam donariola, Fœlices videmur, ô mater, quod beneficiis tuis cumulamur: ſed infœlices tamen, quandò ſic illis obruimur, vt agnoſcendo impares ſimus. Talia porrò dum ſcriberet, reponebat intereà quæ munuſcula poterat; nempè ab ea vſque ætate vinci benefaciendo neſcius, niſi quà prorsùs impotens erat. Ita ad amicum coætaneum ſcribens, ingratitudinémque iam tum deteſtatus, Mihi ipſi, inquit, intulero manus, ſi vel minimæ in officio negligentiæ coargui poſſim. Eodem ſpectat, quòd præceptorum ſollicitudinem commendabat, vt à patre, ac patruo honoraria promiſſis longè vberiora conſequerentur. De ſtudiis vt iterùm dicam, non tulit patruus, vt triennium Philoſophiæ impenderet: ſed, exacto Turnone anno, reuocatum voluit Aquas-Sextias, vt deſtinatus Senatui Iuriſprudentiæ initiaretur. Id etiam expetierat, cùm ille adhûc Turnone foret; ſcribens ſcilicet, vt

(margin: 1596. — beside line 1; 1597. — beside "reuocatum voluit Aquas-Sextias")

1597. maturè Rubricarum Enchiridium haberet præ manibus: verùm ipse, vt Iuris ſtudium tantiſper adhûc declinaret, hunc prætextum quæſierat, Volüeras, patrue, vt operam arti oratoriæ ſedulam nauarem: ſi per te liceat igitur, faciam, quoniam heic poſſum percommodè, ac initiabor prudentiæ Iuris, cùm ex hac vrbe diſceſſero: tu præſcribe tamen quod facto ſit opus; ſi perſtes enim, nihil mihi fas, niſi vt iuſſa capeſſam tua. Itaque domum euocatus, Iuriſprudentiæ nomen dedit ſub Franciſco Fortio Andino, qui in Aquenſi Curia aduocatus, & docendi iuris oppidò peritus, callebat præterea, ſi quis alius, elegantiores literas. Is Peireskij parentibus carus cœpit magnâ curâ Inſtitutiones prælegere; ille verò tàm occaſione huiuſmodi ſtudij, quàm, ne cœptam eruditionem omninò intermitteret, texere ſuo Marte cœpit Imperatorum ſeriem, à quibus leges fuerant latæ. Texuit & ſeriem Conſulum, magiſtratuúmque cæterorum, conquiſitis vndique numiſmatibus, vt & facie, & rebus geſtis Latores legum agnoſceret. Sic habere etiam curauit icones celebriorum Iuriſconſultorum, vt cùm in illorum reſponſa, interpretationéſque incideret, fieret memoria tenacior ex concepto cujuſque vultu. Erat tum porrò Aquis-Sextiis Petrus Antonius Raſcaſius Bagarrius rei antiquariæ peritiſſimus: poſteà quippe Henricus Magnus, propter famæ celebritatem, illum acceſiuit, & cimeliarchio ſuo præfecit. Ipſi igitur ſucciſiuis horis Peireskius frequens aderat; vt ſciſcitaretur, edoceretúrque; ille verò ſagacitatem, erudi-

eruditionémq; miratus, & coniunctam modestiã cum 1597.
discẽdi ardore amicè complexus, celare nihil poterat;
ac tum varia cimelia diebus variis demonstrabat, tum
prolatis libris coniecturas suas, explicationésque fulciebat, tum singulareis Peireskij interpretationes &
admittere, & commendare non grauabatur. Anno 1598.
superato, Auenionem rursùs concessit, vbi priuatus
illi doctor Petrus Dauid natione Burgundus, qui
fuit deinceps Semurij capitalis Prosenescallus. Huic
quoque præter peritiam Iuris suauiores Musæ propitiæ erant; vnde facilè ferebat Peireskium interponere iuris studio rerum antiquarum peruestigationem.
Ea de caussa non infrequenter cum Bagarrio de re
nummaria, & de rebus aliis selectis per literas egit.
Perscripsit aliquando ad illum singularia quæque in
Romei cuiusdam Arelatensis cimeliarchio obseruata, misitque inter cætera obtentum pro eo ectypum
ex eleganti iaspide Deianiræ per Nessum raptæ. Interdum etiam recuperata egregia Neronis, Vitelliíque numismata misit ad patruum, exorauítque, vt
ea exornari perinde curaret, ac exornatum Herculem, Agrippinámque iam habebat. Rogauit quoque, vt ad se annulum quemdam mitteret, commutandum, vti sperabat, cum Corneola, seu Onyche quadam, quæ & præstantissimi, inquit, artificis
est, & incomparabilis, sed apud possessorem incomperti pretij. Memoro ista ex pluribus, vt quis ex illo
iam tempore circa hæc fuerit, meliùs noscatur. Cæterùm qui curiosam eius indolem quammaximè fouit, Petrus Antonius Ghibertus Neapolitanus fuit,

1598. quo Auditore Cardinalis Aquauiua tum vtebatur. Is enim ipsi rara quædam, ac non priùs visa monstrauit; & inter libros alios, etiam quosdam Huberti Goltzij, quos nondum habuerat, in plurimos dies commodatò dedit. Quin-etiam mentem viuidam, sagacémque perspiciens, hortatus est, vt in Italiam iter institueret, habiturus, Romæ præsertim, vnde explere animum posset. Agebat tum annum ætatis decimum octauum; cùm de profectione in Italiam cogitans, natandi artem addidicit. Ante id tempus solitus erat se per æstatem abluere in minore Rhodani alueo, qui est Barthalasiæ insulæ ad ortum, & in quem se Sorga fluuiolus exonerat. Deprehendit autem aliquando fundum, quod aliàs æquabile, & molliusculum obseruârat, induruïsse in globulos, moleculásve, qualia oua sunt, cortice detracto, vbi coctiora fuerint. Id demiratus & collegit, & detulit aliquot domum, vt præceptori ostenderet, & facti caussam sciscitaretur. Miraculum verò adauctum, vbi post dies non ita multos, cùm rediisset ad fluuium, deprehendit moleculas induruïsse planè in flumatileis lapides, idémque etiam obseruauit contigisse iis, quas asseruabat repositas domi. Atque exinde quidem cœpit circa lapidum generationem philosophari; sed res dicenda posteriùs est. Tandem verò cùm desiderio inuisendi Romam flagraret, veritus tamen ne parentes id abnuerent, petiit duntaxat Patauium mitti, vbi celeberrima iuris studia essent. Tacitè autem cogitabat proximè esse annum sæcularem, veniarúmve solemnium; ac se ipsius oc-

casione posse Patauio Romam adire. Incipiebat tum 1599.
fluere annus superioris sæculi nonagesimus nonus,
cùm Cardinalis Ioyosæus discedens in Italiam, erat Ferrariam concessurus. Videlicet Clemens octauus ditionem caducam ex morte Alphonsi secundi Attestini recepturus, eò discesserat; eáque de caussa Cardinalis non Romam, sed illuc tendebat. Itaque Peireskius valdè exoptârat se in ipsius comitatum vnà cum fratre dedere; at parentibus secùs visum. Nam constituerunt quidem fauere laudato desiderio; sed censuere tamen expectandum autumnum, tum vt tempestas foret moderatior, adolescentésque potiùs hieme, quàm æstate succedente, alieno cœlo assuescerent; tum vt commodiùs de necessario apparatu prouideretur. Quærendus porrò primùm fuit, qui studia & mores eorum regeret; tametsi ea erat vtriusque, & ipsius Peireskij præsertim moderatio, atq; prudentia, vt videretur honori potiùs, quàm necessitati ductor designandus. Itaque delectus est ipsis Paulus Gudanes Fonuiuius, nobilis è Bearnia vir, qui ex Italia, Polonia, Germania, aliisque regionibus redux, multorum iam hominum mores, ciuitatésque nouerat, quémque Belleuræus Cancellarius in proximos annos filio destinârat Discessêre ergo cum illo sub Septembris initium, prætulitque Peireskius soluere ex Cannensi portu, tùm vt antiquum Monasterium in Lerone insula proximè situm inuiseret; tum vt priùs occurrentia ad forum Iulij monumenta antiquitatis coràm lustraret. Cùm appulissent Genüam, ac spectassent abundè satis palatia illa magnifica, fuit quidem præ-

1599. tereà ſuperandus mari Veneris, ac Ericis portus; ſed voluït tamen Peireskius terrâ deinceps contendere, tum quòd ex mari malè haberet, tum quòd luſtrare curioſè vellet, quæ animo conceperat. Videlicet itinerarium ſuo ſibi marte apparârat, ſtatuerátque non ſic ex vrbe in vrbem rectà pergere, quin, ſi heinc indealiqua notatu digna memorarentur, diuertere illûc pro libitu poſſet.. Heinc ſeſe nunquàm in extraneorum comitatum ſponte adhibuït, & vbi ſe alij ipſi adiunxerunt, vrbana quadam excuſatione ſeiunctionem breui faciendam præuenit. Parùm porrò abfuit, quin eæ digreſſiones, ipſo ſtatim initio, illi peſſimè ceſſerint. Cùm enim ad fodinas Maſſæ inſpiciundas deflecteret, ductorem ſe vnus extorrium, quos Banditos vocant, ſic præbuit, vt niſi maturè fuiſſet agnitus, deduxiſſet planè in carnificinam. Commoratus nonnihil Lucæ, ſpectare Piſis voluit inſigne cimeliarchium: non potuit tamen, niſi poſtquàm Liburnum inuiſit, ac in eam vrbem rediit. Memini verò, inter cætera, quæ ibi viſa commemorabat, admiratum illum Corallij plantam, quæ humano cranio ſupercreuerat: quod adnoto, quia hæc deinceps fuit illi non poſtrema cauſſa, vt adeſſet coràm in expiſcatione Corallij, de qua ſuo poſteà loco dicendum. Vt paucis loca alia perſtringam, iter exinde fecit Florentiâ, Bononiâ, Ferrariâ, ac vbi fuit paucis diebus immoratus Venetiis, ſedem Patauij denique fixit. Illeic paucos menſeis vix fuit, cùm ipſius virtus apud vniuerſam Academiam inclaruit. Quippe tametſi vnà cum fratre profeſſores iuris cir-

cumſtaret frequens, ac nominatim Iacobum Gallum, Bartholomæum Siluaticum, Ioachimum Scaïnum, Ottonellum Diſcalcium: nihilominùs alios etiam, quotquot aderant, eruditos viros & conuenit, & facilè in admirationem traxit. Cæteros inter, Thomas Segetus, ille nempe, quem Lipſius centuriâ tertiâ Epiſtolarum commendatum iam fecerat, ſic ſuam ipſi beneuolentiam, obſeruantiámque ſignificauit, vt inſcriptum priùs hoc voluerit, GENIO GALLIÆ NARBONENSIS, INGENIO, ET MATVRÆ, IMMATVRO ÆVO, NICOLAI FABRICII VIRTVTI SACRVM. PATAVII PRID. NATAL. CHRISTI, CIↃ. IↃ. IC. Vir autem eximius Erycius Puteanus, non Lipſio modò collaudatus, ac poſtmodùm datus ſucceſſor; ſed iam tum etiam deſtinatus, qui Mediolani ageret & Chronographum regium, & artis Oratoriæ interpretem primum, inſcriptione iſta præiuit, LARE SECRETO. CVI GRATIÆ ADOLESCENTIAM ORNANT, ERVDITIO IVVENTAM, PRVDENTIA SENECTAM; IS ADVLESCENS VOLVPTATEM AMICIS CREAT, IVVENIS HONOREM PATRIÆ, SENEX VTRVMQVE SIBI. TV VERO, NICOLAE FABRICI, CVNCTA SIMVL AMICIS, PATRIÆ, TIBI, IN SPE ÆTATIS, ET FLOREM IVVENTÆ, ET FRVCTVM SENECTÆ PROFESSVS. PATAVII ∞. IↃC. KAL. FEBR. Atque hoſce quidem refero è multis. Cùm verò in ſe omnium ora, oculóſque conuerteret; notiſſimus ſanè, & cariſſimus potiſſimùm fuit laudatiſſimo illi Ioanni Vincentio Pi-

1599. 1600.

1600. nello, qui origine Genuensis, & patria Neapolitanus, eam ciuitatem delegerat, in qua tranquillè æuum degens, totum se bonis artibus, literísque ingenuis promouendis consecraret. Is videlicet Bibliothecam instructissimam apparârat, rerúmque omnium exquisitarum promptuarium instruxerat; ac æui illius literatos omneis, quà propè quà procùl, si quid libris, aliisve rebus opus haberent, adiutabat. Callentissimus ipse rerum, & excitabat omnium studia, & fores suas colloquiis, consuetudiníque eruditorum virorum tam aduenarum, quàm indigenarum apertas habebat. Testimonium illi dixerunt & Lipsius, & Scaliger, & Thuanus, & Casaubonus, & Pithœus, & quis non ex laudatis viris? Itaque, talis vir cùm esset, deperiit statim Peireskij genium, tanquam sui simillimum, admiratúsque, & reueritus in adolescente est adultam iam, ac penè maturam virtutem, & eruditionem. Supersunt certè schedulæ variæ, quibus ad illum missitatis, testatus est summam familiaritatem; nunc variè consultans circa numismata, circa rerum gestarum loca, circa responsa danda Vrsino, Velsero, & aliis: nunc gratias agens ob varias interpretationes rerum, locorúmque apud auctores difficilium, ob communicatos libros, ectypos, apographa, alia: nunc vicissim mittens, si quandò aut Roma, aut aliundè accepisset libros, cimelia, inscriptiones, literas; nunc inuitans ad cognoscendum, colloquendum, spectandum, ferendum iudicium, & id genus cætera, quæ recensere molestum foret; ne quidpiam dicam

de literis, quas ad quadraginta vsque, dum ille Venetiis, Florentiæ, aut Romæ abesset, perscripsit, omneis familiarissimas, & singularis beneuolentiæ testificatione plenas. Commeabat autem Peireskius tertio quoque mense Venetias: tum vt necessariam pecuniam, iuxta nummarias tesseras, à nummulariis exigeret; tùm vt viros doctos, litterarúmque amanteis, veluti Paulum Sarpium, Dominicum Molinum, & complureis alios conueniret; tum vt nihil, quod foret pretio, raritatéve in ea ciuitate commendabile, sineret inuisum. Quam quidem ad rem eximiè fauebat egregius Christianissimi Regis nomine Orator Philippus Canaïus Fraxineus; cùm ipse quoque sibi intereà pararet amicos, quorum auctoritate nihil fieret imperuium. Præcipuus in illis fuit Fridericus Contarenus Diui Marci procurator, qui, cùm Musæum haberet instructissimum, illius tamen pretium non nouit, donec Peireskius demonstrauit quidnam, & quanti æstimandum vnumquodque cimeliorum foret, quid inscriptiones Græcæ tam numismatum, quàm marmorum significarent, & id genus similia, ex quibus singularem viri beneuolentiam est consequutus. Neque verò ipsius modò, sed & totius etiam familiæ: ex quo intercessit illa cum Angelo Contareno viginti pòst annis agente in Gallia Reipublicæ Oratorem necessitudo; & cum Vincentio Contareno, qui sex annis pòst librum variarum lectionum edens, *E Gallia vsque*, inquit, *nobilissimus, & cùm iuris, tum antiquitatis totius egregiè peritus Nicolaus Fabricius me sibi peramicè monendum*

1600.

1600. *putauit.* Prætereo Ioannem Mocenicum, cui fuêre oppidò quàm-rara; prætereo Bembum Equitem, cuius vniuersam penè rerum antiquarum supellectilem à Cardinali vsque Bembo deductam coëmit: prætereo Patriarcham Aquileiensem, in cuius cimeliarchio memorabat se obseruasse ad trecentos vsque Cameos perraros: prætereo & alios complureis. Refero solùm quod Puteanus, cùm Venetiis foret, ad Pinellum scripsit XI. Kal. Iunij eâ Epistolâ, quæ edita est in Promulside octogesima secunda. *In ædibus*, inquit, *Scaramelli fui: Septumiæ monumentum vidi, etsi penè frustrà: ita similiter omnia expressa, vt nesciam, me hercules, industriam, an memoriam Fabricij nostri, an vtramque debeam admirari, qui tam fœliciter in summa festinatione ipse pinxit, aut fœliciter pingentis posteà, ac reformantis manum direxit.* Exinde nempe colligitur, quàm solers foret, ac diligens in singulis obseruitandis. Cæterùm Venetias profectus sub finem Augusti, ardorem tandem explicuit, consiliúmque cepit concedendi exinde Romam, quòd tametsi Porta-Sancta aperienda, & Iobelæi celebritas inchoanda non esset, nisi sæculi, atque adeò anni sequentis initio: existimaret tamen, si quos illeic menseis præoccupando transigeret, haud malè collocatum iri. Nôrat aliunde fore, vt breui celebrarentur Florentiæ memoranda sponsalia inter Henricum Regem Christianissimum, & Mariam Mediceam nunc Reginam matrem: neque volebat committere, vt à se coràm non spectarentur. Itaque postquàm Patauium scripsit, ac specialiter ad Pinel-

Pinellum, inſcriptiones, aliáque mittens, & ſimul ro- 1600.
gans, vt literas ad familiareis Romam daret; diſceſſit
initio Septembris, lembo conducto Ferrariam, aut
certè Francolinum vſque. Non peruenit autem Florentiam ante diem menſis vigeſimum, quòd vbicumque aliquid ſpectatu dignum occurreret, quantum ad illud peruidendum opus foret, commoraretur. Conſtitit verò, retardatúſque Bononiæ potiſſimùm eſt, quòd Iulius Cæſar Velius, qui credebatur hauſiſſe totam antiquitatis notitiam, ſuaui illius congreſſu captus, detinere ipſum pluſculùm voluerit. Neque verò ſe continere optimus ſenex potuit, quin de ſua fœlicitate in cognoſcendo Fabricio, literas calidiſſimas, mirìſque elogiis pleniſſimas daret. Calidiſſimas certè eas dixit Pinellus, commendans aliunde, quòd Fabricius ex iis non eſſet, qui peregrinando nihil aliud, quàm curſitant, quibúſque, iuxta Senecam, illud euenit, vt multa hoſpitia habeant, nullas amicitias. Accedens Florentiam, habuit aliquas à parentibus literas, ac, inter quaſdam commendatitias, reperit ſpecialeis Caroli Lotharingij Ducis Guiſij, & in Galloprouincia Proregis, ad Nicolaum Brulartum Sillerium, qui fuit deinceps Regni Cancellarius, quíſque tum Regius Romæ Orator, eò venerat, ad ſponſalium celebrationem. Quamobrem ille Peireskium, fratrémque accitos in familiam voluit, vt ſuis ſub auſpiciis omnia liberiùs contuerentur. Præter verò celebritatem, auidè imprimis ſpectauit Bibliothecas illas inſigneis, in quibus agnouit, &, penè dicam, adorauit tum magnorum Principum, tum virorum eruditorum, à

1600. quibus bonæ literæ restitui cœpêre, vestigia. Nihil speciatim dico de Pandectis, quos, in Palatio magni Ducis religiosissimè licèt asseruatos, curauit tamen inspicere; securus nullum antiquitatis monumentum illustrius in litterario orbe exstare. Amicos quoque illeic parauit; sed, quantum recordor, nullum constantiorem, quàm Richardum Richardi, studiosum plantarum, atque marmorum; qui ipsum quoquoversùm ad opera publica, hortósque deduxit. Mense transacto, Senas petiit, vbi salutare potissimùm voluit Celsum Cittadinum, qui tunc habebat præ manibus tractatum de Origine, progressúque Latinæ, & Italicæ, seu vulgaris Linguæ. Inde discedens, Romam tandem sub finem Octobris peruenit. Romæ porrò dici non potest quàm citò fuerit notissimus; non modò, quia iam Pinelli, aliorúmque literæ celebre nomen fecerant; sed maximè etiam, quia cùm primùm viris in ea vrbe eruditis cœpit congredi, ingentem sui admirationem, atque amorem conciliauit. Prolixum foret recensere quos eximios viros coluerit, à quibus, ob lumen ingenij, & temperatissimos mores, magni habitus fuerit: sed, cùm sileri omnes non possint, commemorandi imprimis sunt magni illi duo Cardinales, Baronius, atque Bellarminus. Ille nempe obstupescebat, cùm de insertis in Annaleis inscriptionibus, aliisque rebus ad historiam abstrusiorem spectantibus, edisserentem coràm audiret. Ecquid putas verò, cùm ostendit gemmas, numismatáque varia, quibus Basilidiani, Valentiniani, aliique hæretici inscribere soliti erant vocabula barbara opinionibus

ſuis obtegendis? Collegerat nempe complura, ad illu- 1600.
ſtrandum, quod ille in ſecundum tomum conieciſſet ex Amethyſto Fuluij Vrſini, circa vocem ΑΒΡΑΞΑΣ, qua Baſilidiani intellexêre ſummum Deum, continentem Angelos ſeptem, cœlorum ſeptem præſides; ac prætereà eorum trecentas ſexaginta quinque virtutes, iuxta anni dies; idque ob ſeptem literas, numeralémque earum valorem (iunctis ſcilicet numeris, pro ordine vnuſcuiuſque in alphabeto literæ) & id genus ſimilia, quæ deinceps quoque ad Natalitium Benedictum literis expoſuit. Bellarminus verò tum eadem, tum alia accipiens circa hæreſes, veterémque hiſtoriam totam, hærebat quid magis probaret, an ſagacitatem in perueſtigando, an ſolertiam in coniiciendo, an iudicium in eligendo, an memoriam in referendo, an lepôrem in explicando. Meritò autem leniſſimis eius moribus capiebatur: nam, vt omittam cætera, conſidentem in media plebe auditorem ferè habebat, quoties ſuos parœcos pro concione erudiret, familiaritérque inſtitueret. Dicendus deinde Iacobus Sirmondus, inter homines Societatis IESV iam tum etiam clariſſimus: arctiſſimam enim cum illo amicitiam iniit, nihilque ſtudiorum non commune habuit. Dicendus Lælius Paſchalinus, cuius cimeliarchio ſpectabilius quicquam non fuit, quíque illius eruditionem ita ſuſpexit, ita amauit indolem, vt aliquando cogitârit, ac voluërit pretioſa quæque tradere, quæ ipſe ſecum abſportaret. Dicendus Fuluius ille Vrſinus, cuius nomine inter viros antiquariæ rei ſtudioſos maius, celebriúſque nullum eſt, quíque ex perſcriptis

1600. à Pinello interpretationibus, expetierat illum nosse perardenter. Dicendus Philippus Pigafetta, ad quem cùm Pinellus initio non dedisset litteras, mirum quanta commendatione obliuionem compensârit. Dicendus ille ipse Ghibertus, quem Auenione iam nouerat, quíque ad spectandum res varias ipsi deducendo se comitem præbuit. Dicendus, qui etiam eum variè deduxit, Paulus Gualdus, eruditus Vicetinus, qui in Pinelli contubernio ipsum miratus Patauij, Romæ etiam obstupescebat. Dicendi Petrus Stephanonus, Dionysius Octauius Sada, & vniuersè quotquot fuêre in vrbe eruditi viri, & bonarum artium, literarúmque amantes. Sed & reticendus non est Arnaldus Cardinalis Ossatus, Regia negotia tum Romæ curans, vir eruditione, prudentia, integritate, suauitate morum eximiè conspicuus: qui consuetudine Peireskij exsatiari vix vnquam potuit, neque illum vnquam abs se, dum inuiseretur, non ægrè dimisit. Non reticendus Abbas Montanus, Archiepiscopi Arelatensis patruus, qui virtutis illius potiùs, quàm Nepotis commendatione, in perpetuum propemodùm contubernium adscitum voluit. Iam neque dici facilè potest, quàm vehementi studio vniuersa antiquitatis monumenta peruestigârit. Imprimis enim desiderauit situm Vrbis cognoscere, & regiones, quas fuit complexa. Visis montium vestigiis, adeò depressos miratus est, quos putârat adeò sublimeis. Obstupuit inter cæteros Palatinum summè desertum, quo nullus olim frequentior. Disquisiuit, si fortè posset intelligere, aut subodorari, quà fuissent Pomerij fines tam à Regi-

bus, quàm ab Imperatoribus prolati; & cùm ad portas, viásque omneis diligenter attenderet, explorauit tamen præsertim Aureliam, propter eius viæ reliquias, quæ in Prouincia adhûc supersunt. Deinde regiones, vicósque percurrens, agnoscere voluit, quantum licuit, quà extitissent Priscorum templa, ædes, aræ, luci, sepulcra, asyla, scholæ, bibliothecæ, amphitheatra, theatra, circi, hippodromi, naumachiæ, campi, odæa, fora, emporia, horrea, armamentaria, balnea, thermæ, aquæ, pontes, colossi, obelisci, columnæ, statuæ, & innumera alia, quæ inter legendum auctores adnotauerat, & in commentarios relata circumgestabat. Vix autem vnquàm exsatiari contemplando poterat, cùm obseruaret quidpiam adhûc siue integrum, siue mutilatum superstes. Sic dies benè multos posuit circa Pantheon, rarum architecturæ exemplar, considerando, conferendóque quicquid Ludouicus Demontiosius fuerat de illo ratiocinatus. Sic, quia nôrat asseruari in Vaticano Palatio tum Herculem truncum, tum Laocoontem cum duobus filiis, opera exquisitissima, & Michaëli Angelo miracula habita artis; idcircò illis inspiciundis non vna vice adstitit, vt nec semel etiam inuisit geminas illas Alexandri, & Bucephali statuas, quæ exstant adhuc Phidiæ, & Praxitelis monimenta. Sic aliquoties ad inuisendum C. Sestij Epulonis in via Ostiensi sepulcrum itauit, ob vetustissimas illius, nobilissimásque reliquias. Sic variè spectauit obeliscos varios, sed nullum frequentiùs, quàm Constantinianum, ob cuius effossionem, translationem, erectionémque laudare satis non poterat 1600.

1600. generoſum Sixti V. Pontificis inſtitutum. Sic & columnas; ſed maximè Traianam, atque Antoninianam. Illam quidem, vt Pinello ſatisfaceret, cui factum ſatis non fuerat volumine toto de ea (ſeu de hiſtoria vtriuſque belli Dacici, à Traiano geſti, prout Alphonſus Ciaconus illam ex columna eruerat) conſcripto: vnde & exoptauerat tum exemplum libri à Peireskio quàm perfectiſſimum conquiri; tum depictas in eo figuras perſonarum, armorum, geſtuum, cum inſculptis, ſecundùm totam cochlidem, per ipſum conferri. Hanc verò, hoc eſt Antoninianam, vt perdiligenter exprimi curaret effuſionem illam Iouis Pluuij Romanorum exercitum irrorantis, & hoſtium copias fulmine ferientis. Eiuſmodi certè Iconiſmum cùm Scaligero poſtmodùm offerret, ad illuſtrandum quod Euſebius de prælio commiſſo inter Antoninum, & Germanos, ac Sarmatas, contulit in annum Olympiadis C. XXX. VIII. primum, Hæc, inquit, vna eſt ex rebus maximè notatu, & ſpectatu dignis, quas mihi quidem inter omnia antiquitatis monumenta contigit Romæ obſeruare. Nec verò harum modò rerum delineationes habere voluit; ſed rariorum etiam quarumuis ſtatuarum, quas diſquiſiuit in Capitolio, in Vaticano, in Farneſianis, in Cæſianis, in cæteris ædibus; itémque in hortis, ac vineis, &, vt breue faciam, in quibuſlibet priuatis, publiciſque locis; pictores deducens, qui non modò ſtatuas, intemeratáque alia opera; ſed truncos etiam, & ruinas ædificiorum veterum, quà occurrerent, adumbrarent. Deferre quoque ſolitus erat ſelecta

quædam numiſmata, quæ conferret cum ſtatuis, ex- 1600.
plorans cuiuſque ætatem, & agnoſcens plerumque
manum: cùm eâ foret ſolertiâ, vt momento diſcer-
neret quid re verâ, quídque ex ſola imitatione foret
antiquum. Sic inſcriptionum etiam omnium, quæ
ſaperent antiquitatem, habere voluït apographa,
tentans pro ſua ſagacitate exeſas ſupplere, ac penè
deſperatas reſtituere. Rurſus Codices MSS. ſeu Va-
ticanos, ſeu Farneſianos, ſeu alios, non quantum qui-
dem libuit, ſed quantum tamen licuit, euoluit; &,
quotquot inter cæteros maximè rari viſi ſunt, adno-
tauit in tabulis. Sic adnotauit etiam vaſa, pondera,
menſuras, cælaturas, numiſmata, ſimulacra, imagi-
nes, & quicquid demùm notatu dignum occurrit in
Metallothecis, iconothecis, in Promptuariis, Mu-
ſæis, Xyſtis, Perguliſque variis; vt prætercam innu-
mera, quæ vel pretio quæſiuit, vel commutauit, vel
dono habuit, quorúmque ſaltem ectypos, ecmag-
mata, apoſphragiſmata, aut iconiſmos obtinuit.
Vnum doluit, ſe nec habere, nec videre vſquàm po-
tuiſſe memorata Goltzio Tulli Hoſtilij, ac Seruij
Tullij numiſmata; vt neque alia memorata cum hiſ-
ce inſcriptionibus, Col. Aquæ-Sextiæ. Col. Arelate.
Col. Auenio. Col. Arauſio Secundanorum, & ſimi-
lia, quæ amore patriæ ardentiſſimè, ſed fruſtrà tamen
requiſiuit. Ex hiſce porrò ingentem ſui admiratio-
nem excitauit, non modò Romæ, vbi illius amici-
tiam eruditi omnes ambierunt, ſed in diſſitis etiam
locis, quocumque eius fama peruênit. Ex hoc nimi-
rùm tempore cœpit, quæ fuit illi neceſſitudo cum

1600. Natalitio Benedicto, rebus exquisitis instructissimo, ac Fullinij tum commorante; quæque cum Adolpho Occone Augustano medico, tunc iteratò edente volumen de numismatis Imperatorum Romanorum: vt illos taceam, quos iam nôrat, Hieronymum Rubeum Rauennæ, Cæsarem Nichezolam Veronæ, Antonium Tolentinum Cremonæ, Cæsarem Campanum Vicentię, aliisque locis non paucos. Mirum autem quantum Patauij pręsertim inclaruerit, adtestantibus literis ad ipsum per id tempus datis à Laurentio Pignorio; qui ipse rerum priscarum adeò peritus, professus est tamen se ampliùs ex vnis eius literis, quàm ex decem Antiquariorum voluminibus erudiri: quíque suspexit non modò copiam conquisitarum ab ipso rerum, sed delectum etiam insignem, cùm ex missis duobus quibusdam Constantini numismatibus, agnoscere se, vt ex vngue leonem, dixit. Consimilia scripta ab Edmundo Brutio, Georgio Ragusæo, Iacobo Papifauio, Martino Sandello, &, quem nominare primum debui, Hieronymo Aleandro iuniore, vero Musarum delicio; itémque M. Cornaro optimo vrbis Præsule, quícum deinceps per litteras, donec fuit in viuis, amicitiam coluit. Sed quantum quidem fieret Patauij vel id indicat, quòd misso Augustâ Vindelicorum ectypo Sapphiri cuiusdam, inscriptionem præferentis, in qua *Xiphiæ* vox omnibus curiosis faciebat negotium; Pinellus ad eum scripserit, examénque, & iudicium ea de re ipsi detulerit. Prætermitto autem, vt fecerit satis, vocique lucem attulerit ex Strabone potissimùm, cùm

ex Polybio loquutus est de venatione *Xiphiæ*, mon- 1600.
stri videlicet marini. Quod ad statum Romæ recentioris spectat, nullum fuit Templum, Sacellum, Collegium, Xenodochium, quod ingressus non fuerit: nullum Palatium magnificum, nullum celebre Pontificum opus, ad quod non diuerterit: nulla Raphaëlis Vrbini, Michaëlis Angeli, Polydori Carauagij, Titiani, aut alterius artificis insignis pictura, quam non inspectârit. Sic cæmiteria, cryptásque illas subterraneas, plena venerationis loca, & Christianæ pietatis, constantiæque monumenta. Sic Religiosis cæremoniis, quantum sine discrimine posse putauit, interfuit. Quippe quòd complexione foret non robusta magnoperè, coniicere sese in turbam tumultus plenam detrectabat. Heinc quod ad statas, solemneísque Iobelæi attinuit, spectauit quidem, obseruauitque ex ipsis quantum potuit; cæterum autem Valauesio fratri, tanquam valentiori demandauit curam spectandi omnia cominùs, & ad sese referendi. Idem præstitum circa cæremonias, quas vo- 1601.
cant cœnæ Domini: quod circiter tempus tam ipse, quàm frater, vt Pontificem iis pauperibus, quos dietim pascit, ministrantem, simúlque in eadem aula discumbentem contuerentur, vices redemêre duorum pauperum, vestibúsque eorum assumptis, adfuêre inter cæteros, & agniti licèt à Pontifice, ipso tamen rem placidè dissimulante, omnia spectârunt. Paschalibus Romæ exactis, & postquàm varia munera domo accepta distribuit, nonnulláque etiam ad Pinellum misit, profectus est Neapolim. Superfluum

1601. foret recensere quantum, quotiésque diuerterit, vt requireret varia, quæ apud auctores celebrata sunt tam Latij, quàm Campaniæ loca. Affectum se verò præsertim dicebat, cùm memorata Virgilio coràm haberet, lustrarétque, vt Caietam, vt Cumas, eamque reliquias: vt Misenum montem, & Auernum Lacum, & similia. Cùm item loca, in quibus exstitisse dicerentur villæ Ciceronis, & Luculli; aut sepulti fuisse Scipio Africanus, & Virgilius: atque id genus cætera, ad magnos viros attinentia. Addebat se, cum crypten illam, seu, vt appellat Seneca, carcerem longum, & obscurum, Pausilippum scilicet montem per passus mille perforatum, eundo, redeundóque spectaret, doluïsse, quòd ignoraretur, certúsve non esset, qui tam præclarum facinus, tanto viatorum compendio, commodóque attentauisset. Digniorem enim commendatione arbitrabatur esse, quàm Xerxen, cùm Græciæ bellum inferens, Athon montem non à continente modò pręscidit, sed medium etiam perforauit. Neapolim quam-primùm accessit, tenere se non potuit, quin Portæos illos fratres conueniret. Cùm inductus autem fuisset ad natu maiorem, cui nomen Ioannes Vincentius, is breui colloquio sic affectus fuit, vt ipsum exclamabundus ad Ioannem Baptistam natu minorem deduxerit, quò & ipse in similem admirationem raperetur. Enarrare autem solebat Peireskius, licèt ipse quoque Ioannes Baptista foret iam grandæuus, adspersísque canis venerabilis; ipsum nihilominùs eâ reuerentiâ obseruare solitum iussa, nutúsque Ioannis Vincen-

tij, vt maiore non potuisset ora, atque imperium .1601.
patris. Cæterùm, vt cum ipsis vltrò communicauit plurima, ita vicissim ab iis accepit; neque spectauit modò quæcunque asseruabant in Musæis, pretiosisque armariis; sed etiam omnigenis penè illorum experimentis, prout sibi in votis esse insinuauit, interfuit. Heinc nata ipsi cum vtroque eximia familiaritas, &, quæ est deinceps mutuis literis, officiísque variis culta amicitia. Inuisit prætereà Musęum Ferrantis Imperati, ipsum quoque raris naturæ operibus instructissimum; itémque Adriani Guillelmi, Martis Gurgustiolæ, & Matthęi Cappuani Conchanorum Principis; tametsi ad hunc extra ciuitatem diuertendum fuit. Monumenta insuper omnia antiquitatis peruestigauit, ac præ cęteris delineatas voluït nescio quas columnas operis Corinthiaci, Apollinémque ad Tripodem, & similes quasdam figuras. Ad hæc rogauit, didicitque quicquid licuit cognoscere de familiis Neapolitanis translatis in Prouinciam, & de Prouincialibus translatis in eam regionem. Cùm verò nosset esse in templo Diuæ Claræ nuncupato sepulcra complura Regum, Principúmque ex Regia stirpe ad Carolum primum (quem diximus fuisse S. Ludouici fratrem) attinentium: idcircò ad illa maximè attendit, pręcipua adumbrauit, Epitaphia exscripsit. Quinetiam sollicitus fuit in exquirendo sepulcro Simonis Portij Philosophi celebris, non ita pridem vita defuncti: sed enim curam explorandi, si quà fortè inueniretur, & maximè quidem cum Epigraphe, Pinellus ipsi commendârat.

1601. Viuebat tum Neapoli fœmina quædam ſanctitate, inſtitutóque vitę illuſtris. Ea Romam accita à tempore vſque Gregorij tertij-decimi, & ab optimo Bellarmino examinata, probatáque, dicebatur rapi in eam exſtaſin, ſtatim ab aſſumpto Euchariſtico Sacramento, vt, quemadmodum genuflexo erat, ita immota, rigidáque, ſtipitis inſtar, conſiſteret, oculis apertis nihil conſpiceret, toto corpore nihil planè ſentiret. Itaque noluit Peireskius ex ea vrbe diſcedere, quin rem factu mirabilem vidiſſet, atque explorâſſet. Ac obtinere illud quidem abſque contentione non potuit; ſed, vt imperuium ipſi nihil erat, peruicit tandem, ac præter fratrem, deduxit quoque Ioannem Porcelletum Mallianeum, qui fuit deinceps Præſul Tullenſis. Vidit ergo, exploraúitque, & commemorando mirari ſolebat, ſi poſſet quidpiam ſimile humanitùs contingere; neque facilè credebat Cardano referenti ſibi quid tale euenire ſolitum, quoties animo collibuiſſet. Poſtquàm vrbem ſatis luſtrauit, illiúſque elegantiam, amœnitatémque admiratus eſt, nihil habuit potiùs in votis, quàm adire Veſuuium, contemplaríque locum, in quo magnus Plinius diem obiiſſet. Ea re peracta, inſigni quodam flagrauit deſiderio inuiſendi Siciliam, & pergendi Meliten vſque. Tria autem erant, præ cęteris, quæ auebat coràm ſpectare, Fretum Scyllæum, Æthnę incendium, Antiquitates Syracuſanæ: reſtitit tamen Fonuiuius, neque ipſe, illo inuito, progredi vſquam voluit. Quare ſatis fuit totam eam regionem circùm peragrare, & ad loca

etiam aliqua redire, vt Puteolos, & Baias versus, 1601.
quò posset oculatiùs duo quædam ædificia subterranea inspicere, quæ Piscina mirabilis, & Labyrinthus appellantur. An adiiciam verò, cùm littus prope Puteolos consideraret, puluerémque requireret aqua marina lapidescentem, detectum ipsi prætereà fuisse inter arenas quendam plumbeum, quo cęlaturæ, ac præsertim Onychinæ conseruarentur. Quòd autem in eo littore numismata ferè exesa deprehenderentur, opinatus est caussam esse sulphur, quod tametsi insensile, in iis tamen oris vbique interuenit, accedente aliundè ex mari salsugineo halitu, cum arrodendi facultate. Altero pòst mense repetiit Romam, idque vt amicis vale diceret, collatis variis munusculis, ac aliquibus etiam aliò missis. Constituerat nempe redire Patauium ante Solstitium, magnósque æstus; vnde & paucos intra dies non sine relicto sui desiderio ex vrbe discessit. Instituit autem iter Perusiâ, tum Academiæ gratiâ, tum spectandi lacus Thrasumeni caussâ. Deflexit inde Eugubium, occasione inuentæ illeic non ita pridem Tabulæ æneę lingua veteri Hetrusca perscriptæ. Salutato posteà ad Assisium D. Francisci monumento, inuisit Fullinij Natalitium Benedictum, abs quo expectatus ardentissimè fuerat. Spectauit exinde ad Montem Falconem, inter D. Claræ reliquias, treis insigneis globulos in cistula fellea inuentos, quorum duo, vel tres, non ampliùs, quàm vnus, ponderosi deprehenduntur. Tum votis ad celebre Fanum D. Mariæ Lauretanæ ritè per-

1601. solutis, adiit Anconam, indéque Vrbinum, ad obtinendum licentiam peruolutandi Bibliothecam Ducis. Digressus Pisaurum, atque Ariminum, accessit Rauennam, vbi Hieronymus Rubeus clarus ille Medicus, patriæque scrutator, complecti illum expetebat, demonstraréque in ipsa sede Exarchatus nescio quas reliquias Barbariei Gotthicæ, & ornamenta Imperatorum, contemporaneorúmque Regum, cum his nominibus; ATHALARICVS RIX, WITIGES RIX, THEODVISATVS, & id genus alia; simúlque ostendere ornamenta quædam Gallæ Placidiæ, in nescio quo templo, quæ Velius non esse antiqua censuerat: denique ipsi sua manu exemplum Historiæ Rauennatis dare. Peruenit exinde Venetias, vbi amicis, magna illorum cum voluptate salutatis, cognoscere non obiter voluit Antonium Posseuinum, ex Societate IESV, virum optimum, ad quem cùm expetiisset commendatitias literas, *Ecquid quæris proxenetam*, rescripserat ad illum Sirmondus, *cùm ad quoscunque veneris, adeò ex teipso innotescere, amabilísque euadere possis?* Postremò non multos post dies, hoc est, medio circiter Iunio, accessit Patauium, vbi tantâ est exceptus lætitiâ, vt videretur quasi quispiam Deus studiosorum eò aduentasse. Maximè verò reditu suo recreauit optimum Pinellum, qui diuturnis, sed lentis morbis iam ingrauescentibus, propendere se in mortem sentiebat. Dies non sufficiebant audiendo, quę compererat; neque inspiciendo, quę attulerat, neque cognoscendo, quæ visa

obſcura interpretabatur. Dicam-ne, cùm inter 1601.
eos viros, quos cognouerat, fœlicitati verteret,
quòd amicos ſibi Baronium, ac Bellarminum parauiſſet, prouocatum fuiſſe optimum Pinellum, vt quidnam ſibi circa illos contigiſſet, exponeret? Cùm, inquit, ſummus Pontifex ante annos treis veniſſet Ferrariam, dignati ſunt illi me inuiſere; ſed tacitis nominibus, habitúque diſſimulato, adeò vt ſe Preſbyteros ſimpliciter aſſeuerarent. Ipſe ex eorum iconibus, qui viri eſſent, ſtatim agnoui: ſed fingens tamen me ignorare, in eam Muſæi partem deduxi, in qua virorum illuſtrium, ac ipſorum ſpecialiter, imagines erant conſpicuæ. Oſtenſa autem Baronio Bellarmini effigie, Num hæc imago, inquam, ô bone, ſocium iſtum tuum repræſentat eximiè? & oſtenſa Bellarmino quæ Baronij aderat; Num hæc quoque, inquam, ſocium iſtum tuum exquiſitè refert? Ac tum illi deluſos ſe, cùm deluderent, agnoſcentes in amplexus prolapſi ſunt. Porrò quia Peireskius præſentiebat ſe poſt annum reuocatum iri in patriam; idcircò ſe ad intermiſſa Iuris ſtudia compoſuit: tempore ſic diſpenſato, vt ad alia prætereà innumera ſufficeret. Siquidem pręter varia, de quibus paullò pòſt dicetur, in literatos officia, profecit continuò in notitia abſtruſioris hiſtoriæ, altioríſque antiquitatis. Specimen autem inſigne dedit, cùm ſubortâ inter curioſos de monte Argæo controuerſiâ, ediſſerüit ex Iaſpide, variíſque numiſmatibus Cæſareę, alibíque cuſis, originem, ritúſque varios, quibus ille mons fuit olim

1601. in Cappadocia adoratus. Linguas prætereà semper excoluit, quas credidit vsui futuras. Nam ex Hebraïca quidem, & ex vtroque charactere, tam vulgari nempe, quàm Samaritano; ex Syriaca item dialecto, idiomatéque Arabico, tantum ferè delibauit, quantùm ad siclorum, similiúmque numismatum interpretationem necessarium duxit; vsus magisterio Iudæi cuiusdam commorantis Patauij, cui nomen Rabbi Salomon fuit. Ad Græcam linguam quod adtinet, studiosiorem illi operam impendit, tum propter varias constitutiones Imperatorum Græcorum, ipsámque Iuris originem, quæ ad Græcos fonteis refertur; tum propter Philosophiam, seu studium Sapientię, propterque Poëseos, ac Historiæ, quę in ea lingua supersunt, antiquissima monumenta; tum propter explicationem gemmarum, numismatum, marmorum, quorum sunt Græcæ inscriptiones, quibúsque illustrandis pulchrum semper duxit, suauissimúmque habuit seriam operam collocare. Heinc cùm ad aliquem scriberet Græcarum literarum amantem, exempli caussa ad Acconem, qui suas semper Epistolas sententiis Græcis interserebat, solitus erat ipse quoque eruditionem suam testari, nunc versum Græcum præmittendo, nunc quidpiam carmine, aut prosa appositè interpolando: vt ad memoratum Adolphum Acconem, *Fortunate Senex, Te Diuæ illius antiquæ, & venerandæ Μνημοσύνης filiæ, non iam Ἀδολφον, sed Ἀδελφὸν duplici nomine Germanum dicent.* Nec verò humaniorum modò literarum studiosus fuit, sed multum etiam

etiam inuigilauit Mathematicis artibus, carus ex eo 1601.
tempore Galileo Galilei, quem & apud Pinellum primùm nouit, & ex inuenta hauriendis aquis tum vrbem infestantibus machina, admodùm suspexit. Incubuit quoque plurimùm in peruestigandis caussis rerum naturæ admirabilium. Quippe, & varios variè rogauit de illis Parheliis, siue tribus solibus, ac triplici Iride visis, die Februarij septima, hora circiter vigesima prima. Et de piscibus, aliísque rebus saxificatis philosophaturus, tum variam copiam impetrauit, inque angulo Musæi disposuit; tum ichnographiam eius montis, qui apud Vicetinos iis abundat rebus, obtinuit. Et quicquid fuit cuiquam perspectum circa fossilia, mineralia, rem metallicam, sua seu remuneratione, seu comitate concessum tulit; maximè autem Venetiis; vbi aliunde, cùm multa præclara in armamentario se obseruasse diceret, referebat tamen nihil sibi fuisse adspectu iucundius formatione aluminis in octahedricam figuram. Et frequens adiit rariores hortos, perscrutaturus varietatem, vireísque tam indigenarum, quàm exoticarum plantarum; ac destinans quasdam in Prouinciam, quasdámque vicissim ex Prouincia, nunc in Pinelli, nunc in aliorum viridaria transferri curans. Et interesse solitus fuit non publicis modò Anatomicorum dissectionibus, sed priuatis etiam Hieronymi Fabricij ab Aquapendente, qui illum propter singularem beneuolentiam admisit, cùm specialiter ex ouis gallinæ incubanti suppositis, singula in dies singulos subduceret, vt

1601. ab ipſo vſque incubationis initio obſeruaret ſeriem formationis pulli. Atque hæc quidem de ſtudiis. Sequitur, vt iam inſinüemus, quemadmodum illum ex hoc tempore viri ſtudioſi, eruditíque arripere agnouerint gubernaculum literarum. Dictum eſt, cùm Roma rediit, cœpiſſe optimum Pinellium ſolito grauiùs laborare, inque obitum vergere. Is itaque non multò pòſt, quippe ſub Auguſti initium, è mortalium vita exceſſit, propè ſeptuagenarius: magno profectò dolore omnium bonorum, eruditorúmque; ſed Peireskij potiſſimum, qui illum, tanquam alterum parentem habebat, ac venerabatur. Cæterùm cùm ille ſui deſiderium, quà patebat orbis literarum reliquiſſet, conſolationi tamen fuit, quòd videretur Peireskio quaſi lampada tradidiſſe. Ipſe nimirùm ad eius mores ita ſe compoſuerat: ita ſtudio rerum nobilium, exemplóque benefaciendi, ac promouendi bonas arteis animatus euaſerat, vt virtutis heroïcæ deſtinatus hæres iure cenſeretur. Huiuſce rei congerenda aliquot teſtimonia ſunt, quæ pleniorem concilient fidem. Imprimis verò citandus occurrit Paulus ille Gualdus, qui Pinelli vitam conſcripſit, cuiúſque mentio facta iam eſt. Is poſtquam viri mortem defleuit, dixitque naturam parcè proferre eiuſmodi viros, ac Methonis fortaſſe annum tranſigendum iis, qui alterum Pinellum expectent; talem ſcilicèt, cuius ſtudium humaniora ſtudia reſtituat in priſtinum ſplendorem, cuius opes in nobileis libros colligendos impendantur, cuius dignitas doctis viris patrocinio ſit; tum

demum subdit, *Ætas sanè nostra, si quem feret eiusmodi, is, ita me Deus amet, non alius erit à* NICOLAO FABRICIO *Gallo, domo Aquis-Sextiis, clarißimo adolescente, qui Romæ, & Patauij, vix-dum plenam pubertatem egressus, eo ardore Pinellum, & Pinelli studia est complexus, vt omnibus nobis, & doctis viris, quotquot his capiuntur literis, miraculo sit.* Egregium sanè vaticinium: sed en etiam votum Erycij Puteani, iam tum Mediolani, vt suprà est dictum, Eloquentiæ, & Chronologiæ professoris. Is scribens ad Peireskium, O *vulnus*, inquit, *quod Pinelli morte acceptum est! Abiit æternus ille vir, ipse nominis, & famæ securus: sed nos in desiderio, & dolore reliquit, Musas in squalore. Quis succrescet, & dolorem nobis demet, Musis squalorem? Non doctrina, sed opibus quoque opus. Quis? fallor? an tu ipse hûc vocare, vt sis quod Pinellus fuit? Voueo, voueo, & saluere te iubeo, Iuuentutis spes.* Quo loco fortassis non ingratum erit, si Peireskij responsionem adtexuero. Sic igitur ille rescripsit. *Peruellis animum meum dolore, dum mihi incomparabilis viri morte vulnus inflictum refricas. Meritò tu quidem funebreis, ac luctuosas voces ingeminas; meritò vicem nostram deploras, meritò omneis ad lugendum inuitans exclamas, Quis nobis dolorem demet, Musis squalorem? Sed in fine risum excitas, dum, quasi vaticinari velles, subiungis me, quod Pinellus fuit, futurum; idque, tanquam fieri posset, seriò voues. Quod perinde est, ac si ingenti succisa pinu voueres, vt humilis aliqua myrica robur illius, ac proceritatem æquaret. Verùm amor erga me tuus hoc tibi, quiduis aliud meditanti, vo-* 1601.

1601. *tum extorsit, cuius, vt reor, nunquam te damnatum iri, aut reum fore sperasti. Quod si ego tibi idipsum vouens, vatis illud accinam*, Tu nunc eris alter ab illo, *qui te penitùs nôrunt, sat scio, me vatem affirmabunt haud vanum; tuæ namque hoc opus opis non meæ.* Arguté sanè, & eleganter; tametsi id dissimulauit, quod verissimè à Puteano dictum, ad subeundum id muneris, *opibus quoque opus* esse. Fuêre & aliæ perelegantes vtrimque literæ conscriptæ, exstátque speciatim vna edita in secundis Ferculis, seu centuria Epistolarum Puteani secunda, qua sub initium sequen-
1602. tis anni, qui fuit supra millesimum, sexcentesimúmque secundus, ille gratiosè conquestus est se Deorum genus nominatum. Fuêre, inquam, aliæ literæ conscriptæ: sed ad rem facienteis excerpsi, ex quibus abundè intelligitur quàm apposite Ianus Gruterus in præfatione magni illius Inscriptionum voluminis ita coniunctim nominârit, commendauerítque Erycium Puteanum, & Nicolaum Fabricium, vt iuuenes esse præ cæteris dixerit,

——— Sacros qui sollicitare fluores
Aonidum, totámque solent haurire Aganippen.

Versabatur porrò sub prælo ingens illud opus, cùm Pinellus concessit fatis: Peireskius autem suppeditauit, quæ in illud insererentur, non modò ex iis, quæ inter Pinelliana cimelia, sed etiam ex iis, quæ Romæ, quæ Venetiis, quæ aliis in locis obseruârat, descripserátque, vt docet illud toties subiectum inscriptionibus, *Ex Nicolai Fabricij schedis.* Venio iam ad Marcum Velserum, cuius interuentu Gruterus

ſchedas illas obtinuit. Ille Pinello propè par, & ſingularis amicus, florebat Auguſtæ Vindelicorum Duumvir. Me tacente, ſcripta illius, omnéſque viri eruditi, opem ipſius munificam, paratiſſimámque experti, quantus vir fuerit, ſatis loquuntur. Velſerus ergo, literis ad Peireskium datis, teſtatus eſt tanti ſe facere ipſum, eiúſque amicitiam, vt nihil ſibi fuerit ex tota Pinelli hæreditate expetibilius. Quin etiam ipſe quoque illum non modò virtutum Pinelli hæredem agnoſcens, ſed futurum quoque ſuarum ſucceſſorem coniiciens, diligere cœpit, tanquam filium, & literarum frequentiâ, quoad vixit, non deſtitit teſtatum facere affectum. Hoc vno ipſi durus fuit, quòd ſui effigiem conſtantiſſimè denegauit, pro eo, quo omnibus aliis ardentiſſimè flagitantibus denegauerat inſtituto. Et Peireskius tamen, vt alios nonnullos, ſic illum neſcientem pingi procurauit, conducto artifice, qui ipſius vultum è clandeſtino loco ſpectaret. Sic obtinuit quod illi Occo ſperare nefas prædixerat, cùm id abs Velſero tuliſſet reſponſum, *Cato maior poſteros volebat quærere, cur ſibi ſtatua nulla poſita: mihi contrà, quantum video, cauendum, ne quis aliquando miretur, ſi non & indignetur, qua ambitione conſortio magnorum virorum, quorum imagines ſe colligere Fabricius oſtendit, irrepſerim.* Prætereo autem quàm præclarè Noſter illud exceperit: quippe ad Occonem reſcribens, *Dixit quidem*, inquit, *Cato non minùs argutè, quàm ſapienter, ſe malle, vt poſteri quærerent quare ſibi non eſſet, quàm quare eſſet poſita ſtatua: nunquam tamen, quod legerim,* 1602.

1602. *se pingi, aut fingi renuït; cuius rei testes esse possunt icones eius non paucæ, quæ in hodiernum diem circumferuntur. Igitur nec Velserus, vera Catonis imago, id abnuere deberet, & ne abnuat, precor preceris, ores ipsum, atque exores iterum oro.* Subnectendus Velsero est Iosephus Iustus Scaliger, vir ille maior, ac celebrior, quàm vt encomio nostro indigeat. Subnectendus, inquam, vt constet quàm sponte, quàmque alacri mente Peireskius se ipsi, aliisque eruditis deuouerit. Nam ille quidem summoperè sibi ipsi est gratulatus, quòd in Pinelli defuncti locum talis amicus successisset; at occasionem vt accipias, ea fuit huiuscemodi. Scripserat Scaliger ad Pinellum, rogans, vt sibi procuraret Hebraicos aliquot libros, itémque nummos aliquos Scaligerorum Principum; ac simùl miserat tam Patris, quam sui ipsius autographa quædam, & vtriusque etiam icones, prout ille petierat. Scripserat vnà Carolus Clusius, miserátque exemplum suæ rariorum plantarum Historiæ, & iconem desideratam Matthiæ Lobellij: ne quidpiam dicam de destinatis à Scaligero literis ad Carolum Leberoneum Valentinum Episcopum Patauij tum commorantem. Peruenêre ista Patauium, cùm non modò iam Pinellus obiisset, sed discessisset etiam ex vrbe Cæsar Dux Acheruntij, qui fuit Pinello ex fratre nepos. Quia verò is Gualdo mandârat, vt siquid datum foret ad Patruum, id exciperet, & Neapolin ad se mitteret: idcircò Gualdus omnia excepit, ac priusquàm transmitteret, cum Peireskio communicauit. Itaque Peireskius, cala-

mo arrepto, rescripsit ad Scaligerum: nuntiauit non 1602.
modò Pinelli, sed etiam Episcopi mortem: securum
fecit de donariis à memorato Cæsare grato animo
accipiendis: recepit in se quam Pinello commiserat
curam librorum Hebraïcorum, ac numismatum:
pollicitus est se aliqua saltem, quæ haberet iam, occasione
prima missurum: obtulit & nonnulla alia ad
illustrationem Scaligeræ gentis, quam cum veneraretur,
adiecit se non commisisse, vt icones illæ abirent,
quin exempla sibi earum obtineret. Scripsit
pari modo ad Clusium, ac dici non potest, quantum
illi se tam generosæ indoli, ac singulari humanitati
deuinctos prædicauerint. Hûc spectat illa Scaligeri
ad Velserum Epistola, quæ est in tertium librum
inserta, & in qua, *Numismata*, inquit, *gentis
Scaligeræ cum literis Fabricij nostri, & tuis accepi; quo
nomine gratias tibi ago. Nondum Hebraïcos accepi libros,
quos ille ad me ex Italia misit; quia inter mercimonia Raphelengiana
sunt, quæ nondum hûc perlata sunt. Propediem,
quum accepero, & illi, vt gratias agam, scribam,
& à me quoque alias exspecta.* Scripta est autem Epistola
IV. Idus Maij. An subinde commemorabo aliquos
ex iis, quibus alacrem operam nauauit? Imprimis
certè, si quid fuerat à Pinello priùs tentatum in
studiosorum gratiam, id contentione maxima perficere
adnixus fuit. Sic nullum lapidem non mouit,
vt quam ille spem fecerat Prospero Alpino percelebri
Medico recuperandi de tertia Methodicorum secta
tractatus, opere ipso posset explere. Deinde, cùm
dicendi sint, quos Pinelli exemplo iuuit, vnus instar

1602. omnium esse posset memoratus Pignorius, dum Isiacam mensam exponens (Tabulam nempe illam æneam Hieroglyphicis Ægyptiis insignem, quæ ex Petri Bembi Cardinalis reliquiis eo tempore in Ducis Mantuæ Bibliotheca asseruabatur) gratias quidem egit imprimis Velsero, sed subiecit tamen, *Nicolao dein Fabricio Chalasij Domino, natalium splendore, & recondita eruditione illustri adolescenti, qui non modò insignes antiquitatis reliquias, quibus instructißimus est, in meum, & studiosorum vsum munificè contulit; sed etiam aliorum Musæa, vt paterent, sedulò curauit. Eius diligentiâ factum est, vt non modò Venetiis Friderici Contareni Diui Marci Procuratoris, & Ioannis Mocenici illustrissimorum virorum præclarissima nummorum, & gemmarum* κειμήλια *mihi in promptu essent; sed & Romæ ornatißimi viri Lælij Paschalini* κέρας ἀμαλθείας *(cur enim hoc nomine non appellem bonæ copiæ diuitem thesaurum?) de quo nobis numismata, gemmæ, sigilla, rara omnia insigni humanitate suppeditata sunt. Eidem Fabricio acceptum ferri debet omne id, quod è Natalitij Benedicti pretiosis loculis euulgamus, è quibus auctario nostro cum robore, & incremento spiritus accesßit. Ea enim omnia, quæ ad illustrandam Epiphanij, Irenæi, & aliorum Patrum historiam Sectarios antiquos exagitantem attulimus, inde profecta sunt.* Hæc fusiusculè refero; quoniam ex iis, quæ iam antè attigi, pluscula confirmant. Addo verò circa Pignorium, cùm is librum de Patauinis originibus scriberet, obtinuisse illi Peireskium à Ioanne Vincentio à Porta, quod ipse posteà memorauit, & Philippus etiam Tomasinus in Tito Liuio retulit,

circa

circa Parentis historiæ bracchium. Nimirùm ciues Patauini ex asseruatis apud se Titi Liuij ossibus alterum bracchium exemerant, concesserántque inclyto illi studiorum fautori Alphonso Arragonum Regi, cùm illud instantissimè per Antonium Panormitam Legatum suum exorâsset, ab anno vsque salutis millesimo quadringentesimo quinquagesimo primo. Cùm ignoraretur verò ecquid de bracchio actum foret, occasionem cepit Peireskius mittendi complura ad Portæum munuscula, quasi compensans ectypum marmoris cuiuspiam, in quo erat expressus ritus mittendi milites sub iugum; ac simùl efflagitauit vt rescriberet, quid pro sua sagacitate de bracchio compertum haberet. Rescripsit autem ille consequenter, neque Alphonsum morte præuentum, neque etiam Panormitam condere potuisse pro votis id bracchium: successorem verò istius à secretis regni, conclusisse sub marmore, collocasséque extra Oratorium, cum inscriptione huiusmodi, T. LIVII HISTORICI BRACCHIVM, QVOD OLIM ANTONIVS PANORMITA A PATAVINIS IMPETRAVERAT, IO. IOVIANVS PONTANVS MVLTOS POST ANNOS CONDIDIT: cæterùm à multis iam annis id marmor non fuisse conspectum, ob sacellum à nescio quibus confratribus superextructum. Vt fuit porrò Peireskius erga Pignorium munificus: sic fuit etiam erga Vlyssem Aldrouandum percelebrem illum de Animalibus scriptorem, qui multa ab eo numismata habuit, maximéque Asiatica, illustrandis iis, quæ circa ani- 1601.

1602. malium ſymbola iam ediderat, ac tum de nouo apparabat. Atque is quidem Bononiâ ſcribens animo reuerâ grato pollicitus eſt ſe commendaturum per quem profeciſſet : ſed in cæcitatem breui incidens id, quod deſtinârat, perficere potis non fuit. Idem fuerat pollicitus Ioannes Baptiſta Villalpandus, de illius nomine, patria, conditione ſollicitus, vt teſtari poſſet à quo accepiſſet & ſiclos, & pleraque alia, amplificando tractatui de nummis Hebraïcis, poſt editos iam magnos illos in Ezechielem commentarios. De Sirmondo heic memorandum, quòd cùm accipere à Peireskio Roma diſcedente noluiſſet, niſi ex iis numiſmatis, quæ geminata illi adeſſent, poſtulauiſſe ipſum tamen, obtinuiſſéque ab eo, poſtquam Patauium rediit, pluſquàm ducentos ectypos, vel ex Græcanicis duntaxat. Eius ſcilicèt generis coëgerat iam ſupra mille, quæ forent penitùs intacta rei nummariæ auctoribus : & cùm haberet cuſa tam ante, quàm poſt Romanum imperium in ciuitatibus quibuſque Græciæ, Aſiæque præcipuis, ex quibus contexuerat ſeriem Seleucidarum Principum, ab Alexandro ad Romanos vſque : eamobrem Sirmondus hanc ſeriem deſiderauit cognoſcere, vt illius inſtar ſeriem Principum Ægyptiorum texere poſſet. Sed faciendus his modus eſt. Porrò iam penè trienium in Italia exegerat, cùm apparare reditum cœpit. Ac habuerat quidem in votis Venetiis tendere Auguſtam, tum vt Velſerum, Occonémque ea in vrbe inuiſeret : tum vt exinde commiſſus Danubio circumſtantia Germaniæ, Hungariæque loca luſtraret,

& Constantinopolim tandem per Euxinum Pon- 1601.
tum, Bosphorúmque Thracium perueniret, peragraturus deinceps quicquid liceret ex Græcia: verùm Fonuiuius planè abnuit, vel quia censeret Patrem, Patruúmque id consilium auersaturos, ob digressionem prolixam nimis, periculísque plenissimam; vel etiam quia ipse Parisios repetitò accerseretur. Peireskius ergo nihil planè ausus ipso repugnante moliri, res suas ita composuit, vt imprimis omneis Italiæ amicos, quibus vale coràm dicere non potuit, literis salutauerit, oblatóque obsequio, & plerumque etiam adiunctis munusculis deuinxerit. Sic exteros quoque, ac præ aliis Scaligerum, cui ad superiùs memorata adiecit nummos ab amicis Veronensibus recens habitos, nonnulláque alia spectantia ad Scaligeranam familiam. Coëgit deinde quicquid potuit seu librorum, seu cimeliorum, seu aliarum rerum exquisitarum nancisci: ratus sibi in patria parem copiam non occursuram. Discessurus coniecit omnia cum sarcinulis in aliquot capsas, quas direxit Genüam, conuehendas inde Massiliam: ac reseruauit solùm rariora, & pretiosiora aliqua, quæ vnà translata eandem secum experirentur fortunam. Videlicet, cùm sibi satis lustratum putaret ex Liguria, peragrare Galliam Cisalpinam voluit, emergeréque Lugdunum, vt prouidere illeic posset quemadmodum litteras ab amicis acciperet, & vicissim ad illos daret. Postremùm relicto ingenti sui desiderio Patauij præsertim, ac Venetiis (ne quidpiam dicam de Augusta, vbi Velserus concepta spe complectendi illum frustratus,

1602. quasi dimidium animæ subduceretur, ingemuit) itineri sese commisit. Diuertit autem primùm Vicentiam, salutaturus illeic amicos, ac inuisurus eum montem, cuius, vt dictum est iam antè, ichnographiam quæsierat. Considerauit etiam Gustosæ illam venti dispensationem per canaleis, ac tubulos; accepítque, & in commentarios retulit historiam illius, qui nascentem è crypta ventum in loco satis dissito, domum vsque per meatum subterraneum ita deduxit, vt tandem velut secuerit, distribueritque pro arbitrio. Accessit deinde Veronam, attendítque illeic præsertim ad Scaligerorum sepulcra, quorum, quia tum non licuit adumbrationem obtinere, impetrauit posteà interuentu Cæsaris Nichezolæ, & Marci Antonij Montani. Mantuæ cùm foret, tam multa vidit, atque adnotauit in Ducis Cimeliarchio, vt cùm superioribus annis accepisset direptum fuisse, Germanis vrbem vastantibus, vix satis sese consolari per multos dies potuerit, tantam ducebat factam iacturam. Inter cætera spectauit curiosè Ægyptiam illam Tabulam, vt varios de ea scrupulos eximere Pignorio posset. Visâ Cremonâ, voluit Brixiam, Bergamúmque diuertere, ac tum venire Mediolanum, vbi non modò Erycius Puteanus, & Septalij fratres, aliíque amici; sed maximè etiam ille nunquam satis laudatus Archipræsul, Cardinalísque Fridericus Borromæus, Ambrosianæ Bibliothecæ iam tum crebrescentis fundator, sunt illum humanissimè, ac per dies multos complexi. Digressus Ticino, Nouaria, Vercellis, peruenit Taurinum, ac superatis Alpibus,

Geneuam; vbi peruolutis libris variis, ſpectatóque 1601.
Lemmano lacu, Tononum vicum adiit, vt fieret oculatus teſtis admirandorum facinorum, quæ patrare per illud tempus Dæmoniaci perhibebantur. Traiecto lacu, perluſtratáque circumuicina Heluetia, ſoluere vota placuit ad celebre fanum Sancti Claudij, ac præſertim pro Patrui cognominis incolumitate. Deflectere inde volebat Semurium, Dauidem illum quondam ſuum præceptorem ſalutaturus, ædeíſque illas inuiſurus, in quibus ante quinque annos Genebrardus obierat: ſed rerum in Burgundia ob factionem Bironij Mareſcalli innouatarum, ſuſpectarúmque ſtatus deterruit. Deflexit ergo potiùs Lugdunum, vbi acceptâ pecuniâ, perſoluit largè honorarium Ductori ſuo Pariſios, vt iam dictum eſt, diſceſſuro. Deinceps, quamuis amore patriæ, parentúmque teneretur, callidè tamen conſilium cepit non pergendi recto itinere domum, ſed diſcedendi Monſpelium, vbi Iulius Pacius à Beriga Iuriſconſultus Vicetinus profiteri magna cum laude Iuriſprudentiam ferebatur. Quia enim ſatis ſibi ipſi circa Iuris ſtudium nondum fecerat, & apud ſe tamen conſtituerat neque poſtulare, neque adipiſci quam lauream vocant Doctoream, abſque inſigni quadam gloria, teſtationéque eruditionis; idcircò domum tendere noluit, ne inuitus adigeretur ad conſequendum lauream, poſſétque priùs ſub illuſtri Anteceſſore fieri inſtructior. Itaque conceſſit Monſpelium ſub Iulij menſis initium, ſeſéque ſtatim ipſi Pacio in contubernium cum fratre dedit. Subinde

1602. verò consilium indicauit Patri, ac Patruo, qui nihil tale suspicantes subueriti sunt, ne fortè in Italia non satis studiosè Iuri incubuisset. Præter eum secessum, argumento fuit, quòd tam ex capsis Genuâ acceptis, quàm ex transmissis residuis illis, selectioribúsque cimeliis, quibus Monspelium cùm peruenisset, sese exonerauerat, peruiderunt illum debuisse tantum temporis in iis colligendis, cognoscendísque impendere, vt nihil, aut parum omninò, quod impenderetur Iuri, superfuisset. Id autem vbi ille resciuit, quadam veluti apologia suspicionem est amolitus. Nimirùm, se nihil detraxisse horis Iuris studio debitis; sed tantùm quas alij aut ludicris rebus, aut compotationibus, aut Venereis illecebris vulgò dederent, succidisse, contriuisséque in comparanda antiquitatis notitia. Quam viderent de ea congeriem, argumento saltem esse pecuniam sibi creditam non fuisse in nequitiam, perditósve vsus absumptam. Cæterùm & se agnouisse non esse studium antiquitatis Iurisprudentiæ inutile, cùm alia ratione non possent pleraque loca seu Digestorum, seu Codicis intelligi; & posse ipsos id experiri, cùm quod, exempli gratiâ, lateret iam Interpretes circa Viriolas ex smaragdis Vlpiano, ac Paulo sæpiùs memoratas, intelligere ex iis possent, quas eruisset Romæ ex quibusdam ruderibus, quásque ad illos mitteret, rem iam à plerisque sæculis inuisam. Exstare etiam in sarcinis plureis reliquias ex eo Ære, quod antiqui graue dixerunt (cùm id nimirùm penderent) intérque parteis Assis varias reperiri Qua-

drantem, qui altera facie Suem præferat, ex quo, 1602.
& ex Oue, ac Tauro pariter ſignatis, dicta primùm fuit Pecunia, tanquam à pecudibus. Sic & repertum iri alia propemodùm innumera, de quibus coràm diſſerere, ſine voluptate vtriuſque non poſſet. Denique tam ſeſe, quàm fratrem non diuertiſſe ad Pacium, quòd ſe Iuris ignorantiores ſuis coætaneis crederent; ſed quòd eximium aliquid ſupra ipſos ſapere vellent. Placuit mirè parentibus inſtituta defenſio, ac Patruo præſertim, qui tanto ardore videndi ipſius inarſit, vt, vix tertio menſe exacto, acceſſitum voluerit. Acceſſit ergo; ſicque Lareis reuiſit primùm menſe Nouembri, ſed adducto tamen ſecum Pacio, vt vel reducendi ipſius prætextu detineri domi non poſſet. Relictus verò germanus fuit, quòd è morbo tum conualeſcens ſeſe dare itineri abſque periculo non poſſet. Heic non memorabo qua exſultatione exceptus Peireskius domi fuerit, neque quo cultu habitus Pacius. Referam duntaxat magnum illum virum Guillelmum Varium, qui tum erat princeps Aquenſis Senatus, quíque fuit poſtmodùm ſuffectus, vt ſuo infrà loco dicetur, in vicem Cancellarij, mirari ſatis non potuiſſe indolem adeò egregiam, rarámque adeò eruditionem tanta cum modeſtia coniunctam; neque vnquàm ſatis ſatiari interrogando, excipiendóque, quæ ille ſcitè, perſpicuè, ſuauitérque commemorabat. Paucis pòſt diebus Monſpelium vnà cum Pacio rediturus, deflectendum è via cenſuit, vt demonſtrare illi poſſet ſcaturiginem Vallis-clauſæ, non aquarum exundan-

1602. tium copia magis, quàm Petrarchæ, & Lauræ amoribus concelebratam: itémque Arcum illum triumphalem, qui Arausione conspicuus, C. Marij credebatur, cùm ipse Fabij Maximi potiùs esse opinaretur; tum ciuitatem Auenionensem; & fornicatum triplici serie Wardonis, seu Guardonis pontem; ac Nemausentia quoque nonnulla, quæ ille non aduerterat, tametsi illeic biennio moratus. Quam-primùm autem rediit, tanta se cum alacritate ad studium Iuris composuit, vt horas decem solidas diebus singulis in eo collocaret. Neque verò id solum tempus consecratum est studiis; sed dietim etiam quasdam horas, ac potissimùm ante somnum impendere solitus fuit litteris humanioribus, studióque rerum antiquarum. Non id abnuebat penitùs Pacius, qui mirè etiam afficiebatur, quoties illum de rebus variis, ad antiquas præsertim leges pertinentibus, dicentem audiret. Quin non modò etiam est passus, sed penè, dicam, auctor fuit, vt Narbone inuiseret, quæ exstant illeic vetustatis non ignobilia monumenta; ac speciatim votum, factámque Augusto Aræ dedicationem, cuius ante annos triginta effossæ, & Burdigalæ, cum illustratione Eliæ Vineti, excusæ exemplum obtinuerat. Scilicet nondum allatum erat Inscriptionum Gruteri opus, in quo posteà obseruauit Tribunitiam Augusti potestatem, quæ apud Tacitum legitur trigesima septima, fuisse ex hac ipsissima inscriptione trigesimam octauam. Ad hæc, quia Pacius perlubenter edisserebat de rebus ad Physicen spectantibus, nullam non occasionem captabat rogitandi

tandi illum de causis naturæ abstrusioribus, & maximè quidem per horas relaxando animo datas. Sic cùm aliquando noctu incidisset in crustas, squammásque piscium lucidas, collegit, intulítque clàm in Pacij Musæum; ac posteà cum illo ingressus, quam præferebat candelam consultò exstinxit, vt illo primùm attonito, ac deinde lucem mirante, sciscitaretur ipsius caussam. Ac recurrit quidem Pacius ad calorem ex putredine excitatum; sed rogauit Peireskius, cur non sentiretur ergo calor neque in iis squammis, neque in quibusdam lignis putrescentibus? cur horrea præ putredine incalescentia, calx item madefacta, & alia tantoperè calida non emitterent lucem? cur si ob calorem cicindelæ lucent, non lucerent etiam animalia cætera tantoperè iis calidiora? Ad quæ Pacius, posse calorem, quem in scholis dicunt virtualem, sufficere; & aliunde exigi certam dispositionem materiæ, quæ reperitur in rebus minùs ad sensum calidis, non reperta in aliis calidioribus sensu deprehensis. Prætereo porrò, cùm hæc, & alia non fecissent satis Peireskio, nihil deinceps visum fuisse probabilius, quàm lucem omnem flammulam esse, sed rarissimam, tenuïssimámve: argumentóque esse lucem Solis, quæ dum cogitur, densatúrque, ardet; ad eum modum, quo vapor nihil aliud, quàm aqua rarefacta, tenüatáque est, quæ rursùs coacta, densatáque, humor apparet. Cùm lux autem Solis directa, seu primaria sit adhûc satis densa, vt calorem sui sensibilem faciat; repercussam tamen, secundariámve adeò tenüem euadere, vt eius 1603.

1603. calorem sensus non percipiat. Quare & nihil mirum videri, si lucula illa squammarum, similiúmque rerum non sentiatur calida; cùm sit longè tenuior illa solari secundaria, intra quam planè euanescit. Quòd res autem calidiores non perinde luceant, caussam dici posse, quòd calor vehementior tetriores excitet vapores, seu fuligines, quàm vt connatam luculam patiantur puram emergere, atque idcircò apparere. Rursùs, cùm foret valdè curiosus rei anatomicæ, ac herbariæ; ea propter quoties licitum erat, diuertebat in Regios hortos, à quatuor iam annis instructos, ad Richerium Belleuallium vtriusque demonstratorem, cui nunquam non fuit Peireskij & desideratissima, & iucundissima consuetudo. Diuertebat etiam frequens ad Franciscum Ranchinum, qui ad peritiam Physices, Medicésque eximiam, pulchrè adiungebat notitiam, cultúmque rerum antiquarum. De Ioanne Dortomanno quid dicam, cuius semper solitus fuit & exquisitam doctrinam, & insignem erga se beneuolentiam commendare? Hoc certè Medico est vsus, cùm febriculâ laborauit, cúmque vexatus est grauiore, quàm eò vsque fuisset expertus, dolore hæmorrhoidum, & nonnulla etiam vrinæ emittendæ difficultate. An adtexam verò quod retulit sæpiùs, cùm Dortomannus aliquando ægrotantem inuiseret, rogaretúrque, cur ea vice seriùs solito aduentaret, respondisse ipsum se accedere ex consultatione memorabili pro muliere Belliquadrensi, quæ tum gestaret vtero mensem iam vigesimum tertium. Ea nempe iteratò nupta, cùm ex priore coniugio par-

tus aliquot nonimeſtreis edidiſſet, ex poſteriore tamen ediderat treis, vnum menſium vndecim, alterum quatuordecim, tertium verò octodecim: & quoniam ex periculis antecedentium puerperiorum, coniiciebat ſibi ex quarto impendere grauiſſimum; medicos ideò conſuleret, ſi qua ratione incolumis euadere ex illo poſſet. Et memini quidem obieciſſe me, videret, ne eſſet eadem fœmina, quam non ita pridem Antonius Saporta, aliíque Medici propter ſimile neſcio quid non omninò ſanam mente pronunciaſſent. Verùm perſtitit fuiſſe aliam, adiiciens ipſam non longè pòſt peperiſſe infantem cum capillitio, ac dentibus, obtinuiſſéque à coniuge, ne vlteriùs contingeretur. Vtcumque porrò hac de re ſit, (quam venditare pro vera nolim) occaſione partim morborum, partim vehementioris ſtudij, effectum eſt, vt literas ad amicos ſcriberet raras. Inde euenit, vt cùm ſemel totos quatuor menſeis à ſcribendo abſtinuiſſet, & periiſſent etiam deſtinatæ quædam in Italiam epiſtolæ, ideò rumor de eius morte Romæ, ac Patauij increbuerit; & Pignorius etiam ad Patrem conſolatoriam ſcripſerit; Gualdus verò, falſitate rumoris comperta, illum quaſi rediuiuum ſalutauerit, crudelem blandè appellitans, quod ſuâ in ſcribendo negligentiâ, amicos tam bonos, támque conſtanteis enecaret. Videlicet non admittebant quod expectandas à ſe raras literas præmonüerat, donec ſtudium Iuris foret abſolutum. Quare compulſus denique fuit, vt ſæpiuſculè ſcriberet; neque ad ipſos Italos modò, ſed ad ipſos quoque Velſerum,

1603.

1603. Scaligerum, Clusium. Quia porrò ambages nimis erant magnæ; cùm oporteret literas Augustâ, atque Francofurto transdere in Hollandiam; ideò Scaliger auctor fuit, vt literæ mutuò destinarentur Parisios, ad Præsidem illum eximium Iacobum Augustum Thuanum, cuius nomen diffusius est, quàm vt elogio vllo possit comprehendi. Etenim, quòd Scaliger illum & sui amantissimum, & pro singulari in bonos, eruditósque omneis affectu ad omne genus officij paratissimum comperisset; idcircò eam ipsi curam non dubitauit committere, vt commendatas ab vtroque literas ex æquo curaret. Quare hac primùm occasione, & ex hoc vsque tempore cœpit quæ magna, excultáque deinceps fuit, inter Peireskium, & Thuanum necessitudo. Ad Patrem verò, ac Patruum, vti par fuit, scripsit frequentiùs: sed maximè vt obtineret, ne ante finem eius anni, qui fuit huius sæculi tertius, Aquas-Sextias euocaretur. Et quia nôrat ciueis Aquenseis ea tempestate procurare, vt non modò Regium Collegium pro humanioribus literis, ac Philosophiæ studio haberent; sed vt priscam etiam Vniuersitatem, Regiis Professoribus illustratam facerent; eapropter scribens ad Parentes miro contendit studio, vt Professori primario Iuris ampla forent stipendia, quo Pacius illuc accerseretur. Siquidem perspectum habebat tàm Palatinum Comitem, quàm Academiæ Curatores euocare illum ingenti pollicitatione Heidelbergam, vbi iam per complureis annos sui specimen dederat; ipse verò & expetebat posse Aquensem Academiam tan-

to ornamento gloriari, & ægrè ferebat excidere ſpe, 1603.
quam ſatis firmam conceperat efficiendi demùm ex illo virum Catholico-Romanum. Cæterùm, cùm non poſſet ampliùs Patrui votis obſiſtere, quippe qui reſignata illi dignitate Senatoria, etiam ab anni initio regium diploma quæſierat; acceſſit tandem Aquas Sextias, vt neceſſarium illi habendæ doctoreum gradum conſequeretur. Non acceſſit autem niſi priùs optimè exercitatus, ac niſi obtenta in finem anni dilatione, tum vt Pacium per ferias Natalitias deduceret, tum vt intereà ſe ad varias actiones obeundas meliùs compararet. Etenim quia moris tum erat in Aquenſi Academia, vt nemo priùs ad lauream Doctoratus admitteretur, quàm, præter alia tentamenta, triduanas theſeis defendiſſet; idcircò theſeis miſcellaneas ex vtroque Iure deſumptas, maturè & ſeligere, & mandare typis oportuit. Et aliunde, quoniam à Patruo accepturus vno die Doctoratus inſignia, conſtituerat ipſe in fratrem inſequenti die conferre; eapropter habere ſibi tempus voluit, ad congerendum vnde poſſet inſigniorum originem, vetuſtatémque explicare. Acceſſit ergo tandem cum Pacio ſub brumam Aquas-Sextias: tametſi gradum adeptus non eſt, niſi die Ianuarij inſequentis anni decima octaua. Tædium fortaſſis pa- 1604.
rerem, ſi vel per capita attingerem ea, quæ magna cum eruditionis teſtatione ediſſeruit ſingulis illis actionibus, quibus eſt Lauream conſequutus. Satis eſto ſubiicere, geſſiſſe ſe illum eo cum vigore animi, vt non totam modò coronam in admirationem ra-

1604. puerit; sed ipsi etiam Pacio visus fuerit seipsum longè superare. Biduo pòst, cùm ornamenta Doctorea in Fratrem conferret, dici non potest qua suauitate auditores perfuderit. Scilicet ex statua quadam Metrodori cum galero suo, seu Arcadico pileo, & infulis, cúmque pallio philosophico, & annulo in sinistra manu: itémque ex statuis quibusdam Hippocratis cum simili pallio, epomidéque adiuncta: ex inscriptione quadam Eubuli Marathonij, ac infulata statua non ad ceruices, sed circùm caput: ex consimilibus Platonis, Theophrasti, Phauorini, aliorum: ex cimeliis Gotthicis, in quibus mitræ pileis non admodùm absimiles; ex innumeris aliis (vt breue faciam) monumentis, ostendit quemadmodum vsus eiusmodi ornamentorum ab vsque Græcis ad Latinos, & ad nos vsque transierit; quemadmodúmque ex Philosophia atque vetere Sacerdotio, gradum fecerit in doctrinam, Professionémque multiplicem recentiorum Academiarum; idque citatis passim Conciliis, Patribus, Poëtis, Historicis, Philosophis, Oratoribus, quibus plenam faceret fidem.

1604.

DE VITA PEIRESKII

LIBER SECVNDVS.

VIx iam desierat celebritas, cùm memoratum antè diploma, ne, anno maius, antiquaretur, Senatui exhibendum fuit. Id ergo exhibitum quidem, & in acta referri iussum: verùm obtinuit Peireskius, ne propterea statim admitteretur, conscriberetúrque reipsâ in Senatorum numerum; tum quia videri noluit ex eo numero Patruum amantissimum exegisse; tum quia timuit, ne si semel astringeretur officio, sibi & libertas studiorum, & occasio peregrinandi maturè nimis præriperetur. Heinc quoniam ad amicos scribens, & occupationes doctoreas in excusationem diuturni silentij prætexens, insinuauit simul se ad Senatoriam dignitatem adigi non sponte: responsa tulit varia, congratulantibus plerisque, quòd iam inter Senatores cooptatum arbitrarentur. Ex istis fuit Scaliger, qui & dignitatem nouam commendauit, & con-

1604. gratulatus ob lauream, subiunxit[illegible] aliàs adfuisse Aquis-Sextiis, testem seueri exa min[illegible] quo Academia vteretur. Fuit etiam, Velserus, qui non modò est ob dignitatem congratulatus, sed a dmonitionem etiam, adhortationémque paternam adhibuit, ac inter cætera, *Non esse animo ipsi despondendum: munus Senatorium tametsi spinosum, id tamen prima fronte duntaxat; principium solùm molestum esse, lenire tempus cætera: nihil supra vireis exactum iri; fore Numen propitium; deberi patriæ operam*, & quædam alia in eundem sensum. Sic adhortatus etiam est Pacius, statim ac rediit Monspelium, epistolâ nuncupatoriâ, qua Imperialium Institutionum Analysin ipsi dicauit; quanquam, quòd nosset illum nondum inter Senatores relatum, dicauit, ac inscripsit solùm, tanquam *in supremo Prouinciæ Senatu Consiliario Regio designato.* Non pigebit porrò hûc transcribere ipsissima, nuncupationis, & adhortationis verba. Sic ergo illum affatus est. *Ad te verò, mi Fabrici, meas lucubrationes mitto. Cùm enim tu antiquis moribus præditus, à nostro conuictu, vnà cum suauißimo fratre tuo in patriam rediens, vetusto more, præclara xenia, vel potiùs munera obtuleris, quibus vestram, vestrorúmque Patrui, & Patris virorum amplißimorum, & regiorum in supremis Senatibus Consiliariorum erga me, meósque beneuolentiam testatam reliquistis: me quoque oportuit, ne ab antiqua, & laudatissima consuetudine discederem, aliquid inuicem rependere, quod grati animi testimonium esset. Quid autem à me proficisci potuit, quod tibi gratius esset, quàm aliquid ex his studiis depromptum, quibus nobilissima tua familia*

familia maximè floret? Nam pecuniâ neque tu eges, neque ego abundo: hæc verò studia amas, & colis; ac te ex nostris prælectionibus, atque exercitiis profecisse lubens fateri soles. Eximiæ verò laudis, quam tuo merito in doctoreo gradu assumendo es consequutus, participem me quoque esse vis, quasi nostris monitis, & præceptis adiutus, ad illud eruditionis culmen, quò multi frustrà aspirant, ascenderis. De quo tuo, optimique fratris tui nouo honore vobis ex animo gratulor; & vt iam Senatorios animos accipiatis, iam in Rempublicam, quæ vestram operam requirit, omneis vestras cogitationes conuertatis, publicúmque bonum perpetuum vestrorum consiliorum obiectum statuatis, etiam atque etiam hortor. Hac enim re nulla vobis dignior, nulla parentibus vestris (Patruum alterum vestrum parentem agnoscitis) gratior, aut iucundior esse; nulla vos illustriores reddere potest. 1604. Hactenus Pacius; Peireskius verò animum quidem allegendi se aliquando Senatoribus non abiecit: non intermisit etiam prorsùs susceptum Iuris studium: verùm dilatione obtenta, & liberioribus iam studiis, ad colendum suauiores Musas, ad promouendum bonas arteis, ad adiutandum, quantùm potuit, viros benè de literis merenteis animum applicuit. Ac primùm quidem variè sollicitatus de coniugio, cœlibem vitam prætulit; ratus non posse se vxoris, succrescentísque familiæ sollicitudinem gerere, & expeditum se erga studia, virósque studiosos tueri. Heinc cùm Pater, ipso inconsulto, conuenisset propè de nuptiis cum viri illustris Ioannis Ceppedæi primi Rationum Præsidis vnica filia contrahendis, veniam

1604. ardenter petiit non diſcedendi ab inſtituto. Quippe ſe Palladi, ac Muſis nomen, fidémque ita dediſſe, vt ſacrilegium duceret de aliis nuptiis cogitare. Et Pinelli quidem exemplum, alta licet mente repoſtum, noluït Patri proponere; ſed propoſuit tamen exemplum Varij, quod præſens ac illuſtre erat; adiecítque ſibi præ aliis domeſticum eſſe coram oculis, quod ſe non poſſe, niſi cum laude imitari arbitraretur. Itaque imitatus Patruum ducere vxorem germano conceſſit; illéque propterea ſequente æſtate memoratam ſuprà Marchiſam à Tullia duxit coniugem, ex eáque tertio anno pòſt Filium ſuſcepit, quem Claudius Patruus, ſuperſtes adhuc, cognominem fecit. Deinde, non admodùm longè à doctoreo gradu ſuſcepto, perluſtrare placuit maritimam oram, tum vt omnia antiquitatis monumenta perueſtigaret, tum vt rariores quaſdam plantas per eam regionem deligeret in Belgenſerianum hortum transferendas. Quòd duxerit autem initium à Foroiulienſibus antiquitatis reliquiis, circa quas ſibi prima vice (diſcedendo nempe in Italiam) abundè factum non putabat, fuit occaſio deducendi Draguinianum vſque nobileis conſanguineos, qui ad Doctoratus acceſſerant pompam. Viſere autem imprimis voluit opus Romano nomine dignum, interciſam ſcilicet Rupem, ſeu excauatum amplum canalem in decliui quadam montis facie, quà Cyanei fluuij ſcaturigo altera forum Iulium, à quinto vſque Prouinciali lapide, per anfractus vallium, ſiluarúmque fuit perducenda. Quàm multa verò toto progreſſu obſeruârit,

collegerítque, enumerare prolixum foret: adnoto 1604.
solùm ipsum exinde cepisse ansam conscribendi, mittendíque varia ad amicos varios. Cætera inter plurimi fecit Consulare quoddam numisma, quod dicebat insolitum, & neque Goltzio, neque Vrsino, neque aliis memoratum, quódque destinauit ad Pignorium, vt cum Friderico Contareno communicaret. Plurimi etiam inscriptiones quasdam Flaminij, & Dudistij, de quibus supplendis (nam exesæ erant) cum Velsero præsertim egit. Plurimi quædam alia selecta, quæ misit ad Scaligerum, & ex rebus aliis conchas nescio quas, quarum occasione scripsit ad Penam Medicum de Concha anatifera mituli instar conformata. Sed vt de Plantis speciatim dicam, comitem adhibuit Botanicum quendam plantarum quouis tempore internoscendarum peritum, eapropterque non solùm plantas in suum hortum destinauit, sed plerarumque etiam radices transmisit ad Clusium, ac inter cæteras Tragacanthæ, Aristolochiæ, Asphodeli, Arbuti vtriusque. Significauit autem simul desiderium, quo vellet Clusium aliquantisper Belgenserij detinere, ostensurus illi Styracem, seu arbustum foliis cotoneæ malo, floribus arantiæ non absimilem, & liquoris fragrantiâ nequaquam Syrio posthabendum. Is enim ad vnum milliare iuxta oppidum ita nascitur, vt aliàs frustrà requiratur. Ostensurus etiam Lentiscum, quæ non minùs Mastichen sudet, quàm quæ in Chio insula nasci specialis dicitur. Ostensurus & alia quædam vix aliàs vsquam obseruabilia. Cùm rediisset, agere cœpit de

1604. instituendo Eremitarum Camaldulensium cœnobio in egregia illa solitudine, subrupeáque Ecclesia, quæ Diuæ Mariæ de Angelis sacra, æquâ propè distantiâ est Massiliam inter, & Aquas-Sextias. Occasioni fuit, quòd Patauij degens eorum institutum valdè probauisset, eruditúsque inter ipsos Religiosus nomine Elias, Nouitij cuiusdam caussâ, Aquis-Sextiis tum versaretur. Peireskius itaque illius conuersatione delectatus, ipsum per multos menseis detinuit, in solitudine sustentauit, ac sæpiùs per complureis dies commoraturus inuisit. Procurauit intereà vt ciuium tàm Aquensium, quàm Massiliensium decreto id cœnobium postularetur. Licentiam quoque instituendi à Mimtensi domino, in cuius ditione est locus, obtinuit, ac circumuicinum dominium, seu fundum pretio acquisiuit. Sategit quàm enixè potuit per Patauinum Episcopum, & Cardinalem Pallauicinum, vt Congregationis eius Superiores non Eliam modò illeic loci relinquerent, sed religiosos etiam alios in amplissimam messem destinarent. Rogauit, vt aliquos saltem loco visendo committerent, pecuniámque intereà sumptibus faciendis necessariam misit. Et facta quidem plurima spes: sed postremò tamen irriti conatus. Sic votis etiam non respondit redintegratus pro Pacio labor. Siquidem cùm ineunte vere euicisset, vt Aquenses destinarent Pacio primariam Iuris cathedram, præstituto stipendio librarum Turonicarum bis mille, & quadringentarum, proficisci ipse Monspelium cum Assessore vrbis voluit, vt si quidpiam difficultatis obsiste-

ret, amoliretur. Et rediit tamen re infecta; prætexente quidem Pacio, quòd tria librarum millia, præter occurrentia emolumenta, expeteret; ſed cauſsâ reuerâ ab vxore datâ, quæ Catholicam vrbem exoſa, Heidelbergenſem præoptaret. Incidit verò ſtatim in morbum, è quo vix initio æſtatis conualuit. Importuna præſertim fuit mira cutis teneritudo; nam quacumque corporis parte tantilla fieret veſtium compreſſio, rubeſcens tumor cum vehementi prurigine cooriebatur. Caſus hic anſam illi præbuit philoſophandi de Maculis, quas ab vtero plerique ſortiuntur. Quippe cogitatio illum ſubiit fieri ſimiliter poſſe, vt qua parte corporis grauidæ mulieres ſeſe attrectauerint, dum expetitæ cuiuſpiam rei imaginatione tentantur, in eadem Embryonis parte eiuſmodi rei character ſuboriatur, exprimatúrque. Ita non ſemel retulit, ac non multis ſpeciatim annis ante obitum, cùm vnà philoſopharemur de quadam canis imagine intra vrinam hominis à rabido cane demorſi conſpecta. Ac difficultas quidem erat, cur ille character non corpori matris, ſed Embryonis inureretur: ſed aſſenſit tamen Embryonem vtero geſtatum vnum corpus cum matre eſſe; eadémque ſpecie alimenti, iiſdémque ſpiritibus ſecundùm omneis ſui parteis ſic enutriri, vegetaríque, vt ſemine ex omnibus partibus deciduo fuit primùm formatus. Quare & tenue corpuſculum iiſdem affici caſibus, quibus ipſum corpus maternum; ac poſſe ipſi tantò faciliùs notam aliquam imprimi, dum, ſpiritibus ſpeciem conceptam deuehentibus, eo ma- 1604.

1604. tris contactu veluti defigitur, quantò ipsum est mollius, ac tenerius. Memini verò id confirmatum memorabili quodam facto, quod ipsi fando accepimus; Muliere nempe grauida in oppido huius Prouinciæ Cipperiis dicto, ante annos circiter sexaginta, pugione confossa, eductum fuisse ex ea Embryonem cum totidem notis liuescentibus, & ad easdem parteis conspicuis, in quibus mater fuerat percussa. Quòd autem, dum illæ fructuum species, cerasa, fraga, aliáque rubescunt, impressi quoque characteres viuidiore rubore sint, caussam dici posse affectionem aëris secundùm eandem tempestatem similibus spiritibus concitandis idoneam, vt dum vitibus florescentibus vinum in doliis commouetur; sed non est quorsùm ea de re vberiùs quidpiam heic proferatur. Repeto potiùs Peireskium balneorum vsu conualuisse (sanguine putà temperato, perspirabilique facto corpore) ac magno fuisse leuamento, quòd iucundissimam intereà familiaritatem duplicem parauit. Altera fuit cum nobili Francisco Villanouano Flayosci Barone, & Marchionis Transij germano, qui linguæ Græcæ, omnigenæque historiæ callentissimus, quicquid penè erat in tota Prouincia monumentorum vetustatis perspectum ad vnguem habebat. Altera cum celebri viro Francisco Malherbio, qui deinceps habitus fuit Gallicæ linguæ arbiter, & Poëseos facilè princeps. Inuisebat enim vterque; & cùm priorem quidem ipsi patria communis, ac studium earundem rerum conciliâsset, posteriorem illi quæsiuit commendatio Va-

rij, clarúmque in Prouincia nomen, ex quo tempo- 1604.
re fuerat memorato magno Franciæ Priori à Secretis. Heinc proinde cœpit Peireskius Malherbij poëmata cognoſcere, ſuſpicere, apud exteros commendare. Siquidem cùm menſe Septembri illa memorabilis Oſtendæ obſidio exitum habuiſſet, pulchráque illa carmina, *Area Parua ducum*, &c. fuiſſent Gallicis verſibus non modò à Vario, ſed à Malherbio etiam expreſſa, miſit illicò cùm ad alios, tum ad ipſum Scaligerum, quem Latinorum carminum arbitrabatur eſſe auctorem. Taceo autem vt Scaliger ad ipſum reſcripſerit auctorem eſſe Hugonem Grotium, adoleſcentem lectiſſimum; puellas verò ex Helicone ſe, vt ſeneſcentem, pridem auerſatas; ex quo etiam ſe excuſauit, quòd verſus ab eo pro Pinello expetitos non mitteret. Diuerſatus per Autumnum Belgenſerij, ſpectauit Rarum illum concurſum trium ſuperiorum Planetarum, qui nonniſi anno quoque octingenteſimo contingit, & Magna, ſeu Maxima potiùs, Coniunctio meritò vocatur. Et mirabile quidem fuit naſci in eo conuentu Stellam magnitudine Iouem æmulatam, quæ ſupra annum in eodem Serpentarij pede ſic perſeuerauerit, vt perſeuerauerat alia in ſidere Caſſiopeiæ ante annos triginta duos, & alia rursùs ante triennium in conſtellatione Cycni. Verùm quia tum Peireskio cœleſtis globus non aderat, quò fieret certior de ſiderum non errantium nomenclatura; ideò facilè credidit Nouam illam ſtellam ex antiquis eſſe, ac potiſſimùm videns ipſam non, vt Planetas circumſtan-

1604. teis, obtusi esse luminis, sed fixarum instar mirè scintillare. Acceptis post aliquot menseis à Pignorio literis, didicit Stellam esse recentem, ac obseruari à Galileo; idque cùm iam ex vespertino in matutinum situm transiisset: at quia in morbum incidit,
1605. quo initio veris multùm laborauit, cùm simùl quoque ægrotarent Pater, Frater, Patruus, Nouerca, & domesticorum nonnulli, idcircò sibi à studio eam obseruandi temperauit. Ne memorem, cùm voluit posteà ad illas parteis respicere, stellam sic fuisse iam imminutam, vt fixis circumstantibus, perpetuísque nihilo maior, ac vna earum credita, euanuïsse iudicaretur. Posterioribus tamen annis dolere satis non poterat, quòd ad tam rarum spectaculum suis obuium temporibus studiosè magis non attendisset. Per ea tempora cùm Massiliâ Belgenserium contenderet, transire Castelleto voluit, vt Parochum loci nomine Iulianum, ob ingenuam curiositatem sibi iam carum, salutaret. Cùm ab ipso aliquantisper extra vicum deduceretur, occurrit illis Mulio floridum ramum ex Myrto gestans, latifolium, & flore pleno, qualem Peireskius neque viderat, neque inaudierat exstare. Itaque raram miratus Plantam, perduci voluit in mediam siluam, vbi enata fuerat, ac transferri ipsam curauit, vt excoleretur, propagaretúrque. Transferri autem noluit in Belgenserianum hortum, quoniam non aderat qui illam satis diligenter curaret; sed in hortum potiùs ipsius Iuliani, cuius futurum circa ipsam exquisitum studium confidit. Et excoluit ille sanè, vt par fuit, quosque ex

planta

planta manente incolumi, propagatio fieri Belgenſerij potuit. Id attingere viſum eſt, quia nuſquam in tota Europa Myrtus pleno flore fuerat agnita; ac debetur Peireskio, quòd iam in hortis Regiis, quòd Romæ, quòd in Belgio, quòd alibi gentium viſatur. Prætereo ipſi quoque deberi Fungum Coralloidem dictum, de quo cùm Cluſius reſcriberet, *mentionem*, inquit, *faciam in auctario ad Exoticorum Hiſtoriam, quam ſpero breui publici iuris facere, Fungi cognitionem tibi acceptam relaturus.* Heic nondum dixi Varium tantoperè fuiſſe illius conſuetudine delectatum, vt donec fuit Aquis-Sextiis, continenter penè habere commenſalem voluerit. Quin habere etiam voluit peregrinationes, ruſticationéſque cum illo communeis; & cùm ſub Iulij initium profectus eſt Maſſiliam, vt Carolum Neouillam Alincurium Ex-legatum Regium Roma redeuntem inuiſeret, illum comitem in via facundum conſalutaturum deduxit. Cùm deſtinaret autem pergere Pariſios, inſinuauit ipſi an-non vellet Vrbem, aulámque cognoſcere. Ipſe nihil quidem ſibi eſſe magis in votis profeſſus eſt, & maximè in tanti viri auguſtiſſimo comitatu: at obſtare dixit voluntatem Patrui, qui paratum aliàs negotiorum cauſsâ eò diſcedere, id abnuiſſet, prætuliſſétque Fratrem proximè diſceſſurum. Scilicet in Regis conſilio tum agitabatur negotium circa ſolutionem Talliarum, vt vocant, ad quam Riantienſes contendebant ratione fundorum quorundam Reginaldum Patrem teneri. Enimuerò Varius ſeſe curaturum 1605.

1605 recepit, vt ipse potiùs destinaretur, réque ipsa Patruo persuasit tenerum nimis esse affectum, iniuriámque esse, non beneuolentiam, arcere tantam indolem à consummatione virtutis. Itaque Patruo, propter viri auctoritatem, consentiente (nam Pater alioquin votis filij numquam apertè repugnauit) dedit sese Peireskius in comitatum Varij, Augusti mensis initio, annóque huius sæculi quinto. Incredibile autem dictu quàm citò Parisiis inclaruerit, partim virtutis propriæ, partim Varij commendatione. Primus, quem gestiit salutare, Augustus ille Thuanus fuit, tum vt ob summam humanitatem, ageret coràm gratias; tum vt ab illo acciperet, si à Scaligero quid haberet. Quantâ verò lætitiâ exceptus ab eo fuerit, exprimi non posse ipsemet narrauit. Aperta nimirùm statim Bibliotheca tum priuata, tum Regia; apertum quicquid monumentorum ad contexendum historiam asseruabat in scriniis; apertum cor, & viscera sinceritatis miræ profusa. Ipse, tum plura edocuit, quæ ille de viris in Italia eruditis expetiit; tum, quia nonnihil desiderabatur ad conscribendum eorum elogia, recepit se pèr literas ex amicis consequuturum. Cùm iteratò illum inuisit, accersitus illicò fuit Isaacus Casaubonus, cui sub Thuano commissa erat Bibliothecæ Regiæ custodia. Is à primo statim congressu, nescias an magis suspexerit, an amauerit illum magis. Nimirùm tam multa accepit, edoctúsque ab eo fuit, vt nec publicè, nec priuatim per familiareis lite-

ras tacere id potuerit. Nam primùm quidem edens 1605.
Notas ad Epistolam Gregorij Nysseni, quæ est ad Eustathiam, Ambrosiam, & Basilissam, meminit nummi ærei Rogerij Regis Siciliæ, *quem*, inquit, *inter multos Arabicè inscriptos, cum variis figuris diuersorum Principum nobis ostendit Fabricius de Petrisco Senator Aqui-Sextiensis, vir eruditissimus.* Deinde, cùm Peireskius illi detexisset errores apud Vrsinum, & Goltzium, qui Iacobo Stradæ, potiùs quàm numismatibus fidentes, corruperant varia ex gentilitiis nominibus aliquorum Imperatorum, inter triginta Tyrannos sub Gallieno recensitorum, ac nominatim MARCI PIAVVONII VICTORINI, ET LVCII ÆLIANI, (ex quibus illi MARCVM AVRELIVM, VICTORINVM, & SPVRIVM SERVILIVM LOLLIANVM, contra fidem numismatum, quæ ipse ostendit, commenti immeritò fuerant) Casaubonus gratias amplissimas egit, ac pergens, *Oro te*, inquit, *per amicitiam nostram nuperam, sed antiquissimam, si per te licet; oro te, inquam, quæ habes eius generis mihi communices. Omninò quam ingrederis viam illustrandi eas tenebras, certissima est, & vnica. Expectabo magna auiditate quæ supra huiusmodi ἀρχαιολογίας magnus Scaliger obseruauerit: sed auguror etiam post illius messem tuo spicilegio fore locum. Est enim cuiusdam fœlicitatis incidisse in eos nummos, qui in illa caligine lucem tibi affulserunt.* Sed ne sim prolixus, excerpo duntaxat quæ in hæc verba ad illum scripsit, vno, alteróve pòst anno. *Deum precor, vt*

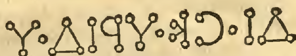
1605. *tanto Musarum Patrono omnia læta, ac fausta largiri velit. A te autem peto, vt qui semel tua beneuolentia me dignum iudicasti, etiam porrò eandem mihi impertiaris, hoc est, rogatus facias, quod vltrò cœpisti. Ego me tibi & debere iam multa sentio, & debiturum etiam plura non despero, si tibi dabitur aliqua occasio de studiis nostris benè merendi. Nescio an resciueris missum ad me fuisse à Serenissimo Duce Vrbinati Codicem Polybij, cuius tu mihi index fuisti: itaque tibi cum-primis id beneficium debeo,* &c. Notum, ac inter eruditos celebrem virum heic refero, vt ex eo iudicium de cæteris facias. Nam quid memorem Frontonem Ducæum, Papyrium Massonum, & nonnullos alios, quibus salutem per ipsum dici à M. Velsero fuerat expetitum? Quid Nicolaum Fabrum, Iacobum Bongarsium, Scæuolam, & Ludouicum San-Marthanos fratres, Franciscum Pithœum Petri germanum, & alios penè innumeros, quibuscum ex eo tempore familiaritatem contraxit? Dicere præstat nullam fuisse Bibliothecam celebrem, quam euolutam non fecerit, ac præter memoratas quidem, San-Victorianam potissimùm, in qua referebat se, cùm multa alia, tum specia-tim vidisse omnia Puellæ Aurelianensis acta, vindiciásque, & effigiem, contexto ex iis magno Codice, iussu Abbatis contemporanei. Sic & complura meminerat, quæ obseruârat in priuatis, ac nominatim Ioannis Iacobi Memmij Roissij, viri ingenerosa, & tam virtute propria, quàm genere, & prole illustris, qui etiamnum viuit fœlici

ſenecta princeps Comitum conſiſtorianorum. Itémque Renati Poterij Epiſcopi Bellouacenſis, quem prædicare ſolitus erat rarâ doctrinâ ſpectabilem. Ac rursùs Pauli Petauij Senatoris ſummè laudati, cuius commendabat quidem ſupra mille MSS. codices: ſed faciebat tamen Cimeliarchium pluris. Cùm ipſum autem videretur eſſe cumulatiſſimum; voluit tamen ſponte augere variis Regum numiſmatis tam primæ, quàm ſecundæ Stirpis. Dedit nempe quædam, in quibus nomina Regum legerentur, v. g. Clotarij coronâ gemmeâ redimiti, (Conſtantini ſcilicet more, qui pro laurea gemmeam vſurpauerat) quædam in quibus Comitum, ſub quibus numi fuêre cuſi, vt FILAPARII Rhemenſis, cum inſcriptione REMVS FIT. Pari ratione commendabat Franciſci Oliuarij Fontanæi cimelia, ac libros. Ex Cimeliarchio autem Regio, cui Bagarrius iam præerat, æquum ſanè fuit nihil ipſum latere. Probauit porrò conſilium, quo Franciſci Pererij nobilis Aquenſis promptuarium præclaris cimeliis inſtructiſſimum transferendum in illud erat: quippe multa adhùc deeſſe agnouit, vt dignum Regio nomine meritò exiſtimaretur. Quia verò inter cætera Bagarrius illi oſtendit Amethyſtum pereleganten, in qua cælatus Solonis vultus celebris illius Dioſcoridis Auguſti cælatoris manu; ideò cepit anſam edocendi ipſum quidnam ſibi vellent foraminula in Inſcriptione, quam oſtendit, obſeruata hac ſerie, 1605.

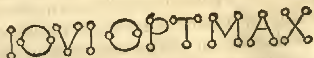
1605.

Edisseruit enim esse forulos, in quos fuissent inserti claui continentes Græcas ex metallo literas, quæ cælatoris illius, seu ΔΙΟϹΚΟΥΡΙΔΟΥ exprimerent nomen: sed ordine retrogrado, vt proprium est cælaturarum. Id autem manifestum fecit, vbi depictis in alba charta, vti mox est factum, foraminulis, lineas interduxit, quæ eas literas in hunc modum exprimerent,

Sic se interpretatum dixit foramina quædam, quæ visebantur Assisij in antiquo nescio quo Templo. Cùm enim nemo dicere posset ecquid illa significarent, diuinauit ipse inscriptionem esse, seu dedicationem factam IOVI OPT. MAX. idque demonstrauit per lineas foramina sic connectenteis.

Sic sperauit se interpretaturum seriem quandam foraminum Nemausensis Basilicæ, quam Quadratam Domum appellant, vbi ectypum obtinuisset. Sed

Parisios vt regrediamur, vix publicum vllum monumentum fuit, quod in examen non reuocârit, de quo iudicium non tulerit. Quippe altero statim mense, ex quo in eam vrbem accessit, literas dedit ad Flayosceum, quibus scripsit se nondum quidem monumenta priscorum Regum San-Dionysiana inuisisse: sed iam tamen falsi conuicisse Tumulos extructos tum Clodouæo ad Sanctam Genouefam, tum Chilperico, & quibusdam aliis ad Sanctum Germanum. Et paucis pòst diebus, cùm eos expendisset, qui ad Sanctum Dionysium, Nihil potui comperire, inquit, quod ante Diui Ludouici tempora satisfecerit; existimóque omneis illos antiquissimos tumulos tempore eodem, nec multò ante D. Ludouicum constructos. Qui autem placuit maximè, is est nostratis Margaretæ, sororis nimirùm Beatricis primogenitæ, S. Ludouici vxoris. Denique commendans vetera sigilla, quæ coràm inspexit, ectypisque expressa tulit, ex Archiuis Abbatiarum S. Dionysij, S. Germani, S. Mauri, & cæterarum, vt in quibus continerentur germanæ effigies Karoli Magni, Hludouici Pij, Hlotarij Imperatoris, Pipini Regis Aquitaniæ, Karoli Calui, Karoli Simplicis, aliorúmque Regum ex secunda stirpe, Hæc sanè, inquit, satis refellunt tumulósque, & statuas hisce Principibus confectas ante quadringentos, aut quingentos annos. Nihil non adiiciendum esset circa aliarum rerum studia: quoniam nihil exstare accepit ex mirabilibus seu artis, seu naturæ operibus, quod non studiosè spectauerit, veluti ædificia, opificia, machi-

1605. nas, plantas, animalia, fossilia, omnia denique obseruatu digna. Hæc inter, varia officia quà propè, quà procul literatis exhibuit; & cùm anxiè requisiuisset ex Paulo Seruita, ex Scaligero, ex Casaubono, ex eruditis aliis ecquid nouissent de Iuuenco Cælio Callano Dalmata, cuius Codicem MS. de Attilæ vita Venetiis absportauerat; is, vt ederetur, animum
1606. applicuit. Anni sequentis ineunte vere, ac breui in Prouinciam redituro Vario, non multo labore obtinuit, vt liceret sibi inuisere Angliam, comitaturo præsertim virum illustrem Antonium Boderium Regium Oratorem illò destinatum. Neque id modò Varius est passus, sed laudato proposito (in quod etiam conspirârunt Thuanus, Memmius, Mericus Vicus, amici alij) recepit sese curaturum, vt Pater, Patruúsque factum comprobarent. Discedentem voluit Peireskius Aureliam vsque deducere; vnde priusquàm regrederetur, spectauit attentiùs tum prisca Ecclesiæ S. Crucis vestigia, quæ vetustatis esse duxit mille, vt minimùm, annorum: tum præter alias statuas, imaginésque tam Karoli Septimi, quàm Ioannæ puellæ, videre eas voluit, quæ in Municipali Curia asseruari perhibebantur; sensítque speciatim effigiem, qua Rex est depictus cum barba, & San-Michaëliano torque, non esse vndequaque fidam. Inibat porrò iam mensis Maius, cùm discedente Boderio, ipse paucis diebus retardatus fuit, coactus veredis posteà subsequi, vt Caleti assequeretur. Cùm soluissent, perpauci fuêre ex vniuerso comitatu, quibus ex nauis agitatione, halitúque maris stomachus non

non fuerit submotus. Peireskius, cùm id præcaueret, cæteris relictis, ad malum consedit, vbi & melius habuit. Causâ requisitâ, respondit agitationem minimam illa in parte fieri; quamobrem se eò declinasse, ne nausearet, vt cæteri, qui longè magis, tam ad proram, quàm ad puppim agitarentur. Appulsus in Angliam, ac postquàm præeunte Oratore Iacobum Regem salutauit, carus ipsi habitus est, accersitúsque ab eo non semel. Admissus est etiam in conclaue, sedítque inter primores Comites in solemni quodam Conuentu per ea tempora celebrato. Ad viros doctos quod attinet, quos seu Londini, seu Oxonij, seu aliis in locis conuênit, primus fuit ille de sua Britannia benè meritus Guillelmus Camdenus, apud quem cùm aliquando sermo incidisset de antiquitate Britannicæ linguæ, ad quam Aremorica spectat, & præsente Doctore Tato, post rogatas circa complureis variarum Galliæ regionum voces, requisiisset etiam quid Arelate, quid Tolonum significarent, responsum tulit, Arelatem eâ linguâ dici ciuitatem in vliginoso loco constitutam; & Tolonum citharam, fortè ob vicinum promontorium, cui Citharistes nomen fuit. Accepit & id genus alia, ex quibus penè deductus fuit in Strabonis, Taciti, aliorúmque sententiam, qui scripserunt Gallos, & Britannos eadem primitùs lingua vsos. Alter fuit Robertus Cottonus; inter curiosos, optiméque animatos conspicuus. Deinde tam Iacobus Collius, quàm illius socer Matthias Lobellius, regius Botanographus, quem vtrumque deuinctum voluit. Post-

1606.

M

1606. eà Albericus Gentilis, Henricus Sauilius, Ioannes Nordenus, & plerique alij. Non tacendus verò eruditus tum iuuenis Ioannes Barclaius, quem quanta beneuolentia prosequutus fuerit, intelligetur inferiùs. Dolere autem solebat non agnitos sibi nec Gulielmum Gilbertum auctorem libri de Magnete, nec Thomam Lydiatum celebrem Mathematicum. Non heic memorabo Bibliothecas varias, in quibus rariores libros obseruauit; non Musæa, in quibus vidit, & ex quibus comparauit quicquid pretiosum licuit. Magni verò ducebat præ cæteris gemmam, centum & quinquaginta libris Turonicis emptam, propter cælatum Aëtionem cum Tiara Phrygia, quem Patrem Andromaches Hectoris vxoris argumentabatur. Referam solùm, quia maturiùs, quàm concepta spes, discedere voluit, ideò maximum fuisse factum ipsius desiderium, & in familia Oratoris, & apud eruditos viros, qui cùm posteà variè ipsius meminerint, sufficiet heic excerpere quod memoratus Camdenus habet in descriptione Britanniæ, cùm de numismatibus ad rem suam pertinentibus verba facit. *Cuiusmodi*, inquit, *non alibi effossa hactenus audiui, priusquam nuperrimè nobilissimus, & in re nummorum antiquaria longè doctissimus, & perspicacissimus Nicolaus Faber Petriscius eiusmodi in Gallia reperta mihi ostendit.* Et commoratus quidem fuisset nonnihil ampliùs in Anglia: sed quia treis duntaxat menseis se abfuturum promiserat, idcircò post mensem discessit in Hollandiam, quam ab vsque initio (sed planè tamen tacitus) constituerat perlustrare. Quo

discessurus tempore fuit, adiungere se illi voluit nobilis turba iuuenum, qui ipsi quoque fuerant ex Gallia Boderium sequuti. Verùm illi quidem ad arma, aliáque studia diuerterunt; ipse perrexit requirere eruditos præsertim viros. Ac salutauit quidem primùm quos Middelburgi, Dordraci, Roterodami, Delphis, Hagæ celebrari acceperat: sed id tamen tum in transcursu solùm, quoniam præcipua illi cura inuisendi Scaligerum Lugduni Batauorum degentem. Constituerat cum ipso primùm quasi ignotus colloqui: quamobrem nomine mutato epistolam commendatitiam, quasi à Peireskio conscriptam, missámque illi obtulit. Scaliger autem eâ perlectâ, ipsum est humanissimè in Peireskij gratiam complexus. Post multos consertos sermones, & productos obiter libros, voluit Peireskius ex nescio quo paucas lineas exscribere: vbi verò ille chartam, calamúmque exhibuit, ac inter dictandum primas lineas characterem vidit, & ἰδιοχειρίαν agnouit, tum in amplexus proruens, gratiosissimè conquestus est fraudem. Cùm deinceps variis de rebus colloquerentur suauissimè, Scaliger inter cætera declarauit velle se quidem iteratò procurare editionem Eusebij (nempe non planè arridebat quæ iam tum primùm absoluebatur) itémque paterni in Aristotelem de Animalibus commentarij: sed esse tamen animum redeundi posteà in Galliam, & apponendi ossa sua Iulij parentis ossibus. Cùm excepisset autem Peireskius non esse illum igitur ἐπεγόδοξον moriturum, illacrymatus Scaliger verbum ea de re non 1606.

1606. adiecit. Interpretatus illi Peireskius numiſmata varia, ac præſertim Siclos, donatus eſt, inuitus licet, ſingulari Semiſiclo, cuius ille præ cæteris interpretationem fuerat demiratus. Donauit ipſe multa viciſſim, &, quod fuit illi iucundiſſimum, exhibuit, quam detulerat, expectatam ichnographiam, cum inſcriptis carminibus ſepulcrorum Scaligeranorum. Scilicet eam demùm ſuperiore Martio Veronâ obtinuerat, nec pluribus literis datis habere priùs potuerat, ob varios morbos Nichezolæ, & quòd Syluius Donius, qui illam aggreſſus primus fuerat, inter perficiendum obiiſſet. Vnum, de quo Peireskius auebat interrogare Scaligerum, & non eſt tamen vnquàm auſus, ne rem moleſtam faceret, fuit opus illud Cyclometricum, ſeu de Circuli quadratura ante duodecim annos in lucem emiſſum, ac ſtatim à Franciſco Vieta, Adriano Romano (poſteà quoque à Christophoro Clauio, hominum Societatis IESV γεωμετρικωτάτῳ) aliíſque in eo puluere exercitatiſſimis erroris conuictum. Nimirùm præmonitus fuit non poſſe illi eam camarinam ſine quadam bile moueri. Quod attinet verò ad Genealogiam, non profeſſus eſt quidem ſe ſubdubitare an reuerâ attineret ad Veronenſeis Principes, quorum ſtirpem ille in ſe defituram aſſeuerabat: ſed paullò tamen liberiùs, &, quaſi vellet quid cæteris reſponderetur, accipere; propoſuit ipſi quæ à Scioppio, Guillandino, aliíſque fuêre obiecta. Poſt Scaligerum cura fuit inuiſendi Karolum Cluſium, quem octogenario maiorem podagra tum primùm tentabat, vt & primùm Scaligerum exer-

cuerat, ante paucos menſeis. Deprehendit autem 1606.
imprimi curantem in Appendice altera exoticarum plantarum figuram Fungi Coralloidis, quem ad illum ex Prouincia, cum aliis penè innumeris plantarum, radicum, ſeminúmque generibus tranſmiſerat. Commodùm etiam illum admonuït circa Indicas quaſdam plantas, in quibus deſcribendis erraſſet, & quaſdam, de quibus nihil audiiſſet, idque prolatis commentariis iuxta oſtenſos ſibi Pariſiis à Veſpaſiano Robino fructus. Inuiſit quoq; poſt Cluſium, præcipua Academiæ lumina, ac ſpeciatim iniit amicitiam cum Bonauentura Vulcanio, qui circa Procopij verſionem tum occupabatur; cum Dominico Baudio, qui ad peritiam hiſtoriæ adiiciebat poëſeos elegantiam, & cum nonnullis aliis. Dolere verò ſolitus fuit, quòd per ea tempora abfuiſſet Lugduno Daniel Heinſius, quem non ſemel audierat à Scaligero commendari. Fuit deinceps Amſterodami; vbi ſatiari vix potuit interrogando, & cognoſcendo tam multa præclara, & rara, quæ ex vtraque India in id emporium conuehuntur. Fuit Encuſæ, vt ſpectaret illeic celebre illud Bernardi Paludani Cimeliarchium, in quo non ægrè tuliſſet, tanquam ad Cyaneos ſcopulos conſeneſcere. Redeundo, nonnihil Hagæ commoratus, diſcedere noluit, quin priùs agnouiſſet Hugonem Grotium, quem, tametſi adoleſcentem, eruditio planè matura, ac omnigena commendabat. Diuertit verò Scheuelingam, vt exploraret vectationem, & velocitatem Currus eâ ſolertiâ à paucis annis excogitati, vt paſſis velis in littore

1606. nauigij instar euolaret. Inaudierat nempe Comitem Mauritium post Neoportuensem victoriam experiundi gratiâ illum conscendisse, vnà cum capto in prælio Francisco Mendoza, ac intra duas horas attigisse oppidum Puttenum, quod inter, atque Scheuelingam horaria milliaria quatuordecim intercipiuntur. Quare ipse quoque experiri voluit, commemoraréque solebat stuporem, quo correptus fuerat, cùm vento translatus citatissimo, non persentisceret tamen (nempe tam citus erat, quàm ventus) cúmque animaduerteret scrobeis occurrenteis præteruolari; restagnantes passim aquas superficie tenus duntaxat attingi; qui antecedebant cursores visos quasi retrorsum niti; quæ distantissima apparebant, momento penè præteruehi; & quædam id genus similia. Delphis iucundè exceptus fuit ab Abrahamo Gorlæo, quem fortè offendit cælari curantem Græca quædam numismata, quorum aliquot miserat Parisiis, oblatis priùs ad vsque mille, quæ ex Italia adduxerat. Satagebat nempe Gorlæus complere illa Paralipomena antiquorum numismatum, quæ promiserat in Dactyliotheca; quare & commisit Peireskio descriptionem breui prælo subiiciendam, vt pro suo candore eam expenderet, &, quà opus foret, duceret lituras: ipse autem morem bona fide gessit, correxítque potissimùm nescio quid scriptum circa Traianum. Quo loco narrare solebat rem memoratu non indignam, nempe Gorlæum, cùm aliàs Latinæ linguæ non studuisset, intellexisse tamen libros omneis circa rem nummariam Latinè conscriptos;

eodem modo,quo Forcatulus omneis circa rem Mathematicam: tantum valet improbus labor ex desiderio quidpiam noſcendi vehementiſſimo profectus. Vidit etiam Delphis ſuperſtitem adhûc Religioſam quandam ex eo tempore, quo Hollandi à Catholico-Romana religione defecerant; viſo priùs Vltraiecti Canonico in primæua ſua profeſſione viuere permiſſo. Cúmque ſuſpexiſſet non modò quicquid antiquiſſimorum ad concluſa illa Rheni oſtia monumentorum ſupereſt; ſed etiam quicquid dominatio Burgundionum Ducum expreſſum reliquit; tum miratus maximè eſt, maximoperéque laudauit temperaſſe ſibi Hollandos ab euerſione Templorum, & aſſeruaſſe intactos Choros, cum affixis inſignibus Equitum aurei velleris à Philippo vſque Bono inſtituti. Cæterùm redire voluït per Brabantiam, Flandriam, reliquáſque Belgij Prouincias, impetratis priùs ab Hollandis, & ab Archiduce liberi commeatus libellis. Acceſſit autem primùm Antuerpiam circiter finem Iulij, iniítque ibi amicitiam cum Andrea Schotto, & Carolo Scribanio ex Societate IESV viris eruditis: itémque cum Auberto Miræo, Eccleſiæ Decano, rerum Belgicarum, ac totius Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ eximiè perito; & cum Nicolao Roccoxio rei antiquariæ impensè ſtudioſo; & cum Henrico Sedulio auctore vitæ B. Elziarij. Cùm deinceps Machliniâ perueniſſet Louanium, nihil æquè doluit, ac non fuiſſe ampliùs in viuis Iuſtum Lipſium, præclarum illud bonarum literarum lumen ante paucos menſeis exſtinctum. Sperârat enim ſeſe 1606.

1606. illum non minùs, quàm Scaligerum omnibus officiis breui deuinctùrum. Doluit pariter non adesse per eos dies Adrianum Romanum Mathematicum illum celebrem, quem gestierat summoperè cum Scaligero conciliare. Postquàm inuisit Academiam, doctósque, qui in illa viros, visere voluit apud viduam Medici cuiusdam cornutos duos lepores, qui ex Noruegia dicebantur allati. Et quia reperit mortuum alterum, obtinere quouis pretio & illius cornua, & geminorum iconismum voluït. Bruxellæ amicitiam iniit cum Karolo Bromantio, Comite Brouæo, & quibusdam aliis; at suspexit potissimùm celebrem Pictorem Venceslaum Cobergeum, qui tum habebat præ manibus insigne opus quadripartitum de Architectura, de Pictura, scripturáque antiqua, de Deorum imaginibus, de Numismatis, seu mauis Medaliis, aut metallicis æneis à Iulio Cæsare ad Gallienum vsque. Memorabat porrò varios circa parteis singulas consertos cum illo sermones, maximè autem circa postremam, propter Cobergei opinionem, quòd Medaliæ huiusmodi monetales esse non possent; argumento præcipuo, quòd typus seu forma, qua ferirentur, signarentúrque, elaborari non posset ante duos menseis ab artifice; adeò vt, cùm plures ducentis percuti eodem typo non possent, pretium operæ fuisset longè superaturum monetæ valorem. De colloquio, memini solùm obiecisse Peireskium, vsurpatam fuisse Seruorum industriam, quæ pretio non redimeretur; & excepisse Cobergeum, rem peractam fuisse cùm Serui edicto

edicto prohiberentur non modò quidpiam pingere, 1606.
sed pingendi etiam addiscere artem. Bruxella discessurus, scripsit ad Cottonum epistolam pereruditam, misitque simul ectypos variorum nummorum, ac nominatim Commodi, ob inusitatam scripturam vocis BRITTANIA, per duplex TT, & simplex N. Salutare voluit exinde Gandaui Laurentium Deebrotium, quem in Italia nouerat. Insulis Florentium Nallæum, eruditum Canonicum, antiquitatum Liturgicarum auctorem. Tornaci Dionysium Willerium Canonicum, & Cancellarium, ac Hieronymum Winghemium similiter Canonicum; illum rerum antiquarum instructissimum, istum studiosissimum rariorum Plantarum. Duaci Guillelmum Richardotum Ioannis Præsidis filium, quicum ex vsque Italia colebat amicitiam; & Andream Hoium Professorem Græcum, abs quo memorante accepi quàm iucundè suauissimis Peireskij, ac Richardoti confabulationibus tertius interfuisset. Enim verò præ cæteris referendus hoc loco est eximius Princeps Karolus dux Croius, & Arschotanus, qui ipsum totis decem diebus in celebri domo Bellimontana detinuit, continuò spectantem vt innumera, ita rarissima cimelia, ditissimásque metallothecas, quibus curiosissimus, eruditissimúsque ille exornauerat nobilissimum Musæum. Quin discedentem etiam coëgit absportare omnia, quæ habebat antiquorum Galliæ Regum tam aurea, quàm argentea numismata; itémque ex Græcis ad vsque sexaginta; præter aliquot vascula, ponderáque, & mensuras antiquas;

1606. cùm tamen nihil aliud à Peiresckio accipere voluerit, quàm æreum nummum Ioannis illius, qui Theodosij, ac Placidij Valentiniani temporibus arripuit Imperium. Quo loco venit in mentem, aduexiſſe illum ex Flandria numiſmata Gallorum Regum, ex prima quidem Stirpe quadraginta aurea, præter varia argentea; & ex ſecunda quinquaginta argentea, præter vnum aureum Ludouici Pij, quod æſtimabat maximi, quoniam non modò rariſſimum, ſed etiam parùm aberat, quin ſingulare arbitraretur. Inſtabat tum tempus, quo perhibebatur celebreis fore cæremonias ad Fontem-bellaqueum, in Delphini Principis, hoc eſt Regis Franciæ Primogeniti, baptiſmo. Videlicet illius ſponſor dicebatur Pontifex Summus, ac nomine Pontificis Maffeus Barberinus Nuncius. Quamobrem ſub Auguſti finem diſceſſit ex Belgio, ac ſatis tempori aduenienſ ſolemni pompæ interfuit, quæ peracta eſt die menſis ſequentis vigeſima quarta. Renuntiatum intereà eſt obiiſſe domi Nouercam, expectaríque eius reditum variis rebus componendis. Quocircà amicis quà coram, quà per literas ſalutatis, regreſſus in Prouinciam eſt ſub initium alterius menſis. Domi exceptus non abnuit conſilium, quod Pater, Fratérque potiſſimùm ſumpſerant (nam Patruus nonnihil repugnârat) coëmendi ipſam Riantij Baroniam, cuius quia Valaueſum erat ſubclientelare prædium, idcircò fuerat litigiorum benè multorum ſeminarium. Heinc ipſemet curam aſſumpſit paciſcendi, contrahendíque cum Ludouico Grollæo Medullioneo Marchione Briſſiaci, eámque ob cauſ-

ſam in Delphinatum verſus illum profectus eſt, re- 1607.
diítque confecta re, ſub initium ſequentis anni, qui fuit ſalutis milleſimus ſexcenteſimus ſeptimus. Cùm rediit, multis quidem rebus præclaris incubuit, ſed nulli iucundiùs, quàm procurandæ multiplici veſtigiorum vrbis, portúſque Carthaginienſis deſcriptioni. Nimirùm non alia ratione ſummos Auctores intelligi, conciliaríque poſſe putauit; cogitauítque ea re gratificari Caſaubono, quicum de Portus præſertim ſitu, formáque diſſerüerat, neque illius tamen dubiis nouerat eſſe factum ſatis. Scripſit præterea copiosè ad Alardum Compendienſem Canonicum circa rem monetariam, ac inter cætera, de vſu Aurei Solidi in Gallia ad tertiæ vſque Stirpis initium, oſtendendo viginti duos huiuſcemodi ſolidos pependiſſe integram libram (tametſi quam vocant monetalem libram ex viginti ſolùm conſtaret) ac demonſtrando Solidum non ſemper pro duodecim tantum denariis argenteis oblocatum fuiſſe, ſed nonnunquam pro pluribus, etiam ad vſque quadraginta. Inuaſit illum intereà morbus oculorum moleſtiſſimus, à quo medio vere vix fuit liberatus. Cœpit tunc illum Patruus vehementer exſtimulare, vt ſeſe ad adipiſcendum deſtinatam pridem Senatoriam dignitatem compararet. Ingraueſcebat enim valetudo, infeſtabántque maximè articulorum dolores, quibus leniendis ſtatuerat ad balnea noſtra Dinienſia ante æſtatem accedere: ſed timens ne quid fortè ſibi humanitùs contingeret, conſtituerat ſimùl ex vrbe non antè decedere, quàm Nepotem coopta-

1607. tum inter Senatores vidiſſet. Et nectebat is quidem ſemper quàm gratiosè poterat, moras; ſed ipſum die quadam, tacito conſilio, deduxit ad Varium, vt iuberetur illius ore ſeſe neceſſario examini ſubiicere, Senatuíque aggregare. Tum ratus Peireskius nihil ampliùs cunctandum, poſtulauit ſolùm octiduum, vt rem maturiùs aggrederetur. Medius erat Iunius, imminebátque anniuerſarium, trimeſtréque Curiæ Parlamenti iuſtitium: quocirca feſtinandum fuit, cùm examinari, approbaríque, niſi pro Comitiis curiatis, non poſſet. Itaque paratus acceſſit, ſeſéque probauit conuocatis Claſſibus ad VI. Kalendas Quintileis. Propoſita ipſi Lex fuerat ex ſexto libro Codicis, qua Gordianus ſanxit ab eo, qui neque legatum, neque fidei-commiſſum, neque hæreditatem, vel mortis cauſsâ donationem accepit, nihil poſſe per fideicommiſſum relinqui. Eam porrò cùm exponeret, oblitus non fuit, quod à Valerio, & Salluſtio de Scipionis Æmiliani facinore proditum eſt, qui à Maſiniſſa Numidiæ Rege ſibi coniunctiſſimo totius Regni hæres teſtamento nuncupatus, enixéque rogatus, vt ipſum inter quinquaginta quatuor ſuperſtites filios æqualiter herciſceretur, egregiè adeò id præſtitit, vt ne minimam quidem rem ſibi retinendam putârit. Non item oblitus quod Ariſtoteles in Politicis deteſtatus eſt tam Carthaginienſium, quàm Locrenſium inſtituta, quorum alij patrimonia æqualia habebant, alij quæ habebant, vendere non poterant, vt antiquæ hæreditates penes familias diutiùs ſtarent; quoniam,

præter incommoda cætera, heinc efficeretur, vt ciues inertes tam in expectandis, quàm in possidendis patrimoniis forent. Cætera mitto, vt attingam qua præsertim re admirationem sui creârit. Nempe tametsi quod ad theoriam, quæstionésque Iuris spectaret, existimatus fuerat paratissimus adfuturus; quod attinebat tamen ad vsum, iudiciorúmque formulas, creditus non fuerat perinde instructus. Sed nimirùm neque Parisiis, neque Aquis-Sextiis, occasionem vllam prætermiserat sciscitandi pragmaticos, cognitorésque, & structores litium, ac reducendi in commentarios quicquid aut ex ipsorum ore, aut ex inspectis instrumentis, saccularibúsque copiis didicisset. Profecerat etiam consilio, exemplóque optimi, consultissimíque Senatoris Antonij Thoronij, dictionem nullam in toto formulario iure intactam relinquens, cuius notationem, caussámque non nosset, vt vsum meliùs eliceret, animóque infigeret. Vt paucis expediam, mirus fuit applausus; mirúmque elogium, quo fuit denique Patribus conscriptus. Inardescebat deinde Patruus desiderio veniendi Diniam, sed obstitit increscens morbus, inualescénsque Solis feruor: proxima quippe erat tempestas dierum Canicularium, per quos ab vsurpandis balneis, thermísque mos est abstinere. Auebat etiam Peireskius vnà cum Patruo accedere; tum vt obsequio continentem gratitudinem testaretur, tum vt hanc partem Prouinciæ nondum sibi visam lustraret; tum vt Baronem Flayosceum interuiseret, qui ducta in vxorem filia vnica Guillelmi Falconij Di- 1607.

1607. nienſis Proſeneſcalli, apud ſocerum morabatur. Abnuit tamen id Patruus, ſeu ne abſiſteret à iure diſcundo in Claſſe per ferias ſtatiuas delecta; ſeu ne diſcederet à Vario, qui illum abs ſe abeſſe ægrè patiebatur: ſeu ne curam dimitteret, qua rogatus fuerat præeſſe Cayero pictori in obducendis laqueatæ Auditorij Palatini contabulationi Gallorum Regum Iconibus. Ipſe nimirùm ſolus par fuit ſuppeditare maximam quandam germanarum iconum ſeriem, quam ex numiſmatis, ſigillis, ſepulcris, vitris, aliíſque, huiuſmodi monumentis deduxerat: meminíque, cùm veram faciem Hugonis Capeti diù deſideraſſet, dixiſſe non ſemel habere ſe gratiam optimo viro Auguſto Galandio, quòd illam ab eo obtinuiſſet, ectypo ſigilli expreſſam. Diſceſſit ergo Patruus ſine eo, poſt Caniculareis exactos. Enimuerò Varius rem gratam vtrique facturus, conſtituit per Septembrim menſem vnà aduenire, adduceréque Peireſkium, vt vnà Patruum inuiſerent, vnáque regionem ſpectarent. Et nonnulla quidem obſeruanda illis occurrerunt antiquitatis veſtigia: ſed nihil mirabilius viſum noſtratibus Thermis, in crypta ſubrupea, quam aquæ calentis prætercurrens alueolus ſic feruefacit, vt leniſſimè ſudorem educens, mire conferat pituitoſis, frigidíſque humoribus; idque præſertim vbi illi diſpoſiti priùs ad exſolutionem fuerint Balneo quodam, Virtutum dicto, ob ſingularem energiam, mirabileíſque, & deſperatas aliis remediis curationes. Optabant porrò illi quidem prætereà ſpectare Serpentes, ex obuerſa Auſtro, ac præcelſa rupe, ad

cuius radicem ſunt Thermæ, Balneáque deciduos, 1607.
& maximè quidem quia innoxij, expertéſque veneni ſunt: verùm illi non decidunt, niſi Maio, ac Iunio, & ferè quidem copulati, dum prurientes variè diſcurrunt, éque rimis in rimas ſubeuntes ad præcipitium non attendunt. Faciam heic fortè rem non ingratam hominibus noſtris, ſi duo quædam commemorâro, quæ ediſſerentem Peireskium audierunt. Vnum apud Petrum Trichaudum, San-Martinium Inquiſitoriæ claſſis Præſidem, qui ſolitus Diniæ per æſtatem degere, illum cum Vario domo excepit. Cùm enim cauſſa exquireretur caloris aquarum Thermalium, & Guillelmus Alamandius doctus Medicus eſſe diceret non actu, ſed potentiâ ignem; excepit ipſe debere potiùs eſſe ignem actu ardentem in cauernis illis ſubterraneis, quæ exinde incaleſcentes aquam præterfluentem feruefacerent; neque enim ſeu bitumen, ſeu ſulphur, ſeu aliam materiam potentiâ ſolùm calidam excalefacere aquam ſeu traiectam, ſeu infuſam, etiam vitriolo, halinitro, aliiſque huiuſmodi mineralibus turgeſcentem. Adiecit fumos, ſeu vapores ex aquis thermarum in fiſſuras rupium ſubeunteis ita Serpenteis afficere, vt veneni generationem ſeu impediant, ſeu corrigant; eadem ratione, qua in Ponto idem facit vſus abſinthij, ex Plinio. Qui Plinius quidem, cùm aliunde non improbet venenum ſerpentum in felle eſſe, & ſerpentes congreſſuri dicantur fel euomere; mirum non videri, ſi quo tempore Serpentes iſti coëunt, decidúntque, veneno careant. Alterum,

1607. apud Antonium de Bononia Episcopum, qui sequenti die vtrumque, ac etiam Trichaudum conuiuio excepit. Cùm enim ex ostensis sibi à Flayosceo in duobus Sacellis maioris Ecclesiæ tam Porcelletanis, quàm Villanouanis insignibus, edisseruisset tempora, quibus Prælatos optimos ex iis familiis habuimus; incidit sermo de tempore, déque titulis, quibus Auenio, Comitatúsque Venascinus ad Pontificem Maximum peruênit. Cúmque alij nihil scirent aliud, quàm factam à Ioanna Regina Clementi sexto venditionem, anno supra millesimum trecentesimo quadragesimo octauo, ac die nona Iunij, pretio Florenorum octogies mille; retexuit ipse totam historiam ab anno vsque ducentesimo nono, quo Raymondus tertius Tolosatum Comes hæreseos Albigensium fautor, & Legati interfecti auctor creditus, fuit ab Innocentio tertio iterùm excommunicatus. Inde enim cœpit ditione spoliari, ac post annos nouem-decim transactio Parisiis sic fuit inita, vt Alfonso illius filio sola vrbs Tolosa, cum paucis adiacentibus cesserit; cætera vltra Rhodanum loca ad Regem attinuerint; quæ citrà verò possidebantur, ad Pontificem spectârint. Cùm homines autem eiusce regionis non satis lubentes id ferrent, quòd Romam passim prouocarentur, ac ideò Alfonsi partibus fauerent, Bonifacius quidem octauus prouocationes illas remisit, Clemens verò quintus, vt ampliùs demereretur animos, etiam sedere illeic voluit; & cùm, post Ioannem vigesimum secundum, Clemens Sextus Pontifex foret, facta

facta eſt venditio eorum iurium, quæ Comitis Prouinciæ erant, à partitione vſque facta inter Raymondum Berengarium Comitem Prouinciæ, & Alphonſum Comitem Toloſæ, anno ſupra milleſimum centeſimo vigeſimo quinto. Et hæc ille quidem, pluráque diſſeruit, ac denuò comitatus eſt Varium triduo pòſt redeuntem. Patruus poſteà, vt reſtitutam valetudinem tueretur, & vt tranquilliùs degeret quicquid æui ſupererat, non Aquas-Sextias, ſed Belgenſerium, dum regrederetur, contendit. Occurrerat illi Peireskius, ac non modò deduxerat, ſed lateri etiam eius adhærere, neque à præſtandis obſequiis recedere ſtatuerat: verùm non tulit Patruus, voluítque vt potiùs rediret Aquas-Sextias propter Remigalia, quibus fit Curiæ inſtauratio. Rediit ergo Peireskius, ac tantò minùs pœnituit, quantò audire licuit Varium ſua illa oris ſuauitate de Lite, & concordia, déque amore Iuſtitiæ, Magiſtratuúmque perorantem. Deinceps verò ita cœpit ſuo defungi officio, vt deſiderari nihil poſſet. Tametſi enim Variùs, cùm penſa curialia diſtribueret, nollet initio inſpectorem multarum litium deſignare; quarum tamen paucarum curam illi commiſſam voluit, eas ipſe ita ſolitus fuit otiosè, acutéque, & per omneis numeros, ac momenta iuris perpendere, vt confectis inſtrumentorum enucleatiſſimis breuiariis, explanatiſſimè deinde, & ſumma cum fide ad Curiam referret. Cùm verò alio expoſitore ferenda erat ſententia, mirè lætabatur, ſi tempus ad deliberandum daretur, aut controuerſiæ commentarios præhabe- 1607.

1607. ret à partibus; pudebat enim, nisi foret communiendo suffragio instructissimus, calculum conferre. Rursùs autem, quoniam persæpe ob litium anfractus animo pendebat, conuenire solitus erat memoratum Thoronium, qui scrupulos eximeret, nec dubitabat etiam Vario grauiores caussas proponere, qui ob eximiam grauissimi, sanissimique iudicij perspicuitatem eas illustraret. Agebat verò id præsertim in vespertino colloquio: iam tum enim Varius singulis noctibus aduocabat illum in frugalem cœnam, vt sermones conserere, sepositis arbitris, posset. Cæterùm, quia nescius erat tempus frustrà conterere, idcircò satis supererat, vt bonas arteis excoleret, & cum doctis viris tueretur commercium. Inter cætera, procurauit exquisitam fieri anatomiam magnæ cuiusdam Testudinis (longitudine nempe cubitali) quam è Martigio mari eductam pisciculis nutrierat, à mensibus circiter tribus. Cùm singularia verò multa in ea dissectione obseruata fuerint, tum illa non postrema, Quòd omoplatæ anteriorem, non posteriorem habuerint situm. Quòd arteria aspera fuerit longitudinis semicubitalis, diuisáque in treis ramos, tribus à pulmone procùl digitis, ac ramulos quosdam ad renes, & vesicam vsque producens. Quòd eadem annulos habuerit omninò, siue vndequaque (etiam versus œsophagum) perfectos, & cartilagineos, larinxque epiglottide destituta constiterit. Quòd non ex sola vena porta venarum distributio in interanea fuerit, sed plurimæ etiam ex reliqua caua hepatis parte prodierint; ex eadémque parte

cholidochus porus processerit geminus in dodeca- 1607.
dactylon intestinum. Quòd nulla distinctio gracilium, crassorúmque intestinorum, nulla cæci dicti appendicula, nullus item lien, nullus adeps circumuestiens cor (tametsi id aquæ pericardio conclusæ innatauerit) & id genus nonnulla alia. Detexit aliunde non longè ab vrbe insignem quandam copiam non humanorum modo ossium naturæ factorum lapideæ, sed variorum etiam animalculorum, itémque stirpium, foliorum, florum, similiúmque huiusmodi: quam confestim distribuit per vniuersam penè Europam. Adiecit autem tessellas quasdam, seu lapides Rhomboidaleis, tum rubeos, tum crystallinos (videlicet ipsius talchi, seu specularis lapidis specie) ex Riantiensi agro effossos, eáque in re mirabileis, quòd dum exsoluuntur in minutiores particulas, particulæ quæque tuentur rhomboïdalem illam figuram. Quin-etiam mittens Parisios, adiectam voluit congeriem diuersissimam conchyliorum, & piscium, qui monstrosâ formâ in mari Mediterraneo visuntur: itémque pellem felis marini, & innumera alia, quæ destinauit præsertim ad pictorem celebrem Danielem Monsterium, à quo expectabat icones Varij, Thuani, Casauboni, atque Malherbij. In Italiam cùm mitteret, nominatim verò ad Gualdum, accepit magno suo dolore obiisse Baronium, déque lamentabili casu ad Flayosceum, & alios scripsit. Cùm verò in Belgium, condoluit Villerio ob iacturam ab ipso factam Hadrianei numismatis, in cuius auersa parte ex Villerij quidem

1607. sententia fuerat Phœnix exhibitus, ex ipsius verò Peireskij interpretatione, Ciconia. Argumentatus autem id fuit, ex proceritate crurúmque, & colli, cùm Phœnix soleat potiùs Aquilæ instar repræsentari: prætereáque ex serpente ipsi ad pedes apposito, & ex inscriptione Patri, qua designata fuerat Hadriani erga Traianum pietas: denique ex quibusdam aliis satis luculentis indiciis, quibus consolari adnixus est virum, monstrando rem deperditam non fuisse adeò, atque ille existimauerat, raram. Sic consolatus etiam est circa iacturam Iaspidis Argæum montem referentis; idque egens ipse tum quoque consolatione aliqua, quòd famulus quidam suffuratus fuisset numismata aurea primorum Imperatorum, & onychas, gemmásque alias elaboratissimæ cælaturæ. Incidit intereà Claudius Patruus in morbum lethalem non longè à Regalibus sequentis an-
1608. ni millesimi sexcentesimi octaui. Inuiserat illum Peireskius per festa Natalitia; & quia valentem reliquerat, ideò mira consternatione renuntiatum excepit casum, qui septimo die à decubitu carissimum abstulit caput. Constituerat optimus Senex cor, & intestina Belgenserij condi, reliquum verò corpus Aquas-Sextias in maiorum suorum sepulcrum transferri. Id itaque parentatione, magnáque pompa præstitum est, inuitatâ Curiâ actione (vt tum moris erat) panegyrica per Ioannem Petrum Oliuarium Senatorem optimum, & assensu facto per Varium oratione alia eximia, quæ inter funebreis habetur, in que editione posthuma est numero decima sexta. Ad

eius calcem videre licet quanti Peireskium fecerit, 1608.
cùm tantoperè commendauit ſtudium, quo Patruus
talem delegerat, parauerátque ſucceſſorem. Neſcio
an dici debeat, quod demirata tota vrbs eſt, fidiſſi-
mum defuncti canem affectatione perpetua circum-
ſtitiſſe feretrum, non potuiſſe per plureis dies amo-
ueri à tumulo, & poſtquàm domum reductus fuit,
coram icone diù conſtitiſſe. Peireskius, ſedato non-
nihil dolore, ſeſe, vt priùs, ad functionem Senato-
riam compoſuit; paríque modo non deſtitit bonas
horas ſuccidere in gratiam liberalium & ſtudiorum,
& ſtudioſorum. Nam primùm quidem varias ad va-
rios amicos literas perſcripſit; ſed prolixiores tamen
nullas, quàm ad Lælium Paſchalinum, circa Vrſini
lapſus, circa Francorum Regum icones, ſigilla, nu-
miſmata, titulos (conuictis ſpecialiter iis, qui Karo-
lum Pipini filium vſurpaſſe Magni cognomentum
arbitrarentur) circa ſtatuas thymelicas, circa ſuum
Aëtionem, quem cùm Velſerus opinaretur pictorem
eſſe, cuius Lucianus in Herodoto meminit, perſti-
tit ipſe in ſententia, propter tiaram Phrygiam, ſeu in-
ſigne regium, quod ad Patrem Andromaches duce-
ret potiùs referendum; circa columnas Herculeas,
portum Oſtienſem, & cætera curioſitatis inexhauſtæ.
Ita egit cum Fontanæo de re nummaria; & cum
Strada ſpecialiter de numiſmatibus antiquis: cum
Claudio Frereo libellorum ſupplicum Magiſtro, &
Gratianopolitani Senatus poſteà Principe, de hiſto-
ria Francica: cum San-Marthanis Fratribus de Ge-
nealogiſtica; cum Pignorio de Purpura; cum Nico-

1608. lao Fabro, cúmque aliis de rebus ſexcentis. Deinde innumera fuêre, quæ obſeruauit circa genera piſcium reiectanea, quibus Martigij, alibíque condiendis curam demandârat; quæ circa conchylia, circa plantas, circa lapides, circa cætera (quæ rursùs variè diſtribuit) maximéque cùm per Aprilem diuerſatus eſt Belgenſerij, vnà cum Vario; vbi de prolatis compluribus rebus, quas ille nondum viderat, eſt ſuauiſſimè collocutus. Etenim ſermo habitus eſt de Lapide cæruleo, in agro Olbienſi reperto, è quo eiuſdem cognominis color extrahitur, vti etiam ex marmore lapidem lazulum imitante; de lapide item Coralloide ſtellato, de Coralloide punctato; de Lepadite, ſeu Lepadi conchæ vniualui non abſimili; qui omnes fuerant eruti ex agro Caſtelletano. Rursùs de Conchite ſtriato, quem ex agro Antipolitano, ac Foſſenſi habuerat; de Gagate, & Succino flauo, eruto ad turrim Beuontiam. Huius occaſione ediſſeruit Succinum rem foſſilem eſſe. Quippe in Sicilia quoque effodi, & torrentium impetu detegi, deferríque ad mare vſque, & repellente maris aqua, in littoribus ſæpè inueniri. Probabile proinde eſſe, vt quod expiſcantur ad Balthicum mare, vi aquarum erutum, tranſlatúmque eò fuerit (maximè verò cùm eodem modo plerumque contineat concluſas muſcas, cæteráque id genus animalcula.) Quare & fabuloſum eſſe, quod aliqui narrant, arbores prægrandeis eſſe in Noruegia, ex quibus id Succinum, quaſi gummi quoddam decidat, concreſcat, atque induretur. Enimuerò toto hoc anno nihil magis placuit, quàm quod ob-

seruauit, ac philosophatus est circa pluuiam Sanguineam; quam decidisse rumor percrebuit sub Iulij mensis initium; conspicuis nempe maximis guttis, tam in ipsa vrbe, ad parietes cæmiterij maioris Ecclesiæ, quod est prope muros; quàm ad muros ipsos; ac rursùs, ad parietes villarum, pagorum, oppidorúmque, ad aliquot milliaria circumuicinorum. Nam primùm quidem accessit ipse ad inspectandum guttas illas, quibus lapides rubescebant; nihilque non egit, vt alloqui posset quos agricolas memorabant vltra Lambiscum sic fuisse perculsos ex decidente pluuia, vt derelictis operis in vicinas ædeis citi aufugissent. Deinde, cùm fabulam esse, quod de viris huiusmodi proditum fuerat, comperisset, non placuit illi quod Physici referrent huiusmodi pluuiam ad vapores è rubra terra sublimè euectos, & post concretionem deciduos; quippe vi caloris eductum vaporem absque colore sursum ferri; vt vel constare potest ex eo, qui eductus ex rosis rubeis in limpidam aquam concrescit. Minùs etiam placuit, quod vulgus, ac nonnulli Theologi opinarentur facinus esse Dæmonum, Strigúmve, à quibus fuissent interfecti innocentes infantuli; scilicet hoc esse meram coniecturam, fortassisque etiam Dei bonitati, prouidentiæque iniurium. Succurrit porrò intereà casus, ex quo sibimet visus est germanam caussam detexisse. Quippe ante aliquot menseis concluserat pyxide inuentam quandam Chrysalin, magnitudine, formáque insignem. Eius cùm ampliùs non meminisset, excitari bombum inaudiit intra pyxidem, eáque ad- 1608.

1608. aperta, deprehendit chrysalin, deposito spolio, factam ex eruca papilionem pulcherrimum, qui statim auolauerit, reliqueritque in fundo guttam rubeam, amplitudine Solidi vulgaris. Quoniam verò id contigit circiter idem mensis initium, ac per idem tempus obseruata est Papilionum confertim per aërem transuolantium incredibilis multitudo: idcircò opinatus est papiliones huiusmodi interquiescenteis parietibus diffudisse illeic, quasi excrementum, guttas simileis, magnitudine videlicet pareis. Quare iteratò accessit, comprobauitque guttas illas non supra ædificia, non in deuexis lapidum superficiebus exstare, vti debuerat contingere, si è cœlo sanguine pluisset; sed in subcauis potiùs, ac in foraminibus, vbi animalcula potuerant quasi nidulari. Accessit, quòd parietes iis tingebantur, non qui in mediis oppidis, sed qui agrorum vicini erant, neque secundum parteis elatiores, sed ad mediocrem solùm altitudinem, quantam volitare papiliones solent. Hac ratione proinde est interpretatus, quod Gregorius Turonensis refert de pluuia sanguinea Childeberti tempore conspecta Parisiis, in diuersis partibus; & in domo quadam territorij Syluanectensis. Itémque quod memoratur temporibus Regis Roberti sanguine pluisse, circiter finem Iunij; adeò vt sanguis qui cecidisset super carnem, vestem, lapidémque non posset aquâ elui, posset verò qui super lignum. Quippe idem fuit papilionum tempus, & recentes quoque has guttas elui non posse vllâ aquâ è lapidibus comprobatum est. Hæc, & similia cùm apud Varium

magnâ

magnâ coronâ edisseruisset, placuit simul rem explorare, contigítque vt cùm variè per agros incederent, guttas quoque multas deprehenderint in lapidibus, rupibúsque: sed ad cauas tamen, subuexásve, non verò cœlo obuersas parteis. Accepit deinde ex Italia, & transmisit statim ad Thuanum elogia doctorum quorundam virorum, vt Hieronymi Columnæ, Gabrielis Faerni, Cruceij, & similium, quorum ille volüerat in sua Historia meminisse. Rogârat aliunde ipsum Scaliger, vt instauraret commercium, quod per P. Ostagerium hospitem olim Massiliæ suum instituerat in Oriente, coëmendis Samaritanis, Ægyptiacis, Arabicis libris; dolens quòd à quindecim annis, quibus degeret in Hollandia, nihil prorsùs inaudiisset de Pentateucho Samaritano, cuius sibi procurandi Ostagerius fuerat pollicitus studium. Peireskius ergo, cùm priùs quidem aliquid ea in re tentasset, tum tamen incumbendo acriùs, eiusmodi librum inter plureis alios in Ægypto coëmi, afferríque ad se mandauit. Verùm nauis, qua vehebatur, à piratis direpta est, recuperaríque is liber non potuit. Ita priuatus Scaliger fuit exoptatissimo Codice, vt etiam nunquam est assequutus expectatissimum responsum, quod Peireskio ab eius morte venit fœliciter in manus. Scripserat nempe Scaliger ad Samaritanos Ægypti, itémque ad magnum eorum Sacerdotem Eleazarum in ciuitate Sichemo morantem, quæsierátque ex ipsis varia circa obseruationem Sabbathi, aliorúmque festorum; circa Messiam, eiúsque apud ipsos nomen; & ad extre- 1608.

1608. mum, exemplum Legis, Pentateuchive popoſcerat. Ac ipſi quidem geminis Epiſtolis reſponderant; ſed quòd illæ in Genebrardi, aliorúmque manus incidiſſent, detentæ ſunt, donec, Scaligero mortuo, Peireskius & obtinuit, & per virum impensè doctum Ioannem Morinum è Congregatione Oratorij, latinas fieri nuper curauit. Curam quoque eo tempore euocandi Pacium reſumpſit, & quod eſt ampliùs, efficiendi ne diutiùs in Religione heterodoxa perſeueraret: at nimis multa interuenerunt, quæ ſollicitudinem variam, variósque conatus fecere rursùm irritos. Aberat per ea tempora Valaueſius frater Pariſiis, ob Riantienſia negotia: & quia ipſi aliquot menſium intercedebant induciæ; ideò rogauit illum Peireskius, vt, vel ſui cauſsâ, inuiſeret Angliam, Belgiúmque, & amicos illeic ſuos ſalutaret, quæ donaria miſit, offerret, rara quædam nanciſceretur. Orauit etiam quam-maximè Aquis-granum contenderet, vt quicquid illeic monumentorum Caroli Magni ſupereſſet, attentiſſimè inſpectaret, inſcriptiones exſcriberet, icones quaſque in Eccleſiaſticis ſeu libris, ſeu vitris, ſeu veſtibus, ſeu lapidibus, ſeu quibuſuis aliis rebus impreſſas exprimi curaret; locorum, ornamentorúmque ichnographiam non negligeret, diplomatum apographa, ſigillorum ectypa, prece, pretióve obtineret. Adiecit ſe ſic pœnitere, quòd in Hollandia cùm verſaretur, Aquis-granum non diuertiſſet, vt niſi Fratri confideret, paratus eſſet definitè, neque alio nomine eò ſuſcipere profectionem. Fecit porrò Frater abundè, & ſatis, mira ſollicitudi-

ne, sedulitate, fide; cùm ipse intereà post initum an- 1609.
num est digressus Monspelium, ob illa eadem nego-
tia: scilicet Marchio Oresonius Bressiaco litem in-
tenderat, ob diuenditum Riantij ius plenum. Re-
dierat medio circiter vere, dolorem dentium infan-
dum perpessus, cùm non longè post incidente patre
in periculosissimum morbum, contraxit ipse quo-
que febrim, quæ diuturna admodùm fuit, cessánsque
sic languidum fecit, vt vix denique per autumnum
penitùs conualüerit. Quo loco referendum est, quod
retulit ipse non semel. Cùm ciborum non appetens,
fastidiosúsque, tabesceret, rogasse Iacobum Fonta-
num clarum medicum, eiúsque affinem, annon ali-
quid demùm esset, cuius esum appeteret. Annuente
ipso aliquid esse, sed quod se non impetraturum,
haberet compertissimum; institisse illum, id modò,
quodcumque foret, significaret. Cùm dixisset autem,
Pepones: tum excepisse medicum, macte, bonóque
animo esto; neque enim permitto modò, sed adhor-
tor etiam, ac præcipio, addóque, vt nonnihil meri
præassumas, postassumásque, & absque pane, aliáve
re ad initium pastus, in stomachum mittas. Obse-
quutum igitur fuisse, adeóque benè inde habuisse,
vt deinceps, ac donec vixit innoxiè semper eadem
ratione pepones esitauerit. Conualescens variis of-
ficiis studiosos varios adiutauit, veluti Ioannem Ta-
xilem Arelatensem Medicum, nescio quid de ea no-
ua stella, quæ per memoratam magnam coniun-
ctionem apparuerat, meditantem; Gasparem Bri-
cium in eadem ciuitate parochum; virum bonum,

1609. induſtrium, & cæleſtium obſeruatorem. Ioannem Baptiſtam Hanſenium, quem nouerat Romæ in erudita familia Cardinalis Baronij, cuíque procurârat, vt toto triennio foret Gymnaſiarcha Aquenſis. Atque iſtos quidem, alióſque demeritus eſt, valetudine adhûc dubia, remiſſioréque ſolùm morbo; cui contrahendo, producendóque non contulit parùm iactura trium amicorum inſignium, qui in Hollandia elati ſunt. Eorum primus fuit Scaliger, qui manum iam admouerat commentationi de Hebræis numiſmatibus, cùm laborare hydrope cœpit, ex intemperie iocinoris, quæ quarto demùm, aut quinto menſe, ipſum, die Ianuarij vigeſima prima, oppreſſit. Alter fuit Cluſius, qui non tam podagra recenti, quàm debilitate naturæ, die quarta Aprilis interiit. Poſthuma huius opera, ſiue Poſteriores curas edidit curator teſtamento datus Franciſcus Raphelengius, mentione ſæpè facta Peireskij, cuiuſmodi illud, *Allata eſt ex Guinea in Galliam Spica non diſſimilis præcedenti, nuculæ Indicæ fructibus conſtans, cuius iconem nobiliſſimus, & ampliſſimus vir Nicolaus Fabricius dominus de Peireſc, Aquis-Sextiis in Galliæ Prouincia Senator ad Cluſium miſerat.* Et poſteà, *Sequens Tragacanthæ icon, quæ nobis tranſmiſſa eſt ex Galliæ Prouincia, nempe Aquis-Sextiis, ab ampliſſimo, & nobiliſſimo viro Nicolao Fabricio, Domino de Peireſc, Conſiliario Regio in ſupremo Senatu Aquenſi, cum literis ad clariſſimum Cluſium.* Tertius fuit Abrahamus Gorlæus, à quo non potuit cœptum opus Paralipomenon abſolui. Parùm porrò abfuit quin hiſce amicis Varius quartus

accesserit. Is per iustitium Septembri mense conces- 1629.
serat Antipolim, vt possessionem eius loci regio
acquisiti patrimonio, Regis nomine adipisceretur.
Cùm inuisisset verò Fratrem, Petrum nempe Varium
Vintiensem Episcopum, incidit in febrim periculosissimam, ac mense penè diuturniorem. Hanc Peireskius cùm accepisset, teneri vix potuit, quin, laborans licèt, laboranti accurreret. Cùm non posset tamen, mira sollicitudine, vel potiùs anxietate fuit, vt quocumque modo operam præstaret. Cætera inter, scripsit Massiliam, ac exstimulauit Carolum Cassaneum clarum Medicum, appararíque illi curauit & rhedam, & lembum, vt seu terra mallet, seu mari, eò expeditè aduolaret. Missitauit penè in singulos dies, qui exquisita quædam seu remedia, seu edulia ferrent, & quis foret status morbi renunciarent. Cúmque primùm facta est spes melioris valetudinis, sellam misit gestatoriam, quam domi habebat commodissimam; tametsi ille non potuit, nisi vectorio lecto reduci. Dum vterque deinceps residua autumno conualescerent, diésque totos in colloquiis familiaribus ducerent, putás-ne illorum sermones nihil habuisse eruditionis? Vnum præterire non possum, qui fuit postmodùm aliquoties à Peireskio commemoratus, cuiúsque occasione, etiam post eius obitum, superfuit quidpiam peragendum. Ansam fecère Conuentus varij, qui toto Regno Principis iussu habiti recens fuerant, vt de condendis perpetuis circa Monetarum valorem, vsúmque Statutis deliberaretur. Cùm enim ante septem annos statuisset publico edi-

1609. ĉto, vt aureus Solatus anteà oblocatus ſexaginta ſolidis, valeret exinde ſexaginta quinque; euenerat iam, vt pro ſeptuaginta, & pluribus commutaretur. Itaque Vario ſententiam poſcente, reſpondit Peireskius vix eſſe ſperandum, vt proſerpens malum ſiſti vnquam poſſet. Cauſſam enim eſſe commercium cum vicinis nationibus, apud quas aurum cariùs, quàm apud nos redimeretur. Nam tum quidem aurum nobis eſſe in proportione ad argentum non omninò duodecupla; apud Hiſpanos verò, exempli cauſsâ, in pluſquam tredecupla eſſe, ídque edicto recentiſſimo, quo Rex Hiſpaniæ auri valorem decima parte adauxerat, intacto valore argenti. Qua in re ſanè non fuerat Principem noſtrum imitatus, qui maiore ſolidorum numero aurum æſtimans, maiore quoque æſtimauit argentum, ne proportio illa euariata cenſeretur. Subiunxit, tametſi non modò Rex noſter, ſed etiam Rex Angliæ, cæteríque Principes nouis edictis eam proportionem euariarent, promoueréntque; euenturum tamen, vt ſingulis æmulatione quadam vel aurum pluris facientibus, vel ipſius pondus, aut certè internum argenti valorem, imminuentibus, res definiri nunquam poſſet. Scilicet nunquam defuturas, vel bellorum occaſiones, quibus, exhauſtis ærariis, ad id remedium prouocaretur; vel nationes ſatis conſultas, quæ puriores auri, argentíque ſpecies penes ſe ſeruare, aliundéve allicere hoc artificio procurarent. Et exemplo quidem eſſe poſſe Romanos, apud quos As æreus, Denarius argenteus, & Solidus aureus ita paullatim

fuêre imminuti, vt postremò facti extra vsum fue- 1609.
rint; & Solidus ipse nominatim, qui cùm potuisset initio duobus Solatis exæquari; commutari demùm debuerit in speciem argenteam, quæ ipsa quoque sic degenerauerit, vt existimari possit in Solidum nostrum vsualem abiisse. Verùm ne tam procul quæreret exemplum, sufficere, si spectaretur vel vnius Solati valor, qui intra centum postremos annos ita increuisset, vt decrescente simul interna bonitate solidi, duplo solidorum numero iam æstimaretur. Non esse verò probabile, vt deinceps consisteret, sed futurum haud dubiè, vt intra paucos annos triplò, quadruplóque incrementum acciperet, Solidúsque intereà non imminueretur modò pondere, sed euaderet etiam planè æreus, tunc pondere quoque suo decessurus. Nec verò vana fuit coniectura: quandò iam Solatus à nuperis annis taxatus est solidis centum quatuor; ídque Edicto publico, cuius occasione ipse, cùm foret adhuc superstes, adnotauit auri ad argentum proportionem proximè quindecuplam esse. Sed ad colloquium vt redeam, cùm retulisset obiter Assem initio pependisse libram integram, seu duodecim vncias; ac diminutum deinceps fuisse ad vsque duas, ad vnam, ad minus: Denarium, cùm tempore Regum pependisset trientem vnciæ; sub antiqua tamen Republica pependisse solùm sextantem, sub recentiore partem septimam, sub primis Cæsaribus octauam, seu drachmam (Atticæ nempe drachmæ æqualem:) Solidum denique principio fuisse partem libræ trigesimam octauam,

1609. postea quadragesimam, quadragesimam quintam, quinquagesimam, & ita deinceps: tum requisiuit Varius, quî illæ Libræ, seu Vnciæ à nostratibus differrent? Excepit Peireskius, sibi ea in re nondum penitùs factum satis. Nam habere se quidem pondera antiqua librarum triginta, decem, trium, singularum, quæ cum libra Parisiensi senûm denûm vnciarum zygostatica comparasset; sed comperisse tamen solùm vncias Romanas duodecim, decem circiter vnciis Parisiensibus exæquari. Circiter, inquam; nam nunc excessum, nunc defectum excurrere ad treis, quatuor, & quinque drachmas. Tametsi verò doctus Budæus proportionem præscripsisset proximè sesqui-alteram, quòd putaret libram Romanam semunciâ superadditâ libræ Marcæ, seu octo vnciis Parisiensibus æquam esse; attamen se varios Denarios antiquiores, integrioresque, quàm Budæo fuissent ad manum, ad eandem libram exegisse, deprehendisséque libram Romanam cum semuncia decem Parisiensibus vnciis, vt minimùm, æquipollere. Non audere tamen adhuc rem decernere; quòd illi quoque denarij passi fuissent intertrimentum, expectaréque donec Româ impetrauisset modulum Congij, qui à Vespasiani vsque tempore in Capitolio consecratus, exstaret, adseruaretúrque in Farnesiano Palatio, ac decem librarum vini, aut aquæ pondus continens, prodere posset quotnam libris, vnciisque Parisiensibus tale pondus exæquaretur. Probauit ille, rogauítque ecquam putaret Congij ad nostrates liquidorum mensuras esse analogiam? Peireskius verò

verò dixit id quoque determinandum ex modulo; 1609.
intereà verò putare ſe continere Congium tres circiter Potus (ſic enim in Prouincia vocantur, quæ Pariſiis Pintæ, cùm hæ illis minores ſint) liceréque etiam id explorare, ſi conſtiterit quæ proportio inter Romanum Pedem antiquum, & noſtrum quem dicimus Pannum, ſeu mauis Palmum, intercedat. Romani nempe, vt Amphoram Congij octuplam definierunt magnitudine pedis cubici; ita Congij capacitatem dimidio pedis cubico definitam eſſe voluerunt. Heinc non vnum quidem duntaxat, ſed duos quoque modulos Congij temporis progreſſu obtinuit: verùm nunquam ſatis vacauit rem pro voto expendere, & poſtquàm poſteriorem obtinuit, citò nimis interiit, rem certo certiùs exploraturus. Cæterùm quia nos, quantum licuit, illius curam ſuppleuimus, neſcio an, ſi dixerimus, nimia ſit futura digreſſio. Tenemur certè gratificari hominibus noſtris, qui non modò pondera, menſuráſque illas inter ſe, ſed cum noſtratibus etiam à Peireskio comparatum iri ſperârunt. Vt paucis ergo res dicatur, cautiones adhibuimus eaſdem, quas Lucas Pætus, & Villalpandus; dum vas ipſum ad ſummum collum puteali aqua oppleuimus, expendimus, vaſis pondus ſubduximus. Deprehendimus autem aquam, quæ Romano pondere eſſe debuit decem librarum, ſeu vnciarum centum viginti, eſſe pondere Pariſienſi (quale nempe Pariſiis exploratum, miſſúmque eſt) librarum ſeptem, minus vnciæ quadrante; ſeu vnciarum centum vndecim, & quadrantum vnciæ trium. Deinde

1609. ex hac proportione collegimus vnciam Romanam continere grana quingenta ,& triginta ſex, qualium quingenta ſeptuaginta ſex in Pariſienſi continentur ; vnde & illis in drachmas collectis , obuenêre cuilibet drachmæ grana ſexaginta ſeptem : idque proinde cenſuimus pondus Denarij Cæſarei , quem dictum eſt fuiſſe drachmalem. Adhæc difficile non fuit valorem huiuſce Denarij , & cæterorum conſequenter , ac monetæ cuiuſlibet , monetâ noſtrâ exprimere , & à recentiore præſertim Edicto , anni nempe M. IↃC. XXXVI. Cùm ex præſcripto enim argenti valore , atque pondere colligamus argenti vnciam æſtimari ſolidis Turonicis ſexaginta quatuor : idcircò Denarius Romanus valebit ſeptem ſolidis , ac denariis turonicis quinque , cum triente eiuſdem turonici denarij (ſicque parùm prorsùs excedet valorem Regalis Hiſpanici) & tale fuiſſe intelligetur non modò apud Romanos , ſed etiam apud Græcos, ob parem Denarij, Drachmæque valorem, militum ſtipendium in ſingulos dies. Quinarius proinde , ſiue Victoriatus valebit tribus ſolidis , cum denariis turonicis octo , ac denarij beſſe ; Seſtertius vno ſolido , cum denariis decem , ac triente denarij. Et quia , verbi cauſsâ , Siclus Hebræorum fuit, ex Ioſepho, Tetradrachmalis, ſeu denariorum Romanorum quatuor ; idcircò valuit ſolidis ſimilibus viginti nouem, cum denariis turonicis nouem, ac triente. Vnde & quia triginta vocati Denarij, quibus Chriſtus Seruator à proditore Iuda diuenditus legitur, triginta Sicli fuiſſe videntur ; ideò Pre-

tium colligitur librarum turonicarum quadraginta quatuor, ac solidorum tredecim, cum denariis quatuor. Quod spectat ad comparationem cum Prouinciali pondere, obseruauimus illam eandem aquam, siue Romanas libras decem pendere libras Prouincialeis nouem, cum vnciæ triente; seu vncias centum quadraginta quatuor, & trientem vnciæ. Obseruauimus aliunde libram Parisiensem cum prototypica Nostrate collatam continere ipsam semel, cum quatuor vnciis, & vnciæ besse. Sed notandum Zygostatam Stateras ita temperare, vt versus numerum centenarium, singularum librarum pondus singulis vnciis adaugeat, propter detrimentum earum mercium, quæ cumulatim emptæ, minutatim venduntur: adeò vt quæ centum libræ Parisienses æquiponderarent nostratibus centum viginti nouem, cum triente, exæquentur solùm centum viginti duabus, quatuordecimque vnciis, cum besse. Cùm liceat verò mensuram Romanam tam cum Parisiensi, quàm cum Prouinciali ex ponderibus comparare; addo duntaxat nos comperisse quatuordecim Pintas Parisienseis adæquari Potibus nostratibus vndecim; & liquidorum Modium, qui Parisiis continet Pintas ducentas octoginta, continere nostrates Mellereolas quatuor, cum potibus viginti octo: continente Mellereola Potus duodequinquaginta, quorum quilibet pendit Prouincialeis libras treis, cum quadrante. Ex quibus elicies Congium continere Potus nostrates duos, cum sextis ferè quinque; seu Parisienseis Pintas treis, cum semisse proximè: intelligésque, 1609.

1609. exempli gratiâ, quantum biberit, qui treis vini Congios vno haustu siccasse coram Tiberio legitur; vnde & Tricongij cognomentum tulit. Habebis rursùs quantum mensurarum nostrarum contineat Vrna Congij quadrupla, Amphora octupla: quantum Sextarius sexta pars Congij, & Semi-sextarius pars duodecima, aliàs Hemina, seu Cotyle dicta. Vbi notabis, si lubeat, videri Parisienseis appellare quartam Pintæ partem Semi-sextarium, quod illa ad Semi-sextarium Romanum proximè accedat. Dixi porrò obiter liquidorum Modium: nam alioquin Modius aridorum constans ex centum quadraginta quatuor Buxeis, ex quibus quatuordecim deprehensi sunt id statuere Onus, quod nos ex quinque Heminis, Pannalibúsve decem constituimus; talis inquam Modius æquiualet nostris Oneribus decem, pannalibúsque proximè tribus. Atque hæc sunt quidem, quæ homines nostros scire præsertim attineat; nisi adhûc adiiciam diuisisse nos Pedem Parisiensem ex prototypo desumptum in mille particulas, obseruasséque Palmum nostratem, qui octaua Cannæ pars est, continere solùm ex iis partibus septingentas sexaginta treis: Pedem verò Romanum antiquum nongentas & sex; ne memorem Anglicanum continere nongentas triginta treis; Hollandum nongentas sexaginta sex; Lugdunensem, & Gratianopolitanum mille, & quinquaginta duas; Bracchium Florentinum mille octingentas, & duas; verùm de his nimis iam multa. Ad Peireskium redeo, qui statim insequente anno millesimo sexcentesimo deci-

mo est rursùs profectus Monspelium. Cùm rebus autem prosperè gestis, ineunte iam Maio rediret, insomnium illi contigit, quod aliquoties mihi enarrans solitus fuit præmittere se, si ab alio fuisset enarratum, non crediturum. Erat in eius comitatu Iacobus Raynerius Aquensis ciuis, qui in eodem cubiculo indormire solitus, indormiit speciatim intra id hospitium, quod vocitant Album, Monspelium, ac Nemausum inter. Somniauit autem Peireskius, ac nescio quid insolitum obmurmurare visus est: quare excitatus Raynerius, ipsum, ecquidnam noui esset rogitando, expergefecit. Tum ille, proh, inquit, quàm gratum, bellúmque excussisti somnium! Quærente Raynerio, quid-nam rei foret, somniabam, inquit, me esse Nemausi, oblatúmque mihi fuisse ab Aurifice numisma aureum Iulij Cæsaris, pretio scutatorum quatuor; iámque eram illi, ad ipsum habendum, numeraturus pecuniam, cùm excitante te importunè, & ex oculis Aurifex, & ex manibus Numisma euanuït. Exinde, somnium nihil moratus, discessit Nemausum, & cùm prandium appararetur, per ciuitatem digressus est. Casu autem planè stupendo in Aurificem ecce incidit, ex quo dum requireret, si quidpiam fortè rarum haberet, habere se ille respondit Iulium Cæsarem aureum. Rogauit quanti eum venderet; responsum, pretio scutatorum quatuor. Itaque id pretium statim numerauit, acceptóque Iulio, suum somnium fœlicitate mira compleuit. Mira, inquam; nam facilè quidem cogitare Nemausum potuit, quò sequente luce erat

1610.

1610. accessurus: potuit illud Iulij numisma, quod vigilans sæpiùs exoptauerat: potuit id repertum in ea ciuitate, in qua tot Romanæ antiquitatis vestigia: potuit apud Aurificem, ad quod genus hominum vulgò referunt qui talia effodiunt: potuit valorem mediocrem, quo aurifices potiùs, quàm Antiquarij ista pendunt; potuit scutatorum quatuor, quo moderato pretio aurifex posset esse contentus: denique potuit Aurifex, & Nemausi quidem, ac eo pretio habere nummum: verùm hæc omnia concurrisse, & euentum somnio ita respondisse admirabile prorsùs est. Non is autem erat Peireskius, qui propterea somnij caussam præternaturalem putaret, vt fortè fecisset, si sæpiùs contigissent similia: sed cùm nosset fortunæ lusus, habebat duntaxat hunc casum inter eos, qui sua raritate stuporem apud vulgus creant, cuiusmodi etiam memorantur de Eudemo Aristotelis familiari ad Pheras; de duobus Arcadibus ad Megaram, & de nonnullis similibus; quanquam historiarum huiusmodi omnium penes auctores fides esto. Commoratus est deinde Peireskius aliquot diebus Arelate, vt præter aliàs obseruitata, exploraret curiosiùs monumenta quædam insignia ad monasterium Montis-maioris. Cùm inde autem discessisset, & iam Salonem accederet, attigit eum Cursor ab Archiepiscopo, qui renuntiaret mox inauditam Henrici Regis luctuosam mortem. Consternatus mirè, festinauit tamen, vt consolaretur Varium: dolorem quippè præsentiens, quo nouerat perculsum iri. Et sanè illius accessus leuamen ad-

hibuit non mediocre magno Viro, qui iam factum 1610.
resciuerat, hominibúsque, & literis missis dare operam cœperat, vt vniuersa Prouincia in officio contineretur. Memorabile porrò est ab anni vsque initio, & priusquàm Peireskius Monspelium discederet, allatum ipsi fuisse ex Hispania Prognosticon annuum, siue Almanach ab Hieronymo Ollerio Beneficiato Barcinonensi compositum, & Nouembri superiore Valentiæ impressum, in quo non obscurè prædictus lamentabilis casus foret. Sic ille nempe designârat & natiuitatis circumstantias, & euenta quædam præcipua, vt denotari alius Rex, quàm Magnus Henricus non posset. Illud Vario cùm ostendisset, communicassétque prætereà cum Iosepho Galterio Priore, & Domino Valletæ, viro totius quidem Matheseos, sed Astronomicæ præsertim peritissimo, digna omnino visa est res, quæ, licèt Astrologicis prædictionibus non esset fidendum, non negligeretur tamen, tanquam sacrum attinens Caput, pro cuius incolumitate nulla cautio posset censeri superflua. Itaque Varius ex eo tempore ipsummet exemplum transmisit ad Regem. Ac prætereo quidem vt magnus, veréque generosus Princeps laudato Varij affectu contempserit prognosticon: sed quia euentus comprobauit, ipséque Ollerius aliud posteà edens in sequentem annum, est proptereà mirè gloriatus; idcircò taceri non potest, quod saltem dubium faciat ex ipsis-ne Astris, an potiùs aliunde rem euenturam coniecerit. Nam de Astrologica quidem vanitate non est quòd hic loci

1610. quidquam memorem, & maximè cùm euulgata ante treis annos Themata, nisi post annos prætereà quatuor, nihil ominarentur infaustum. Non is etiam sum, qui subdubitem habuisse Vatem cum prauo Genio, qui id præsagierit, reuelauerítque commercium: dico solùm potuisse ipsum aliqua ratione esse conscium machinationis illius, qua infandum adeò parricidium commissum est. Ea certè neque in Hispania, neque in Italia celari planè potuerat; nam etiam Regij Oratores, ac nominatim Venetiis agens ille virorum optimus Ioannes Bochartus Campinius, Regem iam illius præmonüerant. Comprobatum aliunde est Massilienseis nautas, quotquot ex Hispania ante duos menseis aduentârant, retulisse rumorem fuisse in Hispania disseminatum, quòd Rex Francorum nunc occisus, nunc occidendus gladio foret. Narrauit etiam Peireskius, scripsítque ad Malherbium, quod in hunc locum inseri possit. Memorabat nempe die Sabbathi, ac triduo post mortem Regis renunciatam, transiisse Aquis-Sextiis illustrissimum Venetum ex Priulorum familia, qui fuerat Orator Parisiis, ac tum pergebat Orator Madritum. Cùm inuisisset autem Varium, sibi aliunde cognitum, enarrasse ipsi inter cætera, se Mediolano iter facientem salutasse illic Comitem Fontanum; & cùm Regiarum copiarum vim inter colloquendum exaggerauisset, tum excepisse Comitem, nihil sibi ex iis metuendum, quòd vnius hominis mors esset breui eas euersura. Sed temperandum ab istis est. Accepit subinde Peireskius scriptas à Pignorio tertia eius

eius mensis die literas, quibus admonitus est dete- 1610.
xisse Galileum inuento recens Telescopio magnã.
quædam, admirandáque circa stellas spectacula, ac
potissimùm quatuor nouos Ioui circumductos Pla-
netas, quos Mediceos nuncupauisset. Scilicet ab
ineunte vsque superiore anno sexcentesimo nono Ia-
cobus Metius Alcmariensis, dum varia vitra compo-
neret, vt effecta experiretur, inciderat casu in eam
conuexi, concauíque comparationem, ex qua, in-
teriecto potissimùm tubo, viderentur intuenti res
paruæ grandescere, & sepositæ admoueri, (vnde &
illi prima defertur Telescopij inuentio; tametsi Ioan-
nes Baptista à Porta tale quidpiam iam euulgârat)
Galileus verò ex solo rumore inuentionis ad se per-
ducto, cœperat ipse excogitare tum caussam effe-
ctuum Telescopij, tum conficiendi artificium; adeò
vt post molimina, ac tentamenta varia, peruenisset
tandem ad vnius exactissimi constructionem. Ipsum
fuit, quo per primos duos anni decimi memorati
menseis obseruationes illas peregit, quas titulo Si-
derei Nuntij mense Martio typis vulgauit. Peires-
kius ergo re cognita, magno cum ardore sategit, vt
& librum, & Telescopium quam-primùm posset,
nancisceretur. Enimuerò cùm librum habuisset, ex-
quisitum tamen Telescopium sortitus illicò non est,
quantumuis nonnulla impetrauerit tam ex Italia,
quàm ex Hollandia, ac etiam Parisiis, ex quo pri-
mùm tempore elaborari illeic cœperunt. Heinc est,
cur Iouis Satellites ante Nouembrim detegere, ob-
seruaréque nequiuerit; certè vt integram Choream

1610. censeri posset deprehendisse. Ex quo verò deprehendit, mirum quantâ lætitiâ id spectaculum fuerit contemplatus. Nam statim quidem rem demonstrauit Vario, aliísque amicis; sed & ne tempus frustrà abiret, apparauit obseruatorium, inuitauítque, ac sæpiùs per complureis dies detinuit memoratum Galterium, cúmque eo in obseruando biennium penè totum consumpsit. Erat adhûc frater Parisiis: quare illum sollicitare, variéque vrgere nunquam destitit, donec vitra Telescopica confici curauit, misitque ad vsque quadraginta. Videlicet spes erat fore, vt consequeretur tandem optima, & cuiusmodi fuerant à Galileo vsurpata. Intereà tamen aliquot reuolutiones speculatus, cepit cum Galterio consilium de Motuum hypothesibus, tabulísque concinnandis. Quamobrem Galterius eam Spartam aggressus, sic breui perfecit, vt exquisitè, quantum licuit, determinârit tempora, quibus singuli Medicei circumuolutiones proximè absoluunt, Extimus nempe diebus sexdecim, cum sexdecim horis: Sequens septem diebus, cum horis tribus, & semisse horæ: Tertius diebus tribus, cum tredecim horis, ac semisse itidem: Intimus die vnica, cum horis octodecim, ac simul semisse. Minutias non recenseo; quandoquidem licèt ad vsque secundas, vt Astronomi loquuntur, supputatæ fuerint; nihilominùs dies docuit addendum quidpiam, demendúmque: vt etiamnum quoque restat aliquid, quod obseruatio, ac diligentia temporum sequentium valeat emendare. Hæc solùm attingo, vt innuam, quàm vehementer Peireskius in id

incubuerit, vt res adhûc nascens in suo exortu per- 1610.
ficeretur. Quippe delegit prætereà virum industrium Ioannem Lombardum, qui obseruando operam conferret; ac eruditos adolescentes Petrum Robertum Medicinæ, & Ioannem Baptistam Morinum Philosophiæ candidatos, qui se Galterio addicerent, vt quia nimis molestum erat numeros omneis retexere, calculis præscriptis, ipsum subleuarent. Obtinuit etiam obseruationes, quas præter Galileum, Ioannes Kepplerus clarissimus ille Cæsaris Mathematicus, aliíque iam peregerant; vt ex illarum collatione perfici hypotheses possent. Curauit quoque elaborari Theoricen mechanicam, Peurbachianæ vulgaris instar; vt suppositis radicibus motuum, Mediceorum loca possent colligi in annos, menseis, dies, & horas. Nomina prætereà imposuit, quibus discerni singuli possent. Nam cùm Galileus vniuersè Mediceos indigitasset, noluit ipse nuncupationem vlla ratione immutare; sed principes tamen delegit ex Medicea familia, quorum nomina inderentur. Quia debebat verò præsertim seruato familiæ honore Reginas duas inclytas, quas illa nostræ Galliæ dedisset, sideribus adscribere; ideò extimo planetarum Catharinæ nomen fecit proprium; alteri, qui præ cæteris eximiè resplendet, Mariæ; tum sequenti Cosmi maioris, & intimo Cosmi minoris. Cogitauit deinde tam Obseruationes euulgare, quàm Tabulas; sed quia accepit Galileum curis continentibus in id negotium incumbere; ideò ne videretur palmam illi debitam prærepturus, sese ab incœpto con-

1610. tinuit. Denique venit illi in mentem adiutare Geographos in tradenda methodo Longitudinis inueniendæ. Quippe quia horum Planetarum sunt motus citatissimi, configurationésque per singulas noctis variæ; ideò cogitauit, si illæ, quibus contingunt momentis, in diuersis locis ad ortum, occasúmque obseruarentur, posse, pro temporum varietatibus, exquisitè designari intercapedines locorum: posséque adeò Tabulas, chartásque Geographicas sic emendari, ac perfici, vt exinde vsus rei Nauticæ consummationem nancisceretur. Heinc ea de re Amsterodamum ad Iodocum Hondium dedit literas, quibus etiam rogauit illum, vt indicaret nomen, & patriam Inuentoris primi Telescopij; scilicet ignorabat adhûc eum fuisse, quem iam diximus. Scripsit & Parisios copiosè ad Fratrem, postulans ab eo varia Telescopia, quæ obseruationibus faciendis in variis locis destinasset, ac potissimùm in oriente, & in nouo Orbe, quò nonnulli amicorum erant breui discessuri. Et postmodùm quidem obtinuit obseruationes aliquas, ac potissimùm à mox antè nominato Ioanne Lombardo, qui profectus Alepum vsque, versus orientem, fuerat; sed neque illæ fecerunt satis; neque peruidit, omnibus etiam horum Planetarum configurationibus in Ephemeridas relatis, fore propterea inuentionem adeò generalem, ac animo conceperat. Agnouit enim non posse Nautas ad illos attendere, neque interdiù, neque cœlo nubiloso, neque Ioue Soli coniuncto, aut noctu sub terras delato; neque toto sexennio ad alterum

polum, cùm Iupiter esset versus alterum; & id genus similia. Quamobrem eam curam deposuit; ratus aliunde Galileum, Kepplerúmve in eam curam incubituros, & pro sua solertia rem perfectiùs exsequuturos. Certè non parùm gauisus est, cùm non ita pridem accepit venisse Galileo in mentem, vt methodum perficeret, & cum Hollandis communicaret, à quibus arcanum Longitudinum est tantoperè expetitum. Porrò cùm Peireskius foret circa ista summopere sollicitus; non destitit tamen interea pluribus curis distineri. Annus sæculi vndecimus erat, quo nescio an dicere debeam apparuisse primùm in Prouincia, ac in eo hortulo, quem Peireskius intra ædeis Aquis-Sextienseis habuit, flores calyceos Tulipas dictos. In eo scilicet ab autumno superiore defoderat missas Tornaco à Winghemio bulbosas illorum radices. Referebat autem, cum eo tempore nonnihil terræ in hortulo excolendo aggestum fuisset, Caniculam quandam nomine Marphisam conquisiisse catulos, quos abiici præceperat, sepeliisséque sub aggere, & aliquot diebus ita incubuisse, vt neminem accedere, etiam prætextu edulij subministrandi, pateretur. Non memini porrò an hæc, an dicta ipsi Sultana fuerit, cuius obitum cùm ægrè tulisset, lætatus tamen fuit ob factum circa illam experimentum. Ea educabat treis catellos, qui vnà cum matre eodem morbo laborauerunt. Vno demortuo, proiectóque, ipsa quoque mater interiit. Nemine caussam agnoscente, Anatomicum euocauit, incidíque iussit, vt interanea dispiceret. Ec-

1610.

1611.

1614. ce autem secundum totam intestinorum prolixitatem series aliquot cohærentium candidarum molecularum, cuiusmodi cucurbitæ, aut cucumeris grana sunt; vnde videtur fuisse vnus ex iis latis lumbricis, quos Cucurbitaleis nonnulli appellant. Erant verò infernè quidem maiusculæ, duriusculæque; supernè verò ita paullatim in minutulas, molliusculásque desinebant, vt in summo tandem nihil, nisi confusus albor appareret. Peireskius ergo, cùm non placeret quicquid curando illi morbo proferebatur tam à Chirurgis, quàm à quibusdam Medicis; iussit, nescio quo ductus genio, afferri sibi theriacam, è qua cùm materiæ illi adhibuisset, obseruauit magno suo, circumstantiúmque stupore ipsam statim liquescere, effluereque in decliue. Quapropter iussit catellis duobus qui supererant, exhiberi theriacam, alexipharmacum esse ratus. Ac alter quidem animam iam agens inter exhibendum extinctus est; alter verò adhûc robustior remedio assumpto omninò conualuit. Contigit illo eodem anno decantatissima historia de Ludouico Gaufrido cacomagiæ infamato, déque Magdalena Paludana illius præstigiis correpta à Dæmone. Ea res verò vt totam Curiam, sic præsertim ipsum Peireskium admodùm sollicitum habuit, qui vniuersam penè historiam literis prolixis descripsit. Ac pro tempore quidem ipso in eadem cum vulgo opinione fuit, mouebántque præsertim ipsum Stigmata illa insensilia corpori vtriusque inusta, & Cacomagiæ credita indicia: at dubitare postmodùm cœpit, num in toto negotio impostura

quædam, aut ſtupor animi latuiſſet. Placitum tamen 1611.
ſemper defendit, quo Curia Magum cremari iuſſit:
quippe qui aliàs ſacro-ſancta Religionis myſteria
libidinoſus peſſumdediſſet. Aiebat quoque tametſi
Magi non tantum habeant cum Dæmone, quantum putatur, commercium; nihilominùs pœna afficiendos ob prauum affectum, quo deſciſcunt à Numine, & Cacodæmonem implorant. Sic, licet factis
vnctionibus non transferantur reuerâ in eas Synagogas, in quibus nihil non patrent nefandum; puniendam tamen voluntatem, qua id appetunt, ſeſéque operi accingunt. Quod permouit autem ipſum,
impoſtura fuit, qua non multò pòſt Maſſilienſis quidam Sacerdos accuſatus Magiæ fuit, prodente quodam Dæmone, quem Gaufridus dicebatur in mulierculam intruſiſſe. Is quippe iudicio abſolutus eſt, ſed
corpore tamen toto interpunctus, vt deſignata à
Dæmone conquirerentur ſtigmata, quæ deprehendi
nulla potuerunt. Tantò verò magis Peireskius rem
vocauit in dubium, quantò poſt treis proximè annos accepit à Winghemio ſimilem hiſtoriam contigiſſe in Flandria, hoc eſt interpunctum toto corpore Canonicum quendam, qui fuit denique habitus innoxius. Documentum ſanè inſigne, ne facilè
adeò fides adhibeatur ſiue Dæmoni, quem Sacra
Scriptura appellat Patrem mendacij; ſiue mulierculæ, quæ partim natiua imbecillitate, partim vehementia vaporum cerebrum exturbantium, partim
malitia, aut odio, partim concepta, innutrita, defixa
altum opinione, imponere facilè poteſt. Quod ad

1611. Stigmata illa ſpectat, hæſit Peireskius num reuerâ non eſſent notæ Cacomagiæ; idque præſertim ex quo agnouit rem vocatam in controuerſiam à Martino Delrio, aliiſque viris impensè doctis. Fortè enim eſſe poſſe à natura, pertineréque ad ſingularem Elephantiaſeos ſpeciem; aut ſaltem poſſe ipſos Magos eas ſibi, quaſi cauteria inurere, ac perturbatæ menti defigere, inuſtionem illam perinde referendam ad Dæmonem, ac referre ſolent vnguenta, quæ ipſimet parant, & inter ſe communicant, confiſi ſe ipſorum vi ad maligna illa concilia transferri. Habuit Peireskius toto eo anno valetudinem vacillantem. Fuit autem dubia potiſſimùm circiter æſtatis initium; tametſi propterea nihil fuit graue paſſus, neque interquieuit à ſolitis ſtudiis. Quinetiam viſus ſibi eſt pro votis ſatis confirmatus, vt adeſſet Vario grauiſſima febre totos quadraginta dies in villa Maſſilienſis agri, Florida ab ipſo indigitata, laboranti. Non refero quanta ſe illi aſſiduitate deuouerit: hoc vnum non eſt prætereundum. Conualeſcebat ægrè Varius, quod teneretur anorexiâ, miróque ciborum faſtidio. Cùm venaretur autem Peireskius occaſionem addiſcendi ecquid poſſet guſtum mouere, & datâ plerumque operâ ſermones interſereret de rebus guſtatu iucundis; contigit aliquando Varium obiter innuere Truttas lacus Geneuenſis non iniucundi eſſe ſaporis. Ille ergo id ſubnotans, tantâ obtinuit diligentiâ inſignem ex eo Laçu Truttam, opere piſtorio conditam; vt, nomine licèt alieno oblatam, Varius tamen diuinauerit Peireskij facinus eſſe.

esse. Sic excitare gustatum voluit, cùm fartum illi obtulit ex linguis Phœnicopterorum; tametsi id per hiemem, quoniam ea sola tempestate aues illæ maritimæ ad Arelatenseis paludes capiuntur. Parùm aberat, quin eæ linguæ exæquarentur hædinis: & quia tamen esca videbatur suauior, nihil pronunciauit Varius, neque diuinauit, quousque Peireskius illud Martialis extulit, 1611.

Dat mihi penna rubens nomen, sed lingua gulosis
Nostra sapit.

Rogatus subinde fuit de sapore carnis Phœnicopteri: excepit autem mirari se, cur illam Apicius apud Plinium, & Imperatores Caligula, ac Vitellius apud Suetonium, Heliogabalus apud Lampridium, & nonnulli alij tantis in deliciis habuissent. Esse enim eam iniucundam, aut saporis certè non exquisiti, aquaticarum aliarum instar, cùm etiam piscem oleat; vnde à Prouincialibus vt plurimùm abiicitur, exuuiæque solùm sunt vsui, in fastuosis conuiuiis, carnibus aliarum auium obtegendis.

1612.

DE VITA PEIRESKII

LIBER TERTIVS.

IN SEQVENTE anno Parisios iteratò profectus est. Aduocârat enim illum Valauesius, quo tempore existimabat illa de Riantio negotia extremo iudicio definitum iri. Et contigit quidem, vt cùm moras aliquo-vsque traheret, iudicium interuenerit, literísque in itinere acceptis id rescierit; verùm quia non tam negotiorum caussâ, quàm amicorum conuisendorum desiderio discesserat; idcircò noluït regredi; sed ardentiùs viæ insistens accessit Parisios, quo tempore frater erat excessurus. Is verò bono suo fato in vrbe adhûc constitit: incidit enim statim in morbum, quo fuit per integrum mensem eâ exagitatus vehementiâ, vt nisi caput carissimum aduenisset, adstitissétque, vix ab illo emergere, conualesceréque potuisset. Cùm à mense autem Iunio restitutus fuisset valetudini pristinæ, discedere tamen absque Fratre noluït, qui in

mensem vsque Nouembrim dilatum voluit reditum. 1612.
Prætextus fuit illud nuperum iudicium, quod litigiorum Riantiensium non fuit penitus decretorium: nam ad cognoscendum quo iure vteretur Prouincia, audiendis Ordinum comitiis locum interpositum fecit. Vnde quia comitia non poterant cogi absque Prorege Guisio, ipséque Prorex ante id tempus non erat aulâ excessurus, ideò Peireskius hanc sibi metam, redeundíque ansam præfixit. Heic nihil necesse memorare quanta cum lætitia, virtutísque æstimatione exceperint illum Thuanus, Campinius, Roissius, Faber, aliíque amici, & insignes viri, quorum iam antè meminimus, quíque illum facie, vel famâ iam nôrant. Nihil recensere officia, quibus literatos plerosque deuinxit, non modò qui erant in vrbe, cuiusmodi fuêre, præter superiùs memoratos, Ioannes Sauaro, Carolus Labbeus, & alij; sed etiam qui alibi gentium, vt in cæteris Galliæ ciuitatibus, in Italia, Anglia, ac Belgio. Attexere præstat, cùm nullum intermiserit studium promouendi arteis ingenuas, spectabilem præsertim fuisse quam curam continentem gessit obseruandi cœlestia, déque iis coràm edisserendi cum viris Mathematicis, bonarúmque rerum studiosis. Factum est quippe, vt nemo meliùs Phænomena noua calleret, quòd nemo ardentiùs, & constantiùs in iis cognoscendis operam posuisset. Heinc habitum propè miraculo fuit, quòd distractus tot aliis curis, consequi potuisset notitiam adeò exquisitam huiusmodi rerum. Quippe non de ipsis Phænomenis solùm, sed de

1612. confectione etiam, vſúque Teleſcopij multa declarauit; eáque occaſione plerumque ducere ſecum ſolitus eſt, qui tam fabricæ Organi, quàm rationis vtendi inſpectores forent. Heic referendum, cùm operam circa Mediceos Planetas nauaret, adnotaſſe eum aliquid, quod, quibus iſta curæ ſunt, non fuerit fortaſſis ingratum. Attendit videlicet Iouem tranſiiſſe Cordi leonis ad Boream, non multùm ante veſperam diei Iunij trigeſimæ, & Venerem corniculatam tranſiiſſe adhûc magis ad Boream, inter eam veſperam, & conſequentem primæ Iulij; qua etiam nonnihil coniunctionem cum Ioue prætergreſſa fuit: cùm & Luna tunc, omnibus borealior, ipſi eidem Cordi leonis inſtaret proximè coniuncta. Sic Eclipſeis duas obſeruauit, alteram Lunæ, alteram Solis. Et de Lunari quidem, quæ contigit die Maij decimaquarta, retulit in ſchedas obſtitiſſe nubeis, ne adnotaret aliud, quàm Eclipſin cœptam, & ad quadrantem propè diametri promotam, cùm vrbana horologia variè pulſarent horam nonam, ipſéque in automato haberet nonam, ac ſemiſſem; promotam verò vltra trientem, & ad ſemidiametrum penè, dum ex vrbanis haberetur nona, cum ſemiſſe, ex proprio verò decima. At paullò exquiſitiùs circa Solarem, quæ eiuſdem menſis die trigeſima accidit, ſcripſit ſe obſeruaſſe Solem fuiſſe iam factum, qualis eſt Luna ad dichotomiam proximè accedens, cùm iuxta vrbana horologia foret hora nona (matutina nempe) ac triens. Deinceps quoque horâ decimâ cum triente, ſemiſſe, ac beſſe, viſam increuiſſe Eclipſin; at

horâ vndecimâ iam imminui cœptam, & ad centrum Solis reductam. Horâ vndecimâ cum besse, vix superfuisse digitum: denique horâ duodecimâ, minùs sexta parte, Eclipsin desiisse. Quæ commemoro, vt intelligas diligentiam saltem in eo non potuisse desiderari. Et expetiisset quidem posteà obseruata fuisse omnia scrupulosiùs: sed satis tamen peractum duxit, vt summa cum lætitia obseruationem compararet cum Romana quadam Lunaris Eclipseos, quam Ioannes Remus Quietanus clarus Medicus, & Mathematicus retulit; & cum Hafniensi duplici, seu vtriusque Eclipseos, quam celebris vir Christianus Seuerinus Longomontanus, Tychonis Brahei quondam adiutor, descripsit. Prodiit per hæc tempora liber Italicè scriptus, titulo Squitinij, quo libertas Veneta ab ipsis Reipublicæ fundamentis fuit discussa. Is, quia visus est continere eximiam quandam Imperij, Gotthorúmque Regum Historiæ notitiam, idcircò statim creditus fuit (quæ etiamnum est multorum persuasio) Peireskium habere auctorem. Enimuerò testari licet nihil tale ipsi venisse in mentem. Quin potiùs sic semper reueritus fuit Reipublicæ maiestatem, quósque in illa amicos habuit, vt ad præstandum obsequium potiùs, quàm ad contumeliam fuerit comparatus. Ac non disquiro quidem an auctor huiusce libri fuerit Antonius Albizius, nobilis ille Florentinus, qui Christianorum Principum Stemmata ediderat ante duos annos, vt nonnullis persuasum est; an, vt videtur verosimilius, insignis ille Marcus Velserus, cuius sæ- 1612.

1612. piùs meminimus, ob consummatam eruditionem, propensionémque singularem erga domum Austriacam. Addo duntaxat, immeritò videri quosdam suspicatos tam Gualdum, quàm Pignorium, aut contulisse operas in eo opere conscribendo, aut communicasse cum Peireskio quos digereret commentarios. Ii fuêre enim magis ingenui, patriæque suæ magis amantes, quàm vt ea impietatis labe commaculari voluerint. Vtcumque sit, Peireskius certè nihil simile vnquam cogitauit. Parisiis porrò discessurus, ac vale iam amicis dicens, recepit, inter cætera, se ad Mericum Vicum, hieme ingruente, transmissurum par Phœnicopterorum. Subierat quippe earum auium enutriendarum desiderium, non ob pulchritudinem modò alarum rubore flammantium, (vnde nostrates *Flammantem* vocant) óbque proceritatem crurum, & colli, cuius causâ à Iuuenale Phœnicopterus Ingens dicitur; sed præsertim ob speciem victus, quo Peireskius quasdam apud Varium educatas commemorabat. Referebat enim illas noctu potiùs, quàm interdiù capere cibum (qui ferè illis parabatur ex pane aqua madefacto:) præsentire frigus aduentans, ac tum ad ignem accedere, pedibúsque etiam interdum cremari; dolente pedum altero, illius vice vti rostro, ipsóque, & altero pede alternando incedere: dormire erectas in alterum pedem, reliquo in ventrem, plumásque subducto; parci esse somni, aliáque similia. In ipso discessu summoperè doluit eripi sibi extremo morbo amantissimum sui Nicolaum Fabrum, qui non mul-

tos ante dies commendârat apud Regem egregium 1612.
virum Thomam Billonium operosissima illa sua, ac
fœlicitatis miræ Anagrammata oblaturum. In itine-
re diuexatus est magna vrinæ difficultate. Postquàm
rediit, nulla res æquè eum affecit, ac iniuria Vario à Se-
natorum vno illata, tum ante Natalitia, tum initio al- 1613.
terius anni; cuius proinde toto decursu vix à latere
ipsius discessit, nisi quo octiduo graui morbo labo-
rauit sub finem Aprilis. Rediit interea Frater Pari-
sios, ipséque per illum varia munera ad amicos de-
dit. Misit quoque multa in Italiam ad Paschalinum,
Benedictum, alios, quibuscum varia edisseruit, & ex
quibus aliqua pro amicis aliis vicissim expetiit. Hos
inter fuit Casaubonus, itémque Henricus Polanius
Monetalis Ex-præfectus, qui postulârat tum varios
libros operâ ipsius in Italia inuestigandos, tum pon-
dera antiqua varia, aut institutam certè ipsorum
cum Parisiensi comparationem. Scribens aliunde
Parisios, nihil æquè sategit, ac Hannibalem Fabro-
tum Iuris professione clarum, & meliorum litera-
rum studio cumprimis insignem, facere tam apud
Thuanum, quàm apud cæteros amicos, quibus il-
lius eruditio iam innotuerat, commendatum. Ad
eruditos alios quod spectat, Edens non multò pòst
Sirmondus in Sidonium Apollinarem Notas, consti-
tutionem retulit, quam Cusanus esse Constantini
Magni, Scaliger Constantini Tyranni opinati fue-
rant; Peireskius verò docuit, ex Codice Arelatensi,
fuisse potiùs Honorij, & Theodosij Augustorum,
scriptam scilicet ad Agricolam Præfectum Galliarum

1613. de agendo singulis annis Arelate septeni Prouinciarum conuentu. Deinde Iacobus Fontanus nuncupans illi Commentarios in Aphorismos Hippocratis, hisce verbis inscriptos voluit, *Hunc vero, quem in hoc opusculo condendo insumpsi laborem, tuo fauore tectum in lucem prodire exopto, qui virtutum, & scientiarum omnium cumulo coruscans, fugabis omnia omnium obtrectatorum conuitia, efficiésque vt hoc opus medicinæ studiosis vtile, sit omnibus futurum iucundum; cùm ita his non tantùm placeas, sed etiam reliquis omnibus, qui literarum studiis incumbunt, vt nullam sibi ipsis propriam virtutem esse putent, nisi tibi testatam, & acceptam intelligant.* Dicatum quoque, editúmque eodem tempore fuit opus à memorato suprà Taxillo, continens Iudicium de ea noua Stella, quæ colluxerat ante nouem annos. Verùm Peireskius neque consilium, neque iudicium probare potuit; quòd ille aduersus meliores auctores, etiam à se communicatos, argumentaretur Stellam sublunarem, ac suprema aëris regione non superiorem. Nimirùm ferre non poterat, vt obseruationibus, demonstrationibúsque refragantibus, quærerentur argutiæ, quibus opiniones in scholis inueteratæ stabilirentur; tanquam docere nihil dies posset, neque experimenta forent ratiociniis vmbratilibus præferenda. Quocircà eodem tempore collaudauit Pacij candorem, qui rogatus sententiam ferre de Solaribus Maculis Telescopio iam obseruatis, ad deliberandum tempus petiit, conturbatum se afferens, & ex obseruationibus nouis hypotheseis nouas constituendas sentiens. Sub idem tempus

tempus rumor percrebuit de Giganteis ossibus, quæ 1613.
in Delphinatu reperta Rex imperauit ad se transmitti. Ferebant enim detectum fuisse in sabuloso quodam loco, non longè ab ipso confluente Rhodanum inter, & Isaram, sepulcrum lateritium, triginta longum pedibus, latum duodecim, altum octo, cum superposito lapide, in quo hæc inscriptio, THEVTOBOCHVS REX. Addebant, sepulchro aperto, apparuisse intùs Skeleton humanum, longum pedes viginti quinque, cum semisse; latum ad humeros, seu scapulas decem; profundum ad thoracem quinque. Cranium obseruatum fuisse quinque pedum secundum longitudinem; secundum verò ambitum, decem. Spectato prodigio per integrum diem, cætera quidem ossa abiisse in cineres; at superfuisse, quæ translata nemo non vidisset Parisiis, partem maxillæ inferioris, vertebras duas, portiones costæ, humeri, femoris, alterum femur, tibiam, astragalum, calcaneum; præter non transmissa aliquot fragmenta, ac nominatim femoris, itémque duos dentes. Memorabant etiam reperta argentea numismata, numero circiter quinquaginta, cum effigie Marij, & in auersa parte literis MA, nominis ipsius initialibus; vnde & confirmatum volebant sepultum illeic Theutobochum Theutonum Regem à Mario deuictum, virum tantæ proceritatis, vt Auctores meminerint fuisse trophæis eminentiorem, & quaternos, senósque equos transilire solitum, aliáque id genus. Porrò vt Peireskius rem vertit in dubium; ita expendit quidnam potuisset fabulæ locum facere, ídque præ-

1613. ſertim, ex quo libellum à Nicolao Habigoto Pariſienſi Chirurgo ea de re conſcriptum pellegit. Ac non hæſit quidem, quin oſſa in ea regione detecta fuiſſent: conceſſit poſſe alicuius vetuſtioris Gigantis eſſe; at cuius eſſe perhibebantur, in animum nunquam induxit. Nam primùm quidem, neque Theutobochus, neque illius ſubditi latinam linguam vſurpârunt, vt excitato tumulo inſcriberetur Latina vox; neque Romani, ſi pro ſua illa hoſtili pietate monumentum condidiſſent, illud extruxiſſent ex lateribus (ſigninum certè opus non fuiſſet, quale ad ſepulchra tunc vſui non erat) ſed potiùs, niſi ex marmore, ſaltem ex alio lapide, in quo & ſuæ victoriæ, & pietatis aduerſum hoſteis inſculptæ notæ relinquerentur: cùm aliunde locum delecturi fuiſſent, niſi ſublimem, aut ſaxeum; ſaltem non ita arenoſum, atque lubricum, cuiuſmodi is fuerat; ne facilè obrui, aut ſubuerti poſſet. Mirabatur etiam neque aſſeruatum, oſtenſúmque fuiſſe inſcriptum illum Lapidem, qui Pariſios ſanè fuerat transferendus; neque ſepulcrum relictum fuiſſe vel intemeratum, vel cum inſignibus veſtigiis; vt Dominus illius loci propagandæ oſſium Giganteorum famæ curioſus, videbatur cordi habere debuiſſe. Suſpicionem adaugebat, quòd acceptæ Cranij dimenſiones perhiberentur, cùm id nimirùm ſolidum, nec cinereum exſiſteret; & tam citò tamen, aliis oſſibus ſuperſtitibus, exſolutum fuiſſet. Videbantur enim fabulæ auctores ſubueriti fuiſſe, ne ex accurata eius inſpectione comparationéque cum humano cranio poſſet veritas fœliciùs

exquiri. Ad Numiſmata quod ſpectaret, dicebat illas 1613.
literas deſignaſſe non MArium, cuius prænomen C. non fuiſſet omiſſum, neque integrum nomen MARIVS Romanorum more exprimi neglectum; ſed potiùs MAſſiliam, tum Rempublicam, cuius, vt ciuitatis Græcæ, ea numiſmatum argenteorum forma erat propria, non ipſorum Romanorum. Quoniam verò à paucis annis, neque longè ab eo loco reperta complura huiuſmodi numiſmata fuerant, ipſéque nonnulla ab illuſtri Frereo, cuius eſt ſuperiùs facta mentio, habuerat; eam ob cauſſam ſubdubitauit, num callidè, vt tempora, ita loca forent confuſa. Quòd Theutobochus verò legatur fuiſſe Trophæis procerior, arguere id quidem, fuiſſe illum altitudinis decem, duodecimve pedum noſtrorum vulgarium, cuiuſmodi erant trophæa, quæ in ouationibus, ac triumphis geſtabantur (ídque computata geſtantium, brachiorúmque elatorum altitudine) cuiuſque modi etiam Heroum exhibebatur ſtatura (ad humanam nempe communem ſeſqui altera) non verò pedum viginti quinque. Sed neque id, quod legitur de Equis quaternis, ſeníſque, ita eſſe intelligendum, quaſi diſtentis cruribus ipſos vnà complecteretur: ſed potiùs, quòd moris haberet ex vno tranſire in alium; hoc eſt, mutare ſæpius equum, tamquam breui ſpatio pondere laſſatum. Argumento eſſe, quòd Florus (à quo id ſcriptum) prodidit illum quaternos, ſenóſque equos tranſilire ſolitum, vix vnum, cùm fugeret, aſcendiſſe; quaſi indicetur non vnà deductam equorum multitudinem, vti deduci

1613. moris erat. Denique plura edisserebat & de loco victoriæ, & de triumpho, cuius pars, seu spectaculum Theutobochus fuit, & de nonnullis aliis rebus, quibus euulgato rumori habita fides eleuaretur. Obtinuit etiam postremis annis aliquot fragmenta huiusmodi ossium: sed ex illorum inspectione confirmatus magis in sententia fuit, ratus tum demum grandia ossa, quæ effossis sæpe sepulcris miramur, esse Elephantina; quasi belluarum Domini illa cara habuerint, aut fortè etiam posteritati illudere voluerint ex ea sepeliendorum cura. Opinatus est etiam, commonstrari interdum ossa, quæ effossa fuerint ex arenis, aliisve locis, vbi casu quodam fuerint obruta; cùm reperire vix liceat virum aliquem fide dignum, qui sepulcra fabrefacta oculis suis conspexerit, fidésque penes illos sit, qui diuendunt, monstrant, aut se inuenisse, eruisséque profitentur. Heinc optauit sæpiùs virum aliquem tam falli, quàm fallere nescium, in Siciliam nauigare, exploraréque quæ effossa non procùl Panormo Gigantum ossa perhibentur, ac specialiter Crania. Sperauit enim fieri posse, vt is vteretur ingenua illa voce Suetonij, esse Capreis immanium belluarum, ferarúmque membra prægrandia, quæ dicuntur Gigantum ossa. Sed hæc

1614. iam nimis. Sequutus annus feralis fuit amicorum illustrium morte. Accepit enim ex literis Aprili mense à Gualdo scriptis, obiisse & Contarenum Procuratorem Venetiis, & Lælium Paschalinum Romæ, & Veronæ Nichezolam. Accepit etiam postmodùm obiisse Augustæ optimum Velserum, die Iunij vige-

ſima quarta ; quo etiam proximè tempore Caſaubo- 1614.
nus mortuus in Anglia. Quin ipſe quoque literis ad Natalitium Benedictum menſe Maio ſcriptis meminit Ducis Arſchotani, tanquam antè demortui. Meminit aliàs, vt vita functi Heidelbergæ, Marquardi Freheri Iuriſconſulti, & Hiſtorici, cuius amicitiam Velſerus parârat. Neſcio an alij fuerint; ſed numerare ſolebat annum ab alio ferali quintum, ereptorum nempe ſibi capitum cariſſimorum iacturâ, numeróque infauſtiſſimum. Addebat ſibi ſolatio fuiſſe, quòd inire intereà amicitiam licuerit cum aliis viris oppidò magnis. Vnus fuit Ioannes Franciſcus Vidius à Balneo, Patracenſis Archiepiſcopus, & per ea tempora Auenionenſis Vicelegatus. Singularis enim deinceps neceſſitudo interceſſit, ſeu donec ille Auenione degit; ſeu cùm eſt verſatus perilluſtris Nuncius tam apud Principes Belgarum, quàm apud Regem Chriſtianiſſimum; ſeu poſtquàm factus eſt Cardinalis raræ, & ſpectatæ virtutis. Alius fuit Franciſcus Sauarius Breuius, qui diu fuerat Orator Regius ad portam Ottomanicam, quíque tum Roma rediens, vere nouo fuit Aquis-Sextiis; ac ſecum habuit Gabrielem Sionitam ex Maronitis Libani montis, linguarum Orientalium interpretatione iam clarum, quicum etiam Peireskius amicitiam contrahere, porróque excolere ſuauiſſimum habuit. Alius rursùm fuit Guillelmus Catellus, eximium Senatus Toloſani lumen, quicum multa communicauit, ſeu ad ſpecialem Comitum Toloſanorum hiſtoriam, ſeu vniuersè ad Occitaniæ commentarios ſpectantia; quod

VIRI ILLVSTRIS

NICOLAI CLAVDII FABRICII DE PEIRESC,

SENATORIS AQVISEXTIENSIS

VITA.

Per PETRVM GASSENDVM Præpositum
Ecclesiæ Diniensis.

PARISIIS,
Sumptibus SEBASTIANI CRAMOISY,
Architypographi Regij, viâ Iacobæâ.

M. DC. XLI.
CVM PRIVILEGIO REGIS.

PRINCIPI MAGNO, SAPIENTI, BONO,

LVDOVICO VALESIO

ALENSI COMITI,

LEVIORIS EQVITATVS PER Gallias Magiſtro, & Gallo-Prouinciæ Proregi.

PETRVS GASSENDVS εὖ πράττειν.

MAGNE PRINCEPS,

Scribere aggredior quam abs me depoſcis laudatiſsimi Peireskij vitam. Quippe non prius in hanc Prouinciam fauſtis auibus acceſsiſti, quàm

ingemuisti prareptam tibi, magnâ fatorum inuidiâ, illius consuetudinem; ac me, quem nôras fuisse cum ipsô familiarißimè versatum, perquàm studiosè de eius studiis, moribúsque es percontatus. Voluisti etiam habitum oris ex effigie cognoscere, & loca adire, in quibus superessent illius vestigia, lustrando vbi habitare, vbi sedere, vbi præstanteis quosque viros, quibusdam quasi Sirenibus, detinere solitus fuisset. Denique in eam raptus es virtutum eius admirationem, vt conscribendæ illius vitæ non postremus auctor mihi fueris, ac me idcircò non inuitus à te abesse permiseris, vt in secessu hocce meo coronis citiùs imponeretur. Et poteram quidem germanam excusationem prætexere ex tenuitate virium: at cunctandum non censui, cùm ad multiplex officium attendi. Nam primùm quidem, quod ad Te spectat, morosus sim planè, nisi obsequar, qui nihil tale cogitans, ac nihil tale meritus, sic fui euocatus ad te salutandum, vt ex eo vsque tempore beneuolentia erga me tua esse non potuerit & liberior, & dulcior, & ad omnem comitatem, facilitatémque procliuior. Didici certè experiundo, quàm merito iure te suspiciat, amétque, & suas delicias tota ducat prouincia; fœlix videlicet Prorege, in quo philosophia, & imperium æquis momentis temperentur. Quinetiam ita pacis studia cum artibus belli

componis, ita cum Marte Musas concilias, vt ambiguum fiat, generosiorne, an eruditior emineas; & cùm immortale id decus sit tibi gentilitium, nemo tamen ex inclyta, Regiáque Valesiorum stirpe occurrat tecum comparandus. Sed memoranda hæc aliàs: nunc commendari satis non potest, quòd fasceis vbique submittis virtuti, neque in solis Principibus regiarum laudum materiam quæris. Nihil interesse existimas sub qua veste lateat heroïca mens; & modò pectus diuinum sit, propensum te ad cultum præstas. Exemplo certè erit perpetuo, & magnorum Ducum, Imperatorúmque factis accensendo, quòd iam tua commendatione Senatorij ordinis virum ob eximias animi doteis, inter Principes euehis; & ne vnquam illius fama intermoriatur, curam assumis. Oportet nempe in te possideas quas in illo amas laudatas virtutes; neque potest affectus tui non perennare memoria, cui virtus ipsa est elogium pronunciatura sempiternum. Deinde quod spectat ad Virum, ingratus sim, nisi id præstem, quod singularis erga me amor, & munifica indoles erga omneis efflagitat. Nam me quidem quantum amârit, promptius est animo sentire, quàm verbis exprimere; satísque est dicere me fœlicitati vertere magnæ, quòd me tam carum habuerit, quòd tam frequentem sibi adesse, consilio-

rúmque animi omnium esse conscium voluerit; quòd in meum sinum vt cætera, sic extrema verba, animámque ipsam tandem exhalârit. Eam ob caussam, cùm nulli magis, quàm mihi esse cordi debeat capitis tam cari memoria; currenti sanè adhibes calcar, cùm tuo imperio id exigis, ad quod gratitudo, & ius amicitiæ me procliuem facit. Qui enim quoties quidpiam de illo cogito, loquor, audio, intima quadam suauißimáque animi lætitia perfundor: quomodo poßim non iucundè vitæ eiusdem seriem sic scribendo retexere, vt cum plerisque cõmunicetur? An non videbor adhuc cum illo humanißimè conuersari, suaueisque horas consumere, ac tum mihi demùm satisfacere, vbi per me non steterit, quin tanti amici gloria efflorescat? Quantum verò ad propensionem, qua animatus in omneis fuit, exstitisse nemo videtur, qui in commùne bonum natus, id impensiùs curauerit, vt constantißimè prodesset vniuersitati generis humani. Nam multis quidem ceßisse potest, si facultates spectaueris; nemini tamen, si virium modum, voluntatémque benefaciendi. Dignus proinde, qui regnârit in animis hominum, ac studiosorum præsertim, quos excitare, fouerèque eruditione, consilio, auctoritate, gratia, opibus suis destitit nunquam. Testes sunt boni, doctique omnes, qui consensu vnanimi fatentur nullum vnquam fuis-

se Mecœnatem generosiorem. Heinc tametsi fama illius non videatur posse exstingui, cuius illustri nomine litteratorum orbis completur; haud tamen committendum est, vt idem nobis exprobrari, quod Mecœnatis sæculo possit. Nam quòd huius historiam nemo coætaneus in posteros transmiserit, effectum est, vt præter nomen eruditis carissimum, vix quicquam de illo ad nos permanârit; & cùm idem Nostro timendum videatur, æquum profectò, vt qui illi familiariter conuixerunt, id curent, vt quis fuerit, nepotibus etiam seris innotescat. Similis enim crepusculo vespertino est rerum fama, quæ initio clarissima, ita paulatim euanescit, vt abeat tandem in tenebras; opúsque adeò historia est, quæ facis instar illam producat. Agnosco porrò neminem esse, cui, potiùs, quàm mihi id munus incumbat; quando nemo est, cui propter diuturnum, familiarémque conuictum, ille potuerit esse perspectior. Accedit, quòd licuit à morte ipsius ea interrogare, & cùm ex variis epistolis, tùm ex aliis monumentis intelligere, quæ non fuissent cuiuis perinde in promptu. Factum certè est ob hanc causam, vt cùm tot viri eximij huiusmodi Spartam ornare potuissent, nihilominùs tecum conspirârint, méque sollicitauerint, vt illi admouerem manum. Postremò quod spectat ad Patriam, ad hanc ætatem, ad

posteros, iniurius sim prorsùs, si opus detrectem. Et patriæ quidem; nam species quædam impietatis videretur, si obduci paterer lumen, quo, vt hactenus coruscauit, sic meritò in posterum gloriari mirificè potest; si negligi id ornamentum, quo pronunciare penè licet nullum vnquam aut exstitisse, aut exstiturum magnificentius. Quippe non tota modò Europa, sed Asia quoque, & Africa, ac ipse etiam nouus orbis conuersos eius occasione in hanc prouinciam oculos habuit; nemóque vsquàm fuit eruditus, bonarúmve appetens rerum, qui non aut illum conuenire, aut cum eo certè agere per literas non affectârit. Tum præsenti quoque ætati; siquidem eius interest, vt qui sequentur, intelligant non fuisse effœtam in ipsa naturam; potuisséque eam virum magnum, insignémque producere, qui futuris pòst sæculis proponi in exemplum posset. Magna certè eius laus est, quòd videatur in illo vno collegisse omneis omnium sæculorum virtutes; posšitque adeò sese efferre, quòd in ipso expresserit quicquid præclarum de Pandora fabulosa ætas confinxit. Denique ipsis posteris; quoniam iucundissimum ducent virum illum cognoscere, cuius singulari affectui sese plurimùm debere agnoscent; cuius fortassis imitatione sic tenebuntur aliqui, vt quasi Phœnices enasci ex illius cineribus non sine fructu aliquo generis humani con-

contendent. Quod ſupereſt, vitam deſcribam, quæ narrationis ſimplicitate, non coloribus quæſitis ſpectetur. Alij, ſi videbitur, comptiore calamo expolient, ac hiſtoriæ forma donabunt quos ipſe commentarios, ceu rudera quædam, digeſſero ſolùm, veluti annaleis, in temporum ſeriem. Siquidem mihi animus eſt agere Damidem duntaxat, & ſi qui fortè cauſſabuntur delectum mihi non habitum, minima quæque obſeruitanti; dicam quod ille, etiam micas, quæ ex menſis Deorum ſunt, dignas videri, quæ colligantur. Fortè neque res iis erit ingrata, qui, ſimiles tui, pernoſſe magnos viros ſtudent, non ob actiones ſolùm illuſtreis, publicéque exhibitas; ſed ob obſcuras etiam, & quas euulgari ipſimet noluiſſent. Quippe quæ in oculis omnium, & cum claritate geruntur, neſcio quid perſonatum habent; vnde quidnam intus, & ſub cute lateat, internoſſe perarduum ſit; quæ verò procùl ab arbitris, & ſine famæ captatione, atque idcircò ſine fuco, ereptáque perſonâ fiunt, ea demùm hominem oſtendunt; quod diſcernere eſt operæpretium. Id ſcilicet animos addit ad imitandum præclarè geſta, cùm etiam in heroïbus nonnulla deprehendimus infirmitatis noſtræ indicia; neque perinde deſperamus eorum virtutes aſſequi, ac dum grandia quæque duntaxat narrantur. Sin verò nonnulli requirent illuſtriora quædam, & am-

pliora facta, quàm commemoraturi simus; nôrint oportet non omneis posse Scipiones esse, aut Maximos, vt bella, triumphósque recordari valeant. Abundè illi merentur laudem, quos cùm fortuna ad summas opes, atque dignitates non euexerit; maiores tamen animos gerunt, generosiore virtute sunt, ac moliüntur grandiora longè, quàm pro conditione sperare quis poßit. Talis porrò Peireskius fuit, quem exhibituri non sumus, nisi vt virum, qui fuerit gradus, censúsque Senatorij; & qui sese tamen ita gesserit, vt se fecerit quolibet encomio, ac panegyri superiorem. Videlicet sumus duo quædam toto decursu prosequuturi, ob quæ commendatus summoperè est; alterũ eruditio magna, ac omnigena, cum ardore sciendi inexplebili: alterum cura indefessa promouendi arteis ingenuas, cum regia planè erga omneis literatos munificentia. Ex hisce verò capitibus periculum sanè non subest, ne efferre quidpiam hyperbolicè videar; loquar enim in ipso ore eruditorum virorum, apud quos ille inclaruït, quique tantùm abest, vt me caussentur fuiße nimiùm, quin vereor potiùs, ne parcum nimis exstitisse sint conquesturi. Sed ne hærere heic videar, patere, per-optime Princeps, vt quæ nosse desideras, deinceps enarraturus, exordiar à maioribus: vt vel ex eo capite constet, cur illum auctores constantißimè Nobilißimum vocitarint.

DE VITA PEIRESKII
LIBER PRIMVS.

PRINCIPIO genus Peireskio fuit ex perantiquo illo Fabriorum, ſeu Fabriciorum ſtemmate, quod Piſis in Italia oriundum, tranſlatum eſt in hanc Prouinciam, à tempore vſque Diui Ludouici, ac partus ſalutiferi anno ſupra milleſimum ducenteſimo quinquageſimo quarto. Memorant enim Hugonem Fabrium inter Piſanos nobiles militiæ illi ſacræ adſcriptos, fuiſſe à Sancto Principe in Prouinciæ oras deductum, cùm ex Oriente rediens appulit Areas, ſeu Hieras, Olbiam ſcilicet antiquorum. Illeic cùm morbo detentus fuiſſet, & à diſcedente Rege commendatus, ea fuit apud viros primores auctoritate, & gratia, vt contendentium de arcis, & ciuitatis dominio diſſidia compoſuerit, ductáque deinceps ex ſtirpe Sollerienſi coniuge, fixam Areis ſtatuerit ſedē. Loco deinde cooptato in patrimonium Principis, præfectus ipſi legitur anno ſæculi illius ſeptua-

gesimo à Carolo primo Comite Prouinciæ, ac Rege Siciliæ, cui non minùs fuit, quàm Ludouico germano carus. Cœpit subinde ciuitatem, castrúmque variè communire; sed absoluit opus Aycardus eius filius, relicta ex nomine suo vni portarum nuncupatione, quæ etiam-num vocabulo corrupto dicitur Casanobria. Natus Hugoni præter Aycardum filius alius nomine Paulus, qui fuit à Carolo secundo maior Massiliæ Iudex creatus: itémque alius nomine Guillelmus, qui ex variis peregrinationibus redux, auctor fuit Xenodochij, in quo peregrini euntes, redeuntésque ex Palæstina curarentur. Sed, vt compendium faciam, successit deinceps nobilis progenies, armis, literis, pietate conspicua; cum subiecto ipsi per propagines, ætatésque varias dominio Regij, Spinosæ, Gramusæ, San-Iuliani, San-Ianeti, San-Laurentij, Lauernæ, Calasi, Petrisci, Valauesi, Riantij. Enimuerò taceri non debet abnepos Aycardi Antonius, ad quem, & ad Raymondum filium extant, leguntúrque apud Nostradamum humanissimæ Renati Regis literæ, cùm sese ante ducentos annos ad Neapolitanam expeditionem compararet. Fuerat Raymondus à puero vnà cum Renato in Ludouici secundi aula educatus; natúsque est illi, præter Antonium, Amedeus, qui, quòd esset natu posterior, ideo familiæ insignibus, seu Leoni furuo in scuto aureo lemniscum coccineum adiecit. Legitur is quoque Arearum præfectus, & Carolo tertio, cui Rex Franciæ breui successit, intimè notus. Ab hocce autem familia rursùs in duos ramos diuisa est: siquidem ipsi fuere duo filij, alter Fulco, alter

Guillelmus; ambo & peritiâ armorum, & prudentiâ iuris instructi. Quippe, cùm primùm in expeditione Pedemontana militassent, sese ab ipso reditu excolendo iuri totos addixerunt. Nam Guillelmus quidem natu minor, à magno auunculo Elziario Portanerio Brinoniensi, viro literato adoptatus, concessit iuris discendi caussâ Aureliam, & Auaricum; ductáque vxore Aruernate, in ea regione pedem fixit, & gratitudinis ergò insignia Portaneriæ domus assumpsit; in scuto nempe cæruleo fasciámque, & rosas argenteas. Reliquit porrò præter Hugonem iurisconsultum celebrem, filium alium nomine Ioannem, patrem Ioannis alterius, à quo procreatus Ioannes alius parens fuit Ioannis illius, qui iam Libellorum supplicum Magister, heroïnas habet germanas, tum Magdalenam Petro Seguierio, per-illustri Franciæ Cancellario; tum Mariam, viro generoso Philiberto Pompadorio Lemouicum Proregi nuptam. At Fulco, ex quo supremus Senatus vnà cum nascente superiore sæculo Aquis-Sextiis creatus fuit, maxima cum laude caussas perorauit, factúsque sæpiùs Prouinciæ procuratoribus Assessor, destinatus non semel fuit ad Ludouicum duodecimum, itémque ad Franciscum primum. Is, Fulconis eruditione, & probitate perspecta, Senatorem esse mero nutu iussit, anno eiusdem sæculi supra trigesimum secundo; & cùm Carolus Imperator immineret Prouinciæ, Annæo Mon-morantio Regiæ militiæ Præfecto consiliarium dedit. Memorabile porrò est, fuisse eum auctorem salutaris consilij, quo Mon-morantius regium Archiuum in

Baulcienſem tranſtulit arcem : ſic enim pretioſa illa tabularia euaſere id, quod fuit à Sabaudo deinceps Aquenſi Palatio illatum incendium. Quin-etiam cùm non poſſet vrbs Imperatoris copiis obſtare, feceſſus auctor ciuibus fuit, &, ne quid ex ea ſubſidij reſiduum fieret hoſtibus, ita ad peſſundandum cibaria, cæteráque hortari cœpit, vt primus & horrea in puteum, & vaſa vinaria, ac olearia in angiportum effuderit. Fulcone defuncto, admiſſus eſt Nicolaus filius in dignitatem Senatoriam anno ſæculi quadrageſimo quinto. Innotuit huius quoque virtus non modò Proregi Claudio Sabaudo Teudæ Comiti; ſed ipſi etiá Carolo IX. qui Senatu interdicto, miſſáque in locum illius ſummorum Iudicum decuriâ, conſcriptum decuriæ Nicolaum voluit, & Carolo ipſius fratri, poſtquàm per expeditionem Corſicaná copias deduxit, ſeſéque ſtrenuiſſimè geſſit, conceſſit vltrò dominium, & proprietatem Brigantij. Iam, vt accedamus ad Peireskij patrem, reliquit Nicolaus duos filios, Claudium nempe, & Reginaldum. Fuit autem Claudius corpore puſillo, ac infirmo quidem; ſed animo tamen planè generoſo, atque vegeto; adeò vt ab anno vſque eius ſæculi ſeptuageſimo ſecundo, quo paterna, atque auita dignitate donatus eſt, magni in Senatu & tota Prouincia fuerit nominis, ac Henrico Engoliſmenſi magno Melitenſium Francorum Priori, Proregique eximiè carus. Reginaldus verò innutritus à puero apud Duciſſam Ferrariæ Renatam Ludouici duodecimi filiam, cùm illa exigeret ſenium Montargirij dedit ſe deinceps iuri excolendo, allectúſque eſt ſub-

ſidiorum, ſacrique patrimonij comitibus, & rationalibus Magiſtris. Cùm incidiſſent autem illa henoticæ factionis difficillima tempora, perſtitit conſtans vnà cum fratre, in fide Regi debita, & (quod Bernardus Nogaretius Valletanus tum Prorex magni æſtimauit) Arearum arcem, atque adeò totam illam oram à Sabaudo deſciſcere, auctoritate ſua curauit. Porrò cùm frater viueret cœlebs, duxit ipſe in coniugem Margaretam Bompariam, quæ ex paterna ſtirpe equites, & præſides habuit; ex materna verò ad familias Valleuoriam, Forbinámque attinuit. Fando verò accepimus fuiſſe illam forma adeò eleganti, & compoſita, vt Catharina Medicea Regum mater, cùm Aquis-Sextiis inuiſeretur à nobilibus fœminis, ipſam vnam delegerit, quam ſuo oſculo dignaretur. Is itaque fuit Reginaldus Fabrius, hæc Margareta Bomparia, quos Peireskius noſter parentes agnouit. Quoniam verò editus eſt in lucem Belgenſerij; ideò ſciendum hoc oppidum ſitum eſſe in perangusta, ſed peramœna tamen valle, quam Gapellus fluuiolus interfluens etiam diuitem facit. Diſtat heinc Tolone, heinc Areis eodem, quo illæ quoque vrbes inter ſe diſtant interuallo; milliarium vt putà prouincialium trium: & cùm vtrique ad Boream ſit, vtrique etiam aëris bonitate longè præcellit. Fecerat vicinia, vt maiores illi Areis commorantes, tum aliquot prædia in eo oppido quærerent, tum eò ſecedentes exciperentur vetere caſtro, quod nunc temporis iacet dirutum: ſcilicet nondum extructa domo præclaris hortis cohærente, in quam, vt canalis ex fluuio deriuari tutiùs,

& vberiùs posset, Claudius pontem, seu aquæ-ductum satis insignem interexstruxit. Natus est ergo in memorato Belgenserij castro Peireskius, cùm parentes eò diuertissent ob pestem memorabilem, quæ
1580. anno salutis millesimo quingentesimo octogesimo grassari tota quidem Prouincia, sed Aquis-Sextiis præsertim cœpit. Incidit autem natiuitas in diem Decembris anni eius primum, ac horam à meridie propemodùm septimam. Quod attingo solùm, ne videar circa temporis circunstantiam non fuisse satis diligens; non verò vt faciam hariolandi ansam coniectoribus, quò iam post viri obitum, certiùs quàm antè, fata retexant. Etenim mirum dictu est, quàm multa mentiti Astrologi fuerint, seu annos spectes, quibus non vixit; seu vxorem, & liberos, aliáque, quibus caruit; seu cætera multa, quæ est consequutus. Cùm parentes porrò aliquot iam annos absque liberis exegissent, eam ob caussam quamprimùm mater, grauidam se esse persensit, destinauit proli lustralem sponsorem, non magnatem aliquem; sed, quæ fuit eius pietas, pauperem obuium primò futurum. Heinc qui pauper primus occurrit, accersitus est, fidémque, dum initiaretur, ablueretúrque pro eo spondens à nomine patrui Claudium appellauit. Verùm cùm patruus superuenisset, etiam aui nomen gerere illum voluit; vnde, quasi prænomine Nicolai imposito, dictus est Nicolaus Claudius. Quanquam non modò, cùm puer esset, Nicolaus ferè audiuit, sine adiuncto Claudij: sed etiam deinceps ætate prouectus, vt cùm est ab auctoribus Nicolaus Faber, seu

Fabrius,

Fabrius, ſeu Fabricius appellitatus. Quo loco adnotari poteſt inſignis eruditi viri Ioannis Seldeni æquiuocatio, dum citatum à Baronio Nicolaum Fabrum, qui Præceptor fuit Ludouici XIII. Regis Chriſtianiſſimi, pro noſtro accepit. Præfatus enim in Eadmeri Cantuarienſis hiſtoriam, & quas Lant-Franci Epiſtolas Baronius tomo vndecimo Annalium habet, memorans, *Earum, ni fallor*, inquit, *ſe agnoſcit ipſe exemplar accepiſſe à clariſſimo, & doctiſſimo viro Nicolao Fabro Petriſcio Curiæ Aquenſis Aſſeſſore digniſſimo, atque amico mihi plurimùm obſeruando.* Et citat quidem Baronius Nicolaum Fabrum; ſed *Pariſienſem* addit, non *Petriſcium*, quod epitheton noſter tulit ex montano oppido maternæ ditionis, latinè Petriſco, & vulgò *Peireſc*, vnde celebre ipſi nomen; quod vt debitè pronuncietur, nos *Peireskium* inflectimus: non, vt multi, *Pereſcium, Perezium*, aut ſimili alia ratione. Cæterùm vix erat bimeſtris, cùm ferunt anum maleficam ingreſſam in cubiculum, proieciſſe coram matre ſecurim, quam manu tenebat, aiebátque ſe reddere; atque ex eo tempore tum ademptam matri vocem, & ploratum infantulo; tum depreſſum vtrique caput in alterum humerum, ea rigiditate, vt flecti non poſſet. Addunt patruum, re cognita, vapulare anum iuſſiſſe, quæ & ipſa detorto collo ſub camino inuenta eſt; ac illam, cùm primùm caput extulit, vt ſatis plagarum eſſe diceret, renunciaſſe id, quod fuit, matrem, infantémque valere. Id factum non modò ex aliis, ſed ab ipſo etiam Peireskio accepi, memorante vt patruus enarrare ſolitus fuiſſet. Res planè mira, ſi vetu- 1580.

1580. la, cùm deflexerit ipsa caput, ea neruorum contentione euibrare spiritus possit, vt distantis caput perinde deflectat, & pari vehementia, qua suam, alterius linguam cohibeat; neque seu caput relaxetur, seu lingua soluatur, donec rigorem ipsa remittens, distentas, sed insensileis veluti chordulas laxârit. Et solent quidem similia multa ad Cacodæmonas referri: verùm, vtcumque optimus Deus innocenteis infantulos illorum malitiæ permittere possit; vtcumque ipsi ad ea officia, & ad obsequendum misellis quibusdam aniculis se comparent: compertum est tamen magnam eorum partem, quæ commemorantur, fabulosam esse, aut non alio certè niti fundamento, quàm minùs solitis quorundam morborum symptomatibus, quibus sunt infantes obnoxij; cùm etiam constet ista præsertim in infima plebe, ac in ipsis agris esse familiaria, vbi minima quæque ansa credulitatem parit, ac fouet. Sesqui-anno pòst, hoc est mense Iunio anni
1582. supra millesimum quingentesimi octogesimi secundi, Kalendarij reformatione memorabilis, natus est illi frater, cui nomen Palamedes. Is est, qui deinceps à clientelari fundo dictus est *Valauesius*, ex quo tempore Nicolaus quoque cœpit *Peireskius* nominari. Scilicet ad exactam vsque adolescentiam nuncupati sunt nunc *Fabricij*, nunc *Calasij*, quæ fuit etiam patris, patruíque vulgaris nuncupatio ex oppidi Calasii ditione. Natus Palamedes cùm est, aberat pater negotiorum cauſſâ Gratianopoli: mater verò altero à partu mense interiit, annos nata viginti duos. Ac superinduxit quidem Reginaldus pater aliam coniu-

gem, sed quarto-decimo tandem anno. Ea fuit Catharina Vassalla Caradetea, illustri vtrimque progenie, vt cuius maiores ex paterna stirpe inter Achaiæ Principes fuissent, ex materna verò attinuissent ad Fliscanos Genuenseis. Vidua tum erat (nupta priùs Oliuario de Thulia, ex senatorio ordine) cũ superstite filia nomine Marchisa, quæ Palamedi postmodùm nupsit. Ex altero autem illo matrimonio suscepit Reginaldus cùm liberos alios, qui vel in pueritia, vel in adolescentia obierunt; tum superstitem etiamnum Susannam, quam Henricus Seguiranus rationalium magistrorum, & senatorum patrimonialium Præses primus vxorem duxit. Ad Nicolaum vt redeam, is haud iniuriâ Patruum semper, tanquam alterum parentem agnouit. Ille enim suæ dignitatis successorem eum destinans, speciale quoddam ingenuæ educationis studium assumpsit, ratus scilicet frustrà esse, si quis nascatur fœliciter, nec liberaliter instituatur. Tantò autẽ magis animatus fuit, vt eius curam gereret, quantò ab ipsis cunabulis gratiorem in corpore pulchro venientem virtutem conspexit. Quippe ablactatus vix fuit, cùm genium suum prodidit, nimirùm se ad omnia visa, auditáque attentum præbens, ac solitus semper oris gratiâ suauitatéque vocis summa à nutrice, à parente, à patruo, à magistro, à quibuscumque poterat inquirere quid, quomodo, quorsùm vnaquæque res foret. Sic cùm litteræ primùm monstrarentur, & libros, chartásque præ manibus habere gestiret; percontabatur frequenter ecquid argumenti contineretur in iis; & quoniam indignè ferebat, si

1582.

1582. aliquando reſponderetur, id ſuperare ipſius captum, confingendum erat, quod illi cum voluptate recitaretur. Leuia hæc profectò, ſi ipſa ſpectentur; at non contemnenda tamen, ſi ad ætatem reſpexeris, & arbores etiam florenteis, gemmanteíſque conſiderâris. Admirationi certè fuit viris ætate maioribus, qui & mihi illa narrârunt, & aſſeruerũt, ipſum nihil vnquam,
1587. quod puerile foret, ſapuiſſe. Septennis cùm eſſet, & vnà cum fratre inſtitueretur Brinoniæ, vbi tum curia ſubſidiorum, rationúmque, ob peſtem Aquis-Sextiis perſeuerantem commorabatur, erudiri expetiit in San-Maximitano collegio, quod litterarum ſtudiis effloreſcere fama erat. Non tacendum verò quòd patri perſuaſit, vt fratrem ſibi permitteret, tanquam inferiorem ætatem, & iuniora eius ſtudia curaturo. Neque prætereundum, fuiſſe illum fratri ex hoc tempore præceptoris ſimùl, & parentis loco; fratrémque illum tanquam parentem, atque præceptorem
1588. reueritum fuiſſe. Anno elapſo, ac iam peſte San-Maximini ſuborta, euocati ſunt Belgenſerium, & rur-
1589. sùs poſt annum Aquas-Sextias, vbi patruus tum verſabatur. Inardeſcentibus poſteà à morte Henrici III.
1590. ciuilibus bellis, Auenionem miſſi ſunt, vbi quinquennio integro in Collegio Patrum Societatis IESV ſtuduerunt. Memorare autem Peireskius ſolebat debere ſe multùm Antonio Colombatio, & Andreæ Valladerio, quos ſupremos habuerat literarum humaniorum profeſſores. Dicebat enim eos facilè ſolitos quidpiam ex aliis exercitationibus relaxare, vt dederet ſe maximè peruolutandis hiſtoricis, ſtudio intereà

poëſeos & linguæ Græcæ non neglecto. Ij nempè 1590.
gaudebant non tam opus eſſe greſſum illius regere,
quàm eminùs viam demonſtrare; laudandi, quòd nobile pectus ea ſeruitute non opprimerent, qua plerique aut odium rerum bonarum contrahunt; aut humilibus nimis aſſuefiunt. Referebat etiam quàm ſublimes adderentur animi, cùm illi prætereà palàm commendarent, quòd totam Iuſtini hiſtoriam, totámque Ouidij Metamorphoſin teneret ad vnguem; nec faceret finem conſulendis libris, ex quibus innoteſcere ſingulares rerum circumſtantiæ poſſent. Eamobrem certè auerſabatur & ludos, & ſpectacula; vt legendo, excerpendóque ſingularia quæque incumberet totus. Immoderatiùs tamen, vt puto; relaxandus enim animus per vices, nec ſtatim à paſtu contendenda mens; quod cùm ſtudiorum ipſius moderatores non ſatis cauerent, effectum eſt, vt ſtomacho, capitéque doluerit non ſemel. Exegerat iam penè annum ætatis quintum-decimum, cùm Aquas-
Sextias rediit, illeícque anno integro Philoſophiæ 1595.
operam dedit. Voluit patruus, vt intereà edoceretur arma tractare, equos regere, tripudiis membra exercere. Verùm quia ſuccidere gratiores quaſdam horas oportuit; ideò obſequutus eſt quidem; ſed niſi præſentibus illis, à quibus erudiebatur, retractare nihil voluit; adeò quidpiam vel legere, vel ſcribere, vel audire ſatius ducebat. Per ea tempora oblatum fuit patri numiſma aureum Arcadij, quod Belgenſerij fuerat rèpertum. Id ipſe illicò popoſcit, & cùm circumſcriptas literas legiſſet, Imperatoríſque no-

1595. men adnotaſſet, ad patruum ſtatim retulit, qui illi gratificaturus, & duo alia numiſmata, & libros etiam, quibus vberiùs erudiri poſſet, conceſſit. Atque ex hoc quidem tempore exarſit, ſeu ignis in ſiluis, curioſiſſima eius mens; auidè enim conquirere, atque congerere occœpit quotquot antiquos potuit nummos, ſingulis legendis, ac interpretandis acerrimo incumbens ſtudio: qua occaſione cœpit etiam inſcriptiones omneis ſiue ſepulchraleis, ſiue alias perquirere, & ſtudioſè obſeruitare. Deſtinatus eſt deinde
1596. cum fratre Turnonem, vt ſub patribus Societatis IESV Philoſophiæ curriculum, quod appellant, abſolueret; fratre adhuc in ſtudiis humanioribus conſiſtente. Cùm verò ſtudio Matheſeos præſertim inardeſceret, ardenter arripuit quam illic docebant Coſmographiam, certus hiſtoriam ſine illa, ac ſinè Chronologia penitùs obſcuram, imperuiámque eſſe. Sic poſt vſum Spheræ, addidicit etiam vſum Aſtrolabij, literis repetitis ſcribens, & expoſtulans aduerſus quendam artificem, qui in ſe pridem receperat Aſtrolabij fabricam, nec ipſi tamen operam ſatis diligentem nauarât. Nihil intereà remittebat neque ex ſtudio rei antiquariæ, cuius cauſſâ Petro Royero profeſſorum vni fuit eximiè carus; neque vniuersè ex ipſis humanioribus ſtudiis, quæ, vt à fratre excolerentur, tanquam magiſter attendebat. Sed ad iſta nēpe vt ſufficeret, ſtudere ſolebat in plurimam noctem. Euenit proinde, vt partim ex natiua conſtitutione, partim ex aſſiduo labore, prolixíſque vigiliis debilitatē ſtomachi antè contractam adauxerit, puluerémque

ideò vſurpauerit, quem literis ad patrem datis appelli- 1596.
tauit digeſtiuum. Quia literarum incidit mentio, idcircò adnotari poteſt illum ex eo iam tempore ſcripſiſſe omnia accuratè, ſtylo videlicet tentato per repetitas ſchedulas, quæ & mihi incidêre in manus, & fidem fecêre non fuiſſe illi vnquam phraſim luxuriantem, aut immaturam. Dixit nimirùm ſemper quod voluït communibus verbis; tametſi non ſine delectu, nec ſinè ea gratia, & vrbanitate, qua teſtando beneuolentiam, obſeruantiam, gratitudinem; qua excuſando, commendando, gratulando, cæteráque huiuſmodi præſtando mirificus fuit. Nam ad nouercam, exempli gratiâ, ob quædam donariola, Fœlices videmur, ô mater, quod beneficiis tuis cumulamur: ſed infœlices tamen, quandò ſic illis obruimur, vt agnoſcendo impares ſimus. Talia porrò dum ſcriberet, reponebat intereà quæ munuſcula poterat; nempè ab ea vſque ætate vinci benefaciendo neſcius, niſi quà prorsùs impotens erat. Ita ad amicum coætaneum ſcribens, ingratitudinémque iam tum deteſtatus, Mihi ipſi, inquit, intulero manus, ſi vel minimæ in officio negligentiæ coargui poſſim. Eodem ſpectat, quòd præceptorum ſollicitudinem commendabat, vt à patre, ac patruo honoraria promiſſis longè vberiora conſequerentur. De ſtudiis vt iterùm dicam, non tulit patruus, vt triennium Philoſophiæ impenderet: ſed, exacto Turnone anno,
reuocatum voluit Aquas-Sextias, vt deſtinatus Sena- 1597.
tui Iuriſprudentiæ initiaretur. Id etiam expetierat, cùm ille adhûc Turnone foret; ſcribens ſcilicet, vt

1597. maturè Rubricarum Enchiridium haberet præ manibus: verùm ipse, vt Iuris studium tantisper adhûc declinaret, hunc prætextum quæsierat, Volüeras, patrue, vt operam arti oratoriæ sedulam nauarem: si per te liceat igitur, faciam, quoniam heic possum percommodè, ac initiabor prudentiæ Iuris, cùm ex hac vrbe discessero : tu præscribe tamen quod facto sit opus; si perstes enim, nihil mihi fas, nisi vt iussa capessam tua. Itaque domum euocatus, Iurisprudentiæ nomen dedit sub Francisco Fortio Andino, qui in Aquensi Curia aduocatus, & docendi iuris oppidò peritus, callebat præterea, si quis alius, elegantiores literas. Is Peireskij parentibus carus cœpit magnâ curâ Institutiones prælegere; ille verò tàm occasione huiusmodi studij, quàm, ne cœptam eruditionem omninò intermitteret, texere suo Marte cœpit Imperatorum seriem, à quibus leges fuerant latæ. Texuit & seriem Consulum, magistratuúmque cæterorum, conquisitis vndique numismatibus, vt & facie, & rebus gestis Latores legum agnosceret. Sic habere etiam curauit icones celebriorum Iurisconsultorum, vt cùm in illorum responsa, interpretationésque incideret, fieret memoria tenacior ex concepto cujusque vultu. Erat tum porrò Aquis-Sextiis Petrus Antonius Rascasius Bagarrius rei antiquariæ peritissimus: posteà quippe Henricus Magnus, propter famæ celebritatem, illum accersiuit, & cimeliarchio suo præfecit. Ipsi igitur succisiuis horis Peireskius frequens aderat; vt sciscitaretur, edoceretúrque; ille verò sagacitatem, erudi-

eruditionémq; miratus, & coniunctam modestiã cum 1597.
discẽdi ardore amicè complexus, celare nihil poterat;
ac tum varia cimelia diebus variis demonstrabat, tum
prolatis libris coniecturas suas, explicationésque fulciebat, tum singulareis Peireskij interpretationes & admittere, & commendare non grauabatur. Anno 1598.
superato, Auenionem rursùs concessit, vbi priuatus illi doctor Petrus Dauid natione Burgundus, qui fuit deinceps Semurij capitalis Prosenescallus. Huic quoque præter peritiam Iuris suauiores Musæ propitiæ erant; vnde facilè ferebat Peireskium interponere iuris studio rerum antiquarum peruestigationem. Ea de caussa non infrequenter cum Bagarrio de re nummaria, & de rebus aliis selectis per literas egit. Perscripsit aliquando ad illum singularia quæque in Romei cuiusdam Arelatensis cimeliarchio obseruata, misitque inter cætera obtentum pro eo ectypum ex eleganti iaspide Deianiræ per Nessum raptæ. Interdum etiam recuperata egregia Neronis, Vitelliíque numismata misit ad patruum, exorauítque, vt ea exornari perinde curaret, ac exornatum Herculem, Agrippinámque iam habebat. Rogauit quoque, vt ad se annulum quemdam mitteret, commutandum, vti sperabat, cum Corneola, seu Onyche quadam, quæ & præstantissimi, inquit, artificis est, & incomparabilis, sed apud possessorem incomperti pretij. Memoro ista ex pluribus, vt quis ex illo iam tempore circa hæc fuerit, meliùs noscatur. Cæterùm qui curiosam eius indolem quammaximè fouit, Petrus Antonius Ghibertus Neapolitanus fuit,

1598. quo Auditore Cardinalis Aquauiua tum vtebatur. Is enim ipsi rara quædam, ac non priùs visa monstrauit; & inter libros alios, etiam quosdam Huberti Goltzij, quos nondum habuerat, in plurimos dies commodatò dedit. Quin-etiam mentem viuidam, sagacémque perspiciens, hortatus est, vt in Italiam iter institueret, habiturus, Romæ præsertim, vnde explere animum posset. Agebat tum annum ætatis decimum octauum; cùm de profectione in Italiam cogitans, natandi artem addidicit. Ante id tempus solitus erat se per æstatem abluere in minore Rhodani alueo, qui est Barthalasiæ insulæ ad ortum, & in quem se Sorga fluuiolus exonerat. Deprehendit autem aliquando fundum, quod aliàs æquabile, & molliusculum obseruârat, induruisse in globulos, moleculásve, qualia oua sunt, cortice detracto, vbi coctiora fuerint. Id demiratus & collegit, & detulit aliquot domum, vt præceptori ostenderet, & facti caussam sciscitaretur. Miraculum verò adauctum, vbi post dies non ita multos, cùm rediisset ad fluuium, deprehendit moleculas induruisse planè in flumatileis lapides, idémque etiam obseruauit contigisse iis, quas asseruabat repositas domi. Atque exinde quidem cœpit circa lapidum generationem philosophari; sed res dicenda posteriùs est. Tandem verò cùm desiderio inuisendi Romam flagraret, veritus tamen ne parentes id abnuerent, petiit duntaxat Patauium mitti, vbi celeberrima iuris studia essent. Tacitè autem cogitabat proximè esse annum sæcularem, veniarúmve solemnium; ac se ipsius oc-

casione posse Patauio Romam adire. Incipiebat tum 1599.
fluere annus superioris sæculi nonagesimus nonus,
cùm Cardinalis Ioyosæus discedens in Italiam, erat
Ferrariam concessurus. Videlicet Clemens octauus
ditionem caducam ex morte Alphonsi secundi Atte-
stini recepturus, eò discesserat; eáque de caussa Car-
dinalis non Romam, sed illuc tendebat. Itaque Pei-
reskius valdè exoptârat se in ipsius comitatum vnà
cum fratre dedere; at parentibus secùs visum. Nam
constituerunt quidem fauere laudato desiderio; sed
censuere tamen expectandum autumnum, tum vt
tempestas foret moderatior, adolescentésque potiùs
hieme, quàm æstate succedente, alieno cœlo assuesce-
rent; tum vt commodiùs de necessario apparatu pro-
uideretur. Quærendus porrò primùm fuit, qui studia
& mores eorum regeret; tametsi ea erat vtriusque, &
ipsius Peireskij præsertim moderatio, atq; prudentia,
vt videretur honori potiùs, quàm necessitati ductor
designandus. Itaque delectus est ipsis Paulus Gudanes
Fonuiuius, nobilis è Bearnia vir, qui ex Italia, Polonia,
Germania, aliisque regionibus redux, multorum iam
hominum mores, ciuitatésque nouerat, quémque
Belleuræus Cancellarius in proximos annos filio de-
stinârat. Discessêre ergo cum illo sub Septembris ini-
tium, prætulitque Peireskius soluere ex Cannensi por-
tu, tùm vt antiquum Monasterium in Lerone insu-
la proximè situm inuiseret; tum vt priùs occurren-
tia ad forum Iulij monumenta antiquitatis coràm lu-
straret. Cùm appulissent Genüam, ac spectassent
abundè satis palatia illa magnifica, fuit quidem præ-

1599. tereà ſuperandus mari Veneris, ac Ericis portus; ſed voluït tamen Peireskius terrâ deinceps contendere, tum quòd ex mari malè haberet, tum quòd luſtrare curiosè vellet, quæ animo conceperat. Videlicet itinerarium ſuo ſibi marte apparârat, ſtatuerátque non ſic ex vrbe in vrbem rectà pergere, quin, ſi heinc inde aliqua notatu digna memorarentur, diuertere illûc pro libitu poſſet.. Heinc ſeſe nunquàm in extraneorum comitatum ſponte adhibuït, & vbi ſe alij ipſi adiunxerunt, vrbana quadam excuſatione ſeiunctionem breui faciendam præuenit. Parùm porrò abfuit, quin eæ digreſſiones, ipſo ſtatim initio, illi peſſimè ceſſerint. Cùm enim ad fodinas Maſſæ inſpiciundas deflecteret, ductorem ſe vnus extorrium, quos Banditos vocant, ſic præbuit, vt niſi maturè fuiſſet agnitus, deduxiſſet planè in carnificinam. Commoratus nonnihil Lucæ, ſpectare Piſis voluit inſigne cimeliarchium: non potuit tamen, niſi poſtquàm Liburnum inuiſit, ac in eam vrbem rediit. Memini verò, inter cætera, quæ ibi viſa commemorabat, admiratum illum Corallij plantam, quæ humano cranio ſupercreuerat: quod adnoto, quia hæc deinceps fuit illi non poſtrema cauſſa, vt adeſſet coràm in expiſcatione Corallij, de qua ſuo poſteà loco dicendum. Vt paucis loca alia perſtringam, iter exinde fecit Florentiâ, Bononiâ, Ferrariâ, ac vbi fuit paucis diebus immoratus Venetiis, ſedem Patauij denique fixit. Illeic paucos menſeis vix fuit, cùm ipſius virtus apud vniuerſam Academiam inclaruit. Quippe tametſi vnà cum fratre profeſſores iuris cir-

cumſtaret frequens, ac nominatim Iacobum Gallum, Bartholomæum Siluaticum, Ioachimum Scaïnum, Ottonellum Diſcalcium: nihilominùs alios etiam, quotquot aderant, eruditos viros & conuenit, & facilè in admirationem traxit. Cæteros inter, Thomas Segetus, ille nempe, quem Lipſius centuriâ tertiâ Epiſtolarum commendatum iam fecerat, ſic ſuam ipſi beneuolentiam, obſeruantiámque ſignificauit, vt inſcriptum priùs hoc voluerit, GENIO GALLIÆ NARBONENSIS, INGENIO, ET MATVRÆ, IMMATVRO ÆVO, NICOLAI FABRICII VIRTVTI SACRVM. PATAVII PRID. NATAL. CHRISTI, CIↃ. IↃ. IC. Vir autem eximius Erycius Puteanus, non Lipſio modò collaudatus, ac poſtmodùm datus ſucceſſor; ſed iam tum etiam deſtinatus, qui Mediolani ageret & Chronographum regium, & artis Oratoriæ interpretem primum, inſcriptione iſta præiuit, LARE SECRETO. CVI GRATIÆ ADOLESCENTIAM ORNANT, ERVDITIO IVVENTAM, PRVDENTIA SENECTAM; IS ADVLESCENS VOLVPTATEM AMICIS CREAT, IVVENIS HONOREM PATRIÆ, SENEX VTRVMQVE SIBI. TV VERO, NICOLAE FABRICI, CVNCTA SIMVL AMICIS, PATRIÆ, TIBI, IN SPE ÆTATIS, ET FLOREM IVVENTÆ, ET FRVCTVM SENECTÆ PROFESSVS. PATAVII ∞. IↃC. KAL. FEBR. Atque hoſce quidem refero è multis. Cùm verò in ſe omnium ora, oculóſque conuerteret; notiſſimus ſanè, & cariſſimus potiſſimùm fuit laudatiſſimo illi Ioanni Vincentio Pi-

1599. 1600.

1600. nello, qui origine Genuensis, & patria Neapolitanus, eam ciuitatem delegerat, in qua tranquillè æuum degens, totum se bonis artibus, literísque ingenuis promouendis consecraret. Is videlicet Bibliothecam instructissimam apparârat, rerúmque omnium exquisitarum promptuarium instruxerat; ac æui illius literatos omneis, quà propè quà procùl, si quid libris, aliisve rebus opus haberent, adiutabat. Callentissimus ipse rerum, & excitabat omnium studia, & fores suas colloquiis, consuetudiníque eruditorum virorum tam aduenarum, quàm indigenarum apertas habebat. Testimonium illi dixerunt & Lipsius, & Scaliger, & Thuanus, & Casaubonus, & Pithœus, & quis non ex laudatis viris? Itaque, talis vir cùm esset, deperiit statim Peireskij genium, tanquam sui simillimum, admiratúsque, & reueritus in adolescente est adultam iam, ac penè maturam virtutem, & eruditionem. Supersunt certè schedulæ variæ, quibus ad illum missitatis, testatus est summam familiaritatem; nunc variè consultans circa numismata, circa rerum gestarum loca, circa responsa danda Vrsino, Velsero, & aliis: nunc gratias agens ob varias interpretationes rerum, locorúmque apud auctores difficilium, ob communicatos libros, ectypos, apographa, alia: nunc vicissim mittens, si quandò aut Romà, aut aliundè accepisset libros, cimelia, inscriptiones, literas; nunc inuitans ad cognoscendum, colloquendum, spectandum, ferendum iudicium, & id genus cætera, quæ recensere molestum foret; ne quidpiam dicam

de literis, quas ad quadraginta vsque, dum ille Venetiis, Florentiæ, aut Romæ abesset, perscripsit, omneis familiarissimas, & singularis beneuolentiæ testificatione plenas. Commeabat autem Peireskius tertio quoque mense Venetias: tum vt necessariam pecuniam, iuxta nummarias tesseras, à nummulariis exigeret; tùm vt viros doctos, litterarúmque amanteis, veluti Paulum Sarpium, Dominicum Molinum, & complureis alios conueniret; tum vt nihil, quod foret pretio, raritatéve in ea ciuitate commendabile, sineret inuisum. Quam quidem ad rem eximiè fauebat egregius Christianissimi Regis nomine Orator Philippus Canaïus Fraxineus; cùm ipse quoque sibi intereà pararet amicos, quorum auctoritate nihil fieret imperuium. Præcipuus in illis fuit Fridericus Contarenus Diui Marci procurator, qui, cùm Musæum haberet instructissimum, illius tamen pretium non nouit, donec Peireskius demonstrauit quidnam, & quanti æstimandum vnumquodque cimeliorum foret, quid inscriptiones Græcæ tam numismatum, quàm marmorum significarent, & id genus similia, ex quibus singularem viri beneuolentiam est consequutus. Neque verò ipsius modò, sed & totius etiam familiæ: ex quo intercessit illa cum Angelo Contareno viginti pòst annis agente in Gallia Reipublicæ Oratorem necessitudo; & cum Vincentio Contareno, qui sex annis pòst librum variarum lectionum edens, *E Gallia vsque*, inquit, *nobilissimus, & cùm iuris, tum antiquitatis totius egregiè peritus Nicolaus Fabricius me sibi peramicè monendum*

1600.

1600. *putauit.* Prætereo Ioannem Mocenicum, cui fuêre oppidò quàm-rara; prætereo Bembum Equitem, cuius vniuersam penè rerum antiquarum supellectilem à Cardinali vsque Bembo deductam coëmit: prætereo Patriarcham Aquileiensem, in cuius cimeliarchio memorabat se obseruasse ad trecentos vsque Cameos perraros: prætereo & alios complureis. Refero solùm quod Puteanus, cùm Venetiis foret, ad Pinellum scripsit XI. Kal. Iunij eâ Epistolâ, quæ edita est in Promulside octogesima secunda. *In ædibus*, inquit, *Scaramelli fui: Septumiæ monumentum vidi, etsi penè frustrà: ita similiter omnia expressa, vt nesciam, me hercules, industriam, an memoriam Fabricij nostri, an vtramque debeam admirari, qui tam fæliciter in summa festinatione ipse pinxit, aut fæliciter pingentis posteà, ac reformantis manum direxit.* Exinde nempe colligitur, quàm solers foret, ac diligens in singulis obseruitandis. Cæterùm Venetias profectus sub finem Augusti, ardorem tandem explicuit, consiliúmque cepit concedendi exinde Romam, quòd tametsi Porta-Sancta aperienda, & Iobelæi celebritas inchoanda non esset, nisi sæculi, atque adeò anni sequentis initio: existimaret tamen, si quos illeic menseis præoccupando transigeret, haud malè collocatum iri. Nôrat aliunde fore, vt breui celebrarentur Florentiæ memoranda sponsalia inter Henricum Regem Christianissimum, & Mariam Mediceam nunc Reginam matrem: neque volebat committere, vt à se coràm non spectarentur. Itaque postquàm Patauium scripsit, ac specialiter ad Pinel-

Pinellum, inſcriptiones, aliáque mittens, & ſimul rogans, vt literas ad familiareis Romam daret; diſceſſit initio Septembris, lembo conducto Ferrariam, aut certè Francolinum vſque. Non peruenit autem Florentiam ante diem menſis vigeſimum, quòd vbicumque aliquid ſpectatu dignum occurreret, quantum ad illud peruidendum opus foret, commoraretur. Conſtitit verò, retardatúſque Bononiæ potiſſimùm eſt, quòd Iulius Cæſar Velius, qui credebatur hauſiſſe totam antiquitatis notitiam, ſuaui illius congreſſu captus, detinere ipſum pluſculùm voluerit. Neque verò ſe continere optimus ſenex potuit, quin de ſua fœlicitate in cognoſcendo Fabricio, literas calidiſſimas, mirifque elogiis pleniſſimas daret. Calidiſſimas certè eas dixit Pinellus, commendans aliunde, quòd Fabricius ex iis non eſſet, qui peregrinando nihil aliud, quàm curſitant, quibúſque, iuxta Senecam, illud euenit, vt multa hoſpitia habeant, nullas amicitias. Accedens Florentiam, habuit aliquas à parentibus literas, ac, inter quaſdam commendatitias, reperit ſpecialeis Caroli Lotharingij Ducis Guiſij, & in Galloprouincia Proregis, ad Nicolaum Brulartum Sillerium, qui fuit deinceps Regni Cancellarius, quíque tum Regius Romæ Orator, eò venerat, ad ſponſalium celebrationem. Quamobrem ille Peireskium, fratrémque accitos in familiam voluit, vt ſuis ſub auſpiciis omnia liberiùs contuerentur. Præter verò celebritatem, auidè imprimis ſpectauit Bibliothecas illas inſigneis, in quibus agnouit, &, penè dicam, adorauit tum magnorum Principum, tum virorum eruditorum, à 1600.

1600. quibus bonæ literæ restitui cœpêre, vestigia. Nihil speciatim dico de Pandectis, quos, in Palatio magni Ducis religiosissimè licèt asseruatos, curauit tamen inspicere; securus nullum antiquitatis monumentum illustrius in litterario orbe exstare. Amicos quoque illeic parauit; sed, quantum recordor, nullum constantiorem, quàm Richardum Richardi, studiosum plantarum, atque marmorum; qui ipsum quoquoversùm ad opera publica, hortósque deduxit. Mense transacto, Senas petiit, vbi salutare potissimùm voluit Celsum Cittadinum, qui tunc habebat præ manibus tractatum de Origine, progressúque Latinæ, & Italicæ, seu vulgaris Linguæ. Inde discedens, Romam tandem sub finem Octobris peruenit. Romæ porrò dici non potest quàm citò fuerit notissimus; non modò, quia iam Pinelli, aliorúmque literæ celebre nomen fecerant; sed maximè etiam, quia cùm primùm viris in ea vrbe eruditis cœpit congredi, ingentem sui admirationem, atque amorem conciliauit. Prolixum foret recensere quos eximios viros coluerit, à quibus, ob lumen ingenij, & temperatissimos mores, magni habitus fuerit: sed, cùm sileri omnes non possint, commemorandi imprimis sunt magni illi duo Cardinales, Baronius, atque Bellarminus. Ille nempe obstupescebat, cùm de insertis in Annaleis inscriptionibus, aliisque rebus ad historiam abstrusiorem spectantibus, edisserentem coràm audiret. Ecquid putas verò, cùm ostendit gemmas, numismatáque varia, quibus Basilidiani, Valentiniani, aliique hæretici inscribere soliti erant vocabula barbara opinionibus

suis obtegendis? Collegerat nempe complura, ad illu- 1600.
strandum, quod ille in secundum tomum coniecisset ex Amethysto Fuluij Vrsini, circa vocem ΑΒΡΑΞΑΣ, qua Basilidiani intellexêre summum Deum, continentem Angelos septem, cœlorum septem præsides; ac prætereà eorum trecentas sexaginta quinque virtutes, iuxta anni dies; idque ob septem literas, numeralémque earum valorem (iunctis scilicet numeris, pro ordine vnuscuiusque in alphabeto literæ) & id genus similia, quæ deinceps quoque ad Natalitium Benedictum literis exposuit. Bellarminus verò tum eadem, tum alia accipiens circa hæreses, veterémque historiam totam, hærebat quid magis probaret, an sagacitatem in peruestigando, an solertiam in coniiciendo, an iudicium in eligendo, an memoriam in referendo, an lepôrem in explicando. Meritò autem lenissimis eius moribus capiebatur: nam, vt omittam cætera, considentem in media plebe auditorem ferè habebat, quoties suos parœcos pro concione erudiret, familiaritérque institueret. Dicendus deinde Iacobus Sirmondus, inter homines Societatis IESV iam tum etiam clarissimus: arctissimam enim cum illo amicitiam iniit, nihilque studiorum non commune habuit. Dicendus Lælius Paschalinus, cuius cimeliarchio spectabilius quicquam non fuit, quíque illius eruditionem ita suspexit, ita amauit indolem, vt aliquando cogitârit, ac voluerit pretiosa quæque tradere, quæ ipse secum absportaret. Dicendus Fuluius ille Vrsinus, cuius nomine inter viros antiquariæ rei studiosos maius, celebriúsque nullum est, quíque ex perscriptis

1600. à Pinello interpretationibus, expetierat illum nosse perardenter. Dicendus Philippus Pigafetta, ad quem cùm Pinellus initio non dedisset litteras, mirum quanta commendatione obliuionem compensârit. Dicendus ille ipse Ghibertus, quem Auenione iam nouerat, quíque ad spectandum res varias ipsi deducendo se comitem præbuit. Dicendus, qui etiam eum variè deduxit, Paulus Gualdus, eruditus Vicetinus, qui in Pinelli contubernio ipsum miratus Pataui], Romæ etiam obstupescebat. Dicendi Petrus Stephanonus, Dionysius Octauius Sada, & vniuersè quotquot fuêre in vrbe eruditi viri, & bonarum artium, literarúmque amantes. Sed & reticendus non est Arnaldus Cardinalis Ossatus, Regia negotia tum Romæ curans, vir eruditione, prudentia, integritate, suauitate morum eximiè conspicuus: qui consuetudine Peireskij exsatiari vix vnquam potuit, neque illum vnquam abs se, dum inuiseretur, non ægrè dimisit. Non reticendus Abbas Montanus, Archiepiscopi Arelatensis patruus, qui virtutis illius potiùs, quàm Nepotis commendatione, in perpetuum propemodùm contubernium adscitum voluit. Iam neque dici facilè poteſt, quàm vehementi studio vniuersa antiquitatis monumenta peruestigârit. Imprimis enim desiderauit situm Vrbis cognoscere, & regiones, quas fuit complexa. Visis montium vestigiis, adeò depressos miratus est, quos putârat adeò sublimeis. Obstupuit inter cæteros Palatinum summè desertum, quo nullus olim frequentior. Disquisiuit, si fortè posset intelligere, aut subodorari, quà fuissent Pomerij fines tam à Regi-

bus, quàm ab Imperatoribus prolati; & cùm ad portas, viásque omneis diligenter attenderet, explorauit tamen præsertim Aureliam, propter eius viæ reliquias, quæ in Prouincia adhûc supersunt. Deinde regiones, vicósque percurrens, agnoscere voluit, quantum licuit, quà extitissent Priscorum templa, ædes, aræ, luci, sepulcra, asyla, scholæ, bibliothecæ, amphitheatra, theatra, circi, hippodromi, naumachiæ, campi, odæa, fora, emporia, horrea, armamentaria, balnea, thermæ, aquæ, pontes, colossi, obelisci, columnæ, statuæ, & innumera alia, quæ inter legendum auctores adnotauerat, & in commentarios relata circumgestabat. Vix autem vnquàm exsatiari contemplando poterat, cùm obseruaret quidpiam adhûc siue integrum, siue mutilatum superstes. Sic dies benè multos posuit circa Pantheon, rarum architecturæ exemplar, considerando, conferendóque quicquid Ludouicus Demontiosius fuerat de illo ratiocinatus. Sic, quia nôrat asseruari in Vaticano Palatio tum Herculem truncum, tum Laocoontem cum duobus filiis, opera exquisitissima, & Michaëli Angelo miracula habita artis; idcircò illis inspiciundis non vna vice adstitit, vt nec semel etiam inuisit geminas illas Alexandri, & Bucephali statuas, quæ exstant adhuc Phidiæ, & Praxitelis monimenta. Sic aliquoties ad inuisendum C. Sestij Epulonis in via Ostiensi sepulcrum itauit, ob vetustissimas illius, nobilissimásque reliquias. Sic variè spectauit obeliscos varios, sed nullum frequentiùs, quàm Constantinianum, ob cuius effossionem, translationem, erectionémque laudare satis non poterat 1600.

1600. generosum Sixti V. Pontificis institutum. Sic & columnas; sed maximè Traianam, atque Antoninianam. Illam quidem, vt Pinello satisfaceret, cui factum satis non fuerat volumine toto de ea (seu de historia vtriusque belli Dacici, à Traiano gesti, prout Alphonsus Ciaconus illam ex columna eruerat) conscripto: vnde & exoptauerat tum exemplum libri à Peireskio quàm perfectissimum conquiri; tum depictas in eo figuras personarum, armorum, gestuum, cum insculptis, secundùm totam cochlidem, per ipsum conferri. Hanc verò, hoc est Antoninianam, vt perdiligenter exprimi curaret effusionem illam Iouis Pluuij Romanorum exercitum irrorantis, & hostium copias fulmine ferientis. Eiusmodi certè Iconismum cùm Scaligero postmodùm offerret, ad illustrandum quod Eusebius de prælio commisso inter Antoninum, & Germanos, ac Sarmatas, contulit in annum Olympiadis C. XXX. VIII. primum, Hæc, inquit, vna est ex rebus maximè notatu, & spectatu dignis, quas mihi quidem inter omnia antiquitatis monumenta contigit Romæ obseruare. Nec verò harum modò rerum delineationes habere voluit; sed rariorum etiam quarumuis statuarum, quas disquisiuit in Capitolio, in Vaticano, in Farnesianis, in Cæsianis, in cæteris ædibus; itémque in hortis, ac vineis, &, vt breue faciam, in quibuslibet priuatis, publicisque locis; pictores deducens, qui non modò statuas, intemerataque alia opera; sed truncos etiam, & ruinas ædificiorum veterum, quà occurrerent, adumbrarent. Deferre quoque solitus erat selecta

quædam numiſmata, quæ conferret cum ſtatuis, ex- 1600.
plorans cuiuſque ætatem, & agnoſcens plerumque manum: cùm eâ foret ſolertiâ, vt momento diſcerneret quid re verâ, quídque ex ſola imitatione foret antiquum. Sic inſcriptionum etiam omnium, quæ ſaperent antiquitatem, habere voluït apographa, tentans pro ſua ſagacitate exeſas ſupplere, ac penè deſperatas reſtituere. Rurſus Codices MSS. ſeu Vaticanos, ſeu Farneſianos, ſeu alios, non quantum quidem libuit, ſed quantum tamen licuit, euoluit; &, quotquot inter cæteros maximè rari viſi ſunt, adnotauit in tabulis. Sic adnotauit etiam vaſa, pondera, menſuras, cælaturas, numiſmata, ſimulacra, imagines, & quicquid demùm notatu dignum occurrit in Metallothecis, iconothecis, in Promptuariis, Muſæis, Xyſtis, Perguliſque variis; vt prætercam innumera, quæ vel pretio quæſiuit, vel commutauit, vel dono habuit, quorúmque ſaltem ectypos, ecmagmata, apoſphragiſmata, aut iconiſmos obtinuit. Vnum doluit, ſe nec habere, nec videre vſquàm potuiſſe memorata Goltzio Tulli Hoſtilij, ac Seruij Tullij numiſmata; vt neque alia memorata cum hiſce inſcriptionibus, Col. Aquæ-Sextiæ. Col. Arelate. Col. Auenio. Col. Arauſio Secundanorum, & ſimilia, quæ amore patriæ ardentiſſimè, ſed fruſtrà tamen requiſiuit. Ex hiſce porrò ingentem ſui admirationem excitauit, non modò Romæ, vbi illius amicitiam eruditi omnes ambierunt, ſed in diſſitis etiam locis, quocumque eius fama peruênit. Ex hoc nimirùm tempore cœpit, quæ fuit illi neceſſitudo cum

1600. Natalitio Benedicto, rebus exquisitis instructissimo, ac Fullinij tum commorante; quæque cum Adolpho Occone Augustano medico, tunc iteratò edente volumen de numismatis Imperatorum Romanorum: vt illos taceam, quos iam nôrat, Hieronymum Rubeum Rauennæ, Cæsarem Nichezolam Veronæ, Antonium Tolentinum Cremonæ, Cæsarem Campanum Vicentię, aliisque locis non paucos. Mirum autem quantum Patauij pręsertim inclaruerit, adtestantibus literis ad ipsum per id tempus datis à Laurentio Pignorio; qui ipse rerum priscarum adeò peritus, professus est tamen se ampliùs ex vnis eius literis, quàm ex decem Antiquariorum voluminibus erudiri: quíque suspexit non modò copiam conquisitarum ab ipso rerum, sed delectum etiam insignem, cùm ex missis duobus quibusdam Constantini numismatibus, agnoscere se, vt ex vngue leonem, dixit. Consimilia scripta ab Edmundo Brutio, Georgio Ragusæo, Iacobo Papifauio, Martino Sandello, &, quem nominare primum debui, Hieronymo Aleandro iuniore, vero Musarum delicio; itémque M. Cornaro optimo vrbis Præsule, quícum deinceps per litteras, donec fuit in viuis, amicitiam coluit. Sed quantum quidem fieret Patauij vel id indicat, quòd misso Augustâ Vindelicorum ectypo Sapphiri cuiusdam, inscriptionem præferentis, in qua *Xiphia* vox omnibus curiosis faciebat negotium; Pinellus ad eum scripserit, examénque, & iudicium ea de re ipsi detulerit. Prætermitto autem, vt fecerit satis, vocique lucem attulerit ex Strabone potissimùm, cùm

ex Polybio loquutus est de venatione *Xiphiæ*, monstri videlicet marini. Quod ad statum Romæ recentioris spectat, nullum fuit Templum, Sacellum, Collegium, Xenodochium, quod ingressus non fuerit: nullum Palatium magnificum, nullum celebre Pontificum opus, ad quod non diuerterit: nulla Raphaëlis Vrbini, Michaëlis Angeli, Polydori Carauagij, Titiani, aut alterius artificis insignis pictura, quam non inspectârit. Sic cæmiteria, cryptásque illas subterraneas, plena venerationis loca, & Christianæ pietatis, constantiæque monumenta. Sic Religiosis cæremoniis, quantum sine discrimine posse putauit, interfuit. Quippe quòd complexione foret non robusta magnoperè, coniicere sese in turbam tumultus plenam detrectabat. Heinc quod ad statas, solemneísque Iobelæi attinuit, spectauit quidem, obseruauitque ex ipsis quantum potuit; cæterum autem Valauesio fratri, tanquam valentiori demandauit curam spectandi omnia cominùs, & ad sese referendi. Idem præstitum circa cæremonias, quas vocant cœnæ Domini: quod circiter tempus tam ipse, quàm frater, vt Pontificem iis pauperibus, quos dietim pascit, ministrantem, simúlque in eadem aula discumbentem contuerentur, vices redemêre duorum pauperum, vestibúsque eorum assumptis, adfuêre inter cæteros, & agniti licèt à Pontifice, ipso tamen rem placidè dissimulante, omnia spectârunt. Paschalibus Romæ exactis, & postquàm varia munera domo accepta distribuit, nonnulláque etiam ad Pinellum misit, profectus est Neapolim. Superfluum

1600. (right margin, line 1) · 1601. (right margin, beside "ferendi. Idem præstitum circa cæremonias, quas vo-")

F

1601. foret recensere quantum, quotiésque diuerterit, vt requireret varia, quæ apud auctores celebrata sunt tam Latij, quàm Campaniæ loca. Affectum se verò præsertim dicebat, cùm memorata Virgilio coràm haberet, lustrarétque, vt Caietam, vt Cumas, eárúmque reliquias: vt Misenum montem, & Auernum Lacum, & similia. Cùm item loca, in quibus exstitisse dicerentur villæ Ciceronis, & Luculli; aut sepulti fuisse Scipio Africanus, & Virgilius: atque id genus cætera, ad magnos viros attinentia. Addebat se, cum crypten illam, seu, vt appellat Seneca, carcerem longum, & obscurum, Pausilippum scilicet montem per passus mille perforatum, eundo, redeundóque spectaret, doluïsse, quòd ignoraretur, certúsve non esset, qui tam præclarum facinus, tanto viatorum compendio, commodóque attentauisset. Digniorem enim commendatione arbitrabatur esse, quàm Xerxen, cùm Græciæ bellum inferens, Athon montem non à continente modò præscidit, sed medium etiam perforauit. Neapolim quam-primùm accessit, tenere se non potuit, quin Portæos illos fratres conueniret. Cùm inductus autem fuisset ad natu maiorem, cui nomen Ioannes Vincentius, is breui colloquio sic affectus fuit, vt ipsum exclamabundus ad Ioannem Baptistam natu minorem deduxerit, quò & ipse in similem admirationem raperetur. Enarrare autem solebat Peireskius, licèt ipse quoque Ioannes Baptista foret iam grandæuus, adspersísque canis venerabilis; ipsum nihilominùs eâ reuerentiâ obseruare solitum iussa, nutúsque Ioannis Vincen-

tij, vt maiore non potuisset ora, atque imperium .1601.
patris. Cæterùm, vt cum ipsis vltrò communicauit plurima, ita vicissim ab iis accepit; neque spectauit modò quæcunque asseruabant in Musæis, pretiosisque armariis; sed etiam omnigenis penè illorum experimentis, prout sibi in votis esse insinuauit, interfuit. Heinc nata ipsi cum vtroque eximia familiaritas, &, quæ est deinceps mutuis literis, officiisque variis culta amicitia. Inuisit prætereà Musęum Ferrantis Imperati, ipsum quoque raris naturæ operibus instructissimum; itémque Adriani Guillelmi, Martis Gurgustiolæ, & Matthęi Cappuani Conchanorum Principis; tametsi ad hunc extra ciuitatem diuertendum fuit. Monumenta insuper omnia antiquitatis peruestigauit, ac præ cęteris delineatas voluït nescio quas columnas operis Corinthiaci, Apollinémque ad Tripodem, & similes quasdam figuras. Ad hæc rogauit, didicitque quicquid licuit cognoscere de familiis Neapolitanis translatis in Prouinciam, & de Prouincialibus translatis in eam regionem. Cùm verò nosset esse in templo Diuæ Claræ nuncupato sepulcra complura Regum, Principúmque ex Regia stirpe ad Carolum primum (quem diximus fuisse S. Ludouici fratrem) attinentium: idcircò ad illa maximè attendit, pręcipua adumbrauit, Epitaphia exscripsit. Quinetiam sollicitus fuit in exquirendo sepulcro Simonis Portij Philosophi celebris, non ita pridem vita defuncti: sed enim curam explorandi, si quà fortè inueniretur, & maximè quidem cum Epigraphe, Pinellus ipsi commendârat.

1601. Viuebat tum Neapoli fœmina quædam sanctitate, institutóque vitę illustris. Ea Romam accita à tempore vsque Gregorij tertij-decimi, & ab optimo Bellarmino examinata, probatáque, dicebatur rapi in eam exstasin, statim ab assumpto Eucharistico Sacramento, vt, quemadmodum genuflexo erat, ita immota, rigidáque, stipitis instar, consisteret, oculis apertis nihil conspiceret, toto corpore nihil planè sentiret. Itaque noluit Peireskius ex ea vrbe discedere, quin rem factu mirabilem vidisset, atque explorâsset. Ac obtinere illud quidem absque contentione non potuit; sed, vt imperuium ipsi nihil erat, peruicit tandem, ac præter fratrem, deduxit quoque Ioannem Porcelletum Mallianeum, qui fuit deinceps Præsul Tullensis. Vidit ergo, explorauítque, & commemorando mirari solebat, si posset quidpiam simile humanitùs contingere; neque facilè credebat Cardano referenti sibi quid tale euenire solitum, quoties animo collibuisset. Postquàm vrbem satis lustrauit, illiúsque elegantiam, amœnitatémque admiratus est, nihil habuit potiùs in votis, quàm adire Vesuuium, contemplaríque locum, in quo magnus Plinius diem obiisset. Ea re peracta, insigni quodam flagrauit desiderio inuisendi Siciliam, & pergendi Meliten vsque. Tria autem erant, præ cęteris, quæ auebat coràm spectare, Fretum Scyllæum, Æthnę incendium, Antiquitates Syracusanæ: restitit tamen Fonuiuius, neque ipse, illo inuito, progredi vsquam voluit. Quare satis fuit totam eam regionem circùm peragrare, & ad loca

etiam aliqua redire, vt Puteolos, & Baias versus, 1601.
quò posset oculatiùs duo quædam ædificia subterranea inspicere, quæ Piscina mirabilis, & Labyrinthus appellantur. An adiiciam verò, cùm littus prope Puteolos consideraret, puluerémque requireret aqua marina lapidescentem, detectum ipsi prætereà fuisse inter arenas quendam plumbeum, quo cęlaturæ, ac præsertim Onychinæ conseruarentur. Quòd autem in eo littore numismata ferè exesa deprehenderentur, opinatus est caussam esse sulphur, quod tametsi insensile, in iis tamen oris vbique interuenit, accedente aliundè ex mari salsugineo halitu, cum arrodendi facultate. Altero pòst mense repetiit Romam, idque vt amicis vale diceret, collatis variis munusculis, ac aliquibus etiam aliò missis. Constituerat nempe redire Patauium ante Solstitium, magnósque æstus; vnde & paucos intra dies non sine relicto sui desiderio ex vrbe discessit. Instituit autem iter Perusiâ, tum Academiæ gratiâ, tum spectandi lacus Thrasumeni caussâ. Deflexit inde Eugubium, occasione inuentæ illeic non ita pridem Tabulæ æneę lingua veteri Hetrusca perscriptæ. Salutato posteà ad Assisium D. Francisci monumento, inuisit Fullinij Natalitium Benedictum, abs quo expectatus ardentissimè fuerat. Spectauit exinde ad Montem Falconem, inter D. Claræ reliquias, treis insigneis globulos in cistula fellea inuentos, quorum duo, vel tres, non ampliùs, quàm vnus, ponderosi deprehenduntur. Tum votis ad celebre Fanum D. Mariæ Lauretanæ ritè per-

1601. solutis, adiit Anconam, indéque Vrbinum, ad obtinendum licentiam peruolutandi Bibliothecam Ducis. Digressus Pisaurum, atque Ariminum, accessit Rauennam, vbi Hieronymus Rubeus clarus ille Medicus, patriæque scrutator, complecti illum expetebat, demonstraréque in ipsa sede Exarchatus nescio quas reliquias Barbariei Gotthicæ, & ornamenta Imperatorum, contemporaneorúmque Regum, cum his nominibus; ATHALARICVS RIX, WITIGES RIX, THEODVISATVS, & id genus alia; simúlque ostendere ornamenta quædam Gallæ Placidiæ, in nescio quo templo, quæ Velius non esse antiqua censuerat: denique ipsi sua manu exemplum Historiæ Rauennatis dare. Peruenit exinde Venetias, vbi amicis, magna illorum cum voluptate salutatis, cognoscere non obiter voluit Antonium Posseuinum, ex Societate IESV, virum optimum, ad quem cùm expetiisset commendatitias literas, *Ecquid quæris proxenetam*, rescripserat ad illum Sirmondus, *cùm ad quoscunque veneris, adeò ex teipso innotescere, amabilisque euadere possis?* Postremò non multos post dies, hoc est, medio circiter Iunio, accessit Patauium, vbi tantâ est exceptus lætitiâ, vt videretur quasi quispiam Deus studiosorum eò aduentasse. Maximè verò reditu suo recreauit optimum Pinellum, qui diuturnis, sed lentis morbis iam ingrauescentibus, propendere se in mortem sentiebat. Dies non sufficiebant audiendo, quę compercrat; neque inspiciendo, quę attulerat; neque cognoscendo, quæ visa

obſcura interpretabatur. Dicam-ne, cùm inter 1601.
eos viros, quos cognouerat, fœlicitati verteret,
quòd amicos ſibi Baronium, ac Bellarminum parauiſſet, prouocatum fuiſſe optimum Pinellum, vt quidnam ſibi circa illos contigiſſet, exponeret? Cùm, inquit, ſummus Pontifex ante annos treis veniſſet Ferrariam, dignati ſunt illi me inuiſere; ſed tacitis nominibus, habitúque diſſimulato; adeò vt ſe Preſbyteros ſimpliciter aſſeuerarent. Ipſe ex eorum iconibus, qui viri eſſent, ſtatim agnoui: ſed fingens tamen me ignorare, in eam Muſæi partem deduxi, in qua virorum illuſtrium, ac ipſorum ſpecialiter, imagines erant conſpicuæ. Oſtenſa autem Baronio Bellarmini effigie, Num hæc imago, inquam, ô bone, ſocium iſtum tuum repræſentat eximiè? & oſtenſa Bellarmino quæ Baronij aderat; Num hæc quoque, inquam, ſocium iſtum tuum exquiſitè refert? Ac tum illi deluſos ſe, cùm deluderent, agnoſcentes in amplexus prolapſi ſunt. Porrò quia Peireskius præſentiebat ſe poſt annum reuocatum iri in patriam; idcircò ſe ad intermiſſa Iuris ſtudia compoſuit: tempore ſic diſpenſato, vt ad alia prætereà innumera ſufficeret. Siquidem pręter varia, de quibus paullò pòſt dicetur, in literatos officia, profecit continuò in notitia abſtruſioris hiſtoriæ, altioríſque antiquitatis. Specimen autem inſigne dedit, cùm ſubortâ inter curioſos de monte Argæo controuerſiâ, ediſſeruit ex Iaſpide, variíſque numiſmatibus Cæſareę, alibíque cuſis, originem, ritúſque varios, quibus ille mons fuit olim

1601. in Cappadocia adoratus. Linguas prætereà semper excoluit, quas credidit vsui futuras. Nam ex Hebraïca quidem, & ex vtroque charactere, tam vulgari nempe, quàm Samaritano; ex Syriaca item dialecto, idiomatéque Arabico, tantum ferè delibauit, quantùm ad siclorum, similiúmque numismatum interpretationem necessarium duxit; vsus magisterio Iudæi cuiusdam commorantis Patauij, cui nomen Rabbi Salomon fuit. Ad Græcam linguam quod adtinet, studiosiorem illi operam impendit, tum propter varias constitutiones Imperatorum Græcorum, ipsámque Iuris originem, quæ ad Græcos fonteis refertur; tum propter Philosophiam, seu studium Sapientiæ, propterque Poëseos, ac Historiæ, quæ in ea lingua supersunt, antiquissima monumenta; tum propter explicationem gemmarum, numismatum, marmorum, quorum sunt Græcæ inscriptiones, quibúsque illustrandis pulchrum semper duxit, suauissimúmque habuit seriam operam collocare. Heinc cùm ad aliquem scriberet Græcarum literarum amantem, exempli caussa ad Occonem, qui suas semper Epistolas sententiis Græcis interserebat, solitus erat ipse quoque eruditionem suam testari, nunc versum Græcum præmittendo, nunc quidpiam carmine, aut prosa appositè interpolando: vt ad memoratum Adolphum Occonem, *Fortunate Senex, Te Diuæ illius antiquæ, & venerandæ* Μνημοσύνης *filiæ, non iam* Ἀδελφὸν, *sed* Ἀδελφὸν *duplici nomine Germanum dicent.* Nec verò humaniorum modò literarum studiosus fuit, sed multum etiam

etiam inuigilauit Mathematicis artibus, carus ex eo 1601.
tempore Galileo Galilei, quem & apud Pinellum primùm nouit, & ex inuenta hauriendis aquis tum vrbem infestantibus machina, admodùm suspexit. Incubuit quoque plurimùm in peruestigandis caussis rerum naturæ admirabilium. Quippe, & varios variè rogauit de illis Patheliis, siue tribus solibus, ac triplici Iride visis, die Februarij septima, hora circiter vigesima prima. Et de piscibus, aliísque rebus saxificatis philosophaturus, tum variam copiam impetrauit, inque angulo Musæi dispo suit; tum ichnographiam eius montis, qui apud Vicetinos iis abundat rebus, obtinuit. Et quicquid fuit cuiquam perspectum circa fossilia, mineralia, rem metallicam, sua seu remuneratione, seu comitate concessum tulit; maximè autem Venetiis; vbi aliunde, cùm multa præclara in armamentario se obseruasse diceret, referebat tamen nihil sibi fuisse adspectu iucundius formatione aluminis in octahedricam figuram. Et frequens adiit rariores hortos, perscrutaturus varietatem, vireísque tam indigenarum, quàm exoticarum plantarum; ac destinans quasdam in Prouinciam, quasdámque vicissim ex Prouincia, nunc in Pinelli, nunc in aliorum viridaria transferri curans. Et interesse solitus fuit non publicis modò Anatomicorum dissectionibus, sed priuatis etiam Hieronymi Fabricij ab Aquapendente, qui illum propter singularem beneuolentiam admisit, cùm specialiter ex ouis gallinæ incubanti suppositis, singula in dies singulos subduceret, vt

1601. ab ipſo vſque incubationis initio obſeruaret ſeriem formationis pulli. Atque hæc quidem de ſtudiis. Sequitur, vt iam inſinüemus, quemadmodum illum ex hoc tempore viri ſtudioſi, eruditíque arripere agnouerint gubernaculum literarum. Dictum eſt iam, cùm Roma rediit, cœpiſſe optimum Pinellum ſolito grauiùs laborare, inque obitum vergere. Is itaque non multò pòſt, quippe ſub Auguſti initium, è mortalium vita exceſſit, propè ſeptuagenarius: magno profectò dolore omnium bonorum, eruditorúmque; ſed Peireskij potiſſimum, qui illum, tanquam alterum parentem habebat, ac venerabatur. Cæterùm cùm ille ſui deſiderium, quà patebat orbis literarum reliquiſſet, conſolationi tamen fuit, quòd videretur Peireskio quaſi lampada tradidiſſe. Ipſe nimirùm ad eius mores ita ſe compoſuerat: ita ſtudio rerum nobilium, exemplóque benefaciendi, ac promouendi bonas arteis animatus euaſerat, vt virtutis heroïcæ deſtinatus hæres iure cenſeretur. Huiuſce rei congerenda aliquot teſtimonia ſunt, quæ pleniorem concilient fidem. Imprimis verò citandus occurrit Paulus ille Gualdus, qui Pinelli vitam conſcripſit, cuiúſque mentio facta iam eſt. Is poſtquam viri mortem defleuit, dixitque naturam parcè proferre eiuſmodi viros, ac Methonis fortaſſe annum tranſigendum iis, qui alterum Pinellum expectent; talem ſcilicèt, cuius ſtudium humaniora ſtudia reſtituat in priſtinum ſplendorem, cuius opes in nobileis libros colligendos impendantur, cuius dignitas doctis viris patrocinio ſit; tum

demum subdit, *Ætas sanè nostra, si quem feret eiusmodi, is, ita me Deus amet, non alius erit à* NICOLAO FABRICIO *Gallo, domo Aquis-Sextiis, clarissimo adolescente, qui Romæ, & Patauij, vix-dum plenam pubertatem egressus, eo ardore Pinellum, & Pinelli studia est complexus, vt omnibus nobis, & doctis viris, quotquot his capiuntur literis, miraculo sit.* Egregium sanè vaticinium: sed en etiam votum Erycij Puteani, iam tum Mediolani, vt suprà est dictum, Eloquentiæ, & Chronologiæ professoris. Is scribens ad Peireskium, O *vulnus*, inquit, *quod Pinelli morte acceptum est! Abiit æternus ille vir, ipse nominis, & famæ securus: sed nos in desiderio, & dolore reliquit, Musas in squalore. Quis succrescet, & dolorem nobis demet, Musis squalorem? Non doctrina, sed opibus quoque opus. Quis? fallor? an tu ipse hûc vocare, vt sis quod Pinellus fuit? Voueo, voueo, & saluere te iubeo, Iuuentutis spes.* Quo loco fortassis non ingratum erit, si Peireskij responsionem adtexuero. Sic igitur ille rescripsit. *Peruellis animum meum dolore, dum mihi incomparabilis viri morte vulnus inflictum refricas. Meritò tu quidem funebreis, ac luctuosas voces ingeminas; meritò vicem nostram deploras, meritò omneis ad lugendum inuitans exclamas, Quis nobis dolorem demet, Musis squalorem? Sed in fine risum excitas, dum, quasi vaticinari velles, subiungis me, quod Pinellus fuit, futurum; idque, tanquam fieri posset, seriò voues. Quod perinde est, ac si ingenti succisa pinu voueres, vt humilis aliqua myrica robur illius, ac proceritatem æquaret. Verùm amor erga me tuus hoc tibi, quiduis alind meditanti, vo-* 1601.

1601. *tum extorsit, cuius, vt reor, nunquam te damnatum iri, aut reum fore sperasti. Quod si ego tibi idipsum vouens, vatis illud accinam*, Tu nunc eris alter ab illo, *qui te penitùs nôrunt, sat scio, me vatem affirmabunt haud vanum; tuæ namque hoc opus opis non meæ.* Argutè sanè, & eleganter; tametsi id dissimulauit, quod verissimè à Puteano dictum, ad subeundum id muneris, *opibus quoque opus* esse. Fuêre & aliæ perelegantes vtrimque literæ conscriptæ, exstátque speciatim vna edita in secundis Ferculis, seu centuria Epistolarum Puteani secunda, qua sub initium sequen-
1602. tis anni, qui fuit supra millesimum, sexcentesimúmque secundus, ille gratiosè conquestus est se Deorum genus nominatum. Fuêre, inquam, aliæ literæ conscriptæ: sed ad rem facienteis excerpsi, ex quibus abundè intelligitur quàm apposité Ianus Gruterus in præfatione magni illius Inscriptionum voluminis ita coniunctim nominârit, commendauerítque Erycium Puteanum, & Nicolaum Fabricium, vt iuuenes esse præ cæteris dixerit,

——— *Sacros qui sollicitare fluores*
Aonidum, totámque solent haurire Aganippen.

Versabatur porrò sub prælo ingens illud opus, cùm Pinellus concessit fatis: Peireskius autem suppeditauit, quæ in illud insererentur, non modò ex iis, quæ inter Pinelliana cimelia, sed etiam ex iis, quæ Romæ, quæ Venetiis, quæ aliis in locis obseruârat, descripserátque, vt docet illud toties subiectum inscriptionibus, *Ex Nicolai Fabricij schedis.* Venio iam ad Marcum Velserum, cuius interuentu Gruterus

ſchedas illas obtinuit. Ille Pinello propè par, & 1602.
ſingularis amicus, florebat Auguſtæ Vindelicorum
Duumvir. Me tacente, ſcripta illius, omnéſque viri eruditi, opem ipſius munificam, paratiſſimámque experti, quantus vir fuerit, ſatis loquuntur. Velſerus ergo, literis ad Peireskium datis, teſtatus eſt tanti ſe facere ipſum, eiúſque amicitiam, vt nihil ſibi fuerit ex tota Pinelli hæreditate expetibilius. Quin etiam ipſe quoque illum non modò virtutum Pinelli hæredem agnoſcens, ſed futurum quoque ſuarum ſucceſſorem coniiciens, diligere cœpit, tanquam filium, & literarum frequentiâ, quoad vixit, non deſtitit teſtatum facere affectum. Hoc vno ipſi durus fuit, quòd ſui effigiem conſtantiſſimè denegauit, pro eo, quo omnibus aliis ardentiſſimè flagitantibus denegauerat inſtituto. Et Peireskius tamen, vt alios nonnullos, ſic illum neſcientem pingi procurauit, conducto artifice, qui ipſius vultum è clandeſtino loco ſpectaret. Sic obtinuit quod illi Occo ſperare nefas prædixerat, cùm id abs Velſero tuliſſet reſponſum, *Cato maior poſteros volebat quærere, cur ſibi ſtatua nulla poſita: mihi contrà, quantum video, cauendum, ne quis aliquando miretur, ſi non & indignetur, qua ambitione conſortio magnorum virorum, quorum imagines ſe colligere Fabricius oſtendit, irrepſerim.* Prætereo autem quàm præclarè Noſter illud exceperit: quippe ad Occonem reſcribens, *Dixit quidem*, inquit, *Cato non minùs argutè, quàm ſapienter, ſe malle, vt poſteri quærerent quare ſibi non eſſet, quàm quare eſſet poſita ſtatua: nunquam tamen, quod legerim,*

1602. *se pingi, aut fingi renuït; cuius rei testes esse possunt icones eius non paucæ, quæ in hodiernum diem circumferuntur. Igitur nec Velserus, vera Catonis imago, id abnuere deberet, & ne abnuat, precor preceris, ores ipsum, atque exores iterum oro.* Subnectendus Velsero est Iosephus Iustus Scaliger, vir ille maior, ac celebrior, quàm vt encomio nostro indigeat. Subnectendus, inquam, vt constet quàm sponte, quàmque alacri mente Peireskius se ipsi, aliísque eruditis deuouerit. Nam ille quidem summoperè sibi ipsi est gratulatus, quòd in Pinelli defuncti locum talis amicus successisset; at occasionem vt accipias, ea fuit huiuscemodi. Scripserat Scaliger ad Pinellum, rogans, vt sibi procuraret Hebraicos aliquot libros, itémque nummos aliquos Scaligerorum Principum; ac simùl miserat tam Patris, quam sui ipsius autographa quædam, & vtriusque etiam icones, prout ille petierat. Scripserat vnà Carolus Clusius, miserátque exemplum suæ rariorum plantarum Historiæ, & iconem desideratam Matthiæ Lobellij: ne quidpiam dicam de destinatis à Scaligero literis ad Carolum Leberoneum Valentinum Episcopum Patauij tum commorantem. Peruenêre ista Patauium, cùm non modò iam Pinellus obiisset, sed discessisset etiam ex vrbe Cæsar Dux Acheruntij, qui fuit Pinello ex fratre nepos. Quia verò is Gualdo mandârat, vt siquid datum foret ad Patruum, id exciperet, & Neapolin ad se mitteret: idcircò Gualdus omnia excepit, ac priusquàm transmitteret, cum Peireskio communicauit. Itaque Peireskius, cala-

mo arrepto, rescripsit ad Scaligerum: nuntiauit non 1602.
modò Pinelli, sed etiam Episcopi mortem: securum fecit de donariis à memorato Cæsare grato animo accipiendis: recepit in se quam Pinello commiserat curam librorum Hebraïcorum, ac numismatum: pollicitus est se aliqua saltem, quæ haberet iam, occasione prima missurum: obtulit & nonnulla alia ad illustrationem Scaligeræ gentis, quam cum veneraretur, adiecit se non commisisse, vt icones illæ abirent, quin exempla sibi earum obtineret. Scripsit pari modo ad Clusium, ac dici non potest, quantum illi se tam generosæ indoli, ac singulari humanitati deuinctos prædicauerint. Hûc spectat illa Scaligeri ad Velserum Epistola, quæ est in tertium librum inserta, & in qua, *Numismata*, inquit, *gentis Scaligeræ cum literis Fabricij nostri, & tuis accepi; quo nomine gratias tibi ago. Nondum Hebraïcos accepi libros, quos ille ad me ex Italia misit; quia inter mercimonia Raphelengiana sunt, quæ nondum hûc perlata sunt. Propediem, quum accepero, & illi, vt gratias agam, scribam, & à me quoque alias exspecta.* Scripta est autem Epistola IV. Idus Maij. An subinde commemorabo aliquos ex iis, quibus alacrem operam nauauit? Imprimis certè, si quid fuerat à Pinello priùs tentatum in studiosorum gratiam, id contentione maxima perficere adnixus fuit. Sic nullum lapidem non mouit, vt quam ille spem fecerat Prospero Alpino percelebri Medico recuperandi de tertia Methodicorum secta tractatus, opere ipso posset explere. Deinde, cùm dicendi sint, quos Pinelli exemplo iuuit, vnus instar

1602. omnium esse posset memoratus Pignorius, dum Isiacam mensam exponens (Tabulam nempe illam æneam Hieroglyphicis Ægyptiis insignem, quæ ex Petri Bembi Cardinalis reliquiis eo tempore in Du-cis Mantuæ Bibliotheca asseruabatur) gratias qui-dem egit imprimis Velsero, sed subiecit tamen, *Ni-colao dein Fabricio Chalasij Domino, natalium splendore, & recondita eruditione illustri adolescenti, qui non modò insignes antiquitatis reliquias, quibus instructißimus est, in meum, & studiosorum vsum munificè contulit; sed etiam aliorum Musæa, vt paterent, sedulò curauit. Eius diligentiâ factum est, vt non modò Venetiis Friderici Contareni Diui Marci Procuratoris, & Ioannis Moce-nici illustrissimorum virorum præclarissima nummorum, & gemmarum* κειμήλια *mihi in promptu essent; sed & Ro-mæ ornatißimi viri Lælij Paschalini* κέρας ἀμαλθείας *(cur enim hoc nomine non appellem bonæ copiæ diuitem thesau-rum?) de quo nobis numismata, gemmæ, sigilla, rara om-nia insigni humanitate suppeditata sunt. Eidem Fabricio acceptum ferri debet omne id, quod è Natalitij Benedicti pretiosis loculis euulgamus, è quibus auctario nostro cum robore, & incremento spiritus acceßit. Ea enim omnia, quæ ad illustrandam Epiphanij, Irenæi, & aliorum Pa-trum historiam Sectarios antiquos exagitantem attulimus, inde profecta sunt.* Hæc fusiusculè refero; quoniam ex iis, quæ iam antè attigi, pluscula confirmant. Addo verò circa Pignorium, cùm is librum de Patauinis ori-ginibus scriberet, obtinuisse illi Peireskium à Ioan-ne Vincentio à Porta, quod ipse posteà memorauit, & Philippus etiam Tomasinus in Tito Liuio retulit,

circa

circa Parentis historiæ bracchium. Nimirùm ci- 1602.
ues Patauini ex asseruatis apud se Titi Liuij ossibus
alterum bracchium exemerant, concesserántque in-
clyto illi studiorum fautori Alphonso Arragonum
Regi, cùm illud instantissimè per Antonium Panor-
mitam Legatum suum exorâsset, ab anno vsque sa-
lutis millesimo quadringentesimo quinquagesimo
primo. Cùm ignoraretur verò ecquid de bracchio
actum foret, occasionem cepit Peireskius mittendi
complura ad Portæum munuscula, quasi compen-
sans ectypum marmoris cuiuspiam, in quo erat ex-
pressus ritus mittendi milites sub iugum; ac simùl
efflagitauit vt rescriberet, quid pro sua sagacitate de
bracchio compertum haberet. Rescripsit autem ille
consequenter, neque Alphonsum morte præuen-
tum, neque etiam Panormitam condere potuisse pro
votis id bracchium: successorem verò istius à secre-
tis regni, conclusisse sub marmore, collocasséque
que extra Oratorium, cum inscriptione huiusmodi,
T. LIVII HISTORICI BRACCHIVM, QVOD
OLIM ANTONIVS PANORMITA A PATAVI-
NIS IMPETRAVERAT, IO. IOVIANVS PON-
TANVS MVLTOS POST ANNOS CONDIDIT:
cæterùm à multis iam annis id marmor non fuisse
conspectum, ob sacellum à nescio quibus confra-
tribus superextructum. Vt fuit porrò Peireskius er-
ga Pignorium munificus: sic fuit etiam erga Vlys-
sem Aldrouandum percelebrem illum de Animali-
bus scriptorem, qui multa ab eo numismata habuit,
maximéque Asiatica, illustrandis iis, quæ circa ani-

1602. malium ſymbola iam ediderat, ac tum de nouo apparabat. Atque is quidem Bononiâ ſcribens animo reuerâ grato pollicitus eſt ſe commendaturum per quem profeciſſet : ſed in cæcitatem breui incidens id, quod deſtinârat, perficere potis non fuit. Idem fuerat pollicitus Ioannes Baptiſta Villalpandus, de illius nomine, patria, conditione ſollicitus, vt teſtari poſſet à quo accepiſſet & ſiclos, & pleraque alia, amplificando tractatui de nummis Hebraïcis, poſt editos iam magnos illos in Ezechielem commentarios. De Sirmondo heic memorandum, quòd cùm accipere à Peireskio Roma diſcedente noluiſſet, niſi ex iis numiſmatis, quæ geminata illi adeſſent, poſtulauiſſe ipſum tamen, obtinuiſſéque ab eo, poſtquam Patauium rediit, pluſquàm ducentos ectypos, vel ex Græcanicis duntaxat. Eius ſcilicèt generis coëgerat iam ſupra mille, quæ forent penitùs intacta rei nummariæ auctoribus : & cùm haberet cuſa tam ante, quàm poſt Romanum imperium in ciuitatibus quibuſque Græciæ, Aſiæque præcipuis, ex quibus contexuerat ſeriem Seleucidarum Principum, ab Alexandro ad Romanos vſque : eamobrem Sirmondus hanc ſeriem deſiderauit cognoſcere, vt illius inſtar ſeriem Principum Ægyptiorum texere poſſet. Sed faciendus his modus eſt. Porrò iam penè triennium in Italia exegerat, cùm apparare reditum cœpit. Ac habuerat quidem in votis Venetiis tendere Auguſtam, tum vt Velſerum, Occonémque ea in vrbe inuiſeret : tum vt exinde commiſſus Danubio circumſtantia Germaniæ, Hungariæque loca luſtraret,

& Constantinopolim tandem per Euxinum Pontum, Bosphorúmque Thracium perueniret, peragraturus deinceps quicquid liceret ex Græcia : verùm Fonuiuius planè abnuit, vel quia censeret Patrem, Patruúmque id consilium auersaturos, ob digressionem prolixam nimis, periculísque plenissimam; vel etiam quia ipse Parisios repetitò accerseretur. Peireskius ergo nihil planè ausus ipso repugnante moliri, res suas ita composuit, vt imprimis omneis Italiæ amicos, quibus vale coràm dicere non potuit, literis salutauerit, oblatóque obsequio, & plerumque etiam adiunctis munusculis deuinxerit. Sic exteros quoque, ac præ aliis Scaligerum, cui ad superiùs memorata adiecit nummos ab amicis Veronensibus recens habitos, nonnulláque alia spectantia ad Scaligeranam familiam. Coëgit deinde quicquid potuit seu librorum, seu cimeliorum, seu aliarum rerum exquisitarum nancisci : ratus sibi in patria parem copiam non occursuram. Discessurus coniecit omnia cum sarcinulis in aliquot capsas, quas direxit Genüam, conuehendas inde Massiliam : ac reseruauit solùm rariora, & pretiosiora aliqua, quæ vnà translata eandem secum experirentur fortunam. Videlicet, cùm sibi satis lustratum putaret ex Liguria, peragrare Galliam Cisalpinam voluit, emergeréque Lugdunum, vt prouidere illeic posset quemadmodum litteras ab amicis acciperet, & vicissim ad illos daret. Postremùm relicto ingenti sui desiderio Patauij præsertim, ac Venetiis (ne quidpiam dicam de Augusta, vbi Velserus concepta spe complectendi illum frustratus, 1602.

1602. quasi dimidium animæ subduceretur, ingemuit) itineri sese commisit. Diuertit autem primùm Vicentiam, salutaturus illeic amicos, ac inuisurus eum montem, cuius, vt dictum est iam antè, ichnographiam quæsierat. Considerauit etiam Gustosæ illam venti dispensationem per canaleis, ac tubulos; accepítque, & in commentarios retulit historiam illius, qui nascentem è crypta ventum in loco satis dissito, domum vsque per meatum subterraneum ita deduxit, vt tandem velut secuerit, distribuerítque pro arbitrio. Accessit deinde Veronam, attendítque illeic præsertim ad Scaligerorum sepulcra, quorum, quia tum non licuit adumbrationem obtinere, impetrauit posteà interuentu Cæsaris Nichezolæ, & Marci Antonij Montani. Mantuæ cùm foret, tam multa vidit, atque adnotauit in Ducis Cimeliarchio, vt cùm superioribus annis accepisset direptum fuisse, Germanis vrbem vastantibus, vix satis sese consolari per multos dies potuerit, tantam ducebat factam iacturam. Inter cætera spectauit curiosè Ægyptiam illam Tabulam, vt varios de ea scrupulos eximere Pignorio posset. Visâ Cremonâ, voluit Brixiam, Bergamúmque diuertere, ac tum venire Mediolanum, vbi non modò Erycius Puteanus, & Septalij fratres, alíique amici; sed maximè etiam ille nunquam satis laudatus Archipræsul, Cardinalísque Fridericus Borromæus, Ambrosianæ Bibliothecæ iam tum crebrescentis fundator, sunt illum humanissimè, ac per dies multos complexi. Digressus Ticino, Nouaria, Vercellis, peruenit Taurinum, ac superatis Alpibus,

Geneuam; vbi peruolutis libris variis, ſpectatóque 1601.
Lemmano lacu, Tononum vicum adiit, vt fieret oculatus teſtis admirandorum facinorum, quæ patrare per illud tempus Dæmoniaci perhibebantur. Traiecto lacu, perluſtratáque circumuicina Heluetia, ſoluere vota placuit ad celebre fanum Sancti Claudij, ac præſertim pro Patrui cognominis incolumitate. Deflectere inde volebat Semurium, Dauidem illum quondam ſuum præceptorem ſalutaturus, ædeíſque illas inuiſurus, in quibus ante quinque annos Genebrardus obierat: ſed rerum in Burgundia ob factionem Bironij Mareſcalli innouatarum, ſuſpectarúmque ſtatus deterruit. Deflexit ergo potiùs Lugdunum, vbi acceptâ pecuniâ, perſoluit largè honorarium Ductori ſuo Pariſios, vt iam dictum eſt, diſceſſuro. Deinceps, quamuis amore patriæ, parentúmque teneretur, callidè tamen conſilium cepit non pergendi recto itinere domum, ſed diſcedendi Monſpelium, vbi Iulius Pacius à Beriga Iuriſconſultus Vicetinus profiteri magna cum laude Iuriſprudentiam ferebatur. Quia enim ſatis ſibi ipſi circa Iuris ſtudium nondum fecerat, & apud ſe tamen conſtituerat neque poſtulare, neque adipiſci quam lauream vocant Doctoream, abſque inſigni quadam gloria, teſtationéque eruditionis; idcircò domum tendere noluit, ne inuitus adigeretur ad conſequendum lauream, poſſétque priùs ſub illuſtri Anteceſſore fieri inſtructior. Itaque conceſſit Monſpelium ſub Iulij menſis initium, ſeſéque ſtatim ipſi Pacio in contubernium cum fratre dedit. Subinde

1602. verò consilium indicauit Patri, ac Patruo, qui nihil tale suspicantes subueriti sunt, ne fortè in Italia non satis studiosè Iuri incubuisset. Præter eum secessum, argumento fuit, quòd tam ex capsis Genuâ acceptis, quàm ex transmissis residuis illis, selectioribúsque cimeliis, quibus Monspelium cùm peruenisset, sese exonerauerat, peruiderunt illum debuisse tantum temporis in iis colligendis, cognoscendísque impendere, vt nihil, aut parum omninò, quod impenderetur Iuri, superfuisset. Id autem vbi ille resciuit, quadam veluti apologia suspicionem est amolitus. Nimirùm, se nihil detraxisse horis Iuris studio debitis; sed tantùm quas alij aut ludicris rebus, aut compotationibus, aut Venereis illecebris vulgò dederent, succidisse, contriuisséque in comparanda antiquitatis notitia. Quam viderent de ea congeriem, argumento saltem esse pecuniam sibi creditam non fuisse in nequitiam, perditósve vsus absumptam. Cæterùm & se agnouisse non esse studium antiquitatis Iurisprudentiæ inutile, cùm alia ratione non possent pleraque loca seu Digestorum, seu Codicis intelligi; & posse ipsos id experiri, cùm quod, exempli gratiâ, lateret iam Interpretes circa Viriolas ex smaragdis Vlpiano, ac Paulo sæpiùs memoratas, intelligere ex iis possent, quas eruisset Romæ ex quibusdam ruderibus, quásque ad illos mitteret, rem iam à plerisque sæculis inuisam. Extare etiam in sarcinis plureis reliquias ex eo Ære, quod antiqui graue dixerunt (cùm id nimirùm penderent) intérque parteis Assis varias reperiri Qua-

drantem, qui altera facie Suem præferat, ex quo, 1602.
& ex Oue, ac Tauro pariter ſignatis, dicta primùm fuit Pecunia, tanquam à pecudibus. Sic & repertum iri alia propemodùm innumera, de quibus coràm differere, ſine voluptate vtriuſque non poſſet. Denique tam ſeſe, quàm fratrem non diuertiſſe ad Pacium, quòd ſe Iuris ignorantiores ſuis coætaneis crederent; ſed quòd eximium aliquid ſupra ipſos ſapere vellent. Placuit mirè parentibus inſtituta defenſio, ac Patruo præſertim, qui tanto ardore videndi ipſius inarſit, vt, vix tertio menſe exacto, accerſitum voluerit. Acceſſit ergo; ſicque Lareis reuiſit primùm menſe Nouembri, ſed adducto tamen ſecum Pacio, vt vel reducendi ipſius prætextu detineri domi non poſſet. Relictus verò germanus fuit, quòd è morbo tum conualeſcens ſeſe dare itineri abſque periculo non poſſet. Heic non memorabo qua exſultatione exceptus Peireskius domi fuerit, neque quo cultu habitus Pacius. Referam duntaxat magnum illum virum Guillelmum Varium, qui tum erat princeps Aquenſis Senatus, quíque fuit poſtmodùm ſuffectus, vt ſuo infrà loco dicetur, in vicem Cancellarij, mirari ſatis non potuiſſe indolem adeò egregiam, rarámque adeò eruditionem tanta cum modeſtia coniunctam; neque vnquàm ſatis ſatiari interrogando, excipiendóque, quæ ille ſcitè, perſpicuè, ſuauitérque commemorabat. Paucis pòſt diebus Monſpelium vnà cum Pacio rediturus, deflectendum è via cenſuit, vt demonſtrare illi poſſet ſcaturiginem Vallis-clauſæ, non aquarum exundan-

1602. tium copia magis, quàm Petrarchæ, & Lauræ amoribus concelebratam: itémque Arcum illum triumphalem, qui Arausione conspicuus, C. Marij credebatur, cùm ipse Fabij Maximi potiùs esse opinaretur; tum ciuitatem Auenionensem; & fornicatum triplici serie Wardonis, seu Guardonis pontem; ac Nemausentia quoque nonnulla, quæ ille non aduerterat, tametsi illeic biennio moratus. Quam-primùm autem rediit, tanta se cum alacritate ad studium Iuris composuit, vt horas decem solidas diebus singulis in eo collocaret. Neque verò id solum tempus consecratum est studiis; sed dietim etiam quasdam horas, ac potissimùm ante somnum impendere solitus fuit litteris humanioribus, studióque rerum antiquarum. Non id abnuebat penitùs Pacius, qui mirè etiam afficiebatur, quoties illum de rebus variis, ad antiquas præsertim leges pertinentibus, dicentem audiret. Quin non modò etiam est passus, sed penè, dicam, auctor fuit, vt Narbone inuiseret, quæ exstant illeic vetustatis non ignobilia monumenta; ac speciatim votum, factámque Augusto Aræ dedicationem, cuius ante annos triginta effossæ, & Burdigalæ, cum illustratione Eliæ Vineti, excusæ exemplum obtinuerat. Scilicet nondum allatum erat Inscriptionum Gruteri opus, in quo posteà obseruauit Tribunitiam Augusti potestatem, quæ apud Tacitum legitur trigesima septima, fuisse ex hac ipsissima inscriptione trigesimam octauam. Ad hæc, quia Pacius perlubenter edisserebat de rebus ad Physicen spectantibus, nullam non occasionem captabat rogi-
tandi

tandi illum de causis naturæ abstrusioribus, & maximè quidem per horas relaxando animo datas. Sic 1603.
cùm aliquando noctu incidisset in crustas, squammásque piscium lucidas, collegit, intulítque clàm in Pacij Musæum; ac posteà cum illo ingressus, quam præferebat candelam consultò exstinxit, vt illo primùm attonito, ac deinde lucem mirante, sciscitaretur ipsius caussam. Ac recurrit quidem Pacius ad calorem ex putredine excitatum; sed rogauit Peireskius, cur non sentiretur ergo calor neque in iis squammis, neque in quibusdam lignis putrescentibus? cur horrea præ putredine incalescentia, calx item madefacta, & alia tantoperè calida non emitterent lucem? cur si ob calorem cicindelæ lucent, non lucerent etiam animalia cætera tantoperè iis calidiora? Ad quæ Pacius, posse calorem, quem in scholis dicunt virtualem, sufficere; & aliunde exigi certam dispositionem materiæ, quæ reperitur in rebus minùs ad sensum calidis, non reperta in aliis calidioribus sensu deprehensis. Prætereo porrò, cùm hæc, & alia non fecissent satis Peireskio, nihil deinceps visum fuisse probabilius, quàm lucem omnem flammulam esse, sed rarissimam, tenuïssimámve: argumentóque esse lucem Solis, quæ dum cogitur, densatúrque, ardet; ad eum modum, quo vapor nihil aliud, quàm aqua rarefacta, tenüatáque est, quæ rursùs coacta, densatáque, humor apparet. Cùm lux autem Solis directa, seu primaria sit adhûc satis densa, vt calorem sui sensibilem faciat; repercussam tamen, secundariámve adeò tenüem euadere, vt eius

1603. calorem sensus non percipiat. Quare & nihil mirum videri, si lucula illa squammarum, similiúmque rerum non sentiatur calida; cùm sit longè tenuior illa solari secundaria, intra quam planè euanescit. Quòd res autem calidiores non perinde luceant, caussam dici posse, quòd calor vehementior tetriores excitet vapores, seu fuligines, quàm vt connatam luculam patiantur puram emergere, atque idcircò apparere. Rursùs, cùm foret valdè curiosus rei anatomicæ, ac herbariæ; ea propter quoties licitum erat, diuertebat in Regios hortos, à quatuor iam annis instructos, ad Richerium Belleuallium vtriusque demonstratorem, cui nunquam non fuit Peireskij & desideratissima, & iucundissima consuetudo. Diuertebat etiam frequens ad Franciscum Ranchinum, qui ad peritiam Physices, Medicésque eximiam, pulchrè adiungebat notitiam, cultúmque rerum antiquarum. De Ioanne Dortomanno quid dicam, cuius semper solitus fuit & exquisitam doctrinam, & insignem erga se beneuolentiam commendare? Hoc certè Medico est vsus, cùm febriculâ laborauit, cúmque vexatus est grauiore, quàm eò vsque fuisset expertus, dolore hæmorrhoidum, & nonnulla etiam vrinæ emittendæ difficultate. An adtexam verò quod retulit sæpiùs, cùm Dortomannus aliquando ægrotantem inuiseret, rogaretúrque, cur ea vice seriùs solito aduentaret, respondisse ipsum se accedere ex consultatione memorabili pro muliere Belliquadrensi, quæ tum gestaret vtero mensem iam vigesimum tertium. Ea nempe iteratò nupta, cùm ex priore coniugio par-

tus aliquot nonimestreis edidisset, ex posteriore tamen ediderat treis, vnum mensium vndecim, alterum quatuordecim, tertium verò octodecim: & quoniam ex periculis antecedentium puerperiorum, coniiciebat sibi ex quarto impendere grauissimum; medicos ideò consuleret, si qua ratione incolumis euadere ex illo posset. Et memini quidem obiecisse me, videret, ne esset eadem fœmina, quam non ita pridem Antonius Saporta, aliíque Medici propter simile nescio quid non omninò sanam mente pronunciassent. Verùm perstitit fuisse aliam, adiiciens ipsam non longè pòst peperisse infantem cum capillitio, ac dentibus, obtinuisséque à coniuge, ne vlteriùs contingeretur. Vtcumque porrò hac de re sit, (quam venditare pro vera nolim) occasione partim morborum, partim vehementioris studij, effectum est, vt literas ad amicos scriberet raras. Inde euenit, vt cùm semel totos quatuor menseis à scribendo abstinuisset, & periissent etiam destinatæ quædam in Italiam epistolæ, ideò rumor de eius morte Romæ, ac Patauij percrebuerit; & Pignorius etiam ad Patrem consolatoriam scripserit; Gualdus verò, falsitate rumoris comperta, illum quasi rediuiuum salutauerit, crudelem blandè appellitans, quod suâ in scribendo negligentiâ, amicos tam bonos, támque constanteis enecaret. Videlicet non admittebant quod expectandas à se raras literas præmonuerat, donec studium Iuris foret absolutum. Quare compulsus denique fuit, vt sæpiusculè scriberet; neque ad ipsos Italos modò, sed ad ipsos quoque Velserum, 1603.

1603. Scaligerum, Clusium. Quia porrò ambages nimis erant magnæ; cùm oporteret literas Augustâ, atque Francofurto transdere in Hollandiam; ideò Scaliger auctor fuit, vt literæ mutuò destinarentur Parisios, ad Præsidem illum eximium Iacobum Augustum Thuanum, cuius nomen diffusius est, quàm vt elogio vllo possit comprehendi. Etenim, quòd Scaliger illum & sui amantissimum, & pro singulari in bonos, eruditósque omneis affectu ad omne genus officij paratissimum comperisset; idcircò eam ipsi curam non dubitauit committere, vt commendatas ab vtroque literas ex æquo curaret. Quare hac primùm occasione, & ex hoc vsque tempore cœpit quæ magna, excultáque deinceps fuit, inter Peireskium, & Thuanum necessitudo. Ad Patrem verò, ac Patruum, vti par fuit, scripsit frequentiùs: sed maximè vt obtineret, ne ante finem eius anni, qui fuit huius sæculi tertius, Aquas-Sextias euocaretur. Et quia nôrat ciueis Aquenseis ea tempestate procurare, vt non modò Regium Collegium pro humanioribus literis, ac Philosophiæ studio haberent; sed vt priscam etiam Vniuersitatem, Regiis Professoribus illustratam facerent; eapropter scribens ad Parentes miro contendit studio, vt Professori primario Iuris ampla forent stipendia, quo Pacius illuc accerseretur. Siquidem perspectum habebat tàm Palatinum Comitem, quàm Academiæ Curatores euocare illum ingenti pollicitatione Heidelbergam, vbi iam per complureis annos sui specimen dederat; ipse verò & expetebat posse Aquensem Academiam tan-

to ornamento gloriari, & ægrè ferebat excidere ſpe, 1603.
quam ſatis firmam conceperat efficiendi demùm ex
illo virum Catholico-Romanum. Cæterùm, cùm
non poſſet ampliùs Patrui votis obſiſtere, quippe qui
reſignata illi dignitate Senatoria, etiam ab anni ini-
tio regium diploma quæſierat; acceſſit tandem
Aquas Sextias, vt neceſſarium illi habendæ docto-
reum gradum conſequeretur. Non acceſſit autem
niſi priùs optimè exercitatus, ac niſi obtenta in fi-
nem anni dilatione, tum vt Pacium per ferias Na-
talitias deduceret, tum vt intereà ſe ad varias actio-
nes obeundas meliùs compararet. Etenim quia mo-
ris tum erat in Aquenſi Academia, vt nemo priùs
ad lauream Doctoratus admitteretur, quàm, præ-
ter alia tentamenta, triduanas theſeis defendiſſet; id-
circò theſeis miſcellaneas ex vtroque Iure deſumptas,
maturè & ſeligere, & mandare typis oportuit. Et
aliunde, quoniam à Patruo accepturus vno die Do-
ctoratus inſignia, conſtituerat ipſe in fratrem inſe-
quenti die conferre; eapropter habere ſibi tempus
voluit, ad congerendum vnde poſſet inſigniorum
originem, vetuſtatémque explicare. Acceſſit ergo
tandem cum Pacio ſub brumam Aquas-Sextias: ta-
metſi gradum adeptus non eſt, niſi die Ianuarij in-
ſequentis anni decima octaua. Tædium fortaſſis pa- 1604.
rerem, ſi vel per capita attingerem ea, quæ magna
cum eruditionis teſtatione ediſſeruit ſingulis illis
actionibus, quibus eſt Lauream conſequutus. Satis
eſto ſubiicere, geſſiſſe ſe illum eo cum vigore animi,
vt non totam modò coronam in admirationem ra-

1604. puerit; sed ipsi etiam Pacio visus fuerit seipsum longè superare. Biduo pòst, cùm ornamenta Doctorea in Fratrem conferret, dici non potest qua suauitate auditores perfuderit. Scilicet ex statua quadam Metrodori cum galero suo, seu Arcadico pileo, & infulis, cúmque pallio philosophico, & annulo in sinistra manu: itémque ex statuis quibusdam Hippocratis cum simili pallio, epomidéque adiuncta: ex inscriptione quadam Eubuli Marathonij, ac infulata statua non ad ceruices, sed circùm caput: ex consimilibus Platonis, Theophrasti, Phauorini, aliorum: ex cimeliis Gotthicis, in quibus mitræ pileis non admodùm absimiles; ex innumeris aliis (vt breue faciam) monumentis, ostendit quemadmodum vsus eiusmodi ornamentorum ab vsque Græcis ad Latinos, & ad nos vsque transierit; quemadmodúmque ex Philosophia atque vetere Sacerdotio, gradum fecerit in doctrinam, Professionémque multiplicem recentiorum Academiarum; idque citatis passim Conciliis, Patribus, Poëtis, Historicis, Philosophis, Oratoribus, quibus plenam faceret fidem.

1604.

DE VITA PEIRESKII

LIBER SECVNDVS.

VIX iam desierat celebritas, cùm memoratum antè diploma, ne, anno maius, antiquaretur, Senatui exhibendum fuit. Id ergo exhibitum quidem, & in acta referri iussum: verùm obtinuit Peireskius, ne propterea statim admitteretur, conscriberetúrque reipsâ in Senatorum numerum; tum quia videri noluit ex eo numero Patruum amantissimum exegisse; tum quia timuit, ne si semel astringeretur officio, sibi & libertas studiorum, & occasio peregrinandi maturè nimis praeriperetur. Heinc quoniam ad amicos scribens, & occupationes doctoreas in excusationem diuturni silentij praetexens, insinuauit simul se ad Senatoriam dignitatem adigi non sponte: responsa tulit varia, congratulantibus plerisque, quòd iam inter Senatores cooptatum arbitrarentur. Ex istis fuit Scaliger, qui & dignitatem nouam commendauit, & con-

1604. gratulatus ob lauream, subiunxit & aliàs adfuisse Aquis-Sextiis, testem seueri examine quo Academia vteretur. Fuit etiam, Velserus, qui non modò est ob dignitatem congratulatus, sed admonitionem etiam, adhortationémque paternam adhibuit, ac inter cætera, *Non esse animo ipsi despondendum: munus Senatorium tametsi spinosum, id tamen prima fronte duntaxat; principium solùm molestum esse, lenire tempus cætera: nihil supra vireis exactum iri; fore Numen propitium; deberi patriæ operam*, & quædam alia in eundem sensum. Sic adhortatus etiam est Pacius, statim ac rediit Monspelium, epistolâ nuncupatoriâ, qua Imperialium Institutionum Analysin ipsi dicauit; quanquam, quòd nosset illum nondum inter Senatores relatum, dicauit, ac inscripsit solùm, tanquam *in supremo Prouinciæ Senatu Consiliario Regio designato.* Non pigebit porrò hûc transcribere ipsissima, nuncupationis, & adhortationis verba. Sic ergo illum affatus est. *Ad te verò, mi Fabrici, meas lucubrationes mitto. Cùm enim tu antiquis moribus præditus, à nostro conuictu, vnà cum suauißimo fratre tuo in patriam rediens, vetusto more, præclara xenia, vel potiùs munera obtuleris, quibus vestram, vestrorúmque Patrui, & Patris virorum amplißimorum, & regiorum in supremis Senatibus Consiliariorum erga me, meósque beneuolentiam testatam reliquistis: me quoque oportuit, ne ab antiqua, & laudatissima consuetudine discederem, aliquid inuicem rependere, quod grati animi testimonium esset. Quid autem à me proficisci potuit, quod tibi gratius esset, quàm aliquid ex his studiis depromptum, quibus nobilissima tua familia*

familia maximè floret? Nam pecuniâ neque tu eges, neque ego abundo: hæc verò studia amas, & colis; ac te ex nostris prælectionibus, atque exercitiis profecisse lubens fateri soles. Eximiæ verò laudis, quam tuo merito in doctoreo gradu assumendo es consequutus, participem me quoque esse vis, quasi nostris monitis, & præceptis adiutus, ad illud eruditionis culmen, quò multi frustrà aspirant, ascenderis. De quo tuo, optimique fratris tui nouo honore vobis ex animo gratulor; & vt iam Senatorios animos accipiatis, iam in Rempublicam, quæ vestram operam requirit, omneis vestras cogitationes conuertatis, publicúmque bonum perpetuum vestrorum consiliorum obiectum statuatis, etiam atque etiam hortor. Hac enim re nulla vobis dignior, nulla parentibus vestris (Patruum alterum vestrum parentem agnoscitis) gratior, aut iucundior esse; nulla vos illustriores reddere potest. Hactenus Pacius; Peireskius verò animum quidem allegendi se aliquando Senatoribus non abiecit: non intermisit etiam prorsùs susceptum Iuris studium: verùm dilatione obtenta, & liberioribus iam studiis, ad colendum suauiores Musas, ad promouendum bonas arteis, ad adiutandum, quantùm potuit, viros benè de literis merenteis animum applicuit. Ac primùm quidem variè sollicitatus de coniugio, cœlibem vitam prætulit; ratus non posse se vxoris, succrescentísque familiæ sollicitudinem gerere, & expeditum se erga studia, virósque studiosos tueri. Heinc cùm Pater, ipso inconsulto, conuenisset propè de nuptiis cum viri illustris Ioannis Ceppedæi primi Rationum Præsidis vnica filia contrahendis, veniam 1604.

1604. ardenter petiit non discedendi ab instituto. Quippe se Palladi, ac Musis nomen, fidémque ita dedisse, vt sacrilegium duceret de aliis nuptiis cogitare. Et Pinelli quidem exemplum, alta licet mente repostum, noluit Patri proponere; sed proposuit tamen exemplum Varij, quod præsens ac illustre erat; adiecítque sibi præ aliis domesticum esse coram oculis, quod se non posse, nisi cum laude imitari arbitraretur. Itaque imitatus Patruum ducere vxorem germano concessit; illéque propterea sequente æstate memoratam suprà Marchisam à Tullia duxit coniugem, ex eáque tertio anno pòst Filium suscepit, quem Claudius Patruus, superstes adhuc, cognominem fecit. Deinde, non admodùm longè à doctoreo gradu suscepto, perlustrare placuit maritimam oram, tum vt omnia antiquitatis monumenta peruestigaret, tum vt rariores quasdam plantas per eam regionem deligeret in Belgenserianum hortum transferendas. Quòd duxerit autem initium à Foroiuliensibus antiquitatis reliquiis, circa quas sibi prima vice (discedendo nempe in Italiam) abundè factum non putabat, fuit occasio deducendi Draguinianum vsque nobileis consanguineos, qui ad Doctoratus accesserant pompam. Visere autem imprimis voluit opus Romano nomine dignum, intercisam scilicet Rupem, seu excauatum amplum canalem in decliui quadam montis facie, quà Cyanei fluuij scaturigo altera forum Iulium, à quinto vsque Prouinciali lapide, per anfractus vallium, siluarúmque fuit perducenda. Quàm multa verò toto progressu obseruârit,

collegerítque, enumerare prolixum foret: adnoto 1604.
solùm ipsum exinde cepisse ansam conscribendi, mittendíque varia ad amicos varios. Cætera inter plurimi fecit Consulare quoddam numisma, quod dicebat insolitum, & neque Goltzio, neque Vrsino, neque aliis memoratum, quódque destinauit ad Pignorium, vt cum Friderico Contareno communicaret. Plurimi etiam inscriptiones quasdam Flaminij, & Dudistij, de quibus supplendis (nam exesæ erant) cum Velsero præsertim egit. Plurimi quædam alia selecta, quæ misit ad Scaligerum, & ex rebus aliis conchas nescio quas, quarum occasione scripsit ad Penam Medicum de Concha anatifera mituli instar conformata. Sed vt de Plantis speciatim dicam, comitem adhibuit Botanicum quendam plantarum quouis tempore internoscendarum peritum, eapropterque non solùm plantas in suum hortum destinauit, sed plerarumque etiam radices transmisit ad Clusium, ac inter cæteras Tragacanthæ, Aristolochiæ, Asphodeli, Arbuti vtriusque. Significauit autem simul desiderium, quo vellet Clusium aliquantisper Belgenserij detinere, ostensurus illi Styracem, seu arbustum foliis cotoneæ malo, floribus arantiæ non absimilem, & liquoris fragrantiâ nequaquam Syrio posthabendum. Is enim ad vnum milliare iuxta oppidum itanascitur, vt aliàs frustrà requiratur. Ostensurus etiam Lentiscum, quæ non minùs Mastichen sudet, quàm quæ in Chio insula nasci specialis dicitur. Ostensurus & alia quædam vix aliàs vsquam obseruabilia. Cùm rediisset, agere cœpit de

1604. instituendo Eremitarum Camaldulensium cœnobio in egregia illa solitudine, subrupeáque Ecclesia, quæ Diuæ Mariæ de Angelis sacra, æquâ propè distantiâ est Massiliam inter, & Aquas-Sextias. Occasioni fuit, quòd Patauij degens eorum institutum valdè probauisset, eruditúsque inter ipsos Religiosus nomine Elias, Nouitij cuiusdam caussâ, Aquis-Sextiis tum versaretur. Peireskius itaque illius conuersatione delectatus, ipsum per multos menseis detinuit, in solitudine sustentauit, ac sæpiùs per complureis dies commoraturus inuisit. Procurauit intereà vt ciuium tàm Aquensium, quàm Massiliensium decreto id cœnobium postularetur. Licentiam quoque instituendi à Mimtensi domino, in cuius ditione est locus, obtinuit, ac circumuicinum dominium, seu fundum pretio acquisiuit. Sategit quàm enixè potuit per Patauinum Episcopum, & Cardinalem Pallauicinum, vt Congregationis eius Superiores non Eliam modò illeic loci relinquerent, sed religiosos etiam alios in amplissimam messem destinarent. Rogauit, vt aliquos saltem loco visendo committerent, pecuniámque intereà sumptibus faciendis necessariam misit. Et facta quidem plurima spes: sed postremò tamen irriti conatus. Sic votis etiam non respondit redintegratus pro Pacio labor. Siquidem cùm ineunte vere euicisset, vt Aquenses destinarent Pacio primariam Iuris cathedram, præstituto stipendio librarum Turonicarum bis mille, & quadringentarum, proficisci ipse Monspelium cum Assessore vrbis voluit, vt si quidpiam difficultatis obsiste-

ret, amoliretur. Et rediit tamen re infecta; præte- 1604.
xente quidem Pacio, quòd tria librarum millia, præ-
ter occurrentia emolumenta, expeteret; sed caussâ
reuerâ ab vxore datâ, quæ Catholicam vrbem exo-
sa, Heidelbergensem præoptaret. Incidit verò sta-
tim in morbum, è quo vix initio æstatis conualuit.
Importuna præsertim fuit mira cutis teneritudo;
nam quacumque corporis parte tantilla fieret ve-
stium compressio, rubescens tumor cum vehementi
prurigine cooriebatur. Casus hic ansam illi præbuit
philosophandi de Maculis, quas ab vtero plerique
sortiuntur. Quippe cogitatio illum subiit fieri simi-
liter posse, vt qua parte corporis grauidæ mulieres
sese attrectauerint, dum expetitæ cuiuspiam rei ima-
ginatione tentantur, in eadem Embryonis parte
eiusmodi rei character suboriatur, exprimatúrque.
Ita non semel retulit, ac non multis speciatim an-
nis ante obitum, cùm vnà philosopharemur de qua-
dam canis imagine intra vrinam hominis à rabido
cane demorsi conspecta. Ac difficultas quidem erat,
cur ille character non corpori matris, sed Embryo-
nis inureretur: sed assensit tamen Embryonem vte-
ro gestatum vnum corpus cum matre esse; eadém-
que specie alimenti, iisdémque spiritibus secundùm
omneis sui parteis sic enutriri, vegetaríque, vt se-
mine ex omnibus partibus deciduo fuit primùm for-
matus. Quare & tenue corpusculum iisdem affici
casibus, quibus ipsum corpus maternum; ac posse
ipsi tantò faciliùs notam aliquam imprimi; dum,
spiritibus speciem conceptam deuehentibus, eo ma-

1604. tris contactu veluti defigitur, quantò ipsum est mollius, ac tenerius. Memini verò id confirmatum memorabili quodam facto, quod ipsi fando accepimus; Muliere nempe grauida in oppido huius Prouinciæ Cipperiis dicto, ante annos circiter sexaginta, pugione confossa, eductum fuisse ex ea Embryonem cum totidem notis liuescentibus, & ad easdem parteis conspicuis, in quibus mater fuerat percussa. Quòd autem, dum illæ fructuum species, cerasa, fraga, aliáque rubescunt, impressi quoque characteres viuidiore rubore sint, caussam dici posse affectionem aëris secundùm eandem tempestatem similibus spiritibus concitandis idoneam, vt dum vitibus florescentibus vinum in doliis commouetur; sed non est quorsùm ea de re vberiùs quidpiam heic proferatur. Repeto potiùs Peireskium balneorum vsu conualuisse (sanguine putà temperato, perspirabilique facto corpore) ac magno fuisse leuamento, quòd iucundissimam intereà familiaritatem duplicem parauit. Altera fuit cum nobili Francisco Villanouano Flayosci Barone, & Marchionis Transij germano, qui linguæ Græcæ, omnigenæque historiæ callentissimus, quicquid penè erat in tota Prouincia monumentorum vetustatis perspectum ad vnguem habebat. Altera cum celebri viro Francisco Malherbio, qui deinceps habitus fuit Gallicæ linguæ arbiter, & Poëseos facilè princeps. Inuisebat enim vterque; & cùm priorem quidem ipsi patria communis, ac studium earundem rerum conciliâsset, posteriorem illi quæsiuit commendatio Va-

rij, clarúmque in Prouincia nomen, ex quo tempore fuerat memorato magno Franciæ Priori à Secretis. Heinc proinde cœpit Peireskius Malherbij poëmata cognoſcere, ſuſpicere, apud exteros commendare. Siquidem cùm menſe Septembri illa memorabilis Oſtendæ obſidio exitum habuiſſet, pulchráque illa carmina, *Area Parua ducum*, &c. fuiſſent Gallicis verſibus non modò à Vario, ſed à Malherbio etiam expreſſa, miſit illicò cùm ad alios, tum ad ipſum Scaligerum, quem Latinorum carminum arbitrabatur eſſe auctorem. Taceo autem vt Scaliger ad ipſum reſcripſerit auctorem eſſe Hugonem Grotium, adoleſcentem lectiſſimum; puellas verò ex Helicone ſe, vt ſeneſcentem, pridem auerſatas; ex quo etiam ſe excuſauit, quòd verſus ab eo pro Pinello expetitos non mitteret. Diuerſatus per Autumnum Belgenſerij, ſpectauit Rarum illum concurſum trium ſuperiorum Planetarum, qui nonniſi anno quoque octingenteſimo contingit, & Magna, ſeu Maxima potiùs, Coniunctio meritò vocatur. Et mirabile quidem fuit naſci in eo conuentu Stellam magnitudine Iouem æmulatam, quæ ſupra annum in eodem Serpentarij pede ſic perſeuerauerit, vt perſeuerauerat alia in ſidere Caſſiopeiæ ante annos triginta duos, & alia rursùs ante triennium in conſtellatione Cycni. Verùm quia tum Peireskio cœleſtis globus non aderat, quò fieret certior de ſiderum non errantium nomenclatura; ideò facilè credidit Nouam illam ſtellam ex antiquis eſſe, ac potiſſimùm videns ipſam non, vt Planetas circumſtan- 1604.

1604. teis, obtusi esse luminis, sed fixarum instar mirè scintillare. Acceptis post aliquot menseis à Pignorio literis, didicit Stellam esse recentem, ac obseruari à Galileo; idque cùm iam ex vespertino in matutinum situm transiisset: at quia in morbum incidit,
1605. quo initio veris multùm laborauit, cùm simùl quoque ægrotarent Pater, Frater, Patruus, Nouerca, & domesticorum nonnulli, idcircò sibi à studio eam obseruandi temperauit. Ne memorem, cùm voluit posteà ad illas parteis respicere, stellam sic fuisse iam imminutam, vt fixis circumstantibus, perpetuísque nihilo maior, ac vna earum credita, euanuïsse iudicaretur. Posterioribus tamen annis dolere satis non poterat, quòd ad tam rarum spectaculum suis obuium temporibus studiosè magis non attendisset. Per ea tempora cùm Massiliâ Belgenserium contenderet, transire Castelleto voluit, vt Parochum loci nomine Iulianum, ob ingenuam curiositatem sibi iam carum, salutaret. Cùm ab ipso aliquantisper extra vicum deduceretur, occurrit illis Mulio floridum ramum ex Myrto gestans, latifolium, & flore pleno, qualem Peireskius neque viderat, neque inaudierat exstare. Itaque raram miratus Plantam, perduci voluit in mediam siluam, vbi enata fuerat, ac transferri ipsam curauit, vt excoleretur, propagaretúrque. Transferri autem noluit in Belgenserianum hortum, quoniam non aderat qui illam satis diligenter curaret; sed in hortum potiùs ipsius Iuliani, cuius futurum circa ipsam exquisitum studium confidit. Et excoluit ille sanè, vt par fuit, quosque ex planta

planta manente incolumi, propagatio fieri Belgenserij potuit. Id attingere visum est, quia nusquam in tota Europa Myrtus pleno flore fuerat agnita; ac debetur Peireskio, quòd iam in hortis Regiis, quòd Romæ, quòd in Belgio, quòd alibi gentium visatur. Prætereo ipsi quoque deberi Fungum Coralloidem dictum, de quo cùm Clusius rescriberet, *mentionem*, inquit, *faciam in auctario ad Exoticorum Historiam, quam spero breui publici iuris facere, Fungi cognitionem tibi acceptam relaturus.* Heic nondum dixi Varium tantoperè fuisse illius consuetudine delectatum, vt donec fuit Aquis-Sextiis, continenter penè habere commensalem voluerit. Quin habere etiam voluit peregrinationes, rusticationésque cum illo communeis; & cùm sub Iulij initium profectus est Massiliam, vt Carolum Neouillam Alincurium Ex-legatum Regium Roma redeuntem inuiseret, illum comitem in via facundum consalutaturum deduxit. Cùm destinaret autem pergere Parisios, insinuauit ipsi an-non vellet Vrbem, aulámque cognoscere. Ipse nihil quidem sibi esse magis in votis professus est, & maximè in tanti viri augustissimo comitatu: at obstare dixit voluntatem Patrui, qui paratum aliàs negotiorum caussâ eò discedere, id abnuisset, prætulisśétque Fratrem proximè discessurum. Scilicet in Regis consilio tum agitabatur negotium circa solutionem Talliarum, vt vocant, ad quam Riantienses contendebant ratione fundorum quorundam Reginaldum Patrem teneri. Enimuerò Varius sese curaturum 1605.

1605 recepit, vt ipſe potiùs deſtinaretur, réque ipſa Patruo perſuaſit tenerum nimis eſſe affectum, iniuriámque eſſe, non beneuolentiam, arcere tantam indolem à conſummatione virtutis. Itaque Patruo, propter viri auctoritatem, conſentiente (nam Pater alioquin votis filij numquam apertè repugnauit) dedit ſeſe Peireskius in comitatum Varij, Auguſti menſis initio, annóque huius ſæculi quinto. Incredibile autem dictu quàm citò Pariſiis inclaruerit, partim virtutis propriæ, partim Varij commendatione. Primus, quem geſtiit ſalutare, Auguſtus ille Thuanus fuit, tum vt ob ſummam humanitatem, ageret coràm gratias; tum vt ab illo acciperet, ſi à Scaligero quid haberet. Quantâ verò lætitiâ exceptus ab eo fuerit, exprimi non poſſe ipſemet narrauit. Aperta nimirùm ſtatim Bibliotheca tum priuata, tum Regia; apertum quicquid monumentorum ad contexendum hiſtoriam aſſeruabat in ſcriniis; apertum cor, & viſcera ſinceritatis miræ profuſa. Ipſe, tum plura edocuit, quæ ille de viris in Italia eruditis expetiit; tum, quia nonnihil deſiderabatur ad conſcribendum eorum elogia, recepit ſe pèr literas ex amicis conſequuturum. Cùm iteratò illum inuiſit, accerſitus illicò fuit Iſaacus Caſaubonus, cui ſub Thuano commiſſa erat Bibliothecæ Regiæ cuſtodia. Is à primo ſtatim congreſſu, neſcias an magis ſuſpexerit, an amauerit illum magis. Nimirùm tam multa accepit, edoctúſque ab eo fuit, vt nec publicè, nec priuatim per familiareis lite-

ras tacere id potuerit. Nam primùm quidem edens 1605. Notas ad Epiſtolam Gregorij Nyſſeni, quæ eſt ad Euſtathiam, Ambroſiam, & Baſiliſſam, meminit nummi ærei Rogerij Regis Siciliæ, *quem*, inquit, *inter multos Arabicè inſcriptos, cum variis figuris diuerſorum Principum nobis oſtendit Fabricius de Petriſco Senator Aqui-Sextienſis, vir eruditiſſimus.* Deinde, cùm Peireskius illi detexiſſet errores apud Vrſinum, & Goltzium, qui Iacobo Stradæ, potiùs quàm numiſmatibus fidentes, corruperant varia ex gentilitiis nominibus aliquorum Imperatorum, inter triginta Tyrannos ſub Gallieno recenſitorum, ac nominatim MARCI PIAVVONII VICTORINI, ET LVCII ÆLIANI, (ex quibus illi MARCVM AVRELIVM, VICTORINVM, & SPVRIVM SERVILIVM LOLLIANVM, contra fidem numiſmatum, quæ ipſe oſtendit, commenti immeritò fuerant) Caſaubonus gratias ampliſſimas egit, ac pergens, *Oro te*, inquit, *per amicitiam noſtram nuperam, ſed antiquiſſimam, ſi per te licet; oro te, inquam, quæ habes eius generis mihi communices. Omninò quam ingrederis viam illuſtrandi eas tenebras, certiſſima eſt, & vnica. Expectabo magna auiditate quæ ſupra huiuſmodi* ἀρχαιολογίας *magnus Scaliger obſeruauerit: ſed auguror etiam poſt illius meſſem tuo ſpicilegio fore locum. Eſt enim cuiuſdam fœlicitatis incidiſſe in eos nummos, qui in illa caligine lucem tibi affulſerunt.* Sed ne ſim prolixus, excerpo duntaxat quæ in hæc verba ad illum ſcripſit, vno, alteróve pòſt anno. *Deum precor, vt*

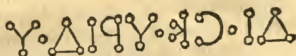
1605. *tanto Musarum Patrono omnia læta, ac fausta largiri velit. A te autem peto, vt qui semel tua beneuolentia me dignum iudicasti, etiam porrò eandem mihi impertiaris, hoc est, rogatus facias, quod vltrò cœpisti. Ego me tibi & debere iam multa sentio, & debiturum etiam plura non despero, si tibi dabitur aliqua occasio de studiis nostris benè merendi. Nescio an resciueris missum ad me fuisse à Serenissimo Duce Vrbinati Codicem Polybij, cuius tu mihi index fuisti: itaque tibi cum-primis id beneficium debeo*, &c. Notum, ac inter eruditos celebrem virum heic refero, vt ex eo iudicium de cæteris facias. Nam quid memorem Frontonem Ducæum, Papyrium Massonum, & nonnullos alios, quibus salutem per ipsum dici à M. Velsero fuerat expetitum? Quid Nicolaum Fabrum, Iacobum Bongarsium, Scæuolam, & Ludouicum San-Marthanos fratres, Franciscum Pithœum Petri germanum, & alios penè innumeros, quibuscum ex eo tempore familiaritatem contraxit? Dicere præstat nullam fuisse Bibliothecam celebrem, quam euolutam non fecerit, ac præter memoratas quidem, San-Victorianam potissimùm, in qua referebat se, cùm multa alia, tum speciatim vidisse omnia Puellæ Aurelianensis acta, vindiciásque, & effigiem, contexto ex iis magno Codice, iussu Abbatis contemporanei. Sic & complura meminerat, quæ obseruârat in priuatis, ac nominatim Ioannis Iacobi Memmij Roissij, viri indole generosa, & tam virtute propria, quàm genere, & prole illustris, qui etiamnum viuit fœlici

ſenecta princeps Comitum conſiſtorianorum. Itémque Renati Poterij Epiſcopi Bellouacenſis, quem prædicare ſolitus erat rarâ doctrinâ ſpectabilem. Ac rursùs Pauli Petauij Senatoris ſummè laudati, cuius commendabat quidem ſupra mille MSS. codices: ſed faciebat tamen Cimeliarchium pluris. Cùm ipſum autem videretur eſſe cumulatiſſimum; voluit tamen ſponte augere variis Regum numiſmatis tam primæ, quàm ſecundæ Stirpis. Dedit nempe quædam, in quibus nomina Regum legerentur, v. g. Clotarij coronâ gemmeâ redimiti, (Conſtantini ſcilicet more, qui pro laurea gemmeam vſurpauerat) quædam in quibus Comitum, ſub quibus numi fuêre cuſi, vt FILAPARII Rhemenſis, cum inſcriptione REMVS FIT. Pari ratione commendabat Franciſci Oliuarij Fontanæi cimelia, ac libros. Ex Cimeliarchio autem Regio, cui Bagarrius iam præerat, æquum ſanè fuit nihil ipſum latere. Probauit porrò conſilium, quo Franciſci Pererij nobilis Aquenſis promptuarium præclaris cimeliis inſtructiſſimum transferendum in illud erat: quippe multa adhùc deeſſe agnouit, vt dignum Regio nomine meritò exiſtimaretur. Quia verò inter cætera Bagarrius illi oſtendit Amethyſtum perelegantem, in qua cælatus Solonis vultus celebris illius Dioſcoridis Auguſti cælatoris manu; ideò cepit anſam edocendi ipſum quidnam ſibi vellent foraminula in Inſcriptione, quam oſtendit, obſeruata hac ſerie, 1605.

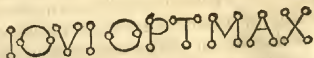
1605.

Edifferuit enim eſſe forulos, in quos fuiſſent inſerti claui continentes Græcas ex metallo literas, quæ cælatoris illius, ſeu ΔΙΟϹΚΟΥΡΙΔΟΥ exprimerent nomen: ſed ordine retrogrado, vt proprium eſt cælaturarum. Id autem manifeſtum fecit, vbi depictis in alba charta, vti mox eſt factum, foraminulis, lineas interduxit, quæ eas literas in hunc modum exprimerent,

Sic ſe interpretatum dixit foramina quædam, quæ viſebantur Aſſiſij in antiquo neſcio quo Templo. Cùm enim nemo dicere poſſet ecquid illa ſignificarent, diuinauit ipſe inſcriptionem eſſe, ſeu dedicationem factam Iovi Opt. Max. idque demonſtrauit per lineas foramina ſic connectenteis.

Sic ſperauit ſe interpretaturum ſeriem quandam foraminum Nemauſenſis Baſilicæ, quam Quadratam Domum appellant, vbi ectypum obtinuiſſet. Sed

Parisios vt regrediamur, vix publicum vllum monumentum fuit, quod in examen non reuocârit, de quo iudicium non tulerit. Quippe altero statim mense, ex quo in eam vrbem accessit, literas dedit ad Flayosceum, quibus scripsit se nondum quidem monumenta priscorum Regum San-Dionysiana inuisisse: sed iam tamen falsi conuicisse Tumulos extructos tum Clodouæo ad Sanctam Genouefam, tum Chilperico, & quibusdam aliis ad Sanctum Germanum. Et paucis pòst diebus, cùm eos expendisset, qui ad Sanctum Dionysium, Nihil potui comperire, inquit, quod ante Diui Ludouici tempora satisfecerit; existimóque omneis illos antiquissimos tumulos tempore eodem, nec multò ante D. Ludouicum constructos. Qui autem placuit maximè, is est nostratis Margaretæ, sororis nimirùm Beatricis primogenitæ, S. Ludouici vxoris. Denique commendans vetera sigilla, quæ coràm inspexit, ectypisque expressa tulit, ex Archiuis Abbatiarum S. Dionysij, S. Germani, S. Mauri, & cæterarum, vt in quibus continerentur germanæ effigies Karoli Magni, Hludouici Pij, Hlotarij Imperatoris, Pipini Regis Aquitaniæ, Karoli Calui, Karoli Simplicis, aliorúmque Regum ex secunda stirpe, Hæc sanè, inquit, satis refellunt tumulósque, & statuas hisce Principibus confectas ante quadringentos, aut quingentos annos. Nihil non adiiciendum esset circa aliarum rerum studia: quoniam nihil exstare accepit ex mirabilibus seu artis, seu naturæ operibus, quod non studiosè spectauerit, veluti ædificia, opificia, machi- 1605.

1605. nas, plantas, animalia, fossilia, omnia denique obseruatu digna. Hæc inter, varia officia quà propè, quà procul literatis exhibuit; & cùm anxiè requisiuisset ex Paulo Seruita, ex Scaligero, ex Casaubono, ex eruditis aliis ecquid nouissent de Iuuenco Cælio Callano Dalmata, cuius Codicem MS. de Attilæ vita Venetiis absportauerat; is, vt ederetur, animum
1606. applicuit. Anni sequentis ineunte vere, ac breui in Prouinciam redituro Vario, non multo labore obtinuit, vt liceret sibi inuisere Angliam, comitaturo præsertim virum illustrem Antonium Boderium Regium Oratorem illò destinatum. Neque id modò Varius est passus, sed laudato proposito (in quod etiam conspirârunt Thuanus, Memmius, Mericus Vicus, amici alij) recepit sese curaturum, vt Pater, Patruúsque factum comprobarent. Discedentem voluit Peireskius Aureliam vsque deducere; vnde priusquàm regrederetur, spectauit attentiùs tum prisca Ecclesiæ S. Crucis vestigia, quæ vetustatis esse duxit mille, vt minimùm, annorum: tum præter alias statuas, imaginésque tam Karoli Septimi, quàm Ioannæ puellæ, videre eas voluit, quæ in Municipali Curia asseruari perhibebantur; sensítque speciatim effigiem, qua Rex est depictus cum barba, & San-Michaëliano torque, non esse vndequaque fidam. Inibat porrò iam mensis Maius, cùm discedente Boderio, ipse paucis diebus retardatus fuit, coactus veredis posteà subsequi, vt Caleti assequeretur. Cùm soluissent, perpauci fuêre ex vniuerso comitatu, quibus ex nauis agitatione, halitúque maris stomachus non

non fuerit ſubmotus. Peireskius, cùm id præcaueret, cæteris relictis, ad malum conſedit, vbi & meliùs habuit. Causâ requiſitâ, reſpondit agitationem minimam illa in parte fieri; quamobrem ſe eò declinaſſe, ne nauſearet, vt cæteri, qui longè magis, tam ad proram, quàm ad puppim agitarentur. Appulſus in Angliam, ac poſtquàm præeunte Oratore Iacobum Regem ſalutauit, carus ipſi habitus eſt, accerſitúſque ab eo non ſemel. Admiſſus eſt etiam in conclaue, ſedítque inter primores Comites in ſolemni quodam Conuentu per ea tempora celebrato. Ad viros doctos quod attinet, quos ſeu Londini, ſeu Oxonij, ſeu aliis in locis conuênit, primus fuit ille de ſua Britannia benè meritus Guillelmus Camdenus, apud quem cùm aliquando ſermo incidiſſet de antiquitate Britannicæ linguæ, ad quam Aremorica ſpectat, & præſente Doctore Tato, poſt rogatas circa compluréis variarum Galliæ regionum voces, requiſiiſſet etiam quid Arelate, quid Tolonum ſignificarent, reſponſum tulit, Arelatem eâ linguâ dici ciuitatem in vliginoſo loco conſtitutam; & Tolonum citharam, fortè ob vicinum promontorium, cui Cithariſtes nomen fuit. Accepit & id genus alia, ex quibus penè deductus fuit in Strabonis, Taciti, aliorúmque ſententiam, qui ſcripſerunt Gallos, & Britannos eadem primitùs lingua vſos. Alter fuit Robertus Cottonus; inter curioſos, optiméque animatos conſpicuus. Deinde tam Iacobus Collius, quàm illius ſocer Matthias Lobellius, regius Botanographus, quem vtrumque deuinctum voluit. Poſt- 1606.

1606. eà Albericus Gentilis, Henricus Sauilius, Ioannes Nordenus, & plerique alij. Non tacendus verò eruditus tum iuuenis Ioannes Barclaius, quem quanta beneuolentia prosequutus fuerit, intelligetur inferiùs. Dolere autem solebat non agnitos sibi nec Gullelmum Gilbertum auctorem libri de Magnete, nec Thomam Lydiatum celebrem Mathematicum. Non heic memorabo Bibliothecas varias, in quibus rariores libros obseruauit; non Musæa, in quibus vidit, & ex quibus comparauit quicquid pretiosum licuit. Magni verò ducebat præ cæteris gemmam, centum & quinquaginta libris Turonicis emptam, propter cælatum Aëtionem cum Tiara Phrygia, quem Patrem Andromaches Hectoris vxoris argumentabatur. Referam solùm, quia maturiùs, quàm concepta spes, discedere voluit, ideò maximum fuisse factum ipsius desiderium, & in familia Oratoris, & apud eruditos viros, qui cùm posteà variè ipsius meminerint, sufficiet heic excerpere quod memoratus Camdenus habet in descriptione Britanniæ, cùm de numismatibus ad rem suam pertinentibus verba facit. *Cuiusmodi*, inquit, *non alibi effossa hactenus audiui, priusquam nuperrimè nobilissimus, & in re nummorum antiquaria longè doctissimus, & perspicacissimus Nicolaus Faber Petriscius eiusmodi in Gallia reperta mihi ostendit.* Et commoratus quidem fuisset nonnihil ampliùs in Anglia: sed quia treis duntaxat menseis se abfuturum promiserat, idcircò post mensem discessit in Hollandiam, quam ab vsque initio (sed planè tamen tacitus) constituerat perlustrare. Quo

discessurus tempore fuit, adiungere se illi voluit nobilis turba iuuenum, qui ipsi quoque fuerant ex Gallia Boderium sequuti. Verùm illi quidem ad arma, aliáque studia diuerterunt; ipse perrexit requirere eruditos præsertim viros. Ac salutauit quidem primùm quos Middelburgi, Dordraci, Roterodami, Delphis, Hagæ celebrari acceperat: sed id tamen tum in transcursu solùm, quoniam præcipua illi cura inuisendi Scaligerum Lugduni Batauorum degentem. Constituerat cum ipso primùm quasi ignotus colloqui: quamobrem nomine mutato epistolam commendatitiam, quasi à Peireskio conscriptam, missámque illi obtulit. Scaliger autem eâ perlectâ, ipsum est humanissimè in Peireskij gratiam complexus. Post multos consertos sermones, & productos obiter libros, voluit Peireskius ex nescio quo paucas lineas exscribere: vbi verò ille chartam, calamúmque exhibuit, ac inter dictandum primas lineas characterem vidit, & ἰδιοχείραν agnouit, tum in amplexus proruens, gratiosissimè conquestus est fraudem. Cùm deinceps variis de rebus colloquerentur suauissimè, Scaliger inter cætera declarauit velle se quidem iteratò procurare editionem Eusebij (nempe non planè arridebat quæ iam tum primùm absoluebatur) itémque paterni in Aristotelem de Animalibus commentarij: sed esse tamen animum redeundi posteà in Galliam, & apponendi ossa sua Iulij parentis ossibus. Cùm excepisset autem Peireskius non esse illum igitur ἐπεγδόξον moriturum, illacrymatus Scaliger verbum ea de re non 1606.

1606. adiecit. Interpretatus illi Peireskius numismata varia, ac præsertim Siclos, donatus est, inuitus licet, singulari Semisiclo, cuius ille præ cæteris interpretationem fuerat demiratus. Donauit ipse multa vicissim, &, quod fuit illi iucundissimum, exhibuit, quam detulerat, expectatam ichnographiam, cum inscriptis carminibus sepulcrorum Scaligeranorum. Scilicet eam demùm superiore Martio Veronâ obtinuerat, nec pluribus literis datis habere priùs potuerat, ob varios morbos Nichezolæ, & quòd Syluius Donius, qui illam aggressus primus fuerat, inter perficiendum obiisset. Vnum, de quo Peireskius auebat interrogare Scaligerum, & non est tamen vnquàm ausus, ne rem molestam faceret, fuit opus illud Cyclometricum, seu de Circuli quadratura ante duodecim annos in lucem emissum, ac statim à Francisco Vieta, Adriano Romano (posteà quoque à Christophoro Clauio, hominum Societatis IESV γεωμετρικωτάτω) aliísque in eo puluere exercitatissimis erroris conuictum. Nimirùm præmonitus fuit non posse illi eam camarinam sine quadam bile moueri. Quod attinet verò ad Genealogiam, non professus est quidem se subdubitare an reuerâ attineret ad Veronenseis Principes, quorum stirpem ille in se desituram asseuerabat: sed paullò tamen liberiùs, &, quasi vellet quid cæteris responderetur, accipere; proposuit ipsi quæ à Scioppio, Guillandino, aliísque fuêre obiecta. Post Scaligerum cura fuit inuisendi Karolum Clusium, quem octogenario maiorem podagra tum primùm tentabat, vt & primùm Scaligerum exer-

cuerat, ante paucos menſeis. Deprehendit autem 1606.
imprimi curantem in Appendice altera exoticarum
plantarum figuram Fungi Coralloidis, quem ad il-
lum ex Prouincia, cum aliis penè innumeris planta-
rum, radicum, ſeminúmque generibus tranſmiſerat.
Commodùm etiam illum admonuït circa Indicas
quaſdam plantas, in quibus deſcribendis erraſſet, &
quaſdam, de quibus nihil audiiſſet, idque prolatis
commentariis iuxta oſtenſos ſibi Pariſiis à Veſpaſiano
Robino fructus. Inuiſit quoq; poſt Cluſium, præcipua
Academiæ lumina, ac ſpeciatim iniit amicitiam cum
Bonauentura Vulcanio, qui circa Procopij verſio-
nem tum occupabatur; cum Dominico Baudio, qui
ad peritiam hiſtoriæ adiiciebat poëſeos elegantiam,
& cum nonnullis aliis. Dolere verò ſolitus fuit,
quòd per ea tempora abfuiſſet Lugduno Daniel
Heinſius, quem non ſemel audierat à Scaligero com-
mendari. Fuit deinceps Amſterodami; vbi ſatiari
vix potuit interrogando, & cognoſcendo tam mul-
ta præclara, & rara, quæ ex vtraque India in id
emporium conuehuntur. Fuit Encuſæ, vt ſpectaret
illeic celebre illud Bernardi Paludani Cimeliarchium,
in quo non ægrè tuliſſet, tanquam ad Cyaneos ſco-
pulos conſeneſcere. Redeundo, nonnihil Hagæ
commoratus, diſcedere noluit, quin priùs agnouiſ-
ſet Hugonem Grotium, quem, tametſi adoleſcen-
tem, eruditio planè matura, ac omnigena com-
mendabat. Diuertit verò Scheuelingam, vt explo-
raret vectationem, & velocitatem Currus eâ ſolertiâ
à paucis annis excogitati, vt paſſis velis in littore

1606. nauigij instar euolaret. Inaudierat nempe Comitem Mauritium post Neoportuensem victoriam experiundi gratiâ illum conscendisse, vnà cum capto in prælio Francisco Mendoza, ac intra duas horas attigisse oppidum Puttenum, quod inter, atque Scheuelingam horaria milliaria quatuordecim intercipiuntur. Quare ipse quoque experiri voluit, commemoraréque solebat stuporem, quo correptus fuerat, cùm vento translatus citatissimo, non persentisceret tamen (nempe tam citus erat, quàm ventus) cúmque animaduerteret scrobeis occurrenteis præteruolari; restagnantes passim aquas superficie tenus duntaxat attingi; qui antecedebant cursores visos quasi retrorsum niti; quæ distantissima apparebant, momento penè præteruehi; & quædam id genus similia. Delphis iucundè exceptus fuit ab Abrahamo Gorlæo, quem fortè offendit cælari curantem Græca quædam numismata, quorum aliquot miserat Parisiis, oblatis priùs ad vsque mille, quæ ex Italia adduxerat. Satagebat nempe Gorlæus complere illa Paralipomena antiquorum numismatum, quæ promiserat in Dactyliotheca; quare & commisit Peireskio descriptionem breui prælo subiiciendam, vt pro suo candore eam expenderet, &, quà opus foret, duceret lituras: ipse autem morem bona fide gessit, correxítque potissimùm nescio quid scriptum circa Traianum. Quo loco narrare solebat rem memoratu non indignam, nempe Gorlæum, cùm aliàs Latinæ linguæ non studuisset, intellexisse tamen libros omneis circa rem nummariam Latinè conscriptos;

eodem modo,quo Forcatulus omneis circa rem Mathematicam : tantum valet improbus labor ex desiderio quidpiam noscendi vehementissimo profectus. Vidit etiam Delphis superstitem adhûc Religiosam quandam ex eo tempore, quo Hollandi à Catholico-Romana religione defecerant ; viso priùs Vltraiecti Canonico in primæua sua professione viuere permisso. Cúmque suspexisset non modò quicquid antiquissimorum ad conclusa illa Rheni ostia monumentorum superest ; sed etiam quicquid dominatio Burgundionum Ducum expressum reliquit ; tum miratus maximè est, maximopereque laudauit temperasse sibi Hollandos ab euersione Templorum, & asseruasse intactos Choros, cum affixis insignibus Equitum aurei velleris à Philippo vsque Bono instituti. Cæterùm redire voluit per Brabantiam, Flandriam, reliquásque Belgij Prouincias, impetratis priùs ab Hollandis, & ab Archiduce liberi commeatus libellis. Accessit autem primùm Antuerpiam circiter finem Iulij, iniítque ibi amicitiam cum Andrea Schotto, & Carolo Scribanio ex Societate IESV viris eruditis : itémque cum Auberto Miræo, Ecclesiæ Decano, rerum Belgicarum, ac totius Historiæ Ecclesiasticæ eximiè perito ; & cum Nicolao Roccoxio rei antiquariæ impensè studioso ; & cum Henrico Sedulio auctore vitæ B. Elziarij. Cùm deinceps Machliniâ peruenisset Louanium, nihil æquè doluit, ac non fuisse ampliùs in viuis Iustum Lipsium, præclarum illud bonarum literarum lumen ante paucos menseis exstinctum. Sperârat enim sese 1606.

1606. illum non minùs, quàm Scaligerum omnibus officiis breui deuincturum. Doluit pariter non adesse per eos dies Adrianum Romanum Mathematicum illum celebrem, quem gestierat summoperè cum Scaligero conciliare. Postquàm inuisit Academiam, doctósque, qui in illa viros, visere voluit apud viduam Medici cuiusdam cornutos duos lepores, qui ex Noruegia dicebantur allati. Et quia reperit mortuum alterum, obtinere quouis pretio & illius cornua, & geminorum iconismum voluit. Bruxellæ amicitiam iniit cum Karolo Bromantio, Comite Brouæo, & quibusdam aliis; at suspexit potissimùm celebrem Pictorem Venceslaum Cobergeum, qui tum habebat præ manibus insigne opus quadripartitum de Architectura, de Pictura, scripturáque antiqua, de Deorum imaginibus, de Numismatis, seu mauis Medaliis, aut metallicis æneis à Iulio Cæsare ad Gallienum vsque. Memorabat porrò varios circa parteis singulas consertos cum illo sermones, maximè autem circa postremam, propter Cobergei opinionem, quòd Medaliæ huiusmodi monetales esse non possent; argumento præcipuo, quòd typus seu forma, qua ferirentur, signarentúrque, elaborari non posset ante duos menseis ab artifice; adeò vt, cùm plures ducentis percuti eodem typo non possent, pretium operæ fuisset longè superaturum monetæ valorem. De colloquio, memini solùm obiecisse Peireskium, vsurpatam fuisse Seruorum industriam, quæ pretio non redimeretur; & excepisse Cobergeum, rem peractam fuisse cùm Serui edicto

edicto prohiberentur non modò quidpiam pingere, 1606.
sed pingendi etiam addiscere artem. Bruxella discessurus, scripsit ad Cottonum epistolam pereruditam, misitque simul ectypos variorum nummorum, ac nominatim Commodi, ob inusitatam scripturam vocis BRITTANIA, per duplex TT, & simplex N. Salutare voluit exinde Gandaui Laurentium Deebrotium, quem in Italia nouerat. Insulis Florentium Nallæum, eruditum Canonicum, antiquitatum Liturgicarum auctorem. Tornaci Dionysium Willerium Canonicum, & Cancellarium, ac Hieronymum Winghemium similiter Canonicum; illum rerum antiquarum instructissimum, istum studiosissimum rariorum Plantarum. Duaci Guillelmum Richardotum Ioannis Præsidis filium, quicum ex vsque Italia colebat amicitiam; & Andream Hoium Professorem Græcum, abs quo memorante accepi quàm iucundè suauissimis Peireskij, ac Richardoti confabulationibus tertius interfuisset. Enim verò præ cæteris referendus hoc loco est eximius Princeps Karolus dux Croius, & Arschotanus, qui ipsum totis decem diebus in celebri domo Bellimontana detinuit, continuò spectantem vt innumera, ita rarissima cimelia, ditissimásque metallothecas, quibus curiosissimus, eruditissimúsque ille exornauerat nobilissimum Musæum. Quin discedentem etiam coëgit absportare omnia, quæ habebat antiquorum Galliæ Regum tam aurea, quàm argentea numismata; itémque ex Græcis ad vsque sexaginta; præter aliquot vascula, ponderáque, & mensuras antiquas;

1606. cùm tamen nihil aliud à Peiresckio accipere voluerit, quàm æreum nummum Ioannis illius, qui Theodosij, ac Placidij Valentiniani temporibus arripuit Imperium. Quo loco venit in mentem, aduexisse illum ex Flandria numismata Gallorum Regum, ex prima quidem Stirpe quadraginta aurea, præter varia argentea; & ex secunda quinquaginta argentea, præter vnum aureum Ludouici Pij, quod æstimabat maximi, quoniam non modò rarissimum, sed etiam parùm aberat, quin singulare arbitraretur. Instabat tum tempus, quo perhibebatur celebreis fore cæremonias ad Fontem-bellaqueum, in Delphini Principis, hoc est Regis Franciæ Primogeniti, baptismo. Videlicet illius sponsor dicebatur Pontifex Summus, ac nomine Pontificis Maffeus Barberinus Nuncius. Quamobrem sub Augusti finem discessit ex Belgio, ac satis tempori aduenìens solemni pompæ interfuit, quæ peracta est die mensis sequentis vigesima quarta. Renuntiatum intereà est obiisse domi Nouercam, expectaríque eius reditum variis rebus componendis. Quocircà amicis quà coram, quà per literas salutatis, regressus in Prouinciam est sub initium alterius mensis. Domi exceptus non abnuit consilium, quod Pater, Fratérque potissimùm sumpserant (nam Patruus nonnihil repugnârat) coëmendi ipsam Riantij Baroniam, cuius quia Valauesum erat subclientelare prædium, idcircò fuerat litigiorum benè multorum seminarium. Heinc ipsemet curam assumpsit paciscendi, contrahendíque cum Ludouico Grollæo Medullioneo Marchione Brissiaci, eámque ob caus-

ſam in Delphinatum verſus illum profectus eſt, rediitque confecta re, ſub initium ſequentis anni, qui fuit ſalutis milleſimus ſexcenteſimus ſeptimus. Cùm rediit, multis quidem rebus præclaris incubuit, ſed nulli iucundiùs, quàm procurandæ multiplici veſtigiorum vrbis, portúſque Carthaginienſis deſcriptioni. Nimirùm non alia ratione ſummos Auctores intelligi, conciliaríque poſſe putauit; cogitauítque ea re gratificari Caſaubono, quicum de Portus præſertim ſitu, formáque diſſerüerat, neque illius tamen dubiis nouerat eſſe factum ſatis. Scripſit prætereà copiosè ad Alardum Compendienſem Canonicum circa rem monetariam, ac inter cætera, de vſu Aurei Solidi in Gallia ad tertiæ vſque Stirpis initium, oſtendendo viginti duos huiuſcemodi ſolidos pependiſſe integram libram (tametſi quam vocant monetalem libram ex viginti ſolùm conſtaret) ac demonſtrando Solidum non ſemper pro duodecim tantum denariis argenteis oblocatum fuiſſe, ſed nonnunquam pro pluribus, etiam ad vſque quadraginta. Inuaſit illum intereà morbus oculorum moleſtiſſimus, à quo medio vere vix fuit liberatus. Cœpit tunc illum Patruus vehementer exſtimulare, vt ſeſe ad adipiſcendum deſtinatam pridem Senatoriam dignitatem compararet. Ingraueſcebat enim valetudo, infeſtabántque maximè articulorum dolores, quibus leniendis ſtatuerat ad balnea noſtra Dinienſia ante æſtatem accedere: ſed timens ne quid fortè ſibi humanitùs contingeret, conſtituerat ſimùl ex vrbe non antè decedere, quàm Nepotem coopta- 1607.

1607. tum inter Senatores vidiſſet. Et nectebat is quidem ſemper quàm gratiosè poterat, moras; ſed ipſum die quadam, tacito conſilio, deduxit ad Varium, vt iuberetur illius ore ſeſe neceſſario examini ſubiicere, Senatuíque aggregare. Tum ratus Peireskius nihil ampliùs cunctandum, poſtulauit ſolùm octiduum, vt rem maturiùs aggrederetur. Medius erat Iunius, imminebátque anniuerſarium, trimeſtréque Curiæ Parlamenti iuſtitium: quocirca feſtinandum fuit, cùm examinari, approbaríque, niſi pro Comitiis curiatis, non poſſet. Itaque paratus acceſſit, ſeſéque probauit conuocatis Claſſibus ad VI. Kalendas Quintileis. Propoſita ipſi Lex fuerat ex ſexto libro Codicis, qua Gordianus ſanxit ab eo, qui neque legatum, neque fidei-commiſſum, neque hæreditatem, vel mortis cauſsâ donationem accepit, nihil poſſe per fideicommiſſum relinqui. Eam porrò cùm exponeret, oblitus non fuit, quod à Valerio, & Salluſtio de Scipionis Æmiliani facinore proditum eſt, qui à Maſiniſſa Numidiæ Rege ſibi coniunctiſſimo totius Regni hæres teſtamento nuncupatus, enixéque rogatus, vt ipſum inter quinquaginta quatuor ſuperſtites filios æqualiter herciſceretur, egregiè adeò id præſtitit, vt ne minimam quidem rem ſibi retinendam putârit. Non item oblitus quod Ariſtoteles in Politicis deteſtatus eſt tam Carthaginienſium, quàm Locrenſium inſtituta, quorum alij patrimonia æqualia habebant, alij quæ habebant, vendere non poterant, vt antiquæ hæreditates penes familias diutiùs ſtarent; quoniam,

præter incommoda cætera, heinc efficeretur, vt ci- 1607.
ues inertes tam in expectandis, quàm in possidendis patrimoniis forent. Cætera mitto, vt attingam qua præsertim re admirationem sui creârit. Nempe tametsi quod ad theoriam, quæstionésque Iuris spectaret, existimatus fuerat paratissimus adfuturus; quod attinebat tamen ad vsum, iudiciorúmque formulas, creditus non fuerat perinde instructus. Sed nimirùm neque Parisiis, neque Aquis-Sextiis, occasionem vllam prætermiserat sciscitandi pragmaticos, cognitorésque, & structores litium, ac reducendi in commentarios quicquid aut ex ipsorum ore, aut ex inspectis instrumentis, saccularibúsque copiis didicisset. Profecerat etiam consilio, exemplóque optimi, consultissimíque Senatoris Antonij Thoronij, dictionem nullam in toto formulario iure intactam relinquens, cuius notationem, caussámque non nosset, vt vsum meliùs eliceret, animóque infigeret. Vt paucis expediam, mirus fuit applausus; mirúmque elogium, quo fuit denique Patribus conscriptus. Inardescebat deinde Patruus desiderio veniendi Diniam, sed obstitit increscens morbus, inualescénsque Solis feruor: proxima quippe erat tempestas dierum Canicularium, per quos ab vsurpandis balneis, thermísque mos est abstinere. Auebat etiam Peireskius vnà cum Patruo accedere; tum vt obsequio continentem gratitudinem testaretur, tum vt hanc partem Prouinciæ nondum sibi visam lustraret; tum vt Baronem Flayosceum interuiseret, qui ducta in vxorem filia vnica Guillelmi Falconij Di-

1607. niensis Prosenescalli,apud socerum morabatur. Abnuit tamen id Patruus, seu ne absisteret à iure discundo in Classe per ferias statiuas delecta; seu ne discederet à Vario, qui illum abs se abesse ægrè patiebatur: seu ne curam dimitteret, qua rogatus fuerat præesse Cayero pictori in obducendis laqueatæ Auditorij Palatini contabulationi Gallorum Regum Iconibus. Ipse nimirùm solus par fuit suppeditare maximam quandam germanarum iconum seriem, quam ex numismatis, sigillis, sepulcris, vitris, aliísque, huiusmodi monumentis deduxerat: meminíque, cùm veram faciem Hugonis Capeti diù desiderasset, dixisse non semel habere se gratiam optimo viro Augusto Galandio, quòd illam ab eo obtinuisset, ectypo sigilli expressam. Discessit ergo Patruus sine eo, post Canicularcis exactos. Enimuerò Varius rem gratam vtrique facturus, constituit per Septembrim mensem vnà aduenire, adduceréque Peireskium, vt vnà Patruum inuiserent, vnáque regionem spectarent. Et nonnulla quidem obseruanda illis occurrerunt antiquitatis vestigia: sed nihil mirabilius visum nostratibus Thermis,in crypta subrupea, quam aquæ calentis prætercurrens alueolus sic feruefacit, vt lenissimè sudorem educens, mire conferat pituitosis, frigidísque humoribus; idque præsertim vbi illi dispositi priùs ad exsolutionem fuerint Balneo quodam, Virtutum dicto, ob singularem energiam, mirabileísque, & desperatas aliis remediis curationes. Optabant porrò illi quidem prætereà spectare Serpentes, ex obuersa Austro, ac præcelsa rupe, ad

cuius radicem ſunt Thermæ, Balneáque deciduos, 1607.
& maximè quidem quia innoxij, expertéſque veneni ſunt: verùm illi non decidunt, niſi Maio, ac Iunio, & ferè quidem copulati, dum prurientes variè diſcurrunt, éque rimis in rimas ſubeuntes ad præcipitium non attendunt. Faciam heic fortè rem non ingratam hominibus noſtris, ſi duo quædam commemorâro, quæ ediſſerentem Peireskium audierunt. Vnum apud Petrum Trichaudum, San-Martinium Inquiſitoriæ claſſis Præſidem, qui ſolitus Diniæ per æſtatem degere, illum cum Vario domo excepit. Cùm enim cauſſa exquireretur caloris aquarum Thermalium, & Guillelmus Alamandius doctus Medicus eſſe diceret non actu, ſed potentiâ ignem; excepit ipſe debere potiùs eſſe ignem actu ardentem in cauernis illis ſubterraneis, quæ exinde incaleſcentes aquam præterfluentem feruefacerent; neque enim ſeu bitumen, ſeu ſulphur, ſeu aliam materiam potentiâ ſolùm calidam excalefacere aquam ſeu traiectam, ſeu infuſam, etiam vitriolo, halinitro, aliiſque huiuſmodi mineralibus turgeſcentem. Adiecit fumos, ſeu vapores ex aquis thermarum in fiſſuras rupium ſubeunteis ita Serpenteis afficere, vt veneni generationem ſeu impediant, ſeu corrigant; eadem ratione, qua in Ponto idem facit vſus abſinthij, ex Plinio. Qui Plinius quidem, cùm aliunde non improbet venenum ſerpentum in felle eſſe, & ſerpentes congreſſuri dicantur fel euomere; mirum non videri, ſi quo tempore Serpentes iſti coëunt, decidúntque, veneno careant. Alterum,

1607. apud Antonium de Bononia Epiſcopum, qui ſequenti die vtrumque, ac etiam Trichaudum conuiuio excepit. Cùm enim ex oſtenſis ſibi à Flayoſceo in duobus Sacellis maioris Eccleſiæ tam Porcelletanis, quàm Villanouanis inſignibus, ediſſeruiſſet tempora, quibus Prælatos optimos ex iis familiis habuimus; incidit ſermo de tempore, déque titulis, quibus Auenio, Comitatúſque Venaſcinus ad Pontificem Maximum peruênit. Cúmque alij nihil ſcirent aliud, quàm factam à Ioanna Regina Clementi ſexto venditionem, anno ſupra milleſimum treceteſimo quadrageſimo octauo, ac die nona Iunij, pretio Florenorum octogies mille; retexuit ipſe totam hiſtoriam ab anno vſque ducenteſimo nono, quo Raymondus tertius Toloſatum Comes hæreſeos Albigenſium fautor, & Legati interfecti auctor creditus, fuit ab Innocentio tertio iterùm excommunicatus. Inde enim cœpit ditione ſpoliari, ac poſt annos nouem-decim tranſactio Pariſiis ſic fuit inita, vt Alfonſo illius filio ſola vrbs Toloſa, cum paucis adiacentibus ceſſerit; cætera vltra Rhodanum loca ad Regem attinuerint; quæ citrà verò poſſidebantur, ad Pontificem ſpectârint. Cùm homines autem eiuſce regionis non ſatis lubentes id ferrent, quòd Romam paſſim prouocarentur, ac ideò Alfonſi partibus fauerent, Bonifacius quidem octauus prouocationes illas remiſit, Clemens verò quintus, vt ampliùs demereretur animos, etiam ſedere illeic voluit; & cùm, poſt Ioannem vigeſimum ſecundum, Clemens Sextus Pontifex foret, facta

facta est venditio eorum iurium, quæ Comitis Prouinciæ erant, à partitione vsque facta inter Raymondum Berengarium Comitem Prouinciæ, & Alphonsum Comitem Tolosæ, anno supra millesimum centesimo vigesimo quinto. Et hæc ille quidem, pluráque disseruit, ac denuò comitatus est Varium triduo pòst redeuntem. Patruus posteà, vt restitutam valetudinem tueretur, & vt tranquilliùs degeret quicquid æui supererat, non Aquas-Sextias, sed Belgenserium, dum regrederetur, contendit. Occurrerat illi Peireskius, ac non modò deduxerat, sed lateri etiam eius adhærere, neque à præstandis obsequiis recedere statuerat: verùm non tulit Patruus, voluítque vt potiùs rediret Aquas-Sextias propter Remigalia, quibus fit Curiæ instauratio. Rediit ergo Peireskius, ac tantò minùs pœnituit, quantò audire licuit Varium sua illa oris suauitate de Lite, & concordia, déque amore Iustitiæ, Magistratuúmque perorantem. Deinceps verò ita cœpit suo defungi officio, vt desiderari nihil posset. Tametsi enim Variùs, cùm pensa curialia distribueret, nollet initio inspectorem multarum litium designare; quarum tamen paucarum curam illi commissam voluit, eas ipse ita solitus fuit otiosè, acutéque, & per omneis numeros, ac momenta iuris perpendere, vt confectis instrumentorum enucleatissimis breuiariis, explanatissimè deinde, & summa cum fide ad Curiam referret. Cùm verò alio expositore ferenda erat sententia, mirè lætabatur, si tempus ad deliberandum daretur, aut controuersiæ commentarios præhabe-

1607.

1607. ret à partibus; pudebat enim, nisi foret communiendo suffragio instructissimus, calculum conferre. Rursùs autem, quoniam persæpe ob litium anfractus animo pendebat, conuenire solitus erat memoratum Thoronium, qui scrupulos eximeret, nec dubitabat etiam Vario grauiores caussas proponere, qui ob eximiam grauissimi, sanissimique iudicij perspicuitatem eas illustraret. Agebat verò id præsertim in vespertino colloquio: iam tum enim Varius singulis noctibus aduocabat illum in frugalem cœnam, vt sermones conserere, sepositis arbitris, posset. Cæterùm, quia nescius erat tempus frustrà conterere, idcircò satis supererat, vt bonas arteis excoleret, & cum doctis viris tueretur commercium. Inter cætera, procurauit exquisitam fieri anatomiam magnæ cuiusdam Testudinis (longitudine nempe cubitali) quam è Martigio mari eductam pisciculis nutrierat, à mensibus circiter tribus. Cùm singularia verò multa in ea dissectione obseruata fuerint, tum illa non postrema, Quòd omoplatæ anteriorem, non posteriorem habuerint situm. Quòd arteria aspera fuerit longitudinis semicubitalis, diuisáque in treis ramos, tribus à pulmone procùl digitis, ac ramulos quosdam ad renes, & vesicam vsque producens. Quòd eadem annulos habuerit omninò, siue vndequaque (etiam versus œsophagum) perfectos, & cartilagineos, larinxque epiglottide destituta constiterit. Quòd non ex sola vena porta venarum distributio in interanea fuerit, sed plurimæ etiam ex reliqua caua hepatis parte prodierint; ex eadémque parte

cholidochus porus processerit geminus in dodeca- 1607.
dactylon intestinum. Quòd nulla distinctio graci-
lium, crassorúmque intestinorum, nulla cæci dicti
appendicula, nullus item lien, nullus adeps circum-
uestiens cor (tametsi id aquæ pericardio conclusæ
innatauerit) & id genus nonnulla alia. Detexit aliun-
de non longè ab vrbe insignem quandam copiam
non humanorum modo ossium naturæ factorum la-
pideæ, sed variorum etiam animalculorum, itémque
stirpium, foliorum, florum, similiúmque huiusmodi:
quam confestim distribuit per vniuersam penè Eu-
ropam. Adiecit autem tessellas quasdam, seu lapi-
des Rhomboidaleis, tum rubeos, tum crystallinos
(videlicet ipsius talchi, seu specularis lapidis specie)
ex Riantiensi agro effossos, eáque in re mirabileis,
quòd dum exsoluuntur in minutiores particulas, par-
ticulæ quæque tuentur rhomboïdalem illam figu-
ram. Quin-etiam mittens Parisios, adiectam voluit
congeriem diuersissimam conchyliorum, & piscium,
qui monstrosâ formâ in mari Mediterraneo visun-
tur: itémque pellem felis marini, & innumera alia,
quæ destinauit præsertim ad pictorem celebrem Da-
nielem Monsterium, à quo expectabat icones Va-
rij, Thuani, Casauboni, atque Malherbij. In Ita-
liam cùm mitteret, nominatim verò ad Gual-
dum, accepit magno suo dolore obiisse Baro-
nium, déque lamentabili casu ad Flayosceum, &
alios scripsit. Cùm verò in Belgium, condoluit
Villerio ob iacturam ab ipso factam Hadrianei nu-
mismatis, in cuius auersa parte ex Villerij quidem

1607. ſententia fuerat Phœnix exhibitus, ex ipſius verò Peireskij interpretatione, Ciconia. Argumentatus autem id fuit, ex proceritate crurúmque, & colli, cùm Phœnix ſoleat potiùs Aquilæ inſtar repræſentari: prætereáque ex ſerpente ipſi ad pedes appoſito, & ex inſcriptione PATRI, qua deſignata fuerat Hadriani erga Traianum pietas: denique ex quibuſdam aliis ſatis luculentis indiciis, quibus conſolari adnixus eſt virum, monſtrando rem deperditam non fuiſſe adeò, atque ille exiſtimauerat, raram. Sic conſolatus etiam eſt circa iacturam Iaſpidis Argæum montem referentis; idque egens ipſe tum quoque conſolatione aliqua, quòd famulus quidam ſuffuratus fuiſſet numiſmata aurea primorum Imperatorum, & onychas, gemmáſque alias elaboratiſſimæ cælaturæ. Incidit intereà Claudius Patruus in morbum lethalem non longè à Regalibus ſequentis an-
1608. ni milleſimi ſexcenteſimi octaui. Inuiſerat illum Peireskius per feſta Natalitia; & quia valentem reliquerat, ideò mira conſternatione renuntiatum excepit caſum, qui ſeptimo die à decubitu cariſſimum abſtulit caput. Conſtituerat optimus Senex cor, & inteſtina Belgenſerij condi, reliquum verò corpus Aquas-Sextias in maiorum ſuorum ſepulcrum transferri. Id itaque parentatione, magnáque pompa præſtitum eſt, inuitatâ Curiâ actione (vt tum moris erat) panegyrica per Ioannem Petrum Oliuarium Senatorem optimum, & aſſenſu facto per Varium oratione alia eximia, quæ inter funebreis habetur, inque editione poſthuma eſt numero decima ſexta. Ad

eius calcem videre licet quanti Peireskium fecerit, 1608.
cùm tantoperè commendauit ſtudium, quo Patruus
talem delegerat, parauerátque ſucceſſorem. Neſcio
an dici debeat, quod demirata tota vrbs eſt, fidiſſi-
mum defuncti canem affectatione perpetua circum-
ſtitiſſe feretrum, non potuiſſe per plureis dies amo-
ueri à tumulo, & poſtquàm domum reductus fuit,
coram icone diù conſtitiſſe. Peireskius, ſedato non-
nihil dolore, ſeſe, vt priùs, ad functionem Senato-
riam compoſuit; paríque modo non deſtitit bonas
horas ſuccidere in gratiam liberalium & ſtudiorum,
& ſtudioſorum. Nam primùm quidem varias ad va-
rios amicos literas perſcripſit; ſed prolixiores tamen
nullas, quàm ad Lælium Paſchalinum, circa Vrſini
lapſus, circa Francorum Regum icones, ſigilla, nu-
miſmata, titulos (conuictis ſpecialiter iis, qui Karo-
lum Pipini filium vſurpaſſe Magni cognomentum
arbitrarentur) circa ſtatuas thymelicas, circa ſuum
Aëtionem, quem cùm Velſerus opinaretur pictorem
eſſe, cuius Lucianus in Herodoto meminit, perſti-
tit ipſe in ſententia, propter tiaram Phrygiam, ſeu in-
ſigne regium, quod ad Patrem Andromaches duce-
ret potiùs referendum; circa columnas Herculeas,
portum Oſtienſem, & cætera curioſitatis inexhauſtæ.
Ita egit cum Fontanæo de re nummaria; & cum
Strada ſpecialiter de numiſmatibus antiquis: cum
Claudio Frereo libellorum ſupplicum Magiſtro, &
Gratianopolitani Senatus poſteà Principe, de hiſto-
ria Francica: cum San-Marthanis Fratribus de Ge-
nealogiſtica; cum Pignorio de Purpura; cum Nico-

1608. lao Fabro, cúmque aliis de rebus ſexcentis. Deinde innumera fuêre, quæ obſeruauit circa genera piſcium reiectanea, quibus Martigij, alibíque condiendis curam demandârat; quæ circa conchylia, circa plantas, circa lapides, circa cætera (quæ rursùs variè diſtribuit) maximéque cùm per Aprilem diuerſatus eſt Belgenſerij, vnà cum Vario; vbi de prolatis compluribus rebus, quas ille nondum viderat, eſt ſuauiſſimè collocutus. Etenim ſermo habitus eſt de Lapide cæruleo, in agro Olbienſi reperto, è quo eiuſdem cognominis color extrahitur, vti etiam ex marmore lapidem lazulum imitante; de lapide item Coralloide ſtellato, de Coralloide punctato; de Lepadite, ſeu Lepadi conchæ vniualui non abſimili; qui omnes fuerant eruti ex agro Caſtelletano. Rursùs de Conchite ſtriato, quem ex agro Antipolitano, ac Foſſenſi habuerat; de Gagate, & Succino flauo, eruto ad turrim Beuontiam. Huius occaſione ediſſeruit Succinum rem foſſilem eſſe. Quippe in Sicilia quoque effodi, & torrentium impetu detegi, deferríque ad mare vſque, & repellente maris aqua, in littoribus ſæpè inueniri. Probabile proinde eſſe, vt quod expiſcantur ad Balthicum mare, vi aquarum erutum, tranſlatúmque eò fuerit (maximè verò cùm eodem modo plerumque contineat concluſas muſcas, cæteráque id genus animalcula.) Quare & fabuloſum eſſe, quod aliqui narrant, arbores prægrandeis eſſe in Noruegia, ex quibus id Succinum, quaſi gummi quoddam decidat, concreſcat, atque induretur. Enimuerò toto hoc anno nihil magis placuit, quàm quod ob-

ſeruauit, ac philoſophatus eſt circa pluuiam Sangui- 1608.
neam ; quam decidiſſe rumor percrebuit ſub Iulij
menſis initium ; conſpicuis nempe maximis guttis,
tam in ipſa vrbe, ad parietes cæmiterij maioris Ec-
cleſiæ, quod eſt prope muros; quàm ad muros ipſos;
ac rursùs, ad parietes villarum, pagorum, oppido-
rúmque, ad aliquot milliaria circumuicinorum. Nam
primùm quidem acceſſit ipſe ad inſpectandum gut-
tas illas, quibus lapides rubeſcebant; nihilque non
egit, vt alloqui poſſet quos agricolas memorabant
vltra Lambiſcum ſic fuiſſe perculſos ex decidente
pluuia, vt derelictis operis in vicinas ædeis citi aufu-
giſſent. Deinde, cùm fabulam eſſe, quod de viris
huiuſmodi proditum fuerat, comperiſſet, non pla-
cuit illi quod Phyſici referrent huiuſmodi pluuiam
ad vapores è rubra terra ſublimè euectos, & poſt con-
cretionem deciduos; quippe vi caloris eductum va-
porem abſque colore ſurſum ferri; vt vel conſtare
poteſt ex eo, qui eductus ex roſis rubeis in limpi-
dam aquam concreſcit. Minùs etiam placuit, quod
vulgus, ac nonnulli Theologi opinarentur facinus
eſſe Dæmonum, Strigúmve, à quibus fuiſſent inter-
fecti innocentes infantuli; ſcilicet hoc eſſe meram
coniecturam, fortaſſiſque etiam Dei bonitati, pro-
uidentiæque iniurium. Succurrit porrò intereà caſus,
ex quo ſibimet viſus eſt germanam cauſſam dete-
xiſſe. Quippe ante aliquot menſeis concluſerat pyxi-
de inuentam quandam Chryſalin, magnitudine, for-
máque inſignem. Eius cùm ampliùs non meminiſſet,
excitari bombum inaudiit intra pyxidem, eáque ad-

1608. aperta, deprehendit chrysalin, deposito spolio, factam ex eruca papilionem pulcherrimum, qui statim auolauerit, reliqueritque in fundo guttam rubeam, amplitudine Solidi vulgaris. Quoniam verò id contigit circiter idem mensis initium, ac per idem tempus obseruata est Papilionum confertim per aërem transuolantium incredibilis multitudo: idcircò opinatus est papiliones huiusmodi interquiescenteis parietibus diffudisse illeic, quasi excrementum, guttas simileis, magnitudine videlicet pareis. Quare iteratò accessit, comprobauitque guttas illas non supra ædificia, non in deuexis lapidum superficiebus exstare, vti debuerat contingere, si è cœlo sanguine pluisset; sed in subcauis potiùs, ac in foraminibus, vbi animalcula potuerant quasi nidulari. Accessit, quòd parietes iis tingebantur, non qui in mediis oppidis, sed qui agrorum vicini erant, neque secundum parteis elatiores, sed ad mediocrem solùm altitudinem, quantam volitare papiliones solent. Hac ratione proinde est interpretatus, quod Gregorius Turonensis refert de pluuia sanguinea Childeberti tempore conspecta Parisiis, in diuersis partibus; & in domo quadam territorij Syluanectensis. Itémque quod memoratur temporibus Regis Roberti sanguine pluisse, circiter finem Iunij; adeò vt sanguis qui cecidisset super carnem, vestem, lapidémque non posset aquâ elui, posset verò qui super lignum. Quippe idem fuit papilionum tempus, & recentes quoque has guttas elui non posse vllâ aquâ è lapidibus comprobatum est. Hæc, & similia cùm apud Varium magnâ

magnâ coronâ edisseruisset, placuit simul rem ex- 1608.
plorare, contigítque vt cùm variè per agros incederent, guttas quoque multas deprehenderint in lapidibus, rupibúsque: sed ad cauas tamen, subuexásve, non verò cœlo obuersas parteis. Accepit deinde ex Italia, & transmisit statim ad Thuanum elogia doctorum quorundam virorum, vt Hieronymi Columnæ, Gabrielis Faerni, Cruceij, & similium, quorum ille volüerat in sua Historia meminisse. Rogârat aliunde ipsum Scaliger, vt instauraret commercium, quod per P. Ostagerium hospitem olim Massiliæ suum instituerat in Oriente, coëmendis Samaritanis, Ægyptiacis, Arabicis libris; dolens quòd à quindecim annis, quibus degeret in Hollandia, nihil prorsùs inaudiisset de Pentateucho Samaritano, cuius sibi procurandi Ostagerius fuerat pollicitus studium. Peireskius ergo, cùm priùs quidem aliquid ea in re tentasset, tum tamen incumbendo acriùs, eiusmodi librum inter plureis alios in Ægypto coëmi, afferríque ad se mandauit. Verùm nauis, qua vehebatur, à piratis direpta est, recuperaríque is liber non potuit. Ita priuatus Scaliger fuit exoptatissimo Codice, vt etiam nunquam est assequutus expectatissimum responsum, quod Peireskio ab eius morte venit fœliciter in manus. Scripserat nempe Scaliger ad Samaritanos Ægypti, itémque ad magnum eorum Sacerdotem Eleazarum in ciuitate Sichemo morantem, quæsierátque ex ipsis varia circa obseruationem Sabbathi, aliorúmque festorum; circa Messiam, eiúsque apud ipsos nomen; & ad extre-

1608. mum, exemplum Legis, Pentateuchive popoſcerat. Ac ipſi quidem geminis Epiſtolis reſponderant; ſed quòd illæ in Genebrardi, aliorúmque manus incidiſſent, detentæ ſunt, donec, Scaligero mortuo, Peireskius & obtinuit, & per virum impensè doctum Ioannem Morinum è Congregatione Oratorij, latinas fieri nuper curauit. Curam quoque eo tempore euocandi Pacium reſumpſit, & quod eſt ampliùs, efficiendi ne diutiùs in Religione heterodoxa perſeueraret: at nimis multa interuenerunt, quæ ſollicitudinem variam, variósque conatus fecere rursùm irritos. Aberat per ea tempora Valaueſius frater Parisiis, ob Riantienſia negotia: & quia ipſi aliquot menſium intercedebant induciæ; ideò rogauit illum Peireskius, vt, vel ſui cauſsâ, inuiſeret Angliam, Belgiúmque, & amicos illeic ſuos ſalutaret, quæ donaria miſit, offerret, rara quædam nanciſceretur. Orauit etiam quam-maximè Aquis-granum contenderet, vt quicquid illeic monumentorum Caroli Magni ſupereſſet, attentiſſimè inſpectaret, inſcriptiones exſcriberet, icones quaſque in Eccleſiaſticis ſeu libris, ſeu vitris, ſeu veſtibus, ſeu lapidibus, ſeu quibuſuis aliis rebus impreſſas exprimi curaret; locorum, ornamentorúmque ichnographiam non negligeret, diplomatum apographa, ſigillorum ectypa, prece, pretióve obtineret. Adiecit ſe ſic pœnitere, quòd in Hollandia cùm verſaretur, Aquis-granum non diuertiſſet, vt niſi Fratri confideret, paratus eſſet definitè, neque alio nomine eò ſuſcipere profectionem. Fecit porrò Frater abundè, & ſatis, mira ſollicitudi-

ne, ſedulitate, fide; cùm ipſe intereà poſt initum an- 1609.
num eſt digreſſus Monſpelium, ob illa eadem negotia: ſcilicet Marchio Oreſonius Breſſiaco litem intenderat, ob diuenditum Riantij ius plenum. Redierat medio circiter vere, dolorem dentium infandum perpeſſus, cùm non longè poſt incidente patre in periculoſiſſimum morbum, contraxit ipſe quoque febrim, quæ diuturna admodùm fuit, ceſſánſque ſic languidum fecit, vt vix denique per autumnum penitùs conualüerit. Quo loco referendum eſt, quod retulit ipſe non ſemel. Cùm ciborum non appetens, faſtidioſúſque, tabeſceret, rogaſſe Iacobum Fontanum clarum medicum, eiúſque affinem, annon aliquid demùm eſſet, cuius eſum appeteret. Annuente ipſo aliquid eſſe, ſed quod ſe non impetraturum, haberet compertiſſimum; inſtitiſſe illum, id modò, quodcumque foret, ſignificaret. Cùm dixiſſet autem, Pepones: tum excepiſſe medicum, macte, bonóque animo eſto; neque enim permitto modò, ſed adhortor etiam, ac præcipio, addóque, vt nonnihil meri præaſſumas, poſtaſſumáſque, & abſque pane, aliáve re ad initium paſtus, in ſtomachum mittas. Obſequutum igitur fuiſſe, adeóque benè inde habuiſſe, vt deinceps, ac donec vixit innoxiè ſemper eadem ratione pepones eſitauerit. Conualeſcens variis officiis ſtudioſos varios adiutauit, veluti Ioannem Taxilem Arelatenſem Medicum, neſcio quid de ea noua ſtella, quæ per memoratam magnam coniunctionem apparuerat, meditantem; Gaſparem Bricium in eadem ciuitate parochum; virum bonum,

1609. industrium, & cælestium obseruatorem. Ioannem Baptistam Hansenium, quem nouerat Romæ in erudita familia Cardinalis Baronij, cuíque procurârat, vt toto triennio foret Gymnasiarcha Aquensis. Atque istos quidem, aliósque demeritus est, valetudine adhûc dubia, remissioréque solùm morbo; cui contrahendo, producendóque non contulit parùm iactura trium amicorum insignium, qui in Hollandia elati sunt. Eorum primus fuit Scaliger, qui manum iam admouerat commentationi de Hebræis numismatibus, cùm laborare hydrope cœpit, ex intemperie iocinoris, quæ quarto demùm, aut quinto mense, ipsum, die Ianuarij vigesima prima, oppressit. Alter fuit Clusius, qui non tam podagra recenti, quàm debilitate naturæ, die quarta Aprilis interiit. Posthuma huius opera, siue Posteriores curas edidit curator testamento datus Franciscus Raphelengius, mentione sæpè facta Peireskij, cuiusmodi illud, *Allata est ex Guinea in Galliam Spica non dissimilis præcedenti, nuculæ Indicæ fructibus constans, cuius iconem nobilissimus, & amplissimus vir Nicolaus Fabricius dominus de Peiresc, Aquis-Sextiis in Galliæ Prouincia Senator ad Clusium miserat.* Et posteà, *Sequens Tragacanthæ icon, quæ nobis transmissa est ex Galliæ Prouincia, nempe Aquis-Sextiis, ab amplissimo, & nobilissimo viro Nicolao Fabricio, Domino de Peiresc, Consiliario Regio in supremo Senatu Aquensi, cum literis ad clarissimum Clusium.* Tertius fuit Abrahamus Gorlæus, à quo non potuit cœptum opus Paralipomenon absolui. Parùm porrò abfuit quin hisce amicis Varius quartus

accesserit. Is per iustitium Septembri mense conces- 1629.
serat Antipolim, vt possessionem eius loci regio
acquisiti patrimonio, Regis nomine adipisceretur.
Cùm inuisisset verò Fratrem, Petrum nempe Varium
Vintiensem Episcopum, incidit in febrim periculosissimam, ac mense penè diuturniorem. Hanc Peireskius cùm accepisset, teneri vix potuit, quin, laborans licèt, laboranti accurreret. Cùm non posset tamen, mira sollicitudine, vel potiùs anxietate fuit, vt quocumque modo operam præstaret. Cætera inter, scripsit Massiliam, ac exstimulauit Carolum Cassaneum clarum Medicum, appararíque illi curauit & rhedam, & lembum, vt seu terra mallet, seu mari, eò expeditè aduolaret. Missitauit penè in singulos dies, qui exquisita quædam seu remedia, seu edulia ferrent, & quis foret status morbi renunciarent. Cúmque primùm facta est spes melioris valetudinis, sellam misit gestatoriam, quam domi habebat commodissimam; tametsi ille non potuit, nisi vectorio lecto reduci. Dum vterque deinceps residua autumno conualescerent, diésque totos in colloquiis familiaribus ducerent, putás-ne illorum sermones nihil habuisse eruditionis? Vnum præterire non possum, qui fuit postmodùm aliquoties à Peireskio commemoratus, cuiúsque occasione, etiam post eius obitum, superfuit quidpiam peragendum. Ansam fecère Conuentus varij, qui toto Regno Principis iussu habiti recens fuerant, vt de condendis perpetuis circa Monetarum valorem, vsúmque Statutis deliberaretur. Cùm enim ante septem annos statuisset publico edi-

1609. cto, vt aureus Solatus anteà oblocatus ſexaginta ſolidis, valeret exinde ſexaginta quinque; euenerat iam, vt pro ſeptuaginta, & pluribus commutaretur. Itaque Vario ſententiam poſcente, reſpondit Peireskius vix eſſe ſperandum, vt proſerpens malum ſiſti vnquam poſſet. Cauſſam enim eſſe commercium cum vicinis nationibus, apud quas aurum cariùs, quàm apud nos redimeretur. Nam tum quidem aurum nobis eſſe in proportione ad argentum non omninò duodecupla; apud Hiſpanos verò, exempli cauſsâ, in pluſquam tredecupla eſſe, ídque edicto recentiſſimo, quo Rex Hiſpaniæ auri valorem decima parte adauxerat, intacto valore argenti. Qua in re ſanè non fuerat Principem noſtrum imitatus, qui maiore ſolidorum numero aurum æſtimans, maiore quoque æſtimauit argentum, ne proportio illa euariata cenſeretur. Subiunxit, tametſi non modò Rex noſter, ſed etiam Rex Angliæ, cæteríque Principes nouis edictis eam proportionem euariarent, promoueréntque; euenturum tamen, vt ſingulis æmulatione quadam vel aurum pluris facientibus, vel ipſius pondus, aut certè internum argenti valorem, imminuentibus, res definiri nunquam poſſet. Scilicet nunquam defuturas, vel bellorum occaſiones, quibus, exhauſtis ærariis, ad id remedium prouocaretur; vel nationes ſatis conſultas, quæ puriores auri, argentíque ſpecies penes ſe ſeruare, aliundéve allicere hoc artificio procurarent. Et exemplo quidem eſſe poſſe Romanos, apud quos As æreus, Denarius argenteus, & Solidus aureus ita paullatim

fuêre imminuti, vt postremò facti extra vsum fuerint; & Solidus ipse nominatim, qui cùm potuisset initio duobus Solatis exæquari; commutari demùm debuerit in speciem argenteam, quæ ipsa quoque sic degenerauerit, vt existimari possit in Solidum nostrum vsualem abiisse. Verùm ne tam procùl quæreret exemplum, sufficere, si spectaretur vel vnius Solati valor, qui intra centum postremos annos ita increuisset, vt decrescente simùl interna bonitate solidi, duplo solidorum numero iam æstimaretur. Non esse verò probabile, vt deinceps consisteret, sed futurum haud dubiè, vt intra paucos annos triplò, quadruplóque incrementum acciperet, Solidúsque intereà non imminueretur modò pondere, sed euaderet etiam planè æreus, tunc pondere quoque suo decessurus. Nec verò vana fuit coniectura: quandò iam Solatus à nuperis annis taxatus est solidis centum quatuor; ídque Edicto publico, cuius occasione ipse, cùm foret adhuc superstes, adnotauit auri ad argentum proportionem proximè quindecuplam esse. Sed ad colloquium vt redeam, cùm retulisset obiter Assem initio pependisse libram integram, seu duodecim vncias; ac diminutum deinceps fuisse ad vsque duas, ad vnam, ad minus: Denarium, cùm tempore Regum pependisset trientem vnciæ; sub antiqua tamen Republica pependisse solùm sextantem, sub recentiore partem septimam, sub primis Cæsaribus octauam, seu drachmam (Atticæ nempe drachmæ æqualem:) Solidum denique principio fuisse partem libræ trigesimam octauam,

1609. posteà quadragesimam, quadragesimam quintam, quinquagesimam, & ita deinceps: tum requisiuit Varius, quî illæ Libræ, seu Vnciæ à nostratibus differrent? Excepit Peireskius, sibi ea in re nondum penitùs factum satis. Nam habere se quidem pondera antiqua librarum triginta, decem, trium, singularum, quæ cum libra Parisiensi senûm denûm vnciarum zygostatica comparasset; sed comperisse tamen solùm vncias Romanas duodecim, decem circiter vnciis Parisiensibus exæquari. Circiter, inquam; nam nunc excessum, nunc defectum excurrere ad treis, quatuor, & quinque drachmas. Tametsi verò doctus Budæus proportionem præscripsisset proximè sesqui-alteram, quòd putaret libram Romanam semunciâ superadditâ libræ Marcæ, seu octo vnciis Parisiensibus æquam esse; attamen se varios Denarios antiquiores, integriorésque, quàm Budæo fuissent ad manum, ad eandem libram exegisse, deprehendisséque libram Romanam cum semuncia decem Parisiensibus vnciis, vt minimùm, æquipollere. Non audere tamen adhuc rem decernere; quòd illi quoque denarij passi fuissent intertrimentum, expectaréque donec Româ impetrauisset modulum Congij, qui à Vespasiani vsque tempore in Capitolio consecratus, exstaret, adseruaretúrque in Farnesiano Palatio, ac decem librarum vini, aut aquæ pondus continens, prodere posset quotnàm libris, vnciísque Parisiensibus tale pondus exæquaretur. Probauit ille, rogauítque ecquam putaret Congij ad nostrates liquidorum mensuras esse analogiam? Peireskius verò

verò dixit id quoque determinandum ex modulo; 1609.
intereà verò putare ſe continere Congium tres circi-
ter Potus (ſic enim in Prouincia vocantur, quæ Pari-
ſiis Pintæ, cùm hæ illis minores ſint) liceréque etiam
id explorare, ſi conſtiterit quæ proportio inter Ro-
manum Pedem antiquum, & noſtrum quem dici-
mus Pannum, ſeu mauis Palmum, intercedat. Ro-
mani nempe, vt Amphoram Congij octuplam defi-
nierunt magnitudine pedis cubici; ita Congij capa-
citatem dimidio pedis cubico definitam eſſe volue-
runt. Heinc non vnum quidem duntaxat, ſed duos
quoque modulos Congij temporis progreſſu obti-
nuit: verùm nunquam ſatis vacauit rem pro voto
expendere, & poſtquàm poſteriorem obtinuit, citò ni-
mis interiit, rem certo certiùs exploraturus. Cæte-
rùm quia nos, quantum licuit, illius curam ſupple-
uimus, neſcio an, ſi dixerimus, nimia ſit futura di-
greſſio. Tenemur certè gratificari hominibus noſtris,
qui non modò pondera, menſuráſque illas inter ſe,
ſed cum noſtratibus etiam à Peireskio comparatum
iri ſperârunt. Vt paucis ergo res dicatur, cautiones
adhibuimus eaſdem, quas Lucas Pætus, & Villalpan-
dus; dum vas ipſum ad ſummum collum puteali
aqua oppleuimus, expendimus, vaſis pondus ſub-
duximus. Deprehendimus autem aquam, quæ Ro-
mano pondere eſſe debuit decem librarum, ſeu vn-
ciarum centum viginti, eſſe pondere Pariſienſi (quale
nempe Pariſiis exploratum, miſſúmque eſt) librarum
ſeptem, minus vnciæ quadrante; ſeu vnciarum cen-
tum vndecim, & quadrantum vnciæ trium. Deinde

1609. ex hac proportione collegimus vnciam Romanam continere grana quingenta, & triginta ſex, qualium quingenta ſeptuaginta ſex in Pariſienſi continentur; vnde & illis in drachmas collectis, obuenêre cuilibet drachmæ grana ſexaginta ſeptem: idque proinde cenſuimus pondus Denarij Cæſarei, quem dictum eſt fuiſſe drachmalem. Adhæc difficile non fuit valorem huiuſce Denarij, & cæterorum conſequenter, ac monetæ cuiuſlibet, monetâ noſtrâ exprimere, & à recentiore præſertim Edicto, anni nempe M. IↃC. XXXVI. Cùm ex præſcripto enim argenti valore, atque pondere colligamus argenti vnciam æſtimari ſolidis Turonicis ſexaginta quatuor: idcircò Denarius Romanus valebit ſeptem ſolidis, ac denariis turonicis quinque, cum triente eiuſdem turonici denarij (ſicque parùm prorsùs excedet valorem Regalis Hiſpanici) & tale fuiſſe intelligetur non modò apud Romanos, ſed etiam apud Græcos, ob parem Denarij, Drachmæque valorem, militum ſtipendium in ſingulos dies. Quinarius proinde, ſiue Victoriatus valebit tribus ſolidis, cum denariis turonicis octo, ac denarij beſſe; Seſtertius vno ſolido, cum denariis decem, ac triente denarij. Et quia, verbi cauſsâ, Siclus Hebræorum fuit, ex Ioſepho, Tetradrachmalis, ſeu denariorum Romanorum quatuor; idcircò valuit ſolidis ſimilibus viginti nouem, cum denariis turonicis nouem, ac triente. Vnde & quia triginta vocati Denarij, quibus Chriſtus Seruator à proditore Iuda diuenditus legitur, triginta Sicli fuiſſe videntur; ideò Pre-

tium colligitur librarum turonicarum quadragin- 1609.
ta quatuor, ac ſolidorum tredecim, cum denariis
quatuor. Quod ſpectat ad comparationem cum
Prouinciali pondere, obſeruauimus illam eandem
aquam, ſiue Romanas libras decem pendere libras
Prouincialeis nouem, cum vnciæ triente; ſeu vncias
centum quadraginta quatuor, & trientem vnciæ.
Obſeruauimus aliunde libram Pariſienſem cum prototypica Noſtrate collatam continere ipſam ſemel,
cum quatuor vnciis, & vnciæ beſſe. Sed notandum
Zygoſtatam Stateras ita temperare, vt verſus numerum centenarium, ſingularum librarum pondus ſingulis vnciis adaugeat, propter detrimentum earum
mercium, quæ cumulatim emptæ, minutatim venduntur: adeò vt quæ centum libræ Pariſienſes æquiponderarent noſtratibus centum viginti nouem, cum
triente, exæquentur ſolùm centum viginti duabus,
quatuordecimque vnciis, cum beſſe. Cùm liceat verò menſuram Romanam tam cum Pariſienſi, quàm
cum Prouinciali ex ponderibus comparare; addo
duntaxat nos comperiſſe quatuordecim Pintas Pariſienſeis adæquari Potibus noſtratibus vndecim; &
liquidorum Modium, qui Pariſiis continet Pintas
ducentas octoginta, continere noſtrates Mellereolas quatuor, cum potibus viginti octo: continente
Mellereola Potus duodequinquaginta, quorum quilibet pendit Prouincialeis libras treis, cum quadrante. Ex quibus elicies Congium continere Potus noſtrates duos, cum ſextis ferè quinque; ſeu Pariſienſeis Pintas treis, cum ſemiſſe proximè: intelligéſque,

1609. exempli gratiâ, quantum biberit, qui treis vini Congios vno haustu siccasse coram Tiberio legitur; vnde & Tricongij cognomentum tulit. Habebis rursùs quantum mensurarum nostrarum contineat Vrna Congij quadrupla, Amphora octupla: quantum Sextarius sexta pars Congij, & Semi-sextarius pars duodecima, aliàs Hemina, seu Cotyle dicta. Vbi notabis, si lubeat, videri Parisienseis appellare quartam Pintæ partem Semi-sextarium, quod illa ad Semi-sextarium Romanum proximè accedat. Dixi porrò obiter liquidorum Modium: nam alioquin Modius aridorum constans ex centum quadraginta quatuor Buxeis, ex quibus quatuordecim deprehensi sunt id statuere Onus, quod nos ex quinque Heminis, Pannalibúsve decem constituimus; talis inquam Modius æquiualet nostris Oneribus decem, pannalibúsque proximè tribus. Atque hæc sunt quidem, quæ homines nostros scire præsertim attineat; nisi adhûc adiiciam diuisisse nos Pedem Parisiensem ex prototypo desumptum in mille particulas, obseruasséque Palmum nostratem, qui octaua Cannæ pars est, continere solùm ex iis partibus septingentas sexaginta treis: Pedem verò Romanum antiquum nongentas & sex; ne memorem Anglicanum continere nongentas triginta treis; Hollandum nongentas sexaginta sex; Lugdunensem, & Gratianopolitanum mille, & quinquaginta duas; Bracchium Florentinum mille octingentas, & duas; verùm de his nimis iam multa. Ad Peireskium redeo, qui statim insequente anno millesimo sexcentesimo deci-

mo est rursùs profectus Monspelium. Cùm rebus au- 1610.
tem prosperè gestis, ineunte iam Maio rediret, in-
somnium illi contigit, quod aliquoties mihi enarrans solitus fuit præmittere se, si ab alio fuisset enarratum, non crediturum. Erat in eius comitatu Iacobus Raynerius Aquensis ciuis, qui in eodem cubiculo indormire solitus, indormiit speciatim intra id hospitium, quod vocitant Album, Monspelium, ac Nemausum inter. Somniauit autem Peireskius, ac nescio quid insolitum obmurmurare visus est: quare excitatus Raynerius, ipsum, ecquidnam noui esset rogitando, expergefecit. Tum ille, proh, inquit, quàm gratum, bellúmque excussisti somnium! Quærente Raynerio, quid-nam rei foret, somniabam, inquit, me esse Nemausi, oblatúmque mihi fuisse ab Aurifice numisma aureum Iulij Cæsaris, pretio scutatorum quatuor; iámque eram illi, ad ipsum habendum, numeraturus pecuniam, cùm excitante te importunè, & ex oculis Aurifex, & ex manibus Numisma euanuït. Exinde, somnium nihil moratus, discessit Nemausum, & cùm prandium appararetur, per ciuitatem digressus est. Casu autem planè stupendo in Aurificem ecce incidit, ex quo dum requireret, si quidpiam fortè rarum haberet, habere se ille respondit Iulium Cæsarem aureum. Rogauit quanti eum venderet; responsum, pretio scutatorum quatuor. Itaque id pretium statim numerauit, acceptóque Iulio, suum somnium fœlicitate mira compleuit. Mira, inquam; nam facilè quidem cogitare Nemausum potuit, quò sequente luce erat

1610. accessurus: potuit illud Iulij numisma, quod vigilans sæpiùs exoptauerat: potuit id repertum in ea ciuitate, in qua tot Romanæ antiquitatis vestigia: potuit apud Aurificem, ad quod genus hominum vulgò referunt qui talia effodiunt: potuit valorem mediocrem, quo aurifices potiùs, quàm Antiquarij ista pendunt; potuit scutatorum quatuor, quo moderato pretio aurifex posset esse contentus: denique potuit Aurifex, & Nemausi quidem, ac eo pretio habere nummum: verùm hæc omnia concurrisse, & euentum somnio ita respondisse admirabile prorsùs est. Non is autem erat Peireskius, qui propterea somnij caussam præternaturalem putaret, vt fortè fecisset, si sæpiùs contigissent similia: sed cùm nosset fortunæ lusus, habebat duntaxat hunc casum inter eos, qui sua raritate stuporem apud vulgus creant, cuiusmodi etiam memorantur de Eudemo Aristotelis familiari ad Pheras; de duobus Arcadibus ad Megaram, & de nonnullis similibus; quanquam historiarum huiusmodi omnium penes auctores fides esto. Commoratus est deinde Peireskius aliquot diebus Arelate, vt præter aliàs obseruitata, exploraret curiosiùs monumenta quædam insignia ad monasterium Montis-maioris. Cùm inde autem discessisset, & iam Salonem accederet, attigit eum Cursor ab Archiepiscopo, qui renuntiaret mox inauditam Henrici Regis luctuosam mortem. Consternatus mirè, festinauit tamen, vt consolaretur Varium: dolorem quippè præsentiens, quo nouerat perculsum iri. Et sanè illius accessus leuamen ad-

hibuit non mediocre magno Viro, qui iam factum 1610.
resciuerat, hominibúsque, & literis missis dare operam cœperat, vt vniuersa Prouincia in officio contineretur. Memorabile porrò est ab anni vsque initio, & priusquàm Peireskius Monspelium discederet, allatum ipsi fuisse ex Hispania Prognosticon annuum, siue Almanach ab Hieronymo Ollerio Beneficiato Barcinonensi compositum, & Nouembri superiore Valentiæ impressum, in quo non obscurè prædictus lamentabilis casus foret. Sic ille nempe designârat & natiuitatis circumstantias, & euenta quædam præcipua, vt denotari alius Rex, quàm Magnus Henricus non posset. Illud Vario cùm ostendisset, communicassétque prætereà cum Iosepho Galterio Priore, & Domino Valletæ, viro totius quidem Matheseos, sed Astronomicæ præsertim peritissimo, digna omnino visa est res, quæ, licèt Astrologicis prædictionibus non esset fidendum, non negligeretur tamen, tanquam sacrum attinens Caput, pro cuius incolumitate nulla cautio posset censeri superflua. Itaque Varius ex eo tempore ipsummet exemplum transmisit ad Regem. Ac prætereo quidem vt magnus, veréque generosus Princeps laudato Varij affectu contempserit prognosticon: sed quia euentus comprobauit, ipséque Ollerius aliud posteà edens in sequentem annum, est proptereà mirè gloriatus; idcircò taceri non potest, quod saltem dubium faciat ex ipsis-ne Astris, an potiùs aliunde rem euenturam coniecerit. Nam de Astrologica quidem vanitate non est quòd hic loci

1610. quidquam memorem, & maximè cùm euulgata ante treis annos Themata, nisi post annos præterea quatuor, nihil ominarentur infaustum. Non is etiam sum, qui subdubitem habuisse Vatem cum prauo Genio, qui id præsagierit, reuelauerítque commercium: dico solùm potuisse ipsum aliqua ratione esse conscium machinationis illius, qua infandum adeò parricidium commissum est. Ea certè neque in Hispania, neque in Italia celari planè potuerat; nam etiam Regij Oratores, ac nominatim Venetiis agens ille virorum optimus Ioannes Bochartus Campinius, Regem iam illius præmonüerant. Comprobatum aliunde est Massilienseis nautas, quotquot ex Hispania ante duos menseis aduentârant, retulisse rumorem fuisse in Hispania disseminatum, quòd Rex Francorum nunc occisus, nunc occidendus gladio foret. Narrauit etiam Peireskius, scripsítque ad Malherbium, quod in hunc locum inseri possit. Memorabat nempe die Sabbathi, ac triduo post mortem Regis renunciatam, transiisse Aquis-Sextiis illustrissimum Venetum ex Priulorum familia, qui fuerat Orator Parisiis, ac tum pergebat Orator Madritum. Cùm inuisisset autem Varium, sibi aliunde cognitum, enarrasse ipsi inter cætera, se Mediolano iter facientem salutasse illic Comitem Fontanum; & cùm Regiarum copiarum vim inter colloquendum exaggerauisset, tum excepisse Comitem, nihil sibi ex iis metuendum, quòd vnius hominis mors esset breui eas euersura. Sed temperandum ab istis est. Accepit subinde Peireskius scriptas à Pignorio tertia eius

eius mensis die literas, quibus admonitus est dete- 1610.
xisse Galileum inuento recens Telescopio magnā.
quædam, admirandáque circa stellas spectacula, ac potissimùm quatuor nouos Ioui circumductos Planetas, quos Mediceos nuncupauisset. Scilicet ab ineunte vsque superiore anno sexcentesimo nono Iacobus Metius Alcmariensis, dum varia vitra componeret, vt effecta experiretur, inciderat casu in eam conuexi, concauíque comparationem, ex qua, interiecto potissimùm tubo, viderentur intuenti res paruæ grandescere, & sepositæ admoueri, (vnde & illi prima defertur Telescopij inuentio; tametsi Ioannes Baptista à Porta tale quidpiam iam euulgârat) Galileus verò ex solo rumore inuentionis ad se perducto, cœperat ipse excogitare tum caussam effectuum Telescopij, tum conficiendi artificium; adeò vt post molimina, ac tentamenta varia, peruenisset tandem ad vnius exactissimi constructionem. Ipsum fuit, quo per primos duos anni decimi memorati menseis obseruationes illas peregit, quas titulo Siderei Nuntij mense Martio typis vulgauit. Peireskius ergo re cognita, magno cum ardore sategit, vt & librum, & Telescopium quam-primùm posset, nancisceretur. Enimuerò cùm librum habuisset, exquisitum tamen Telescopium sortitus illicò non est, quantumuis nonnulla impetrauerit tam ex Italia, quàm ex Hollandia, ac etiam Parisiis, ex quo primùm tempore elaborari illeic cœperunt. Heinc est, cur Iouis Satellites ante Nouembrim detegere, obseruaréque nequiuerit; certè vt integram Choream

1610. censeri posset deprehendisse. Ex quo verò deprehendit, mirum quantâ lætitiâ id spectaculum fuerit contemplatus. Nam statim quidem rem demonstrauit Vario, aliísque amicis; sed & ne tempus frustrà abiret, apparauit obseruatorium, inuitauítque, ac sæpiùs per complureis dies detinuit memoratum Galterium, cúmque eo in obseruando biennium penè totum consumpsit. Erat adhûc frater Parisiis: quare illum sollicitare, variéque vrgere nunquam destitit, donec vitra Telescopica confici curauit, misitque ad vsque quadraginta. Videlicet spes erat fore, vt consequeretur tandem optima, & cuiusmodi fuerant à Galileo vsurpata. Intereà tamen aliquot reuolutiones speculatus, cepit cum Galterio consilium de Motuum hypothesibus, tabulísque concinnandis. Quamobrem Galterius eam Spartam aggressus, sic breui perfecit, vt exquisitè, quantum licuit, determinârit tempora, quibus singuli Medicei circumuolutiones proximè absoluunt, Extimus nempe diebus sexdecim, cum sexdecim horis: Sequens septem diebus, cum horis tribus, & semisse horæ: Tertius diebus tribus, cum tredecim horis, ac semisse itidem: Intimus die vnica, cum horis octodecim, ac simul semisse. Minutias non recenseo; quandoquidem licèt ad vsque secundas, vt Astronomi loquuntur, supputatæ fuerint; nihilominùs dies docuit addendum quidpiam, demendúmque: vt etiamnum quoque restat aliquid, quod obseruatio, ac diligentia temporum sequentium valeat emendare. Hæc solùm attingo, vt innuam, quàm vehementer Peireskius in id

incubuerit, vt res adhûc naſcens in ſuo exortu per- 1610.
ficeretur. Quippe delegit præterea virum induſtrium Ioannem Lombardum, qui obſeruando operam conferret; ac eruditos adoleſcentes Petrum Robertum Medicinæ, & Ioannem Baptiſtam Morinum Philoſophiæ candidatos, qui ſe Galterio addicerent, vt quia nimis moleſtum erat numeros omneis retexere, calculis præſcriptis, ipſum ſubleuarent. Obtinuit etiam obſeruationes, quas præter Galileum, Ioannes Kepplerus clariſſimus ille Cæſaris Mathematicus, aliíque iam peregerant; vt ex illarum collatione perfici hypotheſes poſſent. Curauit quoque elaborari Theoricen mechanicam, Peurbachianæ vulgaris inſtar; vt ſuppoſitis radicibus motuum, Mediceorum loca poſſent colligi in annos, menſeis, dies, & horas. Nomina præterea impoſuit, quibus diſcerni ſinguli poſſent. Nam cùm Galileus vniuersè Mediceos indigitaſſet, noluit ipſe nuncupationem vlla ratione immutare; ſed principes tamen delegit ex Medicea familia, quorum nomina inderentur. Quia debebat verò præſertim ſeruato familiæ honore Reginas duas inclytas, quas illa noſtræ Galliæ dediſſet, ſideribus adſcribere; ideò extimo planetarum Catharinæ nomen fecit proprium; alteri, qui præ cæteris eximiè reſplendet, Mariæ; tum ſequenti Coſmi maioris, & intimo Coſmi minoris. Cogitauit deinde tam Obſeruationes euulgare, quàm Tabulas; ſed quia accepit Galileum curis continentibus in id negotium incumbere; ideò ne videretur palmam illi debitam prærepturus, ſeſe ab incœpto con-

1610. tinuit. Denique venit illi in mentem adiutare Geographos in tradenda methodo Longitudinis inueniendæ. Quippe quia horum Planetarum sunt motus citatissimi, configurationésque per singulas noctes variæ; ideò cogitauit, si illæ, quibus contingunt momentis, in diuersis locis ad ortum, occasúmque obseruarentur, posse, pro temporum varietatibus, exquisitè designari intercapedines locorum: posséque adeò Tabulas, chartásque Geographicas sic emendari, ac perfici, vt exinde vsus rei Nauticæ consummationem nancisceretur. Heinc ea de re Amsterodamum ad Iodocum Hondium dedit literas, quibus etiam rogauit illum, vt indicaret nomen, & patriam Inuentoris primi Telescopij; scilicet ignorabat adhûc eum fuisse, quem iam diximus. Scripsit & Parisios copiosè ad Fratrem, postulans ab eo varia Telescopia, quæ obseruationibus faciendis in variis locis destinasset, ac potissimùm in oriente, & in nouo Orbe, quò nonnulli amicorum erant breui discessuri. Et postmodùm quidem obtinuit obseruationes aliquas, ac potissimùm à mox antè nominato Ioanne Lombardo, qui profectus Alepum vsque, versus orientem, fuerat; sed neque illæ fecerunt satis; neque peruidit, omnibus etiam horum Planetarum configurationibus in Ephemeridas relatis, fore propterea inuentionem adeò generalem, ac animo conceperat. Agnouit enim non posse Nautas ad illos attendere, neque interdiù, neque cœlo nubiloso, neque Ioue Soli coniuncto, aut noctu sub terras delato; neque toto sexennio ad alterum

polum, cùm Iupiter esset versus alterum; & id genus similia. Quamobrem eam curam deposuit; ratus aliunde Galileum, Kepplerúmve in eam curam incubituros, & pro sua solertia rem perfectiùs exsequuturos. Certè non parùm gauisus est, cùm non ita pridem accepit venisse Galileo in mentem, vt methodum perficeret, & cum Hollandis communicaret, à quibus arcanum Longitudinum est tantoperè expetitum. Porrò cùm Peireskius foret circa ista summopere sollicitus; non destitit tamen interea pluribus curis distineri. Annus sæculi vndecimus erat, quo nescio an dicere debeam apparuisse primùm in Prouincia, ac in eo hortulo, quem Peireskius intra ædeis Aquis-Sextienseis habuit, flores calyceos Tulipas dictos. In eo scilicet ab autumno superiore defoderat missas Tornaco à Winghemio bulbosas illorum radices. Referebat autem, cum eo tempore nonnihil terræ in hortulo excolendo aggestum fuisset, Caniculam quandam nomine Marphisam conquisiisse catulos, quos abiici præceperat, sepeliisséque sub aggere, & aliquot diebus ita incubuisse, vt neminem accedere, etiam prætextu edulij subministrandi, pateretur. Non memini porrò an hæc, an dicta ipsi Sultana fuerit, cuius obitum cùm ægrè tulisset, lætatus tamen fuit ob factum circa illam experimentum. Ea educabat treis catellos, qui vnà cum matre eodem morbo laborauerunt. Vno demortuo, proiectóque, ipsa quoque mater interiit. Nemine caussam agnoscente, Anatomicum euocauit, incidíque iussit, vt interanea dispiceret. Ec-

1610.

1611.

1614. ce autem secundum totam intestinorum prolixitatem series aliquot cohærentium candidarum molecularum, cuiusmodi cucurbitæ, aut cucumeris grana sunt; vnde videtur fuisse vnus ex iis latis lumbricis, quos Cucurbitaleis nonnulli appellant. Erant verò infernè quidem maiusculæ, duriusculæque; supernè verò ita paullatim in minutulas, molliusculásque desinebant, vt in summo tandem nihil, nisi confusus albor appareret. Peireskius ergo, cùm non placeret quicquid curando illi morbo proferebatur tam à Chirurgis, quàm à quibusdam Medicis; iussit, nescio quo ductus genio, afferri sibi theriacam, è qua cùm materiæ illi adhibuisset, obseruauit magno suo, circumstantiúmque stupore ipsam statim liquescere, effluereque in decliue. Quapropter iussit catellis duobus qui supererant, exhiberi theriacam, alexipharmacum esse ratus. Ac alter quidem animam iam agens inter exhibendum extinctus est; alter verò adhûc robûstior remedio assumpto omninò conualuit. Contigit illo eodem anno decantatissima historia de Ludouico Gaufrido cacomagiæ infamato, déque Magdalena Paludana illius præstigiis correpta à Dæmone. Ea res verò vt totam Curiam, sic præsertim ipsum Peireskium admodùm sollicitum habuit, qui vniuersam penè historiam literis prolixis descripsit. Ac pro tempore quidem ipso in eadem cum vulgo opinione fuit, mouebántque præsertim ipsum Stigmata illa insensilia corpori vtriusque inusta, & Cacomagiæ credita indicia: at dubitare postmodùm cœpit, num in toto negotio impostura

quædam, aut ſtupor animi latuiſſet. Placitum tamen 1611.
ſemper defendit, quo Curia Magum cremari iuſſit:
quippe qui aliàs ſacro-ſancta Religionis myſteria
libidinoſus peſſumdediſſet. Aiebat quoque tametſi
Magi non tantum habeant cum Dæmone, quantum
putatur, commercium; nihilominùs pœna afficiendos
ob prauum affectum, quo deſciſcunt à Numine,
& Cacodæmonem implorant. Sic, licet factis
vnctionibus non transferantur reuerâ in eas Synagogas,
in quibus nihil non patrent nefandum; puniendam
tamen voluntatem, qua id appetunt, ſeſéque
operi accingunt. Quod permouit autem ipſum,
impoſtura fuit, qua non multò pòſt Maſſilienſis quidam
Sacerdos accuſatus Magiæ fuit, prodente quodam
Dæmone, quem Gaufridus dicebatur in mulierculam
intruſiſſe. Is quippe iudicio abſolutus eſt, ſed
corpore tamen toto interpunctus, vt deſignata à
Dæmone conquirerentur ſtigmata, quæ deprehendi
nulla potuerunt. Tantò verò magis Peireskius rem
vocauit in dubium, quantò poſt treis proximè annos
accepit à Winghemio ſimilem hiſtoriam contigiſſe
in Flandria, hoc eſt interpunctum toto corpore
Canonicum quendam, qui fuit denique habitus
innoxius. Documentum ſanè inſigne, ne facilè
adeò fides adhibeatur ſiue Dæmoni, quem Sacra
Scriptura appellat Patrem mendacij; ſiue mulierculæ,
quæ partim natiua imbecillitate, partim vehementia
vaporum cerebrum exturbantium, partim
malitia, aut odio, partim concepta, innutrita, defixa
altum opinione, imponere facilè poteſt. Quod ad

1611. Stigmata illa ſpectat, hæſit Peireskius num reuerâ non eſſent notæ Cacomagiæ; idque præſertim ex quo agnouit rem vocatam in controuerſiam à Martino Delrio, aliiſque viris impensè doctis. Fortè enim eſſe poſſe à natura, pertineréque ad ſingularem Elephantiaſeos ſpeciem; aut ſaltem poſſe ipſos Magos eas ſibi, quaſi cauteria inurere, ac perturbatæ menti defigere, inuſtionem illam perinde referendam ad Dæmonem, ac referre ſolent vnguenta, quæ ipſimet parant, & inter ſe communicant, confiſi ſe ipſorum vi ad maligna illa concilia transferri. Habuit Peireskius toto eo anno valetudinem vacillantem. Fuit autem dubia potiſſimùm circiter æſtatis initium; tametſi propterea nihil fuit graue paſſus, neque interquieuit à ſolitis ſtudiis. Quinetiam viſus ſibi eſt pro votis ſatis confirmatus, vt adeſſet Vario grauiſſima febre totos quadraginta dies in villa Maſſilienſis agri, Florida ab ipſo indigitata, laboranti. Non refero quanta ſe illi aſſiduitate deuouerit: hoc vnum non eſt prætereundum. Conualeſcebat ægrè Varius, quod teneretur anorexiâ, miróque ciborum faſtidio. Cùm venaretur autem Peireskius occaſionem addiſcendi ecquid poſſet guſtum mouere, & datâ plerumque operâ ſermones interſereret de rebus guſtatu iucundis; contigit aliquando Varium obiter innuere Truttas lacus Geneuenſis non iniucundi eſſe ſaporis. Ille ergo id ſubnotans, tantâ obtinuit diligentiâ inſignem ex eo Laçu Truttam, opere piſtorio conditam; vt, nomine licèt alieno oblatam, Varius tamen diuinauerit Peireskij facinus eſſe.

esse. Sic excitare gustatum voluit, cùm fartum illi obtulit ex linguis Phœnicopterorum; tametsi id per hiemem, quoniam ea sola tempestate aues illæ maritimæ ad Arelatenseis paludes capiuntur. Parùm aberat, quin eæ linguæ exæquarentur hædinis: & quia tamen esca videbatur suauior, nihil pronunciauit Varius, neque diuinauit, quousque Peireskius illud Martialis extulit, 1611.

Dat mihi penna rubens nomen, sed lingua gulosis
Nostra sapit.

Rogatus subinde fuit de sapore carnis Phœnicopteri: excepit autem mirari se, cur illam Apicius apud Plinium, & Imperatores Caligula, ac Vitellius apud Suetonium, Heliogabalus apud Lampridium, & nonnulli alij tantis in deliciis habuissent. Esse enim eam iniucundam, aut saporis certè non exquisiti, aquaticarum aliarum instar, cùm etiam piscem oleat; vnde à Prouincialibus vt plurimùm abiicitur, exuuiæque solùm sunt vsui, in fastuosis conuiuiis, carnibus aliarum auium obtegendis.

1612.

DE VITA PEIRESKII

LIBER TERTIVS.

IN SEQVENTE anno Parisios iteratò profectus est. Aduocârat enim illum Valauesius, quo tempore existimabat illa de Riantio negotia extremo iudicio definitum iri. Et contigit quidem, vt cùm moras aliquo-vsque traheret, iudicium interuenerit, literísque in itinere acceptis id rescierit; verùm quia non tam negotiorum caussâ, quàm amicorum conuisendorum desiderio discesserat; idcircò noluït regredi; sed ardentiùs viæ insistens accessit Parisios, quo tempore frater erat excessurus. Is verò bono suo fato in vrbe adhûc constitit: incidit enim statim in morbum, quo fuit per integrum mensem eâ exagitatus vehementiâ, vt nisi caput carissimum aduenisset, adstitissétque, vix ab illo emergere, conualescerétque potuisset. Cùm à mense autem Iunio restitutus fuisset valetudini pristinæ, discedere tamen absque Fratre noluït, qui in

mensem vsque Nouembrim dilatum voluit reditum. 1612.
Prætextus fuit illud nuperum iudicium, quod litigiorum Riantiensium non fuit penitus decretorium: nam ad cognoscendum quo iure vteretur Prouincia, audiendis Ordinum comitiis locum interpositum fecit. Vnde quia comitia non poterant cogi absque Prorege Guisio, ipséque Prorex ante id tempus non erat aulâ excessurus, ideò Peireskius hanc sibi metam, redeundíque ansam præfixit. Heic nihil necesse memorare quanta cum lætitia, virtutísque æstimatione exceperint illum Thuanus, Campinius, Roissius, Faber, aliíque amici, & insignes viri, quorum iam antè meminimus, quíque illum facie, vel famâ iam nôrant. Nihil recensere officia, quibus literatos plerosque deuinxit, non modò qui erant in vrbe, cuiusmodi fuêre, præter superiùs memoratos, Ioannes Sauaro, Carolus Labbeus, & alij; sed etiam qui alibi gentium, vt in cæteris Galliæ ciuitatibus, in Italia, Anglia, ac Belgio. Attexere præstat, cùm nullum intermiserit studium promouendi arteis ingenuas, spectabilem præsertim fuisse quam curam continentem gessit obseruandi cœlestia, déque iis coràm edisserendi cum viris Mathematicis, bonarúmque rerum studiosis. Factum est quippe, vt nemo meliùs Phænomena noua calleret, quòd nemo ardentiùs, & constantiùs in iis cognoscendis operam posuisset. Heinc habitum propè miraculo fuit, quòd distractus tot aliis curis, consequi potuisset notitiam adeò exquisitam huiusmodi rerum. Quippe non de ipsis Phænomenis solùm, sed de

1612. confectione etiam, vsúque Telescopij multa declarauit; eáque occasione plerumque ducere secum solitus est, qui tam fabricæ Organi, quàm rationis vtendi inspectores forent. Heic referendum, cùm operam circa Mediceos Planetas nauaret, adnotasse eum aliquid, quod, quibus ista curæ sunt, non fuerit fortassis ingratum. Attendit videlicet Iouem transiisse Cordi leonis ad Boream, non multùm ante vesperam diei Iunij trigesimæ, & Venerem corniculatam transiisse adhûc magis ad Boream, inter eam vesperam, & consequentem primæ Iulij; qua etiam nonnihil coniunctionem cum Ioue prætergressa fuit: cùm & Luna tunc, omnibus borealior, ipsi eidem Cordi leonis instaret proximè coniuncta. Sic Eclipseis duas obseruauit, alteram Lunæ, alteram Solis. Et de Lunari quidem, quæ contigit die Maij decimaquarta, retulit in schedas obstitisse nubeis, ne adnotaret aliud, quàm Eclipsin cœptam, & ad quadrantem propè diametri promotam, cùm vrbana horologia variè pulsarent horam nonam, ipséque in automato haberet nonam, ac semissem; promotam verò vltra trientem, & ad semidiametrum penè, dum ex vrbanis haberetur nona, cum semisse, ex proprio verò decima. At paullò exquisitiùs circa Solarem, quæ eiusdem mensis die trigesima accidit, scripsit se obseruasse Solem fuisse iam factum, qualis est Luna ad dichotomiam proximè accedens, cùm iuxta vrbana horologia foret hora nona (matutina nempe) ac triens. Deinceps quoque horâ decimâ cum triente, semisse, ac besse, visam increuisse Eclipsin; at

horâ vndecimâ iam imminui cœptam, & ad centrum Solis reductam. Horâ vndecimâ cum besse, vix superfuisse digitum: denique horâ duodecimâ, minùs sexta parte, Eclipsin desiisse. Quæ commemoro, vt intelligas diligentiam saltem in eo non potuisse desiderari. Et expetiisset quidem posteà obseruata fuisse omnia scrupulosiùs: sed satis tamen peractum duxit, vt summa cum lætitia obseruationem compararet cum Romana quadam Lunaris Eclipseos, quam Ioannes Remus Quietanus clarus Medicus, & Mathematicus retulit; & cum Hafniensi duplici, seu vtriusque Eclipseos, quam celebris vir Christianus Seuerinus Longomontanus, Tychonis Brahei quondam adiutor, descripsit. Prodiit per hæc tempora liber Italicè scriptus, titulo Squitinij, quo libertas Veneta ab ipsis Reipublicæ fundamentis fuit discussa. Is, quia visus est continere eximiam quandam Imperij, Gotthorúmque Regum Historiæ notitiam, idcircò statim creditus fuit (quæ etiamnum est multorum persuasio) Peireskium habere auctorem. Enimuerò testari licet nihil tale ipsi venisse in mentem. Quin potiùs sic semper reueritus fuit Reipublicæ maiestatem, quósque in illa amicos habuit, vt ad præstandum obsequium potiùs, quàm ad contumeliam fuerit comparatus. Ac non disquiro quidem an auctor huiusce libri fuerit Antonius Albizius, nobilis ille Florentinus, qui Christianorum Principum Stemmata ediderat ante duos annos, vt nonnullis persuasum est; an, vt videtur verosimilius, insignis ille Marcus Velserus, cuius sæ-

1612.

1612. piùs meminimus, ob consummatam eruditionem, propensionémque singularem erga domum Austriacam. Addo duntaxat, immeritò videri quosdam suspicatos tam Gualdum, quàm Pignorium, aut contulisse operas in eo opere conscribendo, aut communicasse cum Peireskio quos digereret commentarios. Ii fuêre enim magis ingenui, patriæque suæ magis amantes, quàm vt ea impietatis labe commaculari voluerint. Vtcumque sit, Peireskius certè nihil simile vnquam cogitauit. Parisiis porrò discessurus, ac vale iam amicis dicens, recepit, inter cætera, se ad Mericum Vicum, hieme ingruente, transmissurum par Phœnicopterorum. Subierat quippe earum auium enutriendarum desiderium, non ob pulchritudinem modò alarum rubore flammantium, (vnde nostrates *Flammantem* vocant) óbque proceritatem crurum, & colli, cuius causâ à Iuuenale Phœnicopterus Ingens dicitur; sed præsertim ob speciem victus, quo Peireskius quasdam apud Varium educatas commemorabat. Referebat enim illas noctu potiùs, quàm interdiù capere cibum (qui ferè illis parabatur ex pane aqua madefacto:) præsentire frigus aduentans, ac tum ad ignem accedere, pedibúsque etiam interdum cremari; dolente pedum altero, illius vice vti rostro, ipsóque, & altero pede alternando incedere: dormire erectas in alterum pedem, reliquo in ventrem, plumásque subducto; parci esse somni, aliáque similia. In ipso discessu summoperè doluit eripi sibi extremo morbo amantissimum sui Nicolaum Fabrum, qui non mul-

tôs ante dies commendârat apud Regem egregium 1612.
virum Thomam Billonum operosissima illa sua, ac
fœlicitatis miræ Anagrammata oblaturum. In itinere diuexatus est magna vrinæ difficultate. Postquàm
rediit, nulla res æquè eum affecit, ac iniuria Vario à Senatorum vno illata, tum ante Natalitia, tum initio al- 1613.
terius anni; cuius proinde toto decursu vix à latere ipsius discessit, nisi quo octiduo graui morbo laborauit sub finem Aprilis. Rediit interea Frater Parisios, ipséque per illum varia munera ad amicos dedit. Misit quoque multa in Italiam ad Paschalinum, Benedictum, alios, quibuscum varia edisseruit, & ex quibus aliqua pro amicis aliis vicissim expetiit. Hos inter fuit Casaubonus, itémque Henricus Polanius Monetalis Ex-præfectus, qui postulârat tum varios libros operâ ipsius in Italia inuestigandos, tum pondera antiqua varia, aut institutam certè ipsorum cum Parisiensi comparationem. Scribens aliunde Parisios, nihil æquè sategit, ac Hannibalem Fabrotum Iuris professione clarum, & meliorum literarum studio cumprimis insignem, facere tam apud Thuanum, quàm apud cæteros amicos, quibus illius eruditio iam innotuerat, commendatum. Ad eruditos alios quod spectat, Edens non multò pòst Sirmondus in Sidonium Apollinarem Notas, constitutionem retulit, quam Cusanus esse Constantini Magni, Scaliger Constantini Tyranni opinati fuerant; Peireskius verò docuit, ex Codice Arelatensi, fuisse potiùs Honorij, & Theodosij Augustorum, scriptam scilicet ad Agricolam Præfectum Galliarum

1613. de agendo singulis annis Arelate septeni Prouinciarum conuentu. Deinde Iacobus Fontanus nuncupans illi Commentarios in Aphorismos Hippocratis, hisce verbis inscriptos voluit, *Hunc vero, quem in hoc opusculo condendo insumpsi laborem, tuo fauore tectum in lucem prodire exopto, qui virtutum, & scientiarum omnium cumulo coruscans, fugabis omnia omnium obtrectatorum conuitia, efficiésque vt hoc opus medicinæ studiosis vtile, sit omnibus futurum iucundum; cùm ita his non tantùm placeas, sed etiam reliquis omnibus, qui literarum studiis incumbunt, vt nullam sibi ipsis propriam virtutem esse putent, nisi tibi testatam, & acceptam intelligant.* Dicatum quoque, editúmque eodem tempore fuit opus à memorato suprà Taxillo, continens Iudicium de ea noua Stella, quæ colluxerat ante nouem annos. Verùm Peireskius neque consilium, neque iudicium probare potuit; quòd ille aduersus meliores auctores, etiam à se communicatos, argumentaretur Stellam sublunarem, ac suprema aëris regione non superiorem. Nimirùm ferre non poterat, vt obseruationibus, demonstrationibúsque refragantibus, quærerentur argutiæ, quibus opiniones in scholis inueteratæ stabilirentur; tanquam docere nihil dies posset, neque experimenta forent ratiociniis vmbratilibus præferenda. Quocircà eodem tempore collaudauit Faciј candorem, qui rogatus sententiam ferre de Solaribus Maculis Telescopio iam obseruatis, ad deliberandum tempus petiit, conturbatum se afferens, & ex obseruationibus nouis hypotheseis nouas constituendas sentiens. Sub idem

tempus

tempus rumor percrebuit de Giganteis ossibus, quæ 1613.
in Delphinatu reperta Rex imperauit ad se transmitti. Ferebant enim detectum fuisse in sabuloso quodam loco, non longè ab ipso confluente Rhodanum inter, & Isaram, sepulcrum lateritium, triginta longum pedibus, latum duodecim, altum octo, cum superposito lapide, in quo hæc inscriptio, THEVTOBOCHVS REX. Addebant, sepulchro aperto, apparuisse intùs Skeleton humanum, longum pedes viginti quinque, cum semisse; latum ad humeros, seu scapulas decem; profundum ad thoracem quinque. Cranium obseruatum fuisse quinque pedum secundum longitudinem; secundum verò ambitum, decem. Spectato prodigio per integrum diem, cætera quidem ossa abiisse in cineres; at superfuisse, quæ translata nemo non vidisset Parisiis, partem maxillæ inferioris, vertebras duas, portiones costæ, humeri, femoris, alterum femur, tibiam, astragalum, calcaneum; præter non transmissa aliquot fragmenta, ac nominatim femoris, itémque duos dentes. Memorabant etiam reperta argentea numismata, numero circiter quinquaginta, cum effigie Marij, & in auersa parte literis MA, nominis ipsius initialibus; vnde & confirmatum volebant sepultum illeic Theutobochum Theutonum Regem à Mario deuictum, virum tantæ proceritatis, vt Auctores meminerint fuisse trophæis eminentiorem, & quaternos, senósque equos transilire solitum, aliáque id genus. Porrò vt Peireskius rem vertit in dubium; ita expendit quidnam potuisset fabulæ locum facere, ídque præ-

1613. ſertim, ex quo libellum à Nicolao Habigoto Pariſienſi Chirurgo ea de re conſcriptum pellegit. Ac non hæſit quidem, quin oſſa in ea regione detecta fuiſſent: conceſſit poſſe alicuius vetuſtioris Gigantis eſſe; at cuius eſſe perhibebantur, in animum nunquam induxit. Nam primùm quidem, neque Theutobochus, neque illius ſubditi latinam linguam vſurpârunt, vt excitato tumulo inſcriberetur Latina vox; neque Romani, ſi pro ſua illa hoſtili pietate monumentum condidiſſent, illud extruxiſſent ex lateribus (ſigninum certè opus non fuiſſet, quale ad ſepulchra tunc vſui non erat) ſed potiùs, niſi ex marmore, ſaltem ex alio lapide, in quo & ſuæ victoriæ, & pietatis aduerſum hoſteis inſculptæ notæ relinquerentur: cùm aliunde locum delecturi fuiſſent, niſi ſublimem, aut ſaxeum; ſaltem non ita arenoſum, atque lubricum, cuiuſmodi is fuerat; ne facilè obrui, aut ſubuerti poſſet. Mirabatur etiam neque aſſeruatum, oſtenſúmque fuiſſe inſcriptum illum Lapidem, qui Pariſios ſanè fuerat transferendus; neque ſepulcrum relictum fuiſſe vel intemeratum, vel cum inſignibus veſtigiis; vt Dominus illius loci propagandæ oſſium Giganteorum famæ curioſus, videbatur cordi habere debuiſſe. Suſpicionem adaugebat, quòd acceptæ Cranij dimenſiones perhiberentur, cùm id nimirùm ſolidum, nec cinereum exſiſteret; & tam citò tamen, aliis oſſibus ſuperſtitibus, exſolutum fuiſſet. Videbantur enim fabulæ auctores ſubueriti fuiſſe, ne ex accurata eius inſpectione comparationéque cum humano cranio poſſet veritas fœliciùs

exquiri. Ad Numiſmata quod ſpectaret, dicebat illas 1613.
literas deſignaſſe non MArium, cuius prænomen C.
non fuiſſet omiſſum, neque integrum nomen MARIVS Romanorum more exprimi neglectum; ſed potiùs MAſſiliam, tum Rempublicam, cuius, vt ciuitatis Græcæ, ea numiſmatum argenteorum forma erat propria, non ipſorum Romanorum. Quoniam verò à paucis annis, neque longè ab eo loco reperta complura huiuſmodi numiſmata fuerant, ipſéque nonnulla ab illuſtri Frereo, cuius eſt ſuperiùs facta mentio, habuerat; eam ob cauſſam ſubdubitauit, num callidè, vt tempora, ita loca forent confuſa. Quòd Theutobochus verò legatur fuiſſe Trophæis procerior, arguere id quidem, fuiſſe illum altitudinis decem, duodecimve pedum noſtrorum vulgarium, cuiuſmodi erant trophæa, quæ in ouationibus, ac triumphis geſtabantur (ídque computata geſtantium, brachiorúmque elatorum altitudine) cuiuſque modi etiam Heroum exhibebatur ſtatura (ad humanam nempe communem ſeſqui altera) non verò pedum viginti quinque. Sed neque id, quod legitur de Equis quaternis, ſeníſque, ita eſſe intelligendum, quaſi diſtentis cruribus ipſos vnà complecteretur: ſed potiùs, quòd moris haberet ex vno tranſire in alium; hoc eſt, mutare ſæpius equum, tamquam breui ſpatio pondere laſſatum. Argumento eſſe, quòd Florus (à quo id ſcriptum) prodidit illum quaternos, ſenóſque equos tranſilire ſolitum, vix vnum, cùm fugeret, aſcendiſſe; quaſi indicetur non vnà deductam equorum multitudinem, vti deduci

1613. moris erat. Denique plura edisserebat & de loco victoriæ, & de triumpho, cuius pars, seu spectaculum Theutobochus fuit, & de nonnullis aliis rebus, quibus euulgato rumori habita fides eleuaretur. Obtinuit etiam postremis annis aliquot fragmenta huiusmodi ossium: sed ex illorum inspectione confirmatus magis in sententia fuit, ratus tum demum grandia ossa, quæ effossis sæpe sepulcris miramur, esse Elephantina; quasi belluarum Domini illa cara habuerint, aut fortè etiam posteritati illudere voluerint ex ea sepeliendorum cura. Opinatus est etiam, commonstrari interdum ossa, quæ effossa fuerint ex arenis, aliisve locis, vbi casu quodam fuerint obruta; cùm reperire vix liceat virum aliquem fide dignum, qui sepulcra fabrefacta oculis suis conspexerit, fidésque penes illos sit, qui diuendunt, monstrant, aut se inuenisse, eruisséque profitentur. Heinc optauit sæpiùs virum aliquem tam falli, quàm fallere nescium, in Siciliam nauigare, exploraréque quæ effossa non procùl Panormo Gigantum ossa perhibentur, ac specialiter Crania. Sperauit enim fieri posse, vt is vteretur ingenua illa voce Suetonij, esse Capreis immanium belluarum, ferarúmque membra prægrandia, quæ dicuntur Gigantum ossa. Sed hæc
1614. iam nimis. Sequutus annus feralis fuit amicorum illustrium morte. Accepit enim ex literis Aprili mense à Gualdo scriptis, obiisse & Contarenum Procuratorem Venetiis, & Lælium Paschalinum Romæ, & Veronæ Nichezolam. Accepit etiam postmodùm obiisse Augustæ optimum Velserum, die Iunij vige-

ſima quarta ; quo etiam proximè tempore Caſaubonus mortuus in Anglia. Quin ipſe quoque literis ad Natalitium Benedictum menſe Maio ſcriptis meminit Ducis Arſchotani, tanquam antè demortui. Meminit aliàs, vt vita functi Heidelbergæ, Marquardi Freheri Iuriſconſulti, & Hiſtorici, cuius amicitiam Velſerus parârat. Neſcio an alij fuerint; ſed numerare ſolebat annum ab alio ferali quintum, ereptorum nempe ſibi capitum cariſſimorum iacturâ, numeróque infauſtiſſimum. Addebat ſibi ſolatio fuiſſe, quòd inire intereà amicitiam licuerit cum aliis viris oppidò magnis. Vnus fuit Ioannes Franciſcus Vidius à Balneo, Patracenſis Archiepiſcopus, & per ea tempora Auenionenſis Vicelegatus. Singularis enim deinceps neceſſitudo interceſſit, ſeu donec ille Auenione degit; ſeu cùm eſt verſatus perilluſtris Nuncius tam apud Principes Belgarum, quàm apud Regem Chriſtianiſſimum; ſeu poſtquàm factus eſt Cardinalis raræ, & ſpectatæ virtutis. Alius fuit Franciſcus Sauarius Breuius, qui diu fuerat Orator Regius ad portam Ottomanicam, quique tum Roma rediens, vere nouo fuit Aquis-Sextiis; ac ſecum habuit Gabrielem Sionitam ex Maronitis Libani montis, linguarum Orientalium interpretatione iam clarum, quicum etiam Peireskius amicitiam contrahere, porróque excolere ſuauiſſimum habuit. Alius rursùm fuit Guillelmus Catellus, eximium Senatus Toloſani lumen, quicum multa communicauit, ſeu ad ſpecialem Comitum Toloſanorum hiſtoriam, ſeu vniuersè ad Occitaniæ commentarios ſpectantia; quod 1614.

VIRI ILLVSTRIS NICOLAI CLAVDII FABRICII DE PEIRESC, SENATORIS AQVISEXTIENSIS VITA.

Per PETRVM GASSENDVM Præpositum Ecclesiæ Diniensis.

PARISIIS,
Sumptibus SEBASTIANI CRAMOISY, Architypographi Regij, viâ Iacobæâ.

M. DC. XLI.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

PRINCIPI MAGNO, SAPIENTI, BONO,

LVDOVICO VALESIO

ALENSI COMITI,

LEVIORIS EQVITATVS PER Gallias Magiſtro, & Gallo-Prouinciæ Proregi.

PETRVS GASSENDVS εὖ πράττειν.

AGNE PRINCEPS,

Scribere aggredior quam abs me depoſcis laudatiſſimi Peireskij vitam. Quippe non priùs in hanc Prouinciam fauſtis auibus acceſſiſti, quàm

ingemuisti prareptam tibi, magnâ fatorum inuidiâ, illius consuetudinem; ac me, quem nôras fuisse cum ipsô familiarißimè versatum, perquàm studiosè de eius studiis, moribúsque es percontatus. Voluïsti etiam habitum oris ex effigie cognoscere, & loca adire, in quibus superessent illius vestigia, lustrando vbi habitare, vbi sedere, vbi præstanteis quosque viros, quibusdam quasi Sirenibus, detinere solitus fuisset. Denique in eam raptus es virtutum eius admirationem, vt conscribendæ illius vitæ non postremus auctor mihi fueris, ac me idcircò non inuitus à te abesse permiseris, vt in secessu hocce meo coronis citiùs imponeretur. Et poteram quidem germanam excusationem prætexere ex tenuitate virium: at cunctandum non censui, cùm ad multiplex officium attendi. Nam primùm quidem, quod ad Te spectat, morosus sim planè, nisi obsequar, qui nihil tale cogitans, ac nihil tale meritus, sic fui euocatus ad te salutandum, vt ex eo vsque tempore beneuolentia erga me tua esse non potuerit & liberior, & dulcior, & ad omnem comitatem, facilitatémque procliuior. Didici certè experiundo, quàm merito iure te suspiciat, amétque, & suas delicias tota ducat prouincia; fœlix videlicet Prorege, in quo philosophia, & imperium æquis momentis temperentur. Quinetiam ita pacis studia cum artibus belli

componis, ita cum Marte Musas concilias, vt ambiguum fiat, generosiorne, an eruditior emineas; & cùm immortale id decus sit tibi gentilitium, nemo tamen ex inclyta, Regiáque Valesiorum stirpe occurrat tecum comparandus. Sed memoranda hæc aliàs: nunc commendari satis non potest, quòd fasceis vbique submittis virtuti, neque in solis Principibus regiarum laudum materiam quæris. Nihil interesse existimas sub qua veste lateat heroïca mens; & modò pectus diuinum sit, propensum te ad cultum præstas. Exemplo certè erit perpetuo, & magnorum Ducum, Imperatorúmque factis accensendo, quòd iam tua commendatione Senatorij ordinis virum ob eximias animi doteis, inter Principes euehis; & ne vnquam illius fama intermoriatur, curam assumis. Oportet nempe in te possideas quas in illo amas laudatas virtutes; neque potest affectus tui non perennare memoria, cui virtus ipsa est elogium pronunciatura sempiternum. Deinde quod spectat ad Virum, ingratus sim, nisi id præstem, quod singularis erga me amor, & munifica indoles erga omneis efflagitat. Nam me quidem quantum amârit, promptius est animo sentire, quàm verbis exprimere; satísque est dicere me fœlicitati vertere magnæ, quòd me tam carum habuerit, quòd tam frequentem sibi adesse, consilio-

rúmque animi omnium esse conscium voluerit; quòd in meum sinum vt cætera, sic extrema verba, animámque ipsam tandem exhalârit. Eam ob caussam, cùm nulli magis, quàm mihi esse cordi debeat capitis tam cari memoria; currenti sanè adhibes calcar, cùm tuo imperio id exigis, ad quod gratitudo, & ius amicitiæ me procliuem facit. Qui enim quoties quidpiam de illo cogito, loquor, audio, intima quadam suauissimáque animi lætitia perfundor: quomodo possim non iucundè vitæ eiusdem seriem sic scribendo retexere, vt cum plerisque cõmunicetur? An non videbor adhuc cum illo humanissimè conuersari, suaueisque horas consumere, ac tum mihi demùm satisfacere, vbi per me non steterit, quin tanti amici gloria efflorescat? Quantum verò ad propensionem, qua animatus in omneis fuit, exstitisse nemo videtur, qui in commùne bonum natus, id impensiùs curauerit, vt constantissimè prodesset vniuersitati generis humani. Nam multis quidem cessisse potest, si facultates spectaueris; nemini tamen, si virium modum, voluntatémque benefaciendi. Dignus proinde, qui regnârit in animis hominum, ac studiosorum præsertim, quos excitare, fouerémque eruditione, consilio, auctoritate, gratia, opibus suis destitit nunquam. Testes sunt boni, doctique omnes, qui consensu vnanimi fatentur nullùm vnquam fuis-

ſe Mecœnatem generoſiorem. Heinc tametſi fama illius non videatur poſſe exſtingui, cuius illuſtri nomine litteratorum orbis completur; haud tamen committendum eſt, vt idem nobis exprobrari, quod Mecœnatis ſæculo poßit. Nam quòd huius hiſtoriam nemo coætaneus in poſteros tranſmiſerit, effectum eſt, vt præter nomen eruditis cariſsimum, vix quicquam de illo ad nos permanârit; & cùm idem Noſtro timendum videatur, æquum profectò, vt qui illi familiariter conuixerunt, id curent, vt quis fuerit, nepotibus etiam ſeris innoteſcat. Similis enim crepuſculo veſpertino eſt rerum fama, quæ initio clarißima, ita paulatim euaneſcit, vt abeat tandem in tenebras; opúſque adeò hiſtoria eſt, quæ facis inſtar illam producat. Agnoſco porrò neminem eſſe, cui, potiùs, quàm mihi id munus incumbat; quando nemo eſt, cui propter diuturnum, familiarémque conuictum, ille potuerit eſſe perſpectior. Accedit, quòd licuit à morte ipſius ea interrogare, & cùm ex variis epiſtolis, tùm ex aliis monumentis intelligere, quæ non fuiſſent cuiuis perinde in promptu. Factum certè eſt ob hanc cauſam, vt cùm tot viri eximij huiuſmodi Spartam ornare potuiſſent, nihilominùs tecum conſpirârint, méque ſollicitauerint, vt illi admouerem manum. Poſtremò quod ſpectat ad Patriam, ad hanc ætatem, ad

posteros, iniurius sim prorsùs, si opus detrectem. Et patriæ quidem; nam species quædam impietatis videretur, si obduci paterer lumen, quo, vt hactenus coruscauit, sic meritò in posterum gloriari mirificè potest; si negligi id ornamentum, quo pronunciare penè licet nullum vnquam aut exstitisse, aut exstiturum magnificentius. Quippe non tota modò Europa, sed Asia quoque, & Africa, ac ipse etiam nouus orbis conuersos eius occasione in hanc prouinciam oculos habuit; nemóque vsquàm fuit eruditus, bonarúmve appetens rerum, qui non aut illum conuenire, aut cum eo certè agere per literas non affectârit. Tum præsenti quoque ætati; siquidem eius interest, vt qui sequentur, intelligant non fuisse effætam in ipsa naturam; potuisséque eam virum magnum, insignémque producere, qui futuris pòst sæculis proponi in exemplum posset. Magna certè eius laus est, quòd videatur in illo vno collegisse omneis omnium sæculorum virtutes; posśitque adeò sese efferre, quòd in ipso expresserit quicquid præclarum de Pandora fabulosa ætas confinxit. Denique ipsis posteris; quoniam iucundiśsimum ducent virum illum cognoscere, cuius singulari affectui sese plurimùm debere agnoscent; cuius fortaśsis imitatione sic tenebuntur aliqui, vt quasi Phœnices enasci ex illius cineribus non sine fructu aliquo generis humani

con-

contendent. Quod ſupereſt, vitam deſcribam, quæ narrationis ſimplicitate, non coloribus quæſitis ſpectetur. Alij, ſi videbitur, comptiore calamo expolient, ac hiſtoriæ forma donabunt quos ipſe commentarios, ceu rudera quædam, digeſſero ſolùm, veluti annaleis, in temporum ſeriem. Siquidem mihi animus eſt agere Damidem duntaxat, & ſi qui fortè cauſſabuntur delectum mihi non habitum, minima quæque obſeruitanti; dicam quod ille, etiam micas, quæ ex menſis Deorum ſunt, dignas videri, quæ colligantur. Fortè neque res iis erit ingrata, qui, ſimiles tui, pernoſſe magnos viros ſtudent, non ob actiones ſolùm illuſtreis, publicéque exhibitas; ſed ob obſcuras etiam, & quas euulgari ipſimet noluiſſent. Quippe quæ in oculis omnium, & cum claritate geruntur, neſcio quid perſonatum habent; vnde quidnam intus, & ſub cute lateat, internoſſe perarduum ſit; quæ verò procùl ab arbitris, & ſine famæ captatione, atque idcircò ſine fuco, ereptáque perſonâ fiunt, ea demùm hominem oſtendunt; quod diſcernere eſt operæpretium. Id ſcilicet animos addit ad imitandum præclarè geſta, cùm etiam in heroïbus nonnulla deprehendimus infirmitatis noſtræ indicia; neque perinde deſperamus eorum virtutes aſſequi, ac dum grandia quæque duntaxat narrantur. Sin verò nonnulli requirent illuſtriora quædam, & am-

pliora facta, quàm commemoraturi ſimus; nôrint oportet non omneis poſſe Scipiones eſſe, aut Maximos, vt bella, triumphóſque recordari valeant. Abundè illi merentur laudem, quos cùm fortuna ad ſummas opes, atque dignitates non euexerit; maiores tamen animos gerunt, generoſiore virtute ſunt, ac moliuntur grandiora longè, quàm pro conditione ſperare quis poſſit. Talis porrò Peireskius fuit, quem exhibituri non ſumus, niſi vt virum, qui fuerit gradus, cenſúſque Senatorij; & qui ſeſe tamen ita geſſerit, vt ſe fecerit quolibet encomio, ac panegyri ſuperiorem. Videlicet ſumus duo quædam toto decurſu proſequuturi, ob quæ commendatus ſummoperè eſt; alterũ eruditio magna, ac omnigena, cum ardore ſciendi inexplebili: alterum cura indefeſſa promouendi arteis ingenuas, cum regia planè erga omneis literatos munificentia. Ex hiſce verò capitibus periculum ſanè non ſubeſt, ne efferre quidpiam hyperbolicè videar; loquar enim in ipſo ore eruditorum virorum, apud quos ille inclaruit, quique tantùm abeſt, vt me cauſſentur fuiſſe nimiùm, quin vereor potiùs, ne parcum nimis exſtitiſſe ſint conqueſturi. Sed ne hærere heic videar, patere, per-optime Princeps, vt quæ noſſe deſideras, deinceps enarraturus, exordiar à maioribus: vt vel ex eo capite conſtet, cur illum auctores conſtantiſſimè Nobiliſſimum vocitarint.

DE VITA PEIRESKII

LIBER PRIMVS.

PRINCIPIO genus Peireskio fuit ex perantiquo illo Fabriorum, ſeu Fabriciorum ſtemmate, quod Piſis in Italia oriundum, tranſlatum eſt in hanc Prouinciam, à tempore vſque Diui Ludouici, ac partus ſalutiferi anno ſupra milleſimum ducenteſimo quinquageſimo quarto. Memorant enim Hugonem Fabrium inter Piſanos nobiles militiæ illi ſacræ adſcriptos, fuiſſe à Sancto Principe in Prouinciæ oras deductum, cùm ex Oriente rediens appulit Areas, ſeu Hieras, Olbiam ſcilicet antiquorum. Illeic cùm morbo detentus fuiſſet, & à diſcedente Rege commendatus, ea fuit apud viros primores auctoritate, & gratia, vt contendentium de arcis, & ciuitatis dominio diſſidia compoſuerit, ductáque deinceps ex ſtirpe Sollerienſi coniuge, fixam Areis ſtatuerit ſedē. Loco deinde cooptato in patrimonium Principis, præfectus ipſi legitur anno ſæculi illius ſeptua-

gesimo à Carolo primo Comite Prouinciæ, ac Rege Siciliæ, cui non minùs fuit, quàm Ludouico germano carus. Cœpit subinde ciuitatem, castrúmque variè communire; sed absoluit opus Aycardus eius filius, relicta ex nomine suo vni portarum nuncupatione, quæ etiam-num vocabulo corrupto dicitur Casanbria. Natus Hugoni præter Aycardum filius alius nomine Paulus, qui fuit à Carolo secundo maior Massiliæ Iudex creatus: itémque alius nomine Guillelmus, qui ex variis peregrinationibus redux, auctor fuit Xenodochij, in quo peregrini euntes, redeuntésque ex Palæstina curarentur. Sed, vt compendium faciam, successit deinceps nobilis progenies, armis, literis, pietate conspicua; cum subiecto ipsi per propagines, ætatésque varias dominio Regij, Spinosæ, Gramusæ, San-Iuliani, San-Ianeti, San-Laurentij, Lauernæ, Calasi, Petrisci, Valauesi, Riantij. Enimuerò taceri non debet abnepos Aycardi Antonius, ad quem, & ad Raymondum filium extant, leguntúrque apud Nostradamum humanissimæ Renati Regis literæ, cùm sese ante ducentos annos ad Neapolitanam expeditionem compararet. Fuerat Raymondus à puero vnà cum Renato in Ludouici secundi aula educatus; natúsque est illi, præter Antonium, Amedeus, qui, quòd esset natu posterior, ideo familiæ insignibus, seu Leoni furuo in scuto aureo lemniscum coccineum adiecit. Legitur is quoque Arearum præfectus, & Carolo tertio, cui Rex Franciæ breui successit, intimè notus. Ab hocce autem familia rursùs in duos ramos diuisa est: siquidem ipsi fuere duo filij, alter Fulco, alter

Guillelmus; ambo & peritiâ armorum, & prudentiâ iuris instructi. Quippe, cùm primùm in expeditione Pedemontana militassent, sese ab ipso reditu excolendo iuri totos addixerunt. Nam Guillelmus quidem natu minor, à magno auunculo Elziario Portanerio Brinoniensi, viro literato adoptatus, concessit iuris discendi caussâ Aureliam, & Auaricum; ductáque vxore Aruernate, in ea regione pedem fixit, & gratitudinis ergò insignia Portaneriæ domus assumpsit; in scuto nempe cæruleo fasciámque, & rosas argenteas. Reliquit porrò præter Hugonem iurisconsultum celebrem, filium alium nomine Ioannem, patrem Ioannis alterius, à quo procreatus Ioannes alius parens fuit Ioannis illius, qui iam Libellorum supplicum Magister, heroïnas habet germanas, tum Magdalenam Petro Seguierio, per-illustri Franciæ Cancellario; tum Mariam, viro generoso Philiberto Pompadorio Lemouicum Proregi nuptam. At Fulco, ex quo supremus Senatus vnà cum nascente superiore sæculo Aquis-Sextiis creatus fuit, maxima cum laude caussas perorauit, factúsque sæpiùs Prouinciæ procuratoribus Assessor, destinatus non semel fuit ad Ludouicum duodecimum, itémque ad Franciscum primum. Is, Fulconis eruditione, & probitate perspecta, Senatorem esse mero nutu iussit, anno eiusdem sæculi supra trigesimum secundo; & cùm Carolus Imperator immineret Prouinciæ, Annæo Mon-morantio Regiæ militiæ Præfecto consiliarium dedit. Memorabile porrò est, fuisse eum auctorem salutaris consilij, quo Mon-morantius regium Archiuum in

Baulcienſem tranſtulit arcem : ſic enim pretioſa illa tabularia euaſere id, quod fuit à Sabaudo deinceps Aquenſi Palatio illatum incendium. Quin-etiam cùm non poſſet vrbs Imperatoris copiis obſtare, ſeceſſus auctor ciuibus fuit, &, ne quid ex ea ſubſidij reſiduum fieret hoſtibus, ita ad peſſundandum cibaria, cæteráque hortari cœpit, vt primus & horrea in puteum, & vaſa vinaria, ac olearia in angiportum effuderit. Fulcone defuncto, admiſſus eſt Nicolaus filius in dignitatem Senatoriam anno ſæculi quadrageſimo quinto. Innotuit huius quoque virtus non modò Proregi Claudio Sabaudo Teudæ Comiti; ſed ipſi etiá Carolo IX. qui Senatu interdicto, miſſáque in locum illius ſummorum Iudicum decuriâ, conſcriptum decuriæ Nicolaum voluit, & Carolo ipſius fratri, poſtquàm per expeditionem Corſicaná copias deduxit, ſeſéque ſtrenuiſſimè geſſit, conceſſit vltrò dominium, & proprietatem Brigantij. Iam, vt accedamus ad Peireskij patrem, reliquit Nicolaus duos filios, Claudium nempe, & Reginaldum. Fuit autem Claudius corpore puſillo, ac infirmo quidem; ſed animo tamen planè generoſo, atque vegeto; adeò vt ab anno vſque eius ſæculi ſeptuageſimo ſecundo, quo paterna, atque auita dignitate donatus eſt, magni in Senatu & tota Prouincia fuerit nominis, ac Henrico Engoliſmenſi magno Melitenſium Francorum Priori, Proregique eximiè carus. Reginaldus verò innutritus à puero apud Duciſſam Ferrariæ Renatam Ludouici duodecimi filiam, cùm illa exigeret ſenium Montargirij dedit ſe deinceps iuri excolendo, allectúſque eſt ſub-

ſidiorum, ſacrique patrimonij comitibus, & rationalibus Magiſtris. Cùm incidiſſent autem illa henoticæ factionis difficillima tempora, perſtitit conſtans vnà cum fratre, in fide Regi debita, & (quod Bernardus Nogaretius Valletanus tum Prorex magni æſtimauit) Arearum arcem, atque adeò totam illam oram à Sabaudo deſciſcere, auctoritate ſua curauit. Porrò cùm frater viueret cœlebs, duxit ipſe in coniugem Margaretam Bompariam, quæ ex paterna ſtirpe equites, & præſides habuit; ex materna verò ad familias Valleuoriam, Forbinámque attinuit. Fando verò accepimus fuiſſe illam forma adeò eleganti, & compoſita, vt Catharina Medicea Regum mater, cùm Aquis-Sextiis inuiſeretur à nobilibus fœminis, ipſam vnam delegerit, quam ſuo oſculo dignaretur. Is itaque fuit Reginaldus Fabrius, hæc Margareta Bomparia, quos Peireskius noſter parentes agnouit. Quoniam verò editus eſt in lucem Belgenſerij; ideò ſciendum hoc oppidum ſitum eſſe in perangusta, ſed peramœna tamen valle, quam Gapellus fluuiolus interfluens etiam diuitem facit. Diſtat heinc Tolone, heinc Areis eodem, quo illæ quoque vrbes inter ſe diſtant interuallo; milliarium vt putà prouincialium trium: & cùm vtrique ad Boream ſit, vtrique etiam aëris bonitate longè præcellit. Fecerat vicinia, vt maiores illi Areis commorantes, tum aliquot prædia in eo oppido quærerent, tum eò ſecedentes exciperentur vetere caſtro, quod nunc temporis iacet dirutum: ſcilicet nondum extructa domo præclaris hortis cohærente, in quam, vt canalis ex fluuio deriuari tutiùs,

& vberiùs poſſet, Claudius pontem, ſeu aquæ-ductum ſatis inſignem interexſtruxit. Natus eſt ergo in memorato Belgenſerij caſtro Peireskius, cùm parentes eò diuertiſſent ob peſtem memorabilem, quæ
1580. anno ſalutis milleſimo quingenteſimo octogeſimo graſſari tota quidem Prouincia, ſed Aquis-Sextiis præſertim cœpit. Incidit autem natiuitas in diem Decembris anni eius primum, ac horam à meridie propemodùm ſeptimam. Quod attingo ſolùm, ne videar circa temporis circunſtantiam non fuiſſe ſatis diligens; non verò vt faciam hariolandi anſam coniectoribus, quò iam poſt viri obitum, certiùs quàm antè, fata retexant. Etenim mirum dictu eſt, quàm multa mentiti Aſtrologi fuerint, ſeu annos ſpectes, quibus non vixit; ſeu vxorem, & liberos, aliáque, quibus caruit; ſeu cætera multa, quæ eſt conſequutus. Cùm parentes porrò aliquot iam annos abſque liberis exegiſſent, eam ob cauſſam quamprimùm mater, grauidam ſe eſſe perſenſit, deſtinauit proli luſtralem ſponſorem, non magnatem aliquem; ſed, quæ fuit eius pietas, pauperem obuium primò futurum. Heinc qui pauper primus occurrit, accerſitus eſt, fidémque, dum initiaretur, ablueretúrque pro eo ſpondens à nomine patrui Claudium appellauit. Verùm cùm patruus ſuperueniſſet, etiam aui nomen gerere illum voluit; vnde, quaſi prænomine Nicolai impoſito, dictus eſt Nicolaus Claudius. Quanquam non modò, cùm puer eſſet, Nicolaus ferè audiuit, ſine adiuncto Claudij: ſed etiam deinceps ætate prouectus, vt cùm eſt ab auctoribus Nicolaus Faber, ſeu

Fabrius,

Fabrius, seu Fabricius appellitatus. Quo loco adnotari potest insignis eruditi viri Ioannis Seldeni æquiuocatio, dum citatum à Baronio Nicolaum Fabrum, qui Præceptor fuit Ludouici XIII. Regis Christianissimi, pro nostro accepit. Præfatus enim in Eadmeri Cantuariensis historiam, & quas Lant-Franci Epistolas Baronius tomo vndecimo Annalium habet, memorans, *Earum, ni fallor*, inquit, *se agnoscit ipse exemplar accepisse à clarissimo, & doctissimo viro Nicolao Fabro Petriscio Curiæ Aquensis Assessore dignissimo, atque amico mihi plurimùm obseruando.* Et citat quidem Baronius Nicolaum Fabrum; sed *Parisiensem* addit, non *Petriscium*, quod epitheton noster tulit ex montano oppido maternæ ditionis, latinè Petrisco, & vulgò *Peiresc*, vnde celebre ipsi nomen; quod vt debitè pronuncietur, nos *Peireskium* inflectimus: non, vt multi, *Perescium*, *Perezium*, aut simili alia ratione. Cæterùm vix erat bimestris, cùm ferunt anum maleficam ingressam in cubiculum, proiecisse coram matre securim, quam manu tenebat, aiebátque se reddere; atque ex eo tempore tum ademptam matri vocem, & ploratum infantulo; tum depressum vtrique caput in alterum humerum, ea rigiditate, vt flecti non posset. Addunt patruum, re cognita, vapulare anum iussisse, quæ & ipsa detorto collo sub camino inuenta est; ac illam, cùm primùm caput extulit, vt satis plagarum esse diceret, renunciasse id, quod fuit, matrem, infantémque valere. Id factum non modò ex aliis, sed ab ipso etiam Peireskio accepi, memorante vt patruus enarrare solitus fuisset. Res planè mira, si vetu- 1580.

1580. la, cùm deflexerit ipsa caput, ea neruorum contentione euibrare spiritus possit, vt distantis caput perinde deflectat, & pari vehementia, qua suam, alterius linguam cohibeat; neque seu caput relaxetur, seu lingua soluatur, donec rigorem ipsa remittens, distentas, sed insensileis veluti chordulas laxârit. Et solent quidem similia multa ad Cacodæmonas referri: verùm, vtcumque optimus Deus innocenteis infantulos illorum malitiæ permittere possit; vtcumque ipsi ad ea officia, & ad obsequendum misellis quibusdam aniculis se comparent: compertum est tamen magnam eorum partem, quæ commemorantur, fabulosam esse, aut non alio certè niti fundamento, quàm minùs solitis quorundam morborum symptomatibus, quibus sunt infantes obnoxij; cùm etiam constet ista præsertim in infima plebe, ac in ipsis agris esse familiaria, vbi minima quæque ansa credulitatem parit, ac fouet. Sesqui-anno pòst, hoc est mense Iunio anni
1582. supra millesimum quingentesimi octogesimi secundi, Kalendarij reformatione memorabilis, natus est illi frater, cui nomen Palamedes. Is est, qui deinceps à clientelari fundo dictus est *Valauesius*, ex quo tempore Nicolaus quoque cœpit *Peireskius* nominari. Scilicet ad exactam vsque adolescentiam nuncupati sunt nunc *Fabricij*, nunc *Calasij*, quæ fuit etiam patris, patruíque vulgaris nuncupatio ex oppidi Calasii ditione. Natus Palamedes cùm est, aberat pater negotiorum cauſsâ Gratianopoli: mater verò altero à partu mense interiit, annos nata viginti duos. Ac superinduxit quidem Reginaldus pater aliam coniu-

gem, sed quarto-decimo tandem anno. Ea fuit Ca- 1582.
tharina Vassalla Caradetea, illustri vtrimque progenie, vt cuius maiores ex paterna stirpe inter Achaiæ Principes fuissent, ex materna verò attinuissent ad Fliscanos Genuenseis. Vidua tum erat (nupta priùs Oliuario de Thulia, ex senatorio ordine) cũ superstite filia nomine Marchisa, quæ Palamedi postmodùm nupsit. Ex altero autem illo matrimonio suscepit Reginaldus cùm liberos alios, qui vel in pueritia, vel in adolescentia obierunt; tum superstitem etiamnum Susannam, quam Henricus Seguiranus rationalium magistrorum, & senatorum patrimonialium Præses primus vxorem duxit. Ad Nicolaum vt redeam, is haud iniuriâ Patruum semper, tanquam alterum parentem agnouit. Ille enim suæ dignitatis successorem eum destinans, speciale quoddam ingenuæ educationis studium assumpsit, ratus scilicet frustrà esse, si quis nascatur fœliciter, nec liberaliter instituatur. Tantò autẽ magis animatus fuit, vt eius curam gereret; quantò ab ipsis cunabulis gratiorem in corpore pulchro venientem virtutem conspexit. Quippe ablactatus vix fuit, cùm genium suum prodidit, nimirùm se ad omnia visa, auditáque attentum præbens, ac solitus semper oris gratiâ suauitatéque vocis summa à nutrice, à parente, à patruo, à magistro, à quibuscumque poterat inquirere quid, quomodo, quorsùm vnaquæque res foret. Sic cùm litteræ primùm monstrarentur, & libros, chartásque præ manibus habere gestiret; percontabatur frequenter ecquid argumenti contineretur in iis; & quoniam indignè ferebat, si

1582. aliquando responderetur, id superare ipsius captum, confingendum erat, quod illi cum voluptate recitaretur. Leuia hæc profectò, si ipsa spectentur; at non contemnenda tamen, si ad ætatem respexeris, & arbores etiam florenteis, gemmanteísque consideràris. Admirationi certè fuit viris ætate maioribus, qui & mihi illa narrârunt, & asseruerũt, ipsum nihil vnquam,
1587. quod puerile foret, sapuisse. Septennis cùm esset, & vnà cum fratre institueretur Brinoniæ, vbi tum curia subsidiorum, rationũmque, ob pestem Aquis-Sextiis perseuerantem commorabatur, erudiri expetiit in San-Maximitano collegio, quod litterarum studiis efflorescere fama erat. Non tacendum verò quòd patri persuasit, vt fratrem sibi permitteret, tanquam inferiorem ætatem, & iuniora eius studia curaturo. Neque prætereundum, fuisse illum fratri ex hoc tempore præceptoris simùl, & parentis loco; fratrémque illum tanquam parentem, atque præceptorem
1588. reueritum fuisse. Anno elapso, ac iam peste San-Maximini suborta, euocati sunt Belgenserium, & rur-
1589. sùs post annum Aquas-Sextias, vbi patruus tum versabatur. Inardescentibus posteà à morte Henrici III.
1590. ciuilibus bellis, Auenionem missi sunt, vbi quinquennio integro in Collegio Patrum Societatis IESV studuerunt. Memorare autem Peireskius solebat debere se multùm Antonio Colombatio, & Andreæ Valladerio, quos supremos habuerat literarum humaniorum professores. Dicebat enim eos facilè solitos quidpiam ex aliis exercitationibus relaxare, vt dederet se maximè peruolutandis historicis, studio intereà

poëſeos & linguæ Græcæ non neglecto. Ij nempè 1590.
gaudebant non tam opus eſſe greſſum illius regere,
quàm eminùs viam demonſtrare; laudandi, quòd nobile pectus ea ſeruitute non opprimerent, qua plerique aut odium rerum bonarum contrahunt; aut humilibus nimis aſſuefiunt. Referebat etiam quàm ſublimes adderentur animi, cùm illi præterea palàm commendarent, quòd totam Iuſtini hiſtoriam, totámque Ouidij Metamorphoſin teneret ad vnguem; nec faceret finem conſulendis libris, ex quibus innoteſcere ſingulares rerum circumſtantiæ poſſent. Eamobrem certè auerſabatur & ludos, & ſpectacula; vt legendo, excerpendóque ſingularia quæque incumberet totus. Immoderatiùs tamen, vt puto; relaxandus enim animus per vices, nec ſtatim à paſtu contendenda mens; quod cùm ſtudiorum ipſius moderatores non ſatis cauerent, effectum eſt, vt ſtomacho, capitéque doluerit non ſemel. Exegerat iam penè annum ætatis quintum-decimum, cùm Aquas-
Sextias rediit, illeícque anno integro Philoſophiæ 1595.
operam dedit. Voluit patruus, vt intereà edoceretur arma tractare, equos regere, tripudiis membra exercere. Verùm quia ſuccidere gratiores quaſdam horas oportuit; ideò obſequutus eſt quidem; ſed niſi præſentibus illis, à quibus erudiebatur, retractare nihil voluit; adeò quidpiam vel legere, vel ſcribere, vel audire ſatius ducebat. Per ea tempora oblatum fuit patri numiſma aureum Arcadij, quod Belgenſerij fuerat repertum. Id ipſe illicò popoſcit, & cùm circumſcriptas literas legiſſet, Imperatoríſque no-

1595. men adnotaſſet, ad patruum ſtatim retulit, qui illi gratificaturus, & duo alia numiſmata, & libros etiam, quibus vberiùs erudiri poſſet, conceſſit. Atque ex hoc quidem tempore exarſit, ſeu ignis in ſiluis, curioſiſſima eius mens; auidè enim conquirere, atque congerere occœpit quotquot antiquos potuit nummos, ſingulis legendis, ac interpretandis acerrimo incumbens ſtudio: qua occaſione cœpit etiam inſcriptiones omneis ſiue ſepulchraleis, ſiue alias perquirere, & ſtudiosè obſeruitare. Deſtinatus eſt deinde
1596. cum fratre Turnonem, vt ſub patribus Societatis IESV Philoſophiæ curriculum, quod appellant, abſolueret; fratre adhuc in ſtudiis humanioribus conſiſtente. Cùm verò ſtudio Matheſeos præſertim inardeſceret, ardenter arripuit quam illic docebant Coſmographiam, certus hiſtoriam ſine illa, ac ſinè Chronologia penitùs obſcuram, imperuiámque eſſe. Sic poſt vſum Spheræ, addidicit etiam vſum Aſtrolabij, literis repetitis ſcribens, & expoſtulans aduerſus quendam artificem, qui in ſe pridem receperat Aſtrolabij fabricam, nec ipſi tamen operam ſatis diligentem nauarât. Nihil intereà remittebat neque ex ſtudio rei antiquariæ, cuius cauſſâ Petro Royero profeſſorum vni fuit eximiè carus; neque vniuersè ex ipſis humanioribus ſtudiis, quæ, vt à fratre excolerentur, tanquam magiſter attendebat. Sed ad iſta nēpe vt ſufficeret, ſtudere ſolebat in plurimam noctem. Euenit proinde, vt partim ex natiua conſtitutione, partim ex aſſiduo labore, prolixíſque vigiliis debilitatē ſtomachi antè contractam adauxerit, puluerémque

ideò vſurpauerit, quem literis ad patrem datis appellitauit digeſtiuum. Quia literarum incidit mentio, idcircò adnotari poteſt illum ex eo iam tempore ſcripſiſſe omnia accuratè, ſtylo videlicet tentato per repetitas ſchedulas, quæ & mihi incidêre in manus, & fidem fecêre non fuiſſe illi vnquam phraſim luxuriantem, aut immaturam. Dixit nimirùm ſemper quod voluit communibus verbis; tametſi non ſine delectu, nec ſinè ea gratia, & vrbanitate, qua teſtando beneuolentiam, obſeruantiam, gratitudinem; qua excuſando, commendando, gratulando, cæteráque huiuſmodi præſtando mirificus fuit. Nam ad nouercam, exempli gratiâ, ob quædam donariola, Fœlices videmur, ô mater, quod beneficiis tuis cumulamur: ſed infœlices tamen, quandò ſic illis obruimur, vt agnoſcendo impares ſimus. Talia porrò dum ſcriberet, reponebat intereà quæ munuſcula poterat; nempè ab ea vſque ætate vinci benefaciendo neſcius, niſi quà prorsùs impotens erat. Ita ad amicum coætaneum ſcribens, ingratitudinémque iam tum deteſtatus, Mihi ipſi, inquit, intulero manus, ſi vel minimæ in officio negligentiæ coargui poſſim. Eodem ſpectat, quòd præceptorum ſollicitudinem commendabat, vt à patre, ac patruo honoraria promiſſis longè vberiora conſequerentur. De ſtudiis vt iterùm dicam, non tulit patruus, vt triennium Philoſophiæ impenderet: ſed, exacto Turnone anno, reuocatum voluit Aquas-Sextias, vt deſtinatus Senatui Iuriſprudentiæ initiaretur. Id etiam expetierat, cùm ille adhûc Turnone foret; ſcribens ſcilicet, vt

1596. (margin, line 1)
1597. (margin, line 24)

1597. maturè Rubricarum Enchiridium haberet præ manibus: verùm ipse, vt Iuris studium tantisper adhûc declinaret, hunc prætextum quæsierat, Volüeras, patrue, vt operam arti oratoriæ sedulam nauarem: si per te liceat igitur, faciam, quoniam heic possum percommodè, ac initiabor prudentiæ Iuris, cùm ex hac vrbe discessero : tu præscribe tamen quod facto sit opus; si perstes enim, nihil mihi fas, nisi vt iussa capessam tua. Itaque domum euocatus, Iurisprudentiæ nomen dedit sub Francisco Fortio Andino, qui in Aquensi Curia aduocatus, & docendi iuris oppidò peritus, callebat præterea, si quis alius, elegantiores literas. Is Peireskij parentibus carus cœpit magnâ curâ Institutiones prælegere; ille verò tàm occasione huiusmodi studij, quàm, ne cœptam eruditionem omninò intermitteret, texere suo Marte cœpit Imperatorum seriem, à quibus leges fuerant latæ. Texuit & seriem Consulum, magistratuúmque cæterorum, conquisitis vndique numismatibus, vt & facie, & rebus gestis Latores legum agnosceret. Sic habere etiam curauit icones celebriorum Iurisconsultorum, vt cùm in illorum responsa, interpretationésque incideret, fieret memoria tenacior ex concepto cujusque vultu. Erat tum porrò Aquis-Sextiis Petrus Antonius Rascasius Bagarrius rei antiquariæ peritissimus: posteà quippe Henricus Magnus, propter famæ celebritatem, illum accersiuit, & cimeliarchio suo præfecit. Ipsi igitur succisiuis horis Peireskius frequens aderat; vt sciscitaretur, edoceretúrque; ille verò sagacitatem, erudi-

eruditionémq; miratus, & coniunctam modestiã cum 1597.
discẽdi ardore amicè complexus, celare nihil poterat; ac tum varia cimelia diebus variis demonstrabat, tum prolatis libris coniecturas suas, explicationésque fulciebat, tum singulareis Peireskij interpretationes & admittere, & commendare non grauabatur. Anno 1598.
superato, Auenionem rursùs concessit, vbi priuatus illi doctor Petrus Dauid natione Burgundus, qui fuit deinceps Semurij capitalis Prosenescallus. Huic quoque præter peritiam Iuris suauiores Musæ propitiæ erant; vnde facilè ferebat Peireskium interponere iuris studio rerum antiquarum peruestigationem. Ea de caussa non infrequenter cum Bagarrio de re nummaria, & de rebus aliis selectis per literas egit. Perscripsit aliquando ad illum singularia quæque in Romei cuiusdam Arelatensis cimeliarchio obseruata, misitque inter cætera obtentum pro eo ectypum ex eleganti iaspide Deianiræ per Nessum raptæ. Interdum etiam recuperata egregia Neronis, Vitelliíque numismata misit ad patruum, exorauítque, vt ea exornari perinde curaret, ac exornatum Herculem, Agrippinámque iam habebat. Rogauit quoque, vt ad se annulum quemdam mitteret, commutandum, vti sperabat, cum Corneola, seu Onyche quadam, quæ & præstantissimi, inquit, artificis est, & incomparabilis, sed apud possessorem incomperti pretij. Memoro ista ex pluribus, vt quis ex illo iam tempore circa hæc fuerit, meliùs noscatur. Cæterùm qui curiosam eius indolem quammaximè fouit, Petrus Antonius Ghibertus Neapolitanus fuit,

1598. quo Auditore Cardinalis Aquauiua tum vtebatur. Is enim ipsi rara quædam, ac non priùs visa monstrauit; & inter libros alios, etiam quosdam Huberti Goltzij, quos nondum habuerat, in plurimos dies commodatò dedit. Quin-etiam mentem viuidam, sagacémque perspiciens, hortatus est, vt in Italiam iter institueret, habiturus, Romæ præsertim, vnde explere animum posset. Agebat tum annum ætatis decimum octauum; cùm de profectione in Italiam cogitans, natandi artem addidicit. Ante id tempus solitus erat se per æstatem abluere in minore Rhodani alueo, qui est Barthalasiæ insulæ ad ortum, & in quem se Sorga fluuiolus exonerat. Deprehendit autem aliquando fundum, quod aliàs æquabile, & molliusculum obseruârat, induruïsse in globulos, moleculásve, qualia oua sunt, cortice detracto, vbi coctiora fuerint. Id demiratus & collegit, & detulit aliquot domum, vt præceptori ostenderet, & facti caussam sciscitaretur. Miraculum verò adauctum, vbi post dies non ita multos, cùm rediisset ad fluuium, deprehendit moleculas induruïsse planè in flumatileis lapides, idémque etiam obseruauit contigisse iis, quas asseruabat repositas domi. Atque exinde quidem cœpit circa lapidum generationem philosophari; sed res dicenda posteriùs est. Tandem verò cùm desiderio inuisendi Romam flagraret, veritus tamen ne parentes id abnuerent, petiit duntaxat Patauium mitti, vbi celeberrima iuris studia essent. Tacitè autem cogitabat proximè esse annum sæcularem, veniarúmve solemnium; ac se ipsius oc-

casione posse Patauio Romam adire. Incipiebat tum fluere annus superioris sæculi nonagesimus nonus, cùm Cardinalis Ioyosæus discedens in Italiam, erat Ferrariam concessurus. Videlicet Clemens octauus ditionem caducam ex morte Alphonsi secundi Atte-stini recepturus, eò discesserat; eáque de caussa Cardinalis non Romam, sed illuc tendebat. Itaque Peireskius valdè exoptârat se in ipsius comitatum vnà cum fratre dedere; at parentibus secùs visum. Nam constituerunt quidem fauere laudato desiderio; sed censuere tamen expectandum autumnum, tum vt tempestas foret moderatior, adolescentésque potiùs hieme, quàm æstate succedente, alieno cœlo assuescerent; tum vt commodiùs de necessario apparatu prouideretur. Quærendus porrò primùm fuit, qui studia & mores eorum regeret; tametsi ea erat vtriusque, & ipsius Peireskij præsertim moderatio, atq; prudentia, vt videretur honori potiùs, quàm necessitati ductor designandus. Itaque delectus est ipsis Paulus Gudanes Fonuiuius, nobilis è Bearnia vir, qui ex Italia, Polonia, Germania, aliisque regionibus redux, multorum iam hominum mores, ciuitatésque nouerat, quémque Belleuræus Cancellarius in proximos annos filio de-stinârat. Discessêre ergo cum illo sub Septembris initium, prætulitque Peireskius soluere ex Cannensi portu, tùm vt antiquum Monasterium in Lerone insula proximè situm inuiseret; tum vt priùs occurrentia ad forum Iulij monumenta antiquitatis coràm lustraret. Cùm appulissent Genüam, ac spectassent abundè satis palatia illa magnifica, fuit quidem præ-

1599.

1599. tereà ſuperandus mari Veneris, ac Ericis portus; ſed voluit tamen Peireskius terrâ deinceps contendere, tum quòd ex mari malè haberet, tum quòd luſtrare curioſè vellet, quæ animo conceperat. Videlicet itinerarium ſuo ſibi marte apparârat, ſtatuerátque non ſic ex vrbe in vrbem rectà pergere, quin, ſi heinc inde aliqua notatu digna memorarentur, diuertere illûc pro libitu poſſet.. Heinc ſeſe nunquàm in extraneorum comitatum ſponte adhibuit, & vbi ſe alij ipſi adiunxerunt, vrbana quadam excuſatione ſeiunctionem breui faciendam præuenit. Parùm porrò abfuit, quin eæ digreſſiones, ipſo ſtatim initio, illi peſſimè ceſſerint. Cùm enim ad fodinas Maſſæ inſpiciundas deflecteret, ductorem ſe vnus extorrium, quos Banditos vocant, ſic præbuit, vt niſi maturè fuiſſet agnitus, deduxiſſet planè in carnificinam. Commoratus nonnihil Lucæ, ſpectare Piſis voluit inſigne cimeliarchium: non potuit tamen, niſi poſtquàm Liburnum inuiſit, ac in eam vrbem rediit. Memini verò, inter cætera, quæ ibi viſa commemorabat, admiratum illum Corallij plantam, quæ humano cranio ſupercreuerat: quod adnoto, quia hæc deinceps fuit illi non poſtrema cauſſa, vt adeſſet coràm in expiſcatione Corallij, de qua ſuo poſteà loco dicendum. Vt paucis loca alia perſtringam, iter exinde fecit Florentiâ, Bononiâ, Ferrariâ, ac vbi fuit paucis diebus immoratus Venetiis, ſedem Patauij denique fixit. Illeic paucos menſeis vix fuit, cùm ipſius virtus apud vniuerſam Academiam inclaruit. Quippe tametſi vnà cum fratre profeſſores iuris cir-

cumſtaret frequens, ac nominatim Iacobum Gallum, Bartholomæum Siluaticum, Ioachimum Scaïnum, Ottonellum Diſcalcium: nihilominùs alios etiam, quotquot aderant, eruditos viros & conuenit, & facilè in admirationem traxit. Cæteros inter, Thomas Segetus, ille nempe, quem Lipſius centuriâ tertiâ Epiſtolarum commendatum iam fecerat, ſic ſuam ipſi beneuolentiam, obſeruantiámque ſignificauit, vt inſcriptum priùs hoc voluerit, GENIO GALLIÆ NARBONENSIS, INGENIO, ET MATVRÆ, IMMATVRO ÆVO, NICOLAI FABRICII VIRTVTI SACRVM. PATAVII PRID. NATAL. CHRISTI, CIↃ. IↃ. IC. Vir autem eximius Erycius Puteanus, non Lipſio modò collaudatus, ac poſtmodùm datus ſucceſſor; ſed iam tum etiam deſtinatus, qui Mediolani ageret & Chronographum regium, & artis Oratoriæ interpretem primum, inſcriptione iſta præiuit, LARE SECRETO. CVI GRATIÆ ADOLESCENTIAM ORNANT, ERVDITIO IVVENTAM, PRVDENTIA SENECTAM; IS ADVLESCENS VOLVPTATEM AMICIS CREAT, IVVENIS HONOREM PATRIÆ, SENEX VTRVMQVE SIBI. TV VERO, NICOLAE FABRICI, CVNCTA SIMVL AMICIS, PATRIÆ, TIBI, IN SPE ÆTATIS, ET FLOREM IVVENTÆ, ET FRVCTVM SENECTÆ PROFESSVS. PATAVII ∞. IↃC. KAL. FEBR. Atque hoſce quidem refero è multis. Cùm verò in ſe omnium ora, oculóſque converteret; notiſſimus ſanè, & cariſſimus potiſſimùm fuit laudatiſſimo illi Ioanni Vincentio Pi-

1599. 1600.

1600. nello, qui origine Genuenſis, & patria Neapolitanus, eam ciuitatem delegerat, in qua tranquillè æuum degens, totum ſe bonis artibus, literíſque ingenuis promouendis conſecraret. Is videlicet Bibliothecam inſtructiſſimam apparârat, rerúmque omnium exquiſitarum promptuarium inſtruxerat; ac æui illius literatos omneis, quà propè quà procùl, ſi quid libris, aliiſve rebus opus haberent, adiutabat. Callentiſſimus ipſe rerum, & excitabat omnium ſtudia, & fores ſuas colloquiis, conſuetudiníque eruditorum virorum tam aduenarum, quàm indigenarum apertas habebat. Teſtimonium illi dixerunt & Lipſius, & Scaliger, & Thuanus, & Caſaubonus, & Pithœus, & quis non ex laudatis viris? Itaque, talis vir cùm eſſet, deperiit ſtatim Peireskij genium, tanquam ſui ſimillimum, admiratúſque, & reueritus in adoleſcente eſt adultam iam, ac penè maturam virtutem, & eruditionem. Superſunt certè ſchedulæ variæ, quibus ad illum miſſitatis, teſtatus eſt ſummam familiaritatem; nunc variè conſultans circa numiſmata, circa rerum geſtarum loca, circa reſponſa danda Vrſino, Velſero, & aliis: nunc gratias agens ob varias interpretationes rerum, locorúmque apud auctores difficilium, ob communicatos libros, ectypos, apographa, alia: nunc viciſſim mittens, ſi quandò aut Roma, aut aliundè accepiſſet libros, cimelia, inſcriptiones, literas; nunc inuitans ad cognoſcendum, colloquendum, ſpectandum, ferendum iudicium, & id genus cætera, quæ recenſere moleſtum foret; ne quidpiam dicam

de literis, quas ad quadraginta vſque, dum ille Venetiis, Florentiæ, aut Romæ abeſſet, perſcripſit, omneis familiariſſimas, & ſingularis beneuolentiæ teſtificatione plenas. Commeabat autem Peireskius tertio quoque menſe Venetias: tum vt neceſſariam pecuniam, iuxta nummarias teſſeras, à nummulariis exigeret; tùm vt viros doctos, litterarúmque amanteis, veluti Paulum Sarpium, Dominicum Molinum, & complureis alios conueniret; tum vt nihil, quod foret pretio, raritatéve in ea ciuitate commendabile, ſineret inuiſum. Quam quidem ad rem eximiè fauebat egregius Chriſtianiſſimi Regis nomine Orator Philippus Canaïus Fraxineus; cùm ipſe quoque ſibi intereà pararet amicos, quorum auctoritate nihil fieret imperuium. Præcipuus in illis fuit Fridericus Contarenus Diui Marci procurator, qui, cùm Muſæum haberet inſtructiſſimum, illius tamen pretium non nouit, donec Peireskius demonſtrauit quidnam, & quanti æſtimandum vnumquodque cimeliorum foret, quid inſcriptiones Græcæ tam numiſmatum, quàm marmorum ſignificarent, & id genus ſimilia, ex quibus ſingularem viri beneuolentiam eſt conſequutus. Neque verò ipſius modò, ſed & totius etiam familiæ: ex quo interceſſit illa cum Angelo Contareno viginti pòſt annis agente in Gallia Reipublicæ Oratorem neceſſitudo; & cum Vincentio Contareno, qui ſex annis pòſt librum variarum lectionum edens, *E Gallia vſque*, inquit, *nobiliſſimus, & cùm iuris, tum antiquitatis totius egregiè peritus Nicolaus Fabricius me ſibi peramicè monendum* 1600.

1600. *putauit.* Prætereo Ioannem Mocenicum, cui fuêre oppidò quàm-rara; prætereo Bembum Equitem, cuius vniuersam penè rerum antiquarum supellectilem à Cardinali vsque Bembo deductam coëmit: prætereo Patriarcham Aquileiensem, in cuius cimeliarchio memorabat se obseruasse ad trecentos vsque Cameos perraros: prætereo & alios complureis. Refero solùm quod Puteanus, cùm Venetiis foret, ad Pinellum scripsit XI. Kal. Iunij eâ Epistolâ, quæ edita est in Promulside octogesima secunda. *In ædibus*, inquit, *Scaramelli fui: Septumiæ monumentum vidi, etsi penè frustrà: ita similiter omnia expressa, vt nesciam, me hercules, industriam, an memoriam Fabricij nostri, an vtramque debeam admirari, qui tam fæliciter in summa festinatione ipse pinxit, aut fæliciter pingentis posteà, ac reformantis manum direxit.* Exinde nempe colligitur, quàm solers foret, ac diligens in singulis obseruitandis. Cæterùm Venetias profectus sub finem Augusti, ardorem tandem explicuit, consiliúmque cepit concedendi exinde Romam, quòd tametsi Porta-Sancta aperienda, & Iobelæi celebritas inchoanda non esset, nisi sæculi, atque adeò anni sequentis initio: existimaret tamen, si quos illeic menseis præoccupando transigeret, haud malè collocatum iri. Nôrat aliunde fore, vt breui celebrarentur Florentiæ memoranda sponsalia inter Henricum Regem Christianissimum, & Mariam Mediceam nunc Reginam matrem: neque volebat committere, vt à se coràm non spectarentur. Itaque postquàm Patauium scripsit, ac specialiter ad Pinel-

Pinellum, inſcriptiones, aliáque mittens, & ſimul rogans, vt literas ad familiareis Romam daret; diſceſſit initio Septembris, lembo conducto Ferrariam, aut certè Francolinum vſque. Non peruenit autem Florentiam ante diem menſis vigeſimum, quòd vbicumque aliquid ſpectatu dignum occurreret, quantum ad illud peruidendum opus foret, commoraretur. Conſtitit verò, retardatúſque Bononiæ potiſſimùm eſt, quòd Iulius Cæſar Velius, qui credebatur hauſiſſe totam antiquitatis notitiam, ſuaui illius congreſſu captus, detinere ipſum pluſculùm voluerit. Neque verò ſe continere optimus ſenex potuit, quin de ſua fœlicitate in cognoſcendo Fabricio, literas calidiſſimas, mirifque elogiis pleniſſimas daret. Calidiſſimas certè eas dixit Pinellus, commendans aliunde, quòd Fabricius ex iis non eſſet, qui peregrinando nihil aliud, quàm curſitant, quibúſque, iuxta Senecam, illud euenit, vt multa hoſpitia habeant, nullas amicitias. Accedens Florentiam, habuit aliquas à parentibus literas, ac, inter quaſdam commendatitias, reperit ſpecialeis Caroli Lotharingij Ducis Guiſij, & in Galloprouincia Proregis, ad Nicolaum Brulartum Sillerium, qui fuit deinceps Regni Cancellarius, quíque tùm Regius Romæ Orator, eò venerat, ad ſponſalium celebrationem. Quamobrem ille Peireskium, fratrémque accitos in familiam voluit, vt ſuis ſub auſpiciis omnia liberiùs contuerentur. Præter verò celebritatem, auidè imprimis ſpectauit Bibliothecas illas inſigneis, in quibus agnouit, &, penè dicam, adorauit tum magnorum Principum, tum virorum eruditorum, à 1600.

1600. quibus bonæ literæ restitui cœpère, vestigia. Nihil speciatim dico de Pandectis, quos, in Palatio magni Ducis religiosissimè licèt asseruatos, curauit tamen inspicere; securus nullum antiquitatis monumentum illustrius in litterario orbe exstare. Amicos quoque illeic parauit; sed, quantum recordor, nullum constantiorem, quàm Richardum Richardi, studiosum plantarum, atque marmorum; qui ipsum quoquoversùm ad opera publica, hortósque deduxit. Mense transacto, Senas petiit, vbi salutare potissimùm voluit Celsum Cittadinum, qui tunc habebat præ manibus tractatum de Origine, progressúque Latinæ, & Italicæ, seu vulgaris Linguæ. Inde discedens, Romam tandem sub finem Octobris peruenit. Romæ porrò dici non potest quàm citò fuerit notissimus; non modò, quia iam Pinelli, aliorúmque literæ celebre nomen fecerant; sed maximè etiam, quia cùm primùm viris in ea vrbe eruditis cœpit congredi, ingentem sui admirationem, atque amorem conciliauit. Prolixum foret recensere quos eximios viros coluerit, à quibus, ob lumen ingenij, & temperatissimos mores, magni habitus fuerit: sed, cùm sileri omnes non possint, commemorandi imprimis sunt magni illi duo Cardinales, Baronius, atque Bellarminus. Ille nempe obstupescebat, cùm de insertis in Annaleis inscriptionibus, aliisque rebus ad historiam abstrusiorem spectantibus, edisserentem coràm audiret. Ecquid putas verò, cùm ostendit gemmas, numismatáque varia, quibus Basilidiani, Valentiniani, aliique hæretici inscribere soliti erant vocabula barbara opinionibus

ſuis obtegendis? Collegerat nempe complura, ad illu- 1600.
ſtrandum, quod ille in ſecundum tomum conieciſſet ex Amethyſto Fuluij Vrſini, circa vocem ΑΒΡΑΞΑΣ, qua Baſilidiani intellexêre ſummum Deum, continentem Angelos ſeptem, cœlorum ſeptem præſides; ac præterea eorum trecentas ſexaginta quinque virtutes, iuxta anni dies; idque ob ſeptem literas, numeralémque earum valorem (iunctis ſcilicet numeris, pro ordine vnuſcuiuſque in alphabeto literæ) & id genus ſimilia, quæ deinceps quoque ad Natalitium Benedictum literis expoſuit. Bellarminus verò tum eadem, tum alia accipiens circa hæreſes, veterémque hiſtoriam totam, hærebat quid magis probaret, an ſagacitatem in perueſtigando, an ſolertiam in coniiciendo, an iudicium in eligendo, an memoriam in referendo, an lepôrem in explicando. Meritò autem leniſſimis eius moribus capiebatur: nam, vt omittam cætera, conſidentem in media plebe auditorem ferè habebat, quoties ſuos parœcos pro concione erudiret, familiaritérque inſtitueret. Dicendus deinde Iacobus Sirmondus, inter homines Societatis IESV iam tum etiam clariſſimus: arctiſſimam enim cum illo amicitiam iniit, nihilque ſtudiorum non commune habuit. Dicendus Lælius Paſchalinus, cuius cimeliarchio ſpectabilius quicquam non fuit, quíque illius eruditionem ita ſuſpexit, ita amauit indolem, vt aliquando cogitârit, ac voluerit pretioſa quæque tradere, quæ ipſe ſecum abſportaret. Dicendus Fuluius ille Vrſinus, cuius nomine inter viros antiquariæ rei ſtudioſos maius, celebriúſque nullum eſt, quíque ex perſcriptis

1600. à Pinello interpretationibus, expetierat illum nosse perardenter. Dicendus Philippus Pigafetta, ad quem cùm Pinellus initio non dedisset litteras, mirum quanta commendatione obliuionem compensârit. Dicendus ille ipse Ghibertus, quem Auenione iam nouerat, quíque ad spectandum res varias ipsi deducendo se comitem præbuit. Dicendus, qui etiam eum variè deduxit, Paulus Gualdus, eruditus Vicetinus, qui in Pinelli contubernio ipsum miratus Patauij, Romæ etiam obstupescebat. Dicendi Petrus Stephanonus, Dionysius Octauius Sada, & vniuersè quotquot fuêre in vrbe eruditi viri, & bonarum artium, literarúmque amantes. Sed & reticendus non est Arnaldus Cardinalis Ossatus, Regia negotia tum Romæ curans, vir eruditione, prudentia, integritate, suauitate morum eximiè conspicuus: qui consuetudine Peireskij exsatiari vix vnquam potuit, neque illum vnquam abs se, dum inuiseretur, non ægrè dimisit. Non reticendus Abbas Montanus, Archiepiscopi Arelatensis patruus, qui virtutis illius potiùs, quàm Nepotis commendatione, in perpetuum propemodùm contubernium adscitum voluit. Iam neque dici facilè potest, quàm vehementi studio vniuersa antiquitatis monumenta peruestigârit. Imprimis enim desiderauit situm Vrbis cognoscere, & regiones, quas fuit complexa. Visis montium vestigiis, adeò depressos miratus est, quos putârat adeò sublimeis. Obstupuit inter cæteros Palatinum summè desertum, quo nullus olim frequentior. Disquisiuit, si fortè posset intelligere, aut subodorari, quà fuissent Pomerij fines tam à Regi-

bus, quàm ab Imperatoribus prolati; & cùm ad portas, viásque omneis diligenter attenderet, explorauit tamen præsertim Aureliam, propter eius viæ reliquias, quæ in Prouincia adhûc supersunt. Deinde regiones, vicósque percurrens, agnoscere voluit, quantum licuit, quà extitissent Priscorum templa, ædes, aræ, luci, sepulcra, asyla, scholæ, bibliothecæ, amphitheatra, theatra, circi, hippodromi, naumachiæ, campi, odæa, fora, emporia, horrea, armamentaria, balnea, thermæ, aquæ, pontes, colossi, obelisci, columnæ, statuæ, & innumera alia, quæ inter legendum auctores adnotauerat, & in commentarios relata circumgestabat. Vix autem vnquàm exsatiari contemplando poterat, cùm obseruaret quidpiam adhûc siue integrum, siue mutilatum superstes. Sic dies benè multos posuit circa Pantheon, rarum architecturæ exemplar, considerando, conferendóque quicquid Ludouicus Demontiosius fuerat de illo ratiocinatus. Sic, quia nôrat asseruari in Vaticano Palatio tum Herculem truncum, tum Laocoontem cum duobus filiis, opera exquisitissima, & Michaëli Angelo miracula habita artis; idcircò illis inspiciundis non vna vice adstitit, vt nec semel etiam inuisit geminas illas Alexandri, & Bucephali statuas, quæ exstant adhuc Phidiæ, & Praxitelis monimenta. Sic aliquoties ad inuisendum C. Sestij Epulonis in via Ostiensi sepulcrum itauit, ob vetustissimas illius, nobilissimásque reliquias. Sic variè spectauit obeliscos varios, sed nullum frequentiùs, quàm Constantinianum, ob cuius effossionem, translationem, erectionémque laudare satis non poterat

1600.

1600. generosum Sixti V. Pontificis institutum. Sic & columnas; sed maximè Traianam, atque Antoninianam. Illam quidem, vt Pinello satisfaceret, cui factum satis non fuerat volumine toto de ea (seu de historia vtriusque belli Dacici, à Traiano gesti, prout Alphonsus Ciaconus illam ex columna eruerat) conscripto: vnde & exoptauerat tum exemplum libri à Peireskio quàm perfectissimum conquiri; tum depictas in eo figuras personarum, armorum, gestuum, cum insculptis, secundùm totam cochlidem, per ipsum conferri. Hanc verò, hoc est Antoninianam, vt perdiligenter exprimi curaret effusionem illam Iouis Pluuij Romanorum exercitum irrorantis, & hostium copias fulmine ferientis. Eiusmodi certè Iconismum cùm Scaligero postmodùm offerret, ad illustrandum quod Eusebius de prælio commisso inter Antoninum, & Germanos, ac Sarmatas, contulit in annum Olympiadis C. XXX. VIII. primum, Hæc, inquit, vna est ex rebus maximè notatu, & spectatu dignis, quas mihi quidem inter omnia antiquitatis monumenta contigit Romæ obseruare. Nec verò harum modò rerum delineationes habere voluit; sed rariorum etiam quarumuis statuarum, quas disquisiuit in Capitolio, in Vaticano, in Farnesianis, in Cæsianis, in cæteris ædibus; itémque in hortis, ac vineis, &, vt breue faciam, in quibuslibet priuatis, publicisque locis; pictores deducens, qui non modò statuas, intemeratáque alia opera; sed truncos etiam, & ruinas ædificiorum veterum, quà occurrerent, adumbrarent. Deferre quoque solitus erat selecta

quædam numiſmata, quæ conferret cum ſtatuis, ex- 1600.
plorans cuiuſque ætatem, & agnoſcens plerumque manum: cùm eâ foret ſolertiâ, vt momento diſcerneret quid re verâ, quídque ex ſola imitatione foret antiquum. Sic inſcriptionum etiam omnium, quæ ſaperent antiquitatem, habere voluït apographa, tentans pro ſua ſagacitate exeſas ſupplere, ac penè deſperatas reſtituere. Rurſus Codices MSS. ſeu Vaticanos, ſeu Farneſianos, ſeu alios, non quantum quidem libuit, ſed quantum tamen licuit, euoluit; &, quotquot inter cæteros maximè rari viſi ſunt, adnotauit in tabulis. Sic adnotauit etiam vaſa, pondera, menſuras, cælaturas, numiſmata, ſimulacra, imagines, & quicquid demùm notatu dignum occurrit in Metallothecis, iconothecis, in Promptuariis, Muſæis, Xyſtis, Perguliſque variis; vt prætercam innumera, quæ vel pretio quæſiuit, vel commutauit, vel dono habuit, quorúmque ſaltem ectypos, ecmagmata, apoſphragiſmata, aut iconiſmos obtinuit. Vnum doluit, ſe nec habere, nec videre vſquàm potuiſſe memorata Goltzio Tulli Hoſtilij, ac Seruij Tullij numiſmata; vt neque alia memorata cum hiſce inſcriptionibus, Col. Aquæ-Sextiæ. Col. Arelate. Col. Auenio. Col. Arauſio Secundanorum, & ſimilia, quæ amore patriæ ardentiſſimè, ſed fruſtrà tamen requiſiuit. Ex hiſce porrò ingentem ſui admirationem excitauit, non modò Romæ, vbi illius amicitiam eruditi omnes ambierunt, ſed in diſſitis etiam locis, quocumque eius fama peruênit. Ex hoc nimirùm tempore cœpit, quæ fuit illi neceſſitudo cum

1600. Natalitio Benedicto, rebus exquisitis instructissimo, ac Fullinij tum commorante; quæque cum Adolpho Occone Augustano medico, tunc iteratò edente volumen de numismatis Imperatorum Romanorum: vt illos taceam, quos iam nôrat, Hieronymum Rubeum Rauennæ, Cæsarem Nichezolam Veronæ, Antonium Tolentinum Cremonæ, Cæsarem Campanum Vicentię, aliisque locis non paucos. Mirum autem quantum Patauij pręsertim inclaruerit, adtestantibus literis ad ipsum per id tempus datis à Laurentio Pignorio; qui ipse rerum priscarum adeò peritus, professus est tamen se ampliùs ex vnis eius literis, quàm ex decem Antiquariorum voluminibus erudiri: quíque suspexit non modò copiam conquisitarum ab ipso rerum, sed delectum etiam insignem, cùm ex missis duobus quibusdam Constantini numismatibus, agnoscere se, vt ex vngue leonem, dixit. Consimilia scripta ab Edmundo Brutio, Georgio Ragusæo, Iacobo Papifauio, Martino Sandello, &, quem nominare primum debui, Hieronymo Aleandro iuniore, vero Musarum delicio; itémque M. Cornaro optimo vrbis Præsule, quícum deinceps per litteras, donec fuit in viuis, amicitiam coluit. Sed quantum quidem fieret Pataui vel id indicat, quòd misso Augustâ Vindelicorum ectypo Sapphiri cuiusdam, inscriptionem præferentis, in qua *Xiphiæ* vox omnibus curiosis faciebat negotium; Pinellus ad eum scripserit, examénque, & iudicium ea de re ipsi detulerit. Prætermitto autem, vt fecerit satis, vocique lucem attulerit ex Strabone potissimùm, cùm

ex Polybio loquutus est de venatione *Xiphiæ*, mon- 1600.
stri videlicet marini. Quod ad statum Romæ recentioris spectat, nullum fuit Templum, Sacellum, Collegium, Xenodochium, quod ingressus non fuerit: nullum Palatium magnificum, nullum celebre Pontificum opus, ad quod non diuerterit: nulla Raphaëlis Vrbini, Michaëlis Angeli, Polydori Carauagij, Titiani, aut alterius artificis insignis pictura, quam non inspectârit. Sic cæmiteria, cryptásque illas subterraneas, plena venerationis loca, & Christianæ pietatis, constantiæque monumenta. Sic Religiosis cæremoniis, quantum sine discrimine posse putauit, interfuit. Quippe quòd complexione foret non robusta magnoperè, coniicere sese in turbam tumultus plenam detrectabat. Heinc quod ad statas, solemneísque Iobelæi attinuit, spectauit quidem, obseruauitque ex ipsis quantum potuit; cæterum autem Valauesio fratri, tanquam valentiori demandauit curam spectandi omnia cominùs, & ad sese referendi. Idem præstitum circa cæremonias, quas vo- 1601.
cant cœnæ Domini: quod circiter tempus tam ipse, quàm frater, vt Pontificem iis pauperibus, quos dietim pascit, ministrantem, simúlque in eadem aula discumbentem contuerentur, vices redemêre duorum pauperum, vestibúsque eorum assumptis, adfuêre inter cæteros, & agniti licèt à Pontifice, ipso tamen rem placidè dissimulante, omnia spectârunt. Paschalibus Romæ exactis, & postquàm varia munera domo accepta distribuit, nonnulláque etiam ad Pinellum misit, profectus est Neapolim. Superfluum

1601. foret recensère quantum, quotiésque diuerterit, vt requireret varia, quæ apud auctores celebrata sunt tam Latij, quàm Campaniæ loca. Affectum se verò præsertim dicebat, cùm memorata Virgilio coràm haberet, lustrarétque, vt Caietam, vt Cumas, eárúmque reliquias: vt Misenum montem, & Auernum Lacum, & similia. Cùm item loca, in quibus exstitisse dicerentur villæ Ciceronis, & Luculli; aut sepulti fuisse Scipio Africanus, & Virgilius: atque id genus cætera, ad magnos viros attinentia. Addebat se, cum crypten illam, seu, vt appellat Seneca, carcerem longum, & obscurum, Pausilippum scilicet montem per passus mille perforatum, eundo, redeundóque spectaret, doluisse, quòd ignoraretur, certúsve non esset, qui tam præclarum facinus, tanto viatorum compendio, commodóque attentauisset. Digniorem enim commendatione arbitrabatur esse, quàm Xerxen, cùm Græciæ bellum inferens, Athon montem non à continente modò præscidit, sed medium etiam perforauit. Neapolim quam-primùm accessit, tenere se non potuit, quin Portæos illos fratres conueniret. Cùm inductus autem fuisset ad natu maiorem, cui nomen Ioannes Vincentius, is breui colloquio sic affectus fuit, vt ipsum exclamabundus ad Ioannem Baptistam natu minorem deduxerit, quò & ipse in similem admirationem raperetur. Enarrare autem solebat Peireskius, licèt ipse quoque Ioannes Baptista foret iam grandæuus, adspersísque canis venerabilis; ipsum nihilominùs eâ reuerentiâ obseruare solitum iussa, nutúsque Ioannis Vincen-

tij, vt maiore non potuisset ora, atque imperium .1601.
patris. Cæterùm, vt cum ipsis vltrò communicauit plurima, ita vicissim ab iis accepit; neque spectauit modò quæcunque asseruabant in Musæis, pretiosisque armariis; sed etiam omnigenis penè illorum experimentis, prout sibi in votis esse insinuauit, interfuit. Heinc nata ipsi cum vtroque eximia familiaritas, &, quæ est deinceps mutuis literis, officiísque variis culta amicitia. Inuisit prætereà Musęum Ferrantis Imperati, ipsum quoque raris naturæ operibus instructissimum; itémque Adriani Guillelmi, Martis Gurgustiolæ, & Matthęi Cappuani Conchanorum Principis; tametsi ad hunc extra ciuitatem diuertendum fuit. Monumenta insuper omnia antiquitatis peruestigauit, ac præ cęteris delineatas voluït nescio quas columnas operis Corinthiaci, Apollinémque ad Tripodem, & similes quasdam figuras. Ad hæc rogauit, didicitque quicquid licuit cognoscere de familiis Neapolitanis translatis in Prouinciam, & de Prouincialibus translatis in eam regionem. Cùm verò nosset esse in templo Diuæ Claræ nuncupato sepulcra complura Regum, Principúmque ex Regia stirpe ad Carolum primum (quem diximus fuisse S. Ludouici fratrem) attinentium: idcircò ad illa maximè attendit, pręcipua adumbrauit, Epitaphia exscripsit. Quinetiam sollicitus fuit in exquirendo sepulcro Simonis Portij Philosophi celebris, non ita pridem vita defuncti: sed enim curam explorandi, si quà fortè inueniretur, & maximè quidem cum Epigraphe, Pinellus ipsi commendârat.

1601. Viuebat tum Neapoli fœmina quædam ſanctitate, inſtitutóque vitę illuſtris. Ea Romam accita à tempore vſque Gregorij tertij-decimi, & ab optimo Bellarmino examinata, probatáque, dicebatur rapi in eam exſtaſin, ſtatim ab aſſumpto Euchariſtico Sacramento, vt, quemadmodum genuflexo erat, ita immota, rigidáque, ſtipitis inſtar, conſiſteret, oculis apertis nihil conſpiceret, toto corpore nihil planè ſentiret. Itaque noluit Peireskius ex ea vrbe diſcedere, quin rem factu mirabilem vidiſſet, atque explorâſſet. Ac obtinere illud quidem abſque contentione non potuit; ſed, vt imperuium ipſi nihil erat, peruicit tandem, ac præter fratrem, deduxit quoque Ioannem Porcelletum Mallianeum, qui fuit deinceps Præſul Tullenſis. Vidit ergo, explorauítque, & commemorando mirari ſolebat, ſi poſſet quidpiam ſimile humanitùs contingere; neque facilè credebat Cardano referenti ſibi quid tale euenire ſolitum, quoties animo collibuiſſet. Poſtquàm vrbem ſatis luſtrauit, illiúſque elegantiam, amœnitatémque admiratus eſt, nihil habuit potiùs in votis, quàm adire Veſuuium, contemplaríque locum, in quo magnus Plinius diem obiiſſet. Ea re peracta, inſigni quodam flagrauit deſiderio inuiſendi Siciliam, & pergendi Meliten vſque. Tria autem erant, præ cęteris, quæ auebat coràm ſpectare, Fretum Scyllæum, Æthnę incendium, Antiquitates Syracuſanæ: reſtitit tamen Fonuiuius, neque ipſe, illo inuito, progredi vſquam voluit. Quare ſatis fuit totam eam regionem circùm peragrare, & ad loca

etiam aliqua redire, vt Puteolos, & Baias versus, 1601.
quò posset oculatiùs duo quædam ædificia subterranea inspicere, quæ Piscina mirabilis, & Labyrinthus appellantur. An adiiciam verò, cùm littus prope Puteolos consideraret, puluerémque requireret aqua marina lapidescentem, detectum ipsi prætereà fuisse inter arenas quendam plumbeum, quo cęlaturæ, ac præsertim Onychinæ conseruarentur. Quòd autem in eo littore numismata ferè exesa deprehenderentur, opinatus est caussam esse sulphur, quod tametsi insensile, in iis tamen oris vbique interuenit, accedente aliundè ex mari salsugineo halitu, cum arrodendi facultate. Altero pòst mense repetiit Romam, idque vt amicis vale diceret, collatis variis munusculis, ac aliquibus etiam aliò missis. Constituerat nempe redire Patauium ante Solstitium, magnósque æstus; vnde & paucos intra dies non sine relicto sui desiderio ex vrbe discessit. Instituit autem iter Perusiâ, tum Academiæ gratiâ, tum spectandi lacus Thrasumeni caussâ. Deflexit inde Eugubium, occasione inuentæ illeic non ita pridem Tabulæ æneę lingua veteri Hetrusca perscriptæ. Salutato posteà ad Assisium D. Francisci monumento, inuisit Fullinij Natalitium Benedictum, abs quo expectatus ardentissimè fuerat. Spectauit exinde ad Montem Falconem, inter D. Claræ reliquias, treis insigneis globulos in cistula fellea inuentos, quorum duo, vel tres, non ampliùs, quàm vnus, ponderosi deprehenduntur. Tum votis ad celebre Fanum D. Mariæ Lauretanæ ritè per-

1601. solutis, adiit Anconam, indéque Vrbinum, ad obtinendum licentiam peruolutandi Bibliothecam Ducis. Digressus Pisaurum, atque Ariminum, accessit Rauennam, vbi Hieronymus Rubeus clarus ille Medicus, patriæque scrutator, complecti illum expetebat, demonstraréque in ipsa sede Exarchatus nescio quas reliquias Barbariei Gotthicæ, & ornamenta Imperatorum, contemporaneorúmque Regum, cum his nominibus; ATHALARICVS RIX, WITIGES RIX, THEODVISATVS, & id genus alia; simúlque ostendere ornamenta quædam Gallæ Placidiæ, in nescio quo templo, quæ Velius non esse antiqua censuerat: denique ipsi sua manu exemplum Historiæ Rauennatis dare. Peruenit exinde Venetias, vbi amicis, magna illorum cum voluptate salutatis, cognoscere non obiter voluit Antonium Posseuinum, ex Societate IESV, virum optimum, ad quem cùm expetiisset commendatitias literas, *Ecquid quæris proxenetam*, rescripserat ad illum Sirmondus, *cùm ad quoscunque veneris, adeò ex teipso innotescere, amabilísque euadere possis?* Postremò non multos post dies, hoc est, medio circiter Iunio, accessit Patauium, vbi tantâ est exceptus lætitiâ, vt videretur quasi quispiam Deus studiosorum eò aduentasse. Maximè verò reditu suo recreauit optimum Pinellum, qui diuturnis, sed lentis morbis iam ingrauescentibus, prompendere se in mortem sentiebat. Dies non sufficiebant audiendo, quę compererat; neque inspiciendo, quę attulerat; neque cognoscendo, quæ visa

obſcura interpretabatur. Dicam-ne, cùm inter 1601.
eos viros, quos cognouerat, fœlicitati verteret,
quòd amicos ſibi Baronium, ac Bellarminum parauiſſet, prouocatum fuiſſe optimum Pinellum, vt quidnam ſibi circa illos contigiſſet, exponeret? Cùm, inquit, ſummus Pontifex ante annos treis veniſſet Ferrariam, dignati ſunt illi me inuiſere; ſed tacitis nominibus, habitúque diſſimulato; adeò vt ſe Presbyteros ſimpliciter aſſeuerarent. Ipſe ex eorum iconibus, qui viri eſſent, ſtatim agnoui: ſed fingens tamen me ignorare, in eam Muſæi partem deduxi, in qua virorum illuſtrium, ac ipſorum ſpecialiter, imagines erant conſpicuæ. Oſtenſa autem Baronio Bellarmini effigie, Num hæc imago, inquam, ô bone, ſocium iſtum tuum repræſentat eximiè? & oſtenſa Bellarmino quæ Baronij aderat; Num hæc quoque, inquam, ſocium iſtum tuum exquiſitè refert? Ac tum illi deluſos ſe, cùm deluderent, agnoſcentes in amplexus prolapſi ſunt. Porrò quia Peireskius præſentiebat ſe poſt annum reuocatum iri in patriam; idcircò ſe ad intermiſſa Iuris ſtudia compoſuit: tempore ſic diſpenſato, vt ad alia prætereà innumera ſufficeret. Siquidem pręter varia, de quibus paullò pòſt dicetur, in literatos officia, profecit continuò in notitia abſtruſioris hiſtoriæ, altioríſque antiquitatis. Specimen autem inſigne dedit, cùm ſubortâ inter curioſos de monte Argæo controuerſiâ, ediſſerüit ex Iaſpide, variíſque numiſmatibus Cæſareę, alibíque cuſis, originem, ritúſque varios, quibus ille mons fuit olim

1601. in Cappadocia adoratus. Linguas prætereà semper excoluit, quas credidit vsui futuras. Nam ex Hebraïca quidem, & ex vtroque charactere, tam vulgari nempe, quàm Samaritano; ex Syriaca item dialecto, idiomatéque Arabico, tantum ferè delibauit, quantùm ad siclorum, similiúmque numismatum interpretationem necessarium duxit; vsus magisterio Iudæi cuiusdam commorantis Patauij, cui nomen Rabbi Salomon fuit. Ad Græcam linguam quod adtinet, studiosiorem illi operam impendit, tum propter varias constitutiones Imperatorum Græcorum, ipsámque Iuris originem, quæ ad Græcos fonteis refertur; tum propter Philosophiam, seu studium Sapientiæ, proptérque Poëseos, ac Historiæ, quæ in ea lingua supersunt, antiquissima monumenta; tum propter explicationem gemmarum, numismatum, marmorum, quorum sunt Græcæ inscriptiones, quibúsque illustrandis pulchrum semper duxit, suauissimúmque habuit seriam operam collocare. Heinc cùm ad aliquem scriberet Græcarum literarum amantem, exempli caussa ad Occonem, qui suas semper Epistolas sententiis Græcis interserebat, solitus erat ipse quoque eruditionem suam testari, nunc versum Græcum præmittendo, nunc quidpiam carmine, aut prosa appositè interpolando: vt ad memoratum Adolphum Occonem, *Fortunate Senex, Te Diuæ illius antiquæ, & venerandæ* Μνημοσύνης *filiæ, non iam* Ἄδολφον, *sed* Ἀδελφὸν *duplici nomine Germanum dicent.* Nec verò humaniorum modò literarum studiosus fuit, sed multum

etiam

etiam inuigilauit Mathematicis artibus, carus ex eo 1601.
tempore Galileo Galilei, quem & apud Pinellum primùm nouit, & ex inuenta hauriendis aquis tum vrbem infestantibus machina, admodùm suspexit. Incubuit quoque plurimùm in peruestigandis caussis rerum naturæ admirabilium. Quippe, & varios variè rogauit de illis Parheliis, siue tribus solibus, ac triplici Iride visis, die Februarij septima, hora circiter vigesima prima. Et de piscibus, aliísque rebus saxificatis philosophaturus, tum variam copiam impetrauit, inque angulo Musæi dispofuit; tum ichnographiam eius montis, qui apud Vicetinos iis abundat rebus, obtinuit. Et quicquid fuit cuiquam perspectum circa fossilia, mineralia, rem metallicam, sua seu remuneratione, seu comitate concessum tulit; maximè autem Venetiis; vbi aliunde, cùm multa præclara in armamentario se obseruasse diceret, referebat tamen nihil sibi fuisse adspectu iucundius formatione aluminis in octahedricam figuram. Et frequens adiit rariores hortos, perscrutaturus varietatem, vireísque tam indigenarum, quàm exoticarum plantarum; ac destinans quasdam in Prouinciam, quasdámque vicissim ex Prouincia, nunc in Pinelli, nunc in aliorum viridaria transferri curans. Et interesse solitus fuit non publicis modò Anatomicorum dissectionibus, sed priuatis etiam Hieronymi Fabricij ab Aquapendente, qui illum propter singularem beneuolentiam admisit, cùm specialiter ex ouis gallinæ incubanti suppositis, singula in dies singulos subduceret, vt

1601. ab ipso vsque incubationis initio obseruaret seriem formationis pulli. Atque hæc quidem de studiis. Sequitur, vt iam insinüemus, quemadmodum illum ex hoc tempore viri studiosi, eruditíque arripere agnouerint gubernaculum literarum. Dictum est, cùm Roma rediit, cœpisse optimum Pinellum solito grauiùs laborare, inque obitum vergere. Is itaque non multò pòst, quippe sub Augusti initium, è mortalium vita excessit, propè septuagenarius: magno profectò dolore omnium bonorum, eruditorúmque; sed Peireskij potissimum, qui illum, tanquam alterum parentem habebat, ac venerabatur. Cæterùm cùm ille sui desiderium, quà patebat orbis literarum reliquisset, consolationi tamen fuit, quòd videretur Peireskio quasi lampada tradidisse. Ipse nimirùm ad eius mores ita se composuerat: ita studio rerum nobilium, exemplóque benefaciendi, ac promouendi bonas arteis animatus euaserat, vt virtutis heroïcæ destinatus hæres iure censeretur. Huiusce rei congerenda aliquot testimonia sunt, quæ pleniorem concilient fidem. Imprimis verò citandus occurrit Paulus ille Gualdus, qui Pinelli vitam conscripsit, cuiúsque mentio facta iam est. Is postquam viri mortem defleuit, dixitque naturam parcè proferre eiusmodi viros, ac Methonis fortasse annum transigendum iis, qui alterum Pinellum expectent; talem scilicèt, cuius studium humaniora studia restituat in pristinum splendorem, cuius opes in nobileis libros colligendos impendantur, cuius dignitas doctis viris patrocinio sit; tum

demum subdit, *Ætas sanè nostra, si quem feret eiusmodi, is, ita me Deus amet, non alius erit à* NICOLAO FABRICIO *Gallo, domo Aquis-Sextiis, clarissimo adolescente, qui Romæ, & Patauij, vix-dum plenam pubertatem egressus, eo ardore Pinellum, & Pinelli studia est complexus, vt omnibus nobis, & doctis viris, quotquot his capiuntur literis, miraculo sit.* Egregium sanè vaticinium: sed en etiam votum Erycij Puteani, iam tum Mediolani, vt suprà est dictum, Eloquentiæ, & Chronologiæ professoris. Is scribens ad Peireskium, O *vulnus*, inquit, *quod Pinelli morte acceptum est! Abiit æternus ille vir, ipse nominis, & famæ securus: sed nos in desiderio, & dolore reliquit, Musas in squalore. Quis succrescet, & dolorem nobis demet, Musis squalorem? Non doctrina, sed opibus quoque opus. Quis? fallor? an tu ipse hûc vocare, vt sis quod Pinellus fuit? Voueo, voueo, & saluere te iubeo, Iuuentutis spes.* Quo loco fortassis non ingratum erit, si Peireskij responsionem adtexuero. Sic igitur ille rescripsit. *Peruellis animum meum dolore, dum mihi incomparabilis viri morte vulnus inflictum refricas. Meritò tu quidem funebreis, ac luctuosas voces ingeminas; meritò vicem nostram deploras, meritò omneis ad lugendum inuitans exclamas, Quis nobis dolorem demet, Musis squalorem? Sed in fine risum excitas, dum, quasi vaticinari velles, subiungis me, quod Pinellus fuit, futurum; idque, tanquam fieri posset, seriò voues. Quod perinde est, ac si ingenti succisa pinu voueres, vt humilis aliqua myrica robur illius, ac proceritatem æquaret. Verùm amor erga me tuus hoc tibi, quiduis aliud meditanti, vo-* 1601.

1601. *tum extorsit, cuius, vt reor, nunquam te damnatum iri, aut reum fore sperasti. Quod si ego tibi idipsum vouens, vatis illud accinam*, Tu nunc eris alter ab illo, *qui te penitùs nôrunt, sat scio, me vatem affirmabunt haud vanum; tuæ namque hoc opus opis non meæ.* Argutè sanè, & eleganter; tametsi id dissimulauit, quod verissimè à Puteano dictum, ad subeundum id muneris, *opibus quoque opus* esse. Fuêre & aliæ perelegantes vtrimque literæ conscriptæ, exstátque speciatim vna edita in secundis Ferculis, seu centuria Epistolarum Puteani secunda, qua sub initium sequen-
1602. tis anni, qui fuit supra millesimum, sexcentesimúmque secundus, ille gratiosè conquestus est se Deorum genus nominatum. Fuêre, inquam, aliæ literæ conscriptæ: sed ad rem facienteis excerpsi, ex quibus abundè intelligitur quàm appositè Ianus Gruterus in præfatione magni illius Inscriptionum voluminis ita coniunctim nominârit, commendauerítque Erycium Puteanum, & Nicolaum Fabricium, vt iuuenes esse præ cæteris dixerit,

——— Sacros qui sollicitare fluores
Aonidum, totámque solent haurire Aganippen.

Versabatur porrò sub prælo ingens illud opus, cùm Pinellus concessit fatis: Peireskius autem suppeditauit, quæ in illud insererentur, non modò ex iis, quæ inter Pinelliana cimelia, sed etiam ex iis, quæ Romæ, quæ Venetiis, quæ aliis in locis obseruârat, descripserátque, vt docet illud toties subiectum inscriptionibus, *Ex Nicolai Fabricij schedis.* Venio iam ad Marcum Velserum, cuius interuentu Gruterus

ſchedas illas obtinuit. Ille Pinello propè par, & 1602.
ſingularis amicus, florebat Auguſtæ Vindelicorum
Duumvir. Me tacente, ſcripta illius, omnéſque viri eruditi, opem ipſius munificam, paratiſſimámque experti, quantus vir fuerit, ſatis loquuntur. Velſerus ergo, literis ad Peireskium datis, teſtatus eſt tanti ſe facere ipſum, eiúſque amicitiam, vt nihil ſibi fuerit ex tota Pinelli hæreditate expetibilius. Quin etiam ipſe quoque illum non modò virtutum Pinelli hæredem agnoſcens, ſed futurum quoque ſuarum ſucceſſorem coniiciens, diligere cœpit, tanquam filium, & literarum frequentiâ, quoad vixit, non deſtitit teſtatum facere affectum. Hoc vno ipſi durus fuit, quòd ſui effigiem conſtantiſſimè denegauit, pro eo, quo omnibus aliis ardentiſſimè flagitantibus denegauerat inſtituto. Et Peireskius tamen, vt alios nonnullos, ſic illum neſcientem pingi procurauit, conducto artifice, qui ipſius vultum è clandeſtino loco ſpectaret. Sic obtinuit quod illi Occo ſperare nefas prædixerat, cùm id abs Velſero tuliſſet reſponſum, *Cato maior poſteros volebat quærere, cur ſibi ſtatua nulla poſita: mihi contrà, quantum video, cauendum, ne quis aliquando miretur, ſi non & indignetur, qua ambitione conſortio magnorum virorum, quorum imagines ſe colligere Fabricius oſtendit, irrepſerim.* Prætereo autem quàm præclarè Noſter illud exceperit: quippe ad Occonem reſcribens, *Dixit quidem*, inquit, *Cato non minùs arguté, quàm ſapienter, ſe malle, vt poſteri quærerent quare ſibi non eſſet, quàm quare eſſet poſita ſtatua: nunquam tamen, quod legerim,*

1602. *se pingi, aut fingi renuït; cuius rei testes esse possunt icones eius non paucæ, quæ in hodiernum diem circumferuntur. Igitur nec Velserus, vera Catonis imago, id abnuere deberet, & ne abnuat, precor preceris, ores ipsum, atque exores iterum oro.* Subnectendus Velsero est Iosephus Iustus Scaliger, vir ille maior, ac celebrior, quàm vt encomio nostro indigeat. Subnectendus, inquam, vt constet quàm sponte, quàmque alacri mente Peireskius se ipsi, aliísque eruditis deuouerit. Nam ille quidem summoperè sibi ipsi est gratulatus, quòd in Pinelli defuncti locum talis amicus successisset; at occasionem vt accipias, ea fuit huiuscemodi. Scripserat Scaliger ad Pinellum, rogans, vt sibi procuraret Hebraïcos aliquot libros, itémque nummos aliquos Scaligerorum Principum; ac simùl miserat tam Patris, quam sui ipsius autographa quædam, & vtriusque etiam icones, prout ille petierat. Scripserat vnà Carolus Clusius, miserátque exemplum suæ rariorum plantarum Historiæ, & iconem desideratam Matthiæ Lobellij: ne quidpiam dicam de destinatis à Scaligero literis ad Carolum Leberoneum Valentinum Episcopum Patauij tum commorantem. Peruenêre ista Patauium, cùm non modò iam Pinellus obiisset, sed discessisset etiam ex vrbe Cæsar Dux Acheruntij, qui fuit Pinello ex fratre nepos. Quia verò is Gualdo mandârat, vt siquid datum foret ad Patruum, id exciperet, & Neapolin ad se mitteret: idcircò Gualdus omnia excepit, ac priusquàm transmitteret, cum Peireskio communicauit. Itaque Peireskius, cala-

mo arrepto, rescripsit ad Scaligerum: nuntiauit non 1602.
modò Pinelli, sed etiam Episcopi mortem: securum fecit de donariis à memorato Cæsare grato animo accipiendis: recepit in se quam Pinello commiserat curam librorum Hebraïcorum, ac numismatum: pollicitus est se aliqua saltem, quæ haberet iam, occasione prima missurum: obtulit & nonnulla alia ad illustrationem Scaligeræ gentis, quam cum veneraretur, adiecit se non commisisse, vt icones illæ abirent, quin exempla sibi earum obtineret. Scripsit pari modo ad Clusium, ac dici non potest, quantum illi se tam generosæ indoli, ac singulari humanitati deuinctos prædicauerint. Hûc spectat illa Scaligeri ad Velserum Epistola, quæ est in tertium librum inserta, & in qua, *Numismata*, inquit, *gentis Scaligeræ cum literis Fabricij nostri, & tuis accepi; quo nomine gratias tibi ago. Nondum Hebraïcos accepi libros, quos ille ad me ex Italia misit; quia inter mercimonia Raphelengiana sunt, quæ nondum hûc perlata sunt. Propediem, quum accepero, & illi, vt gratias agam, scribam, & à me quoque alias exspecta.* Scripta est autem Epistola IV. Idus Maij. An subinde commemorabo aliquos ex iis, quibus alacrem operam nauauit? Imprimis certè, si quid fuerat à Pinello priùs tentatum in studiosorum gratiam, id contentione maxima perficere adnixus fuit. Sic nullum lapidem non mouit, vt quam ille spem fecerat Prospero Alpino percelebri Medico recuperandi de tertia Methodicorum secta tractatus, opere ipso posset explere. Deinde, cùm dicendi sint, quos Pinelli exemplo iuuit, vnus instar

1602. omnium esse posset memoratus Pignorius, dum Isiacam mensam exponens (Tabulam nempe illam æneam Hieroglyphicis Ægyptiis insignem, quæ ex Petri Bembi Cardinalis reliquiis eo tempore in Ducis Mantuæ Bibliotheca asseruabatur) gratias quidem egit imprimis Velsero, sed subiecit tamen, *Nicolao dein Fabricio Chalasij Domino, natalium splendore, & recondita eruditione illustri adolescenti, qui non modò insignes antiquitatis reliquias, quibus instructißimus est, in meum, & studiosorum vsum munificè contulit; sed etiam aliorum Musæa, vt paterent, sedulò curauit. Eius diligentiâ factum est, vt non modò Venetiis Friderici Contareni Diui Marci Procuratoris, & Ioannis Moceniсi illustrissimorum virorum præclarissima nummorum, & gemmarum* κειμήλια *mihi in promptu essent; sed & Romæ ornatißimi viri Lælij Paschalini* κέρας ἀμαλθείας *(cur enim hoc nomine non appellem bonæ copiæ diuitem thesaurum?) de quo nobis numismata, gemmæ, sigilla, rara omnia insigni humanitate suppeditata sunt. Eidem Fabricio acceptum ferri debet omne id, quod è Natalitij Benedicti pretiosis loculis euulgamus, è quibus auctario nostro cum robore, & incremento spiritus accesßit. Ea enim omnia, quæ ad illustrandam Epiphanij, Irenæi, & aliorum Patrum historiam Sectarios antiquos exagitantem attulimus, inde profecta sunt.* Hæc fusiusculè refero; quoniam ex iis, quæ iam antè attigi, pluscula confirmant. Addo verò circa Pignorium, cùm is librum de Patauinis originibus scriberet, obtinuisse illi Peireskium à Ioanne Vincentio à Porta, quod ipse posteà memorauit, & Philippus etiam Tomasinus in Tito Liuio retulit,

circa

circa Parentis historiæ bracchium. Nimirùm ciues Patauini ex asseruatis apud se Titi Liuij ossibus alterum bracchium exemerant, concesserántque inclyto illi studiorum fautori Alphonso Arragonum Regi, cùm illud instantissimè per Antonium Panormitam Legatum suum exorâsset, ab anno vsque salutis millesimo quadringentesimo quinquagesimo primo. Cùm ignoraretur verò ecquid de bracchio actum foret, occasionem cepit Peireskius mittendi complura ad Portæum munuscula, quasi compensans ectypum marmoris cuiuspiam, in quo erat expressus ritus mittendi milites sub iugum; ac simùl efflagitauit vt rescriberet, quid pro sua sagacitate de bracchio compertum haberet. Rescripsit autem ille consequenter, neque Alphonsum morte præuentum, neque etiam Panormitam condere potuisse pro votis id bracchium: successorem verò istius à secretis regni, conclusisse sub marmore, collocasséque extra Oratorium, cum inscriptione huiusmodi, T. LIVII HISTORICI BRACCHIVM, QVOD OLIM ANTONIVS PANORMITA A PATAVINIS IMPETRAVERAT, IO. IOVIANVS PONTANVS MVLTOS POST ANNOS CONDIDIT: cæterùm à multis iam annis id marmor non fuisse conspectum, ob sacellum à nescio quibus confratribus superextructum. Vt fuit porrò Peireskius erga Pignorium munificus: sic fuit etiam erga Vlyssem Aldrouandum percelebrem illum de Animalibus scriptorem, qui multa ab eo numismata habuit, maximéque Asiatica, illustrandis iis, quæ circa ani- 1601.

1602. malium ſymbola iam ediderat, ac tum de nouo apparabat. Atque is quidem Bononiâ ſcribens animo reuerâ grato pollicitus eſt ſe commendaturum per quem profeciſſet : ſed in cæcitatem breui incidens id, quod deſtinârat, perficere potis non fuit. Idem fuerat pollicitus Ioannes Baptiſta Villalpandus, de illius nomine, patria, conditione ſollicitus, vt teſtari poſſet à quo accepiſſet & ſiclos, & pleraque alia, amplificando tractatui de nummis Hebraïcis, poſt editos iam magnos illos in Ezechielem commentarios. De Sirmondo heic memorandum, quòd cùm accipere à Peireskio Roma diſcedente noluiſſet, niſi ex iis numiſmatis, quæ geminata illi adeſſent, poſtulauiſſe ipſum tamen, obtinuiſſéque ab eo, poſtquam Patauium rediit, pluſquàm ducentos ectypos, vel ex Græcanicis duntaxat. Eius ſcilicèt generis coëgerat iam ſupra mille, quæ forent penitùs intacta rei nummariæ auctoribus : & cùm haberet cuſa tam ante, quàm poſt Romanum imperium in ciuitatibus quibuſque Græciæ, Aſiæque præcipuis, ex quibus contexuerat ſeriem Seleucidarum Principum, ab Alexandro ad Romanos vſque : eamobrem Sirmondus hanc ſeriem deſiderauit cognoſcere, vt illius inſtar ſeriem Principum Ægyptiorum texere poſſet. Sed faciendus his modus eſt. Porrò iam penè triennium in Italia exegerat, cùm apparare reditum cœpit. Ac habuerat quidem in votis Venetiis tendere Auguſtam, tum vt Velſerum, Occonémque ea in vrbe inuiſeret : tum vt exinde commiſſus Danubio circumſtantia Germaniæ, Hungariæque loca luſtraret,

& Constantinopolim tandem per Euxinum Pontum, Bosphorúmque Thracium perueniret, peragraturus deinceps quicquid liceret ex Græcia : verùm Fonuiuius planè abnuit, vel quia censeret Patrem, Patruúmque id consilium auersaturos, ob digressionem prolixam nimis, periculísque plenissimam; vel etiam quia ipse Parisios repetitò accerseretur. Peireskius ergo nihil planè ausus ipso repugnante moliri, res suas ita composuit, vt imprimis omnes Italiæ amicos, quibus vale coràm dicere non potuit, literis salutauerit, oblatóque obsequio, & plerumque etiam adiunctis munusculis deuinxerit. Sic exteros quoque, ac præ aliis Scaligerum, cui ad superiùs memorata adiecit nummos ab amicis Veronensibus recens habitos, nonnulláque alia spectantia ad Scaligeranam familiam. Coëgit deinde quicquid potuit seu librorum, seu cimeliorum, seu aliarum rerum exquisitarum nancisci : ratus sibi in patria parem copiam non occursuram. Discessurus coniecit omnia cum sarcinulis in aliquot capsas, quas direxit Genüam, conuehendas inde Massiliam : ac reseruauit solùm rariora, & pretiosiora aliqua, quæ vnà translata eandem secum experirentur fortunam. Videlicet, cùm sibi satis lustratum putaret ex Liguria, peragrare Galliam Cisalpinam voluit, emergeréque Lugdunum, vt prouidere illeic posset quemadmodum litteras ab amicis acciperet, & vicissim ad illos daret. Postremùm relicto ingenti sui desiderio Patauij præsertim, ac Venetiis (ne quidpiam dicam de Augusta, vbi Velserus concepta spe complectendi illum frustratus, 1602.

1602. quasi dimidium animæ subduceretur, ingemuit) itineri sese commisit. Diuertit autem primùm Vicentiam, salutaturus illeic amicos, ac inuisurus eum montem, cuius, vt dictum est iam antè, ichnographiam quæsierat. Considerauit etiam Gustosæ illam venti dispensationem per canaleis, ac tubulos; accepítque, & in commentarios retulit historiam illius, qui nascentem è crypta ventum in loco satis dissito, domum vsque per meatum subterraneum ita deduxit, vt tandem velut secuerit, distribuerítque pro arbitrio. Accessit deinde Veronam, attendítque illeic præsertim ad Scaligerorum sepulcra, quorum, quia tum non licuit adumbrationem obtinere, impetrauit posteà interuentu Cæsaris Nichezolæ, & Marci Antonij Montani. Mantuæ cùm foret, tam multa vidit, atque adnotauit in Ducis Cimeliarchio, vt cùm superioribus annis accepisset direptum fuisse, Germanis vrbem vastantibus, vix satis sese consolari per multos dies potuerit, tantam ducebat factam iacturam. Inter cætera spectauit curiosè Ægyptiam illam Tabulam, vt varios de ea scrupulos eximere Pignorio posset. Visâ Cremonâ, voluit Brixiam, Bergamúmque diuertere, ac tum venire Mediolanum, vbi non modò Erycius Puteanus, & Septalij fratres, aliíque amici; sed maximè etiam ille nunquam satis laudatus Archipræsul, Cardinalísque Fridericus Borromæus, Ambrosianæ Bibliothecæ iam tum crebrescentis fundator, sunt illum humanissimè, ac per dies multos complexi. Digressus Ticino, Nouaria, Vercellis, peruenit Taurinum, ac superatis Alpibus,

Geneuam; vbi peruolutis libris variis, ſpectatóque 1601.
Lemmano lacu, Tononum vicum adiit, vt fieret oculatus teſtis admirandorum facinorum, quæ patrare per illud tempus Dæmoniaci perhibebantur. Traiecto lacu, perluſtratáque circumuicina Heluetia, ſoluere vota placuit ad celebre fanum Sancti Claudij, ac præſertim pro Patrui cognominis incolumitate. Deflectere inde volebat Semurium, Dauidem illum quondam ſuum præceptorem ſalutaturus, ædeíſque illas inuiſurus, in quibus ante quinque annos Genebrardus obierat: ſed rerum in Burgundia ob factionem Bironij Mareſcalli innouatarum, ſuſpectarúmque ſtatus deterruit. Deflexit ergo potiùs Lugdunum, vbi acceptâ pecuniâ, perſoluit largè honorarium Ductori ſuo Pariſios, vt iam dictum eſt, diſceſſuro. Deinceps, quamuis amore patriæ, parentúmque teneretur, callidè tamen conſilium cepit non pergendi recto itinere domum, ſed diſcedendi Monſpelium, vbi Iulius Pacius à Beriga Iuriſconſultus Vicetinus profiteri magna cum laude Iuriſprudentiam ferebatur. Quia enim ſatis ſibi ipſi circa Iuris ſtudium nondum fecerat, & apud ſe tamen conſtituerat neque poſtulare, neque adipiſci quam lauream vocant Doctoream, abſque inſigni quadam gloria, teſtationéque eruditionis; idcircò domum tendere noluit, ne inuitus adigeretur ad conſequendum lauream, poſſétque priùs ſub illuſtri Anteceſſore fieri inſtructior. Itaque conceſſit Monſpelium ſub Iulij menſis initium, ſeſéque ſtatim ipſi Pacio in contubernium cum fratre dedit. Subinde

1602. verò consilium indicauit Patri, ac Patruo, qui nihil tale suspicantes subueriti sunt, ne fortè in Italia non satis studiosè Iuri incubuisset. Præter eum secessum, argumento fuit, quòd tam ex capsis Genuâ acceptis, quàm ex transmissis residuis illis, selectioribúsque cimeliis, quibus Monspelium cùm peruenisset, sese exonerauerat, peruiderunt illum debuisse tantum temporis in iis colligendis, cognoscendísque impendere, vt nihil, aut parum omninò, quod impenderetur Iuri, superfuisset. Id autem vbi ille resciuit, quadam veluti apologia suspicionem est amolitus. Nimirùm, se nihil detraxisse horis Iuris studio debitis; sed tantùm quas alij aut ludicris rebus, aut compotationibus, aut Venereis illecebris vulgò dederent, succidisse, contriuisséque in comparanda antiquitatis notitia. Quam viderent de ea congeriem, argumento saltem esse pecuniam sibi creditam non fuisse in nequitiam, perditósve vsus absumptam. Cæterùm & se agnouisse non esse studium antiquitatis Iurisprudentiæ inutile, cùm alia ratione non possent pleraque loca seu Digestorum, seu Codicis intelligi; & posse ipsos id experiri, cùm quod, exempli gratiâ, lateret iam Interpretes circa Viriolas ex smaragdis Vlpiano, ac Paulo sæpiùs memoratas, intelligere ex iis possent, quas eruisset Romæ ex quibusdam ruderibus, quásque ad illos mitteret, rem iam à plerisque sæculis inuisam. Exstare etiam in sarcinis plureis reliquias ex eo Ære, quod antiqui graue dixerunt (cùm id nimirùm penderent) intérque parteis Assis varias reperiri Qua-

drantem, qui altera facie Suem præferat, ex quo, 1602.
& ex Oue, ac Tauro pariter ſignatis, dicta primùm
fuit Pecunia, tanquam à pecudibus. Sic & repertum
iri alia propemodùm innumera, de quibus coràm
diſſerere, ſine voluptate vtriuſque non poſſet. Denique tam ſeſe, quàm fratrem non diuertiſſe ad Pacium, quòd ſe Iuris ignorantiores ſuis coætaneis crederent; ſed quòd eximium aliquid ſupra ipſos ſapere vellent. Placuit mirè parentibus inſtituta defenſio, ac Patruo præſertim, qui tanto ardore videndi ipſius inarſit, vt, vix tertio menſe exacto, accerſitum voluerit. Acceſſit ergo; ſicque Lareis reuiſit primùm menſe Nouembri, ſed adducto tamen ſecum Pacio, vt vel reducendi ipſius prætextu detineri domi non poſſet. Relictus verò germanus fuit, quòd è morbo tum conualeſcens ſeſe dare itineri abſque periculo non poſſet. Heic non memorabo qua exſultatione exceptus Peireskius domi fuerit, neque quo cultu habitus Pacius. Referam duntaxat magnum illum virum Guillelmum Varium, qui tum erat princeps Aquenſis Senatus, quíque fuit poſtmodùm ſuffectus, vt ſuo infrà loco dicetur, in vicem Cancellarij, mirari ſatis non potuiſſe indolem adeò egregiam, rarámque adeò eruditionem tanta cum modeſtia coniunctam; neque vnquam ſatis ſatiari interrogando, excipiendóque, quæ ille ſcitè, perſpicuè, ſuauitérque commemorabat. Paucis pòſt diebus Monſpelium vnà cum Pacio rediturus, deflectendum è via cenſuit, vt demonſtrare illi poſſet ſcaturiginem Vallis-clauſæ, non aquarum exundan-

1602. tium copia magis, quàm Petrarchæ, & Lauræ amoribus concelebratam: itémque Arcum illum triumphalem, qui Arausione conspicuus, C. Marij credebatur, cùm ipse Fabij Maximi potiùs esse opinaretur; tum ciuitatem Auenionensem; & fornicatum triplici serie Wardonis, seu Guardonis pontem; ac Nemausentia quoque nonnulla, quæ ille non aduerterat, tametsi illeic biennio moratus. Quam-primùm autem rediit, tanta se cum alacritate ad studium Iuris composuit, vt horas decem solidas diebus singulis in eo collocaret. Neque verò id solum tempus consecratum est studiis; sed dietim etiam quasdam horas, ac potissimùm ante somnum impendere solitus fuit litteris humanioribus, studióque rerum antiquarum. Non id abnuebat penitùs Pacius, qui mirè etiam afficiebatur, quoties illum de rebus variis, ad antiquas præsertim leges pertinentibus, dicentem audiret. Quin non modò etiam est passus, sed penè, dicam, auctor fuit, vt Narbone inuiseret, quæ exstant illeic vetustatis non ignobilia monumenta; ac speciatim votum, factámque Augusto Aræ dedicationem, cuius ante annos triginta effossæ, & Burdigalæ, cum illustratione Eliæ Vineti, excusæ exemplum obtinuerat. Scilicet nondum allatum erat Inscriptionum Gruteri opus, in quo posteà obseruauit Tribunitiam Augusti potestatem, quæ apud Tacitum legitur trigesima septima, fuisse ex hac ipsissima inscriptione trigesimam octauam. Ad hæc, quia Pacius perlubenter edisserebat de rebus ad Physicen spectantibus, nullam non occasionem captabat rogitandi

tandi illum de cauſis naturæ abſtruſioribus, & maximè quidem per horas relaxando animo datas. Sic cùm aliquando noctu incidiſſet in cruſtas, ſquammáſque piſcium lucidas, collegit, intulítque clàm in Pacij Muſæum; ac poſteà cum illo ingreſſus, quam præferebat candelam conſultò exſtinxit, vt illo primùm attonito, ac deinde lucem mirante, ſciſcitaretur ipſius cauſſam. Ac recurrit quidem Pacius ad calorem ex putredine excitatum; ſed rogauit Peireskius, cur non ſentiretur ergo calor neque in iis ſquammis, neque in quibuſdam lignis putreſcentibus? cur horrea præ putredine incaleſcentia, calx item madefacta, & alia tantoperè calida non emitterent lucem? cur ſi ob calorem cicindelæ lucent, non lucerent etiam animalia cætera tantoperè iis calidiora? Ad quæ Pacius, poſſe calorem, quem in ſcholis dicunt virtualem, ſufficere; & aliunde exigi certam diſpoſitionem materiæ, quæ reperitur in rebus minùs ad ſenſum calidis, non reperta in aliis calidioribus ſenſu deprehenſis. Prætereo porrò, cùm hæc, & alia non feciſſent ſatis Peireskio, nihil deinceps viſum fuiſſe probabilius, quàm lucem omnem flammulam eſſe, ſed rariſſimam, tenuïſſimámve: argumentóque eſſe lucem Solis, quæ dum cogitur, denſatúrque, ardet; ad eum modum, quo vapor nihil aliud, quàm aqua rarefacta, tenüatáque eſt, quæ rurſùs coacta, denſatáque, humor apparet. Cùm lux autem Solis directa, ſeu primaria ſit adhûc ſatis denſa, vt calorem ſui ſenſibilem faciat; repercuſſam tamen, ſecundariámve adeò tenüem euadere, vt eius 1603.

1603. calorem sensus non percipiat. Quare & nihil mirum videri, si lucula illa squammarum, similiúmque rerum non sentiatur calida; cùm sit longè tenuior illa solari secundaria, intra quam planè euanescit. Quòd res autem calidiores non perinde luceant, caussam dici posse, quòd calor vehementior tetriores excitet vapores, seu fuligines, quàm vt connatam luculam patiantur puram emergere, atque idcircò apparere. Rursùs, cùm foret valdè curiosus rei anatomicæ, ac herbariæ; ea propter quoties licitum erat, diuertebat in Regios hortos, à quatuor iam annis instructos, ad Richerium Belleuallium vtriusque demonstratorem, cui nunquam non fuit Peireskij & desideratissima, & iucundissima consuetudo. Diuertebat etiam frequens ad Franciscum Ranchinum, qui ad peritiam Physices, Medicésque eximiam, pulchrè adiungebat notitiam, cultúmque rerum antiquarum. De Ioanne Dortomanno quid dicam, cuius semper solitus fuit & exquisitam doctrinam, & insignem erga se beneuolentiam commendare? Hoc certè Medico est vsus, cùm febriculâ laborauit, cúmque vexatus est grauiore, quàm eò vsque fuisset expertus, dolore hæmorrhoidum, & nonnulla etiam vrinæ emittendæ difficultate. An adtexam verò quod retulit sæpiùs, cùm Dortomannus aliquando ægrotantem inuiseret, rogaretúrque, cur ea vice seriùs solito aduentaret, respondisse ipsum se accedere ex consultatione memorabili pro muliere Belliquadrensi, quæ tum gestaret vtero mensem iam vigesimum tertium. Ea nempe iteratò nupta, cùm ex priore coniugio par-

tus aliquot nonimeſtreis edidiſſet, ex poſteriore tamen ediderat treis, vnum menſium vndecim, alterum quatuordecim, tertium verò octodecim: & quoniam ex periculis antecedentium puerperiorum, conijciebat ſibi ex quarto impendere grauiſſimum; medicos ideò conſuleret, ſi qua ratione incolumis euadere ex illo poſſet. Et memini quidem obieciſſe me, videret, ne eſſet eadem fœmina, quam non ita pridem Antonius Saporta, aliíque Medici propter ſimile neſcio quid non omninò ſanam mente pronunciaſſent. Verùm perſtitit fuiſſe aliam, adiiciens ipſam non longè pòſt peperiſſe infantem cum capillitio, ac dentibus, obtinuiſſéque à coniuge, ne vlterius contingeretur. Vtcumque porrò hac de re ſit, (quam venditare pro vera nolim) occaſione partim morborum, partim vehementioris ſtudij, effectum eſt, vt literas ad amicos ſcriberet raras. Inde euenit, vt cùm ſemel totos quatuor menſeis à ſcribendo abſtinuiſſet, & periiſſent etiam deſtinatæ quædam in Italiam epiſtolæ, ideò rumor de eius morte Romæ, ac Patauij percrebuerit; & Pignorius etiam ad Patrem conſolatoriam ſcripſerit; Gualdus verò, falſitate rumoris comperta, illum quaſi rediuiuum ſalutauerit, crudelem blandè appellitans, quod ſuâ in ſcribendo negligentiâ, amicos tam bonos, támque conſtanteis enecaret. Videlicet non admittebant quod expectandas à ſe raras literas præmonuerat, donec ſtudium Iuris foret abſolutum. Quare compulſus denique fuit, vt ſæpiuſculè ſcriberet; neque ad ipſos Italos modò, ſed ad ipſos quoque Velſerum,

1603.

1603. Scaligerum, Clusium. Quia porrò ambages nimis erant magnæ; cùm oporteret literas Augustâ, atque Francofurto transdere in Hollandiam; ideò Scaliger auctor fuit, vt literæ mutuò destinarentur Parisios, ad Præsidem illum eximium Iacobum Augustum Thuanum, cuius nomen diffusius est, quàm vt elogio vllo possit comprehendi. Etenim, quòd Scaliger illum & sui amantissimum, & pro singulari in bonos, eruditósque omneis affectu ad omne genus officij paratissimum comperisset; idcircò eam ipsi curam non dubitauit committere, vt commendatas ab vtroque literas ex æquo curaret. Quare hac primùm occasione, & ex hoc vsque tempore cœpit quæ magna, excultáque deinceps fuit, inter Peireskium, & Thuanum necessitudo. Ad Patrem verò, ac Patruum, vti par fuit, scripsit frequentiùs: sed maximè vt obtineret, ne ante finem eius anni, qui fuit huius sæculi tertius, Aquas-Sextias euocaretur. Et quia nôrat ciueis Aquenseis ea tempestate procurare, vt non modò Regium Collegium pro humanioribus literis, ac Philosophiæ studio haberent; sed vt priscam etiam Vniuersitatem, Regiis Professoribus illustratam facerent; eapropter scribens ad Parentes miro contendit studio, vt Professori primario Iuris ampla forent stipendia, quo Pacius illuc accerseretur. Siquidem perspectum habebat tàm Palatinum Comitem, quàm Academiæ Curatores euocare illum ingenti pollicitatione Heidelbergam, vbi iam per complureis annos sui specimen dederat; ipse verò & expetebat posse Aquensem Academiam tan-

to ornamento gloriari, & ægrè ferebat excidere ſpe, 1603.
quam ſatis firmam conceperat efficiendi demùm ex
illo virum Catholico-Romanum. Cæterùm, cùm
non poſſet ampliùs Patrui votis obſiſtere, quippe qui
reſignata illi dignitate Senatoria, etiam ab anni initio
regium diploma quæſierat; acceſſit tandem
Aquas Sextias, vt neceſſarium illi habendæ doctoreum
gradum conſequeretur. Non acceſſit autem
niſi priùs optimè exercitatus, ac niſi obtenta in finem
anni dilatione, tum vt Pacium per ferias Natalitias
deduceret, tum vt intereà ſe ad varias actiones
obeundas meliùs compararet. Etenim quia moris
tum erat in Aquenſi Academia, vt nemo priùs
ad lauream Doctoratus admitteretur, quàm, præter
alia tentamenta, triduanas theſeis defendiſſet; idcircò
theſeis miſcellaneas ex vtroque Iure deſumptas,
maturè & ſeligere, & mandare typis oportuit. Et
aliunde, quoniam à Patruo accepturus vno die Doctoratus
inſignia, conſtituerat ipſe in fratrem inſequenti
die conferre; eapropter habere ſibi tempus
voluit, ad congerendum vnde poſſet inſigniorum
originem, vetuſtatémque explicare. Acceſſit ergo
tandem cum Pacio ſub brumam Aquas-Sextias: tametſi
gradum adeptus non eſt, niſi die Ianuarij inſequentis
anni decima octaua. Tædium fortaſſis paterem, 1604.
ſi vel per capita attingerem ea, quæ magna
cum eruditionis teſtatione ediſſeruit ſingulis illis
actionibus, quibus eſt Lauream conſequutus. Satis
eſto ſubiicere, geſſiſſe ſe illum eo cum vigore animi,
vt non totam modò coronam in admirationem ra-

1604. puerit; sed ipsi etiam Pacio visus fuerit seipsum longè superare. Biduo pòst, cùm ornamenta Doctorea in Fratrem conferret, dici non potest qua suauitate auditores perfuderit. Scilicet ex statua quadam Metrodori cum galero suo, seu Arcadico pileo, & infulis, cúmque pallio philosophico, & annulo in sinistra manu: itémque ex statuis quibusdam Hippocratis cum simili pallio, epomidéque adiuncta: ex inscriptione quadam Eubuli Marathonij, ac infulata statua non ad ceruices, sed circùm caput: ex consimilibus Platonis, Theophrasti, Phauorini, aliorum: ex cimeliis Gotthicis, in quibus mitræ pileis non admodùm absimiles; ex innumeris aliis (vt breue faciam) monumentis, ostendit quemadmodum vsus eiusmodi ornamentorum ab vsque Græcis ad Latinos, & ad nos vsque transierit; quemadmodúmque ex Philosophia atque vetere Sacerdotio, gradum fecerit in doctrinam, Professionémque multiplicem recentiorum Academiarum; idque citatis passim Conciliis, Patribus, Poëtis, Historicis, Philosophis, Oratoribus, quibus plenam faceret fidem.

1604.

DE VITA PEIRESKII

LIBER SECVNDVS.

VIx iam desierat celebritas, cùm memoratum antè diploma, ne, anno maius, antiquaretur, Senatui exhibendum fuit. Id ergo exhibitum quidem, & in acta referri iussum: verùm obtinuit Peireskius, ne proptereà statim admitteretur, conscriberetúrque reipsâ in Senatorum numerum; tum quia videri noluit ex eo numero Patruum amantissimum exegisse; tum quia timuit, ne si semel astringeretur officio, sibi & libertas studiorum, & occasio peregrinandi maturè nimis praeriperetur. Heinc quoniam ad amicos scribens, & occupationes doctoreas in excusationem diuturni silentij praetexens, insinuauit simùl se ad Senatoriam dignitatem adigi non sponte: responsa tulit varia, congratulantibus plerisque, quòd iam inter Senatores cooptatum arbitrarentur. Ex istis fuit Scaliger, qui & dignitatem nouam commendauit, & con-

1604. gratulatus ob lauream, subiunxit[illegible] aliàs adfuisse Aquis-Sextiis, testem seueri exa min[illegible] quo Academia vteretur. Fuit etiam, Velserus, qui non modò est ob dignitatem congratulatus, sed a dmonitionem etiam, adhortationémque paternam adhibuit, ac inter cætera, *Non esse animo ipsi despondendum: munus Senatorium tametsi spinosum, id tamen prima fronte duntaxat; principium solùm molestum esse, lenire tempus cætera: nihil supra vireis exactum iri; fore Numen propitium; deberi patriæ operam*, & quædam alia in eundem sensum. Sic adhortatus etiam est Pacius, statim ac rediit Monspelium, epistolâ nuncupatoriâ, qua Imperialium Institutionum Analysin ipsi dicauit; quanquam, quòd nosset illum nondum inter Senatores relatum, dicauit, ac inscripsit solùm, tanquam *in supremo Prouinciæ Senatu Consiliario Regio designato.* Non pigebit porrò hûc transcribere ipsissima, nuncupationis, & adhortationis verba. Sic ergo illum affatus est. *Ad te verò, mi Fabrici, meas lucubrationes mitto. Cùm enim tu antiquis moribus præditus, à nostro conuictu, vnà cum suauißimo fratre tuo in patriam rediens, vetusto more, præclara xenia, vel potiùs munera obtuleris, quibus vestram, vestrorúmque Patrui, & Patris virorum amplißimorum, & regiorum in supremis Senatibus Consiliariorum erga me, meósque beneuolentiam testatam reliquistis: me quoque oportuit, ne ab antiqua, & laudatissima consuetudine discederem, aliquid inuicem rependere, quod grati animi testimonium esset. Quid autem à me proficisci potuit, quod tibi gratius esset, quàm aliquid ex his studiis depromptum, quibus nobilissima tua familia*

familia maximè floret? Nam pecuniâ neque tu eges, ne- 1604.
que ego abundo: hæc verò studia amas, & colis; ac te ex nostris prælectionibus, atque exercitiis profecisse lubens fateri soles. Eximiæ verò laudis, quam tuo merito in doctoreo gradu assumendo es consequutus, participem me quoque esse vis, quasi nostris monitis, & præceptis adiutus, ad illud eruditionis culmen, quò multi frustrà aspirant, ascenderis. De quo tuo, optimique fratris tui nouo honore vobis ex animo gratulor; & vt iam Senatorios animos accipiatis, iam in Rempublicam, quæ vestram operam requirit, omneis vestras cogitationes conuertatis, publicúmque bonum perpetuum vestrorum consiliorum obiectum statuatis, etiam atque etiam hortor. Hac enim re nulla vobis dignior, nulla parentibus vestris (Patruum alterum vestrum parentem agnoscitis) gratior, aut iucundior esse; nulla vos illustriores reddere potest. Hactenus Pacius; Peireskius verò animum quidem allegendi se aliquando Senatoribus non abiecit: non intermisit etiam prorsùs susceptum Iuris studium: verùm dilatione obtenta, & liberioribus iam studiis, ad colendum suauiores Musas, ad promouendum bonas arteis, ad adiutandum, quantùm potuit, viros benè de literis merenteis animum applicuit. Ac primùm quidem variè sollicitatus de coniugio, cœlibem vitam prætulit; ratus non posse se vxoris, succrescentísque familiæ sollicitudinem gerere, & expeditum se erga studia, virósque studiosos tueri. Heinc cùm Pater, ipso inconsulto, conuenisset propè de nuptiis cum viri illustris Ioannis Ceppedæi primi Rationum Præsidis vnica filia contrahendis, veniam

1604. ardenter petiit non discedendi ab instituto. Quippe se Palladi, ac Musis nomen, fidémque ita dedisse, vt sacrilegium duceret de aliis nuptiis cogitare. Et Pinelli quidem exemplum, alta licet mente repostum, noluït Patri proponere; sed proposuit tamen exemplum Varij, quod præsens ac illustre erat; adiecítque sibi præ aliis domesticum esse coram oculis, quod se non posse, nisi cum laude imitari arbitraretur. Itaque imitatus Patruum ducere vxorem germano concessit; illéque propterea sequente æstate memoratam suprà Marchisam à Tullia duxit coniugem, ex eáque tertio anno pòst Filium suscepit, quem Claudius Patruus, superstes adhuc, cognominem fecit. Deinde, non admodùm longè à doctoreo gradu suscepto, perlustrare placuit maritimam oram, tum vt omnia antiquitatis monumenta peruestigaret, tum vt rariores quasdam plantas per eam regionem deligeret in Belgenserianum hortum transferendas. Quòd duxerit autem initium à Foroiuliensibus antiquitatis reliquiis, circa quas sibi prima vice (discedendo nempe in Italiam) abundè factum non putabat, fuit occasio deducendi Draguinianum vsque nobileis consanguineos, qui ad Doctoratus accesserant pompam. Visere autem imprimis voluit opus Romano nomine dignum, intercisam scilicet Rupem, seu excauatum amplum canalem in decliui quadam montis facie, quà Cyanei fluuij scaturigo altera forum Iulium, à quinto vsque Prouinciali lapide, per anfractus vallium, siluarúmque fuit perducenda. Quàm multa verò toto progressu obseruârit,

collegerítque, enumerare prolixum foret: adnoto 1604.
solùm ipsum exinde cepisse ansam conscribendi, mittendíque varia ad amicos varios. Cætera inter plurimi fecit Consulare quoddam numisma, quod dicebat insolitum, & neque Goltzio, neque Vrsino, neque aliis memoratum, quódque destinauit ad Pignorium, vt cum Friderico Contareno communicaret. Plurimi etiam inscriptiones quasdam Flaminij, & Dudistij, de quibus supplendis (nam exesæ erant) cum Velsero præsertim egit. Plurimi quædam alia selecta, quæ misit ad Scaligerum, & ex rebus aliis conchas nescio quas, quarum occasione scripsit ad Penam Medicum de Concha anatifera mituli instar conformata. Sed vt de Plantis speciatim dicam, comitem adhibuit Botanicum quendam plantarum quouis tempore internoscendarum peritum, eaproptérque non solùm plantas in suum hortum destinauit, sed plerarumque etiam radices transmisit ad Clusium, ac inter cæteras Tragacanthæ, Aristolochiæ, Asphodeli, Arbuti vtriusque. Significauit autem simul desiderium, quo vellet Clusium aliquantisper Belgenserij detinere, ostensurus illi Styracem, seu arbustum foliis cotoneæ malo, floribus arantiæ non absimilem, & liquoris fragrantiâ nequaquam Syrio posthabendum. Is enim ad vnum milliare iuxta oppidum itanascitur, vt aliàs frustrà requiratur. Ostensurus etiam Lentiscum, quæ non minùs Mastichen sudet, quàm quæ in Chio insula nasci specialis dicitur. Ostensurus & alia quædam vix aliàs vsquam obseruabilia. Cùm rediisset, agere cœpit de

1604. instituendo Eremitarum Camaldulensium cœnobio in egregia illa solitudine, subrupeáque Ecclesia, quæ Diuæ Mariæ de Angelis sacra, æquâ propè distantiâ est Massiliam inter, & Aquas-Sextias. Occasioni fuit, quòd Patauij degens eorum institutum valdè probauisset, eruditúsque inter ipsos Religiosus nomine Elias, Nouitij cuiusdam causâ, Aquis-Sextiis tum versaretur. Peireskius itaque illius conuersatione delectatus, ipsum per multos menseis detinuit, in solitudine sustentauit, ac sæpiùs per complureis dies commoraturus inuisit. Procurauit intereà vt ciuium tàm Aquensium, quàm Massiliensium decreto id cœnobium postularetur. Licentiam quoque instituendi à Mimtensi domino, in cuius ditione est locus, obtinuit, ac circumuicinum dominium, seu fundum pretio acquisiuit. Sategit quàm enixè potuit per Patauinum Episcopum, & Cardinalem Pallauicinum, vt Congregationis eius Superiores non Eliam modò illeic loci relinquerent, sed religiosos etiam alios in amplissimam messem destinarent. Rogauit, vt aliquos saltem loco visendo committerent, pecuniámque intereà sumptibus faciendis necessariam misit. Et facta quidem plurima spes: sed postremò tamen irriti conatus. Sic votis etiam non respondit redintegratus pro Pacio labor. Siquidem cùm ineunte vere euicisset, vt Aquenses destinarent Pacio primariam Iuris cathedram, præstituto stipendio librarum Turonicarum bis mille, & quadringentarum, proficisci ipse Monspelium cum Assessore vrbis voluit, vt si quidpiam difficultatis obsiste-

ret, amoliretur. Et rediit tamen re infecta; prætexente quidem Pacio, quòd tria librarum millia, præter occurrentia emolumenta, expeteret; sed causâ reuerâ ab vxore datâ, quæ Catholicam vrbem exosa, Heidelbergensem præoptaret. Incidit verò statim in morbum, è quo vix initio æstatis conualuit. Importuna præsertim fuit mira cutis teneritudo; nam quacumque corporis parte tantilla fieret vestium compressio, rubescens tumor cum vehementi prurigine cooriebatur. Casus hic ansam illi præbuit philosophandi de Maculis, quas ab vtero plerique sortiuntur. Quippe cogitatio illum subiit fieri similiter posse, vt qua parte corporis grauidæ mulieres sese attrectauerint, dum expetitæ cuiuspiam rei imaginatione tentantur, in eadem Embryonis parte eiusmodi rei character suboriatur, exprimatúrque. Ita non semel retulit, ac non multis speciatim annis ante obitum, cùm vnà philosopharemur de quadam canis imagine intra vrinam hominis à rabido cane demorsi conspecta. Ac difficultas quidem erat, cur ille character non corpori matris, sed Embryonis inureretur: sed assensit tamen Embryonem vtero gestatum vnum corpus cum matre esse; eadémque specie alimenti, iisdémque spiritibus secundùm omneis sui parteis sic enutriri, vegetaríque, vt semine ex omnibus partibus deciduo fuit primùm formatus. Quare & tenue corpusculum iisdem affici casibus, quibus ipsum corpus maternum; ac posse ipsi tantò faciliùs notam aliquam imprimi; dum, spiritibus speciem conceptam deuehentibus, eo ma- 1604.

1604. tris contactu veluti defigitur, quantò ipsum est mollius, ac tenerius. Memini verò id confirmatum memorabili quodam facto, quod ipsi fando accepimus; Muliere nempe grauida in oppido huius Prouinciæ Cipperiis dicto, ante annos circiter sexaginta, pugione confossa, eductum fuisse ex ea Embryonem cum totidem notis liuescentibus, & ad easdem parteis conspicuis, in quibus mater fuerat percussa. Quòd autem, dum illæ fructuum species, cerasa, fraga, aliáque rubescunt, impressi quoque characteres viuidiore rubore sint, caussam dici posse affectionem aëris secundùm eandem tempestatem similibus spiritibus concitandis idoneam, vt dum vitibus florescentibus vinum in doliis commouetur; sed non est quorsùm ea de re vberiùs quidpiam heic proferatur. Repeto potiùs Peireskium balneorum vsu conualuisse (sanguine putà temperato, perspirabilique facto corpore) ac magno fuisse leuamento, quòd iucundissimam intereà familiaritatem duplicem parauit. Altera fuit cum nobili Francisco Villanouano Flayosci Barone, & Marchionis Transij germano, qui linguæ Græcæ, omnigenæque historiæ callentissimus, quicquid penè erat in tota Prouincia monumentorum vetustatis perspectum ad vnguem habebat. Altera cum celebri viro Francisco Malherbio, qui deinceps habitus fuit Gallicæ linguæ arbiter, & Poëseos facilè princeps. Inuisebat enim vterque; & cùm priorem quidem ipsi patria communis, ac studium earundem rerum conciliâsset, posteriorem illi quæsiuit commendatio Va-

rij, clarúmque in Prouincia nomen, ex quo tempo- 1604.
re fuerat memorato magno Franciæ Priori à Secretis. Heinc proinde cœpit Peireskius Malherbij poëmata cognoſcere, ſuſpicere, apud exteros commendare. Siquidem cùm menſe Septembri illa memorabilis Oſtendæ obſidio exitum habuiſſet, pulchráque illa carmina, *Area Parua ducum*, &c. fuiſſent Gallicis verſibus non modò à Vario, ſed à Malherbio etiam expreſſa, miſit illicò cùm ad alios, tum ad ipſum Scaligerum, quem Latinorum carminum arbitrabatur eſſe auctorem. Taceo autem vt Scaliger ad ipſum reſcripſerit auctorem eſſe Hugonem Grotium, adoleſcentem lectiſſimum; puellas verò ex Helicone ſe, vt ſeneſcentem, pridem auerſatas; ex quo etiam ſe excuſauit, quòd verſus ab eo pro Pinello expetitos non mitteret. Diuerſatus per Autumnum Belgenſerij, ſpectauit Rarum illum concurſum trium ſuperiorum Planetarum, qui nonniſi anno quoque octingenteſimo contingit, & Magna, ſeu Maxima potiùs, Coniunctio meritò vocatur. Et mirabile quidem fuit naſci in eo conuentu Stellam magnitudine Iouem æmulatam, quæ ſupra annum in eodem Serpentarij pede ſic perſeuerauerit, vt perſeuerauerat alia in ſidere Caſſiopeiæ ante annos triginta duos, & alia rursùs ante triennium in conſtellatione Cycni. Verùm quia tum Peireskio cœleſtis globus non aderat, quò fieret certior de ſiderum non errantium nomenclatura; ideò facilè credidit Nouam illam ſtellam ex antiquis eſſe, ac potiſſimùm videns ipſam non, vt Planetas circumſtan-

1604. teis, obtusi esse luminis, sed fixarum instar mirè scintillare. Acceptis post aliquot menseis à Pignorio literis, didicit Stellam esse recentem, ac obseruari à Galileo; idque cùm iam ex vespertino in matutinum situm transiisset: at quia in morbum incidit,
1605. quo initio veris multùm laborauit, cùm simùl quoque ægrotarent Pater, Frater, Patruus, Nouerca, & domesticorum nonnulli, idcircò sibi à studio eam obseruandi temperauit. Ne memorem, cùm voluit posteà ad illas parteis respicere, stellam sic fuisse iam imminutam, vt fixis circumstantibus, perpetuísque nihilo maior, ac vna earum credita, euanuïsse iudicaretur. Posterioribus tamen annis dolere satis non poterat, quòd ad tam rarum spectaculum suis obuium temporibus studiosè magis non attendisset. Per ea tempora cùm Massiliâ Belgenserium contenderet, transire Castelleto voluit, vt Parochum loci nomine Iulianum, ob ingenuam curiositatem sibi iam carum, salutaret. Cùm ab ipso aliquantisper extra vicum deduceretur, occurrit illis Mulio floridum ramum ex Myrto gestans, latifolium, & flore pleno, qualem Peireskius neque viderat, neque inaudierat exstare. Itaque raram miratus Plantam, perduci voluit in mediam siluam, vbi enata fuerat, ac transferri ipsam curauit, vt excoleretur, propagaretúrque. Transferri autem noluit in Belgenserianum hortum, quoniam non aderat qui illam satis diligenter curaret; sed in hortum potiùs ipsius Iuliani, cuius futurum circa ipsam exquisitum studium confidit. Et excoluit ille sanè, vt par fuit, quosque ex planta

planta manente incolumi, propagatio fieri Belgen- 1605.
ſerij potuit. Id attingere viſum eſt, quia nuſquam in tota Europa Myrtus pleno flore fuerat agnita; ac debetur Peireskio, quòd iam in hortis Regiis, quòd Romæ, quòd in Belgio, quòd alibi gentium viſatur. Prætereo ipſi quoque deberi Fungum Coralloidem dictum, de quo cùm Cluſius reſcriberet, *mentionem*, inquit, *faciam in auctario ad Exoticorum Hiſtoriam, quam ſpero breui publici iuris facere, Fungi cognitionem tibi acceptam relaturus.* Heic nondum dixi Varium tantoperè fuiſſe illius conſuetudine delectatum, vt donec fuit Aquis-Sextiis, continenter penè habere commenſalem voluerit. Quin habere etiam voluit peregrinationes, ruſticationéſque cum illo communeis; & cùm ſub Iulij initium profectus eſt Maſſiliam, vt Carolum Neouillam Alincurium Ex-legatum Regium Roma redeuntem inuiſeret, illum comitem in via facundum conſalutaturum deduxit. Cùm deſtinaret autem pergere Pariſios, inſinuauit ipſi an-non vellet Vrbem, aulámque cognoſcere. Ipſe nihil quidem ſibi eſſe magis in votis profeſſus eſt, & maximè in tanti viri auguſtiſſimo comitatu: at obſtare dixit voluntatem Patrui, qui paratum aliàs negotiorum cauſsâ eò diſcedere, id abnuiſſet, prætuliſſétque Fratrem proximè diſceſſurum. Scilicet in Regis conſilio tum agitabatur negotium circa ſolutionem Talliarum, vt vocant, ad quam Riantienſes contendebant ratione fundorum quorundam Reginaldum Patrem teneri. Enimuerò Varius ſeſe curaturum

1605 recepit, vt ipse potiùs destinaretur, réque ipsa Patruo persuasit tenerum nimis esse affectum, iniuriámque esse, non beneuolentiam, arcere tantam indolem à consummatione virtutis. Itaque Patruo, propter viri auctoritatem, consentiente (nam Pater alioquin votis filij numquam apertè repugnauit) dedit sese Peireskius in comitatum Varij, Augusti mensis initio, annóque huius sæculi quinto. Incredibile autem dictu quàm citò Parisiis inclaruerit, partim virtutis propriæ, partim Varij commendatione. Primus, quem gestiit salutare, Augustus ille Thuanus fuit, tum vt ob summam humanitatem, ageret coràm gratias; tum vt ab illo acciperet, si à Scaligero quid haberet. Quantâ verò lætitiâ exceptus ab eo fuerit, exprimi non posse ipsemet narrauit. Aperta nimirùm statim Bibliotheca tum priuata, tum Regia; apertum quicquid monumentorum ad contexendum historiam asseruabat in scriniis; apertum cor, & viscera sinceritatis miræ profusa. Ipse, tum plura edocuit, quæ ille de viris in Italia eruditis expetiit; tum, quia nonnihil desiderabatur ad conscribendum eorum elogia, recepit se pèr literas ex amicis consequuturum. Cùm iteratò illum inuisit, accersitus illicò fuit Isaacus Casaubonus, cui sub Thuano commissa erat Bibliothecæ Regiæ custodia. Is à primo statim congressu, nescias an magis suspexerit, an amauerit illum magis. Nimirùm tam multa accepit, edoctúsque ab eo fuit, vt nec publicè, nec priuatim per familiareis lite-

ras tacere id potuerit. Nam primùm quidem edens 1605.
Notas ad Epistolam Gregorij Nysseni, quæ est ad Eustathiam, Ambrosiam, & Basilissam, meminit nummi ærei Rogerij Regis Siciliæ, *quem*, inquit, *inter multos Arabicè inscriptos, cum variis figuris diuersorum Principum nobis ostendit Fabricius de Petrisco Senator Aqui-Sextiensis, vir eruditissimus.* Deinde, cùm Peireskius illi detexisset errores apud Vrsinum, & Goltzium, qui Iacobo Stradæ, potiùs quàm numismatibus fidentes, corruperant varia ex gentilitiis nominibus aliquorum Imperatorum, inter triginta Tyrannos sub Gallieno recensitorum, ac nominatim MARCI PIAVVONII VICTORINI, ET LVCII ÆLIANI, (ex quibus illi MARCVM AVRELIVM, VICTORINVM, & SPVRIVM SERVILIVM LOLLIANVM, contra fidem numismatum, quæ ipse ostendit, commenti immeritò fuerant) Casaubonus gratias amplissimas egit, ac pergens, *Oro te*, inquit, *per amicitiam nostram nuperam, sed antiquissimam, si per te licet; oro te, inquam, quæ habes eius generis mihi communices. Omninò quam ingrederis viam illustrandi eas tenebras, certissima est, & vnica. Expectabo magna auiditate quæ supra huiusmodi ἀρχαιολογίαις magnus Scaliger obseruauerit: sed auguror etiam post illius messem tuo spicilegio fore locum. Est enim cuiusdam fœlicitatis incidisse in eos nummos, qui in illa caligine lucem tibi affulserunt.* Sed ne sim prolixus, excerpo duntaxat quæ in hæc verba ad illum scripsit, vno, alteróve pòst anno. *Deum precor, vt*

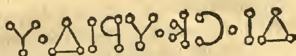
1605. *tanto Musarum Patrono omnia læta, ac fausta largiri velit. A te autem peto, vt qui semel tua beneuolentia me dignum iudicasti, etiam porrò eandem mihi impertiaris, hoc est, rogatus facias, quod vltrò cœpisti. Ego me tibi & debere iam multa sentio, & debiturum etiam plura non despero, si tibi dabitur aliqua occasio de studiis nostris benè merendi. Nescio an resciueris missum ad me fuisse à Serenissimo Duce Vrbinati Codicem Polybij, cuius tu mihi index fuisti: itaque tibi cum-primis id beneficium debeo*, &c. Notum, ac inter eruditos celebrem virum heic refero, vt ex eo iudicium de cæteris facias. Nam quid memorem Frontonem Ducæum, Papyrium Massonum, & nonnullos alios, quibus salutem per ipsum dici à M. Velsero fuerat expetitum? Quid Nicolaum Fabrum, Iacobum Bongarsium, Scæuolam, & Ludouicum San-Marthanos fratres, Franciscum Pithœum Petri germanum, & alios penè innumeros, quibuscum ex eo tempore familiaritatem contraxit? Dicere præstat nullam fuisse Bibliothecam celebrem, quam euolutam non fecerit, ac præter memoratas quidem, San-Victorianam potissimùm, in qua referebat se, cùm multa alia, tum specia-tim vidisse omnia Puellæ Aurelianensis acta, vindiciásque, & effigiem, contexto ex iis magno Codice, iussu Abbatis contemporanei. Sic & complura meminerat, quæ obseruârat in priuatis, ac nominatim Ioannis Iacobi Memmij Roissij, viri ingenerosa indole...

ſenecta princeps Comitum conſiſtorianorum. Itémque Renati Poterij Epiſcopi Bellouacenſis, quem prædicare ſolitus erat rarâ doctrinâ ſpectabilem. Ac rursùs Pauli Petauij Senatoris ſummè laudati, cuius commendabat quidem ſupra mille MSS. codices: ſed faciebat tamen Cimeliarchium pluris. Cùm ipſum autem videretur eſſe cumulatiſſimum; voluit tamen ſponte augere variis Regum numiſmatis tam primæ, quàm ſecundæ Stirpis. Dedit nempe quædam, in quibus nomina Regum legerentur, v. g. Clotarij coronâ gemmeâ redimiti, (Conſtantini ſcilicet more, qui pro laurea gemmeam vſurpauerat) quædam in quibus Comitum, ſub quibus numi fuêre cuſi, vt FILAPARII Rhemenſis, cum inſcriptione REMVS FIT. Pari ratione commendabat Franciſci Oliuarij Fontanæi cimelia, ac libros. Ex Cimeliarchio autem Regio, cui Bagarrius iam præerat, æquum ſanè fuit nihil ipſum latere. Probauit porrò conſilium, quo Franciſci Pererij nobilis Aquenſis promptuarium præclaris cimeliis inſtructiſſimum transferendum in illud erat: quippe multa adhùc deeſſe agnouit, vt dignum Regio nomine meritò exiſtimaretur. Quia verò inter cætera Bagarrius illi oſtendit Amethyſtum perelegantem, in qua cælatus Solonis vultus celebris illius Dioſcoridis Augusti cælatoris manu; ideò cepit anſam edocendi ipſum quidnam ſibi vellent foraminula in Inſcriptione, quam oſtendit, obſeruata hac ſerie, 1605.

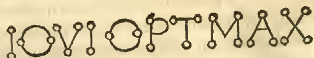
1605.

Edisseruit enim esse forulos, in quos fuissent inserti claui continentes Græcas ex metallo literas, quæ cælatoris illius, seu ΔΙΟCΚΟΥΡΙΔΟΥ exprimerent nomen: sed ordine retrogrado, vt proprium est cælaturarum. Id autem manifestum fecit, vbi depictis in alba charta, vti mox est factum, foraminulis, lineas interduxit, quæ eas literas in hunc modum exprimerent,

Sic se interpretatum dixit foramina quædam, quæ visebantur Assisij in antiquo nescio quo Templo. Cùm enim nemo dicere posset ecquid illa significarent, diuinauit ipse inscriptionem esse, seu dedicationem factam IOVI OPT. MAX. idque demonstrauit per lineas foramina sic connectenteis.

Sic sperauit se interpretaturum seriem quandam foraminum Nemausensis Basilicæ, quam Quadratam Domum appellant, vbi ectypum obtinuisset. Sed

Parisios vt regrediamur, vix publicum vllum monumentum fuit, quod in examen non reuocârit, de quo iudicium non tulerit. Quippe altero statim mense, ex quo in eam vrbem accessit, literas dedit ad Flayosceum, quibus scripsit se nondum quidem monumenta priscorum Regum San-Dionysiana inuisisse: sed iam tamen falsi conuicisse Tumulos extructos tum Clodouæo ad Sanctam Genouefam, tum Chilperico, & quibusdam aliis ad Sanctum Germanum. Et paucis pòst diebus, cùm eos expendisset, qui ad Sanctum Dionysium, Nihil potui comperire, inquit, quod ante Diui Ludouici tempora satisfecerit; existimóque omneis illos antiquissimos tumulos tempore eodem, nec multò ante D. Ludouicum constructos. Qui autem placuit maximè, is est nostratis Margaretæ, sororis nimirùm Beatricis primogenitæ, S. Ludouici vxoris. Denique commendans vetera sigilla, quæ coràm inspexit, ectypisque expressa tulit, ex Archiuis Abbatiarum S. Dionysij, S. Germani, S. Mauri, & cæterarum, vt in quibus continerentur germanæ effigies Karoli Magni, Hludouici Pij, Hlotarij Imperatoris, Pipini Regis Aquitaniæ, Karoli Calui, Karoli Simplicis, aliorúmque Regum ex secunda stirpe, Hæc sanè, inquit, satis refellunt tumulósque, & statuas hisce Principibus confectas ante quadringentos, aut quingentos annos. Nihil non adiiciendum esset circa aliarum rerum studia: quoniam nihil exstare accepit ex mirabilibus seu artis, seu naturæ operibus, quod non studiosè spectauerit, veluti ædificia, opificia, machi-

1605.

1605. nas, plantas, animalia, fossilia, omnia denique obseruatu digna. Hæc inter, varia officia quà propè, quà procul literatis exhibuit; & cùm anxiè requisiuisset ex Paulo Seruita, ex Scaligero, ex Casaubono, ex eruditis aliis ecquid nouissent de Iuuenco Cælio Callano Dalmata, cuius Codicem MS. de Attilæ vita Venetiis absportauerat; is, vt ederetur, animum
1606. applicuit. Anni sequentis ineunte vere, ac breui in Prouinciam redituro Vario, non multo labore obtinuit, vt liceret sibi inuisere Angliam, comitaturo præsertim virum illustrem Antonium Boderium Regium Oratorem illò destinatum. Neque id modò Varius est passus, sed laudato proposito (in quod etiam conspirârunt Thuanus, Memmius, Mericus Vicus, amici alij) recepit sese curaturum, vt Pater, Patruúsque factum comprobarent. Discedentem voluit Peireskius Aureliam vsque deducere; vnde priusquàm regrederetur, spectauit attentiùs tum prisca Ecclesiæ S. Crucis vestigia, quæ vetustatis esse duxit mille, vt minimùm, annorum: tum præter alias statuas, imaginésque tam Karoli Septimi, quàm Ioannæ puellæ, videre eas voluit, quæ in Municipali Curia asseruari perhibebantur; sensítque speciatim effigiem, qua Rex est depictus cum barba, & San-Michaëliano torque, non esse vndequaque fidam. Inibat porrò iam mensis Maius, cùm discedente Boderio, ipse paucis diebus retardatus fuit, coactus veredis posteà subsequi, vt Caleti assequeretur. Cùm soluissent, perpauci fuêre ex vniuerso comitatu, quibus ex nauis agitatione, halitúque maris stomachus non

non fuerit ſubmotus. Peireskius, cùm id præcaueret, cæteris relictis, ad malum conſedit, vbi & meliùs habuit. Causâ requiſitâ, reſpondit agitationem minimam illa in parte fieri; quamobrem ſe eò declinaſſe, ne nauſearet, vt cæteri, qui longè magis, tam ad proram, quàm ad puppim agitarentur. Appulſus in Angliam, ac poſtquàm præeunte Oratore Iacobum Regem ſalutauit, carus ipſi habitus eſt, accerſitúſque ab eo non ſemel. Admiſſus eſt etiam in conclaue, ſedítque inter primores Comites in ſolemni quodam Conuentu per ea tempora celebrato. Ad viros doctos quod attinet, quos ſeu Londini, ſeu Oxonij, ſeu aliis in locis conuênit, primus fuit ille de ſua Britannia benè meritus Guillelmus Camdenus, apud quem cùm aliquando ſermo incidiſſet de antiquitate Britannicæ linguæ, ad quam Aremorica ſpectat, & præſente Doctore Tato, poſt rogatas circa complureis variarum Galliæ regionum voces, requiſiiſſet etiam quid Arelate, quid Tolonum ſignificarent, reſponſum tulit, Arelatem eâ linguâ dici ciuitatem in vliginoſo loco conſtitutam; & Tolonum citharam, fortè ob vicinum promontorium, cui Cithariſtes nomen fuit. Accepit & id genus alia, ex quibus penè deductus fuit in Strabonis, Taciti, aliorúmque ſententiam, qui ſcripſerunt Gallos, & Britannos eadem primitùs lingua vſos. Alter fuit Robertus Cottonus; inter curioſos, optiméque animatos conſpicuus. Deinde tam Iacobus Collius, quàm illius ſocer Matthias Lobellius, regius Botanographus, quem vtrumque deuinctum voluit. Poſt- 1606.

1606. eà Albericus Gentilis, Henricus Sauilius, Ioannes Nordenus, & plerique alij. Non tacendus verò eruditus tum iuuenis Ioannes Barclaius, quem quanta beneuolentia prosequutus fuerit, intelligetur inferiùs. Dolere autem solebat non agnitos sibi nec Gulielmum Gilbertum auctorem libri de Magnete, nec Thomam Lydiatum celebrem Mathematicum. Non heic memorabo Bibliothecas varias, in quibus rariores libros obseruauit; non Musæa, in quibus vidit, & ex quibus comparauit quicquid pretiosum licuit. Magni verò ducebat præ cæteris gemmam, centum & quinquaginta libris Turonicis emptam, propter cælatum Aëtionem cum Tiara Phrygia, quem Patrem Andromaches Hectoris vxoris argumentabatur. Referam solùm, quia maturiùs, quàm concepta spes, discedere voluit, ideò maximum fuisse factum ipsius desiderium, & in familia Oratoris, & apud eruditos viros, qui cùm posteà variè ipsius meminerint, sufficiet heic excerpere quod memoratus Camdenus habet in descriptione Britanniæ, cùm de numismatibus ad rem suam pertinentibus verba facit. *Cuiusmodi*, inquit, *non alibi effossa hactenus audiui, priusquam nuperrimè nobilissimus, & in re nummorum antiquaria longè doctissimus, & perspicacissimus Nicolaus Faber Petriscius eiusmodi in Gallia reperta mihi ostendit.* Et commoratus quidem fuisset nonnihil ampliùs in Anglia: sed quia treis duntaxat menseis se abfuturum promiserat, idcircò post mensem discessit in Hollandiam, quam ab vsque initio (sed planè tamen tacitus) constituerat perlustrare. Quo

discessurus tempore fuit, adiungere se illi voluit nobilis turba iuuenum, qui ipsi quoque fuerant ex Gallia Boderium sequuti. Verùm illi quidem ad arma, aliáque studia diuerterunt; ipse perrexit requirere eruditos præsertim viros. Ac salutauit quidem primùm quos Middelburgi, Dordraci, Roterodami, Delphis, Hagæ celebrari acceperat: sed id tamen tum in transcursu solùm, quoniam præcipua illi cura inuisendi Scaligerum Lugduni Batauorum degentem. Constituerat cum ipso primùm quasi ignotus colloqui: quamobrem nomine mutato epistolam commendatitiam, quasi à Peireskio conscriptam, missámque illi obtulit. Scaliger autem eâ perlectâ, ipsum est humanissimè in Peireskij gratiam complexus. Post multos consertos sermones, & productos obiter libros, voluit Peireskius ex nescio quo paucas lineas exscribere: vbi verò ille chartam, calamúmque exhibuit, ac inter dictandum primas lineas characterem vidit, & ἰδιοχειρίαν agnouit, tum in amplexus proruens, gratiosissimè conquestus est fraudem. Cùm deinceps variis de rebus colloquerentur suauissimè, Scaliger inter cætera declarauit velle se quidem iteratò procurare editionem Eusebij (nempe non planè arridebat quæ iam tum primùm absoluebatur) itémque paterni in Aristotelem de Animalibus commentarij: sed esse tamen animum redeundi posteà in Galliam, & apponendi ossa sua Iulij parentis ossibus. Cùm excepisset autem Peireskius non esse illum igitur ἐπερόδοξον moriturum, illacrymatus Scaliger verbum ea de re non 1606.

1606. adiecit. Interpretatus illi Peireskius numiſmata varia, ac præſertim Siclos, donatus eſt, inuitus licet, ſingulari Semiſiclo, cuius ille præ cæteris interpretationem fuerat demiratus. Donauit ipſe multa viciſſim, &, quod fuit illi iucundiſſimum, exhibuit, quam detulerat, expectatam ichnographiam, cum inſcriptis carminibus ſepulcrorum Scaligeranorum. Scilicet eam demùm ſuperiore Martio Veronâ obtinuerat, nec pluribus literis datis habere priùs potuerat, ob varios morbos Nichezolæ, & quòd Syluius Donius, qui illam aggreſſus primus fuerat, inter perficiendum obiiſſet. Vnum, de quo Peireskius auebat interrogare Scaligerum, & non eſt tamen vnquàm auſus, ne rem moleſtam faceret, fuit opus illud Cyclometricum, ſeu de Circuli quadratura ante duodecim annos in lucem emiſſum, ac ſtatim à Franciſco Vieta, Adriano Romano (poſteà quoque à Chriſtophoro Clauio, hominum Societatis IESV γεωμετρικωτάτῳ) aliiſque in eo puluere exercitatiſſimis erroris conuictum. Nimirùm præmonitus fuit non poſſe illi eam camarinam ſine quadam bile moueri. Quod attinet verò ad Genealogiam, non profeſſus eſt quidem ſe ſubdubitare an reuerâ attineret ad Veronenſeis Principes, quorum ſtirpem ille in ſe deſituram aſſeuerabat: ſed paullò tamen liberiùs, &, quaſi vellet quid cæteris reſponderetur, accipere; propoſuit ipſi quæ à Scioppio, Guillandino, aliiſque fuêre obiecta. Poſt Scaligerum cura fuit inuiſendi Karolum Cluſium, quem octogenario maiorem podagra tum primùm tentabat, vt & primùm Scaligerum exer-

cuerat, ante paucos menseis. Deprehendit autem 1606.
imprimi curantem in Appendice altera exoticarum plantarum figuram Fungi Coralloidis, quem ad illum ex Prouincia, cum aliis penè innumeris plantarum, radicum, seminúmque generibus transmiserat. Commodùm etiam illum admonuit circa Indicas quasdam plantas, in quibus describendis errasset, & quasdam, de quibus nihil audiisset, idque prolatis commentariis iuxta ostensos sibi Parisiis à Vespasiano Robino fructus. Inuisit quoq; post Clusium, præcipua Academiæ lumina, ac speciatim iniit amicitiam cum Bonauentura Vulcanio, qui circa Procopij versionem tum occupabatur; cum Dominico Baudio, qui ad peritiam historiæ adiiciebat poëseos elegantiam, & cum nonnullis aliis. Dolere verò solitus fuit, quòd per ea tempora abfuisset Lugduno Daniel Heinsius, quem non semel audierat à Scaligero commendari. Fuit deinceps Amsterodami; vbi satiari vix potuit interrogando, & cognoscendo tam multa præclara, & rara, quæ ex vtraque India in id emporium conuehuntur. Fuit Encusæ, vt spectaret illeic celebre illud Bernardi Paludani Cimeliarchium, in quo non ægrè tulisset, tanquam ad Cyaneos scopulos consenescere. Redeundo, nonnihil Hagæ commoratus, discedere noluit, quin priùs agnouisset Hugonem Grotium, quem, tametsi adolescentem, eruditio planè matura, ac omnigena commendabat. Diuertit verò Scheuelingam, vt exploraret vectationem, & velocitatem Currus eâ solertiâ à paucis annis excogitati, vt passis velis in littore

1606. nauigij instar euolaret. Inaudierat nempe Comitem Mauritium post Neoportuensem victoriam experiundi gratiâ illum conscendisse, vnà cum capto in prælio Francisco Mendoza, ac intra duas horas attigisse oppidum Puttenum, quod inter, atque Schevelingam horaria milliaria quatuordecim intercipiuntur. Quare ipse quoque experiri voluit, commemoraréque solebat stuporem, quo correptus fuerat, cùm vento translatus citatissimo, non persentisceret tamen (nempe tam citus erat, quàm ventus) cúmque animaduerteret scrobeis occurrenteis præteruolari; restagnantes passim aquas superficie tenus duntaxat attingi; qui antecedebant cursores visos quasi retrorsum niti; quæ distantissima apparebant, momento penè præteruehi; & quædam id genus similia. Delphis iucundè exceptus fuit ab Abrahamo Gorlæo, quem fortè offendit cælari curantem Græca quædam numismata, quorum aliquot miserat Parisiis, oblatis priùs ad vsque mille, quæ ex Italia adduxerat. Satagebat nempe Gorlæus complere illa Paralipomena antiquorum numismatum, quæ promiserat in Dactyliotheca; quare & commisit Peireskio descriptionem breui prælo subiiciendam, vt pro suo candore eam expenderet, &, quà opus foret, duceret lituras: ipse autem morem bona fide gessit, correxítque potissimùm nescio quid scriptum circa Traianum. Quo loco narrare solebat rem memoratu non indignam, nempe Gorlæum, cùm aliàs Latinæ linguæ non studuisset, intellexisse tamen libros omneis circa rem nummariam Latinè conscriptos;

eodem modo, quo Forcatulus omneis circa rem Mathematicam : tantum valet improbus labor ex desiderio quidpiam noscendi vehementissimo profectus. Vidit etiam Delphis superstitem adhûc Religiosam quandam ex eo tempore, quo Hollandi à Catholico-Romana religione defecerant ; viso priùs Vltraiecti Canonico in primæua sua professione viuere permisso. Cúmque suspexisset non modò quicquid antiquissimorum ad conclusa illa Rheni ostia monumentorum superest ; sed etiam quicquid dominatio Burgundionum Ducum expressum reliquit ; tum miratus maximè est, maximoperéque laudauit temperasse sibi Hollandos ab euersione Templorum, & asseruasse intactos Choros, cum affixis insignibus Equitum aurei velleris à Philippo vsque Bono instituti. Cæterùm redire voluït per Brabantiam , Flandriam , reliquásque Belgij Prouincias , impetratis priùs ab Hollandis, & ab Archiduce liberi commeatus libellis. Accessit autem primùm Antuerpiam circiter finem Iulij , iniítque ibi amicitiam cum Andrea Schotto , & Carolo Scribanio ex Societate IESV viris eruditis : itémque cum Auberto Miræo, Ecclesiæ Decano, rerum Belgicarum, ac totius Historiæ Ecclesiasticæ eximiè perito ; & cum Nicolao Roccoxio rei antiquariæ impensè studioso ; & cum Henrico Sedulio auctore vitæ B. Elziarij. Cùm deinceps Machliniâ peruenisset Louanium, nihil æquè doluit, ac non fuisse ampliùs in viuis Iustum Lipsium , præclarum illud bonarum literarum lumen ante paucos menseis exstinctum. Sperârat enim sese

1606. illum non minùs, quàm Scaligerum omnibus officiis breui deuincturum. Doluit pariter non adesse per eos dies Adrianum Romanum Mathematicum illum celebrem, quem gestierat summoperè cum Scaligero conciliare. Postquàm inuisit Academiam, doctósque, qui in illa viros, visere voluit apud viduam Medici cuiusdam cornutos duos lepores, qui ex Noruegia dicebantur allati. Et quia reperit mortuum alterum, obtinere quouis pretio & illius cornua, & geminorum iconismum voluit. Bruxellæ amicitiam iniit cum Karolo Bromantio, Comite Brouæo, & quibusdam aliis; at suspexit potissimùm celebrem Pictorem Venceslaum Cobergeum, qui tum habebat præ manibus insigne opus quadripartitum de Architectura, de Pictura, scripturáque antiqua, de Deorum imaginibus, de Numismatis, seu mauis Medaliis, aut metallicis æneis à Iulio Cæsare ad Gallienum vsque. Memorabat porrò varios circa parteis singulas consertos cum illo sermones, maximè autem circa postremam, propter Cobergei opinionem, quòd Medaliæ huiusmodi monetales esse non possent; argumento præcipuo, quòd typus seu forma, qua ferirentur, signarentúrque, elaborari non posset ante duos menseis ab artifice; adeò vt, cùm plures ducentis percuti eodem typo non possent, pretium operæ fuisset longè superaturum monetæ valorem. De colloquio, memini solùm obiecisse Peireskium, vsurpatam fuisse Seruorum industriam, quæ pretio non redimeretur; & excepisse Cobergeum, rem peractam fuisse cùm Serui edicto

edicto prohiberentur non modò quidpiam pingere, 1606.
sed pingendi etiam addiscere artem. Bruxella discessurus, scripsit ad Cottonum epistolam pereruditam, misitque simul ectypos variorum nummorum, ac nominatim Commodi, ob inusitatam scripturam vocis BRITTANIA, per duplex TT, & simplex N. Salutare voluit exinde Gandaui Laurentium Deebrotium, quem in Italia nouerat. Insulis Florentium Nallæum, eruditum Canonicum, antiquitatum Liturgicarum auctorem. Tornaci Dionysium Willerium Canonicum, & Cancellarium, ac Hieronymum Winghemium similiter Canonicum; illum rerum antiquarum instructissimum, istum studiosissimum rariorum Plantarum. Duaci Guillelmum Richardotum Ioannis Præsidis filium, quicum ex vsque Italia colebat amicitiam; & Andream Hoium Professorem Græcum, abs quo memorante accepi quàm iucundè suauissimis Peireskij, ac Richardoti confabulationibus tertius interfuisset. Enim verò præ cæteris referendus hoc loco est eximius Princeps Karolus dux Croius, & Arschotanus, qui ipsum totis decem diebus in celebri domo Bellimontana detinuit, continuò spectantem vt innumera, ita rarissima cimelia, ditissimásque metallothecas, quibus curiosissimus, eruditissimúsque ille exornauerat nobilissimum Musæum. Quin discedentem etiam coëgit absportare omnia, quæ habebat antiquorum Galliæ Regum tam aurea, quàm argentea numismata; itémque ex Græcis ad vsque sexaginta; præter aliquot vascula, ponderáque, & mensuras antiquas;

1606. cùm tamen nihil aliud à Peiresckio accipere voluerit, quàm æreum nummum Ioannis illius, qui Theodosij, ac Placidij Valentiniani temporibus arripuit Imperium. Quo loco venit in mentem, aduexisse illum ex Flandria numismata Gallorum Regum, ex prima quidem Stirpe quadraginta aurea, præter varia argentea; & ex secunda quinquaginta argentea, præter vnum aureum Ludouici Pij, quod æstimabat maximi, quoniam non modò rarissimum, sed etiam parùm aberat, quin singulare arbitraretur. Instabat tum tempus, quo perhibebatur celebreis fore cæremonias ad Fontem-bellaqueum, in Delphini Principis, hoc est Regis Franciæ Primogeniti, baptismo. Videlicet illius sponsor dicebatur Pontifex Summus, ac nomine Pontificis Maffeus Barberinus Nuncius. Quamobrem sub Augusti finem discessit ex Belgio, ac satis tempori aduenìens solemni pompæ interfuit, quæ peracta est die mensis sequentis vigesima quarta. Renuntiatum intereà est obiisse domi Nouercam, expectaríque eius reditum variis rebus componendis. Quocircà amicis quà coram, quà per literas salutatis, regressus in Prouinciam est sub initium alterius mensis. Domi exceptus non abnuit consilium, quod Pater, Fratérque potissimùm sumpserant (nam Patruus nonnihil repugnârat) coëmendi ipsam Riantij Baroniam, cuius quia Valauesum erat subclientelare prædium, idcircò fuerat litigiorum benè multorum seminarium. Heinc ipsemet curam assumpsit paciscendi, contrahendíque cum Ludouico Grollæo Medullioneo Marchione Brissiaci, eámque ob caus-

ſam in Delphinatum verſus illum profectus eſt, rediítque confecta re, ſub initium ſequentis anni, qui fuit ſalutis milleſimus ſexcenteſimus ſeptimus. Cùm rediit, multis quidem rebus præclaris incubuit, ſed nulli iucundiùs, quàm procurandæ multiplici veſtigiorum vrbis, portúſque Carthaginienſis deſcriptioni. Nimirùm non alia ratione ſummos Auctores intelligi, conciliaríque poſſe putauit; cogitauítque ea re gratificari Caſaubono, quicum de Portus præſertim ſitu, formáque diſſerüerat, neque illius tamen dubiis nouerat eſſe factum ſatis. Scripſit præterea copioſè ad Alardum Compendienſem Canonicum circa rem monetariam, ac inter cætera, de vſu Aurei Solidi in Gallia ad tertiæ vſque Stirpis initium, oſtendendo viginti duos huiuſcemodi ſolidos pependiſſe integram libram (tametſi quam vocant monetalem libram ex viginti ſolùm conſtaret) ac demonſtrando Solidum non ſemper pro duodecim tantum denariis argenteis oblocatum fuiſſe, ſed nonnunquam pro pluribus, etiam ad vſque quadraginta. Inuaſit illum intereà morbus oculorum moleſtiſſimus, à quo medio vere vix fuit liberatus. Cœpit tunc illum Patruus vehementer exſtimulare, vt ſeſe ad adipiſcendum deſtinatam pridem Senatoriam dignitatem compararet. Ingraueſcebat enim valetudo, infeſtabántque maximè articulorum dolores, quibus leniendis ſtatuerat ad balnea noſtra Dinienſia ante æſtatem accedere: ſed timens ne quid fortè ſibi humanitùs contingeret, conſtituerat ſimùl ex vrbe non antè decedere, quàm Nepotem coopta- 1607.

1607. tum inter Senatores vidiſſet. Et nectebat is quidem ſemper quàm gratiosè poterat, moras; ſed ipſum die quadam, tacito conſilio, deduxit ad Varium, vt iuberetur illius ore ſeſe neceſſario examini ſubiicere, Senatuíque aggregare. Tum ratus Peireskius nihil ampliùs cunctandum, poſtulauit ſolùm octiduum, vt rem maturiùs aggrederetur. Medius erat Iunius, imminebátque anniuerſarium, trimeſtréque Curiæ Parlamenti iuſtitium: quocirca feſtinandum fuit, cùm examinari, approbaríque, niſi pro Comitiis curiatis, non poſſet. Itaque paratus acceſſit, ſeſéque probauit conuocatis Claſſibus ad VI. Kalendas Quintileis. Propoſita ipſi Lex fuerat ex ſexto libro Codicis, qua Gordianus ſanxit ab eo, qui neque legatum, neque fidei-commiſſum, neque hæreditatem, vel mortis cauſsâ donationem accepit, nihil poſſe per fideicommiſſum relinqui. Eam porrò cùm exponeret, oblitus non fuit, quod à Valerio, & Salluſtio de Scipionis Æmiliani facinore proditum eſt, qui à Maſiniſſa Numidiæ Rege ſibi coniunctiſſimo totius Regni hæres teſtamento nuncupatus, enixéque rogatus, vt ipſum inter quinquaginta quatuor ſuperſtites filios æqualiter herciſceretur, egregiè adeò id præſtitit, vt ne minimam quidem rem ſibi retinendam putârit. Non item oblitus quod Ariſtoteles in Politicis deteſtatus eſt tam Carthaginienſium, quàm Locrenſium inſtituta, quorum alij patrimonia æqualia habebant, alij quæ habebant, vendere non poterant, vt antiquæ hæreditates penes familias diutiùs ſtarent; quoniam,

præter incommoda cætera, heinc efficeretur, vt ciues inertes tam in expectandis, quàm in possidendis patrimoniis forent. Cætera mitto, vt attingam qua præsertim re admirationem sui creârit. Nempe tametsi quod ad theoriam, quæstionésque Iuris spectaret, existimatus fuerat paratissimus adfuturus; quod attinebat tamen ad vsum, iudiciorúmque formulas, creditus non fuerat perinde instructus. Sed nimirùm neque Parisiis, neque Aquis-Sextiis, occasionem vllam prætermiserat sciscitandi pragmaticos, cognitorésque, & structores litium, ac reducendi in commentarios quicquid aut ex ipsorum ore, aut ex inspectis instrumentis, saccularibúsque copiis didicisset. Profecerat etiam consilio, exemplóque optimi, consultissimíque Senatoris Antonij Thoronij, dictionem nullam in toto formulario iure intactam relinquens, cuius notationem, caussámque non nosset, vt vsum meliùs eliceret, animóque infigeret. Vt paucis expediam, mirus fuit applausus; mirúmque elogium, quo fuit denique Patribus conscriptus. Inardescebat deinde Patruus desiderio veniendi Diniam, sed obstitit increscens morbus, inualescénsque Solis feruor: proxima quippe erat tempestas dierum Canicularium, per quos ab vsurpandis balneis, thermísque mos est abstinere. Auebat etiam Peireskius vnà cum Patruo accedere; tum vt obsequio continentem gratitudinem testaretur, tum vt hanc partem Prouinciæ nondum sibi visam lustraret; tum vt Baronem Flayosceum interuiseret, qui ducta in vxorem filia vnica Guillelmi Falconij Di- 1607.

1607. nienfis Profenefcalli,apud focerum morabatur. Abnuit tamen id Patruus, feu ne abfifteret à iure difcundo in Claffe per ferias ftatiuas delecta; feu ne difcederet à Vario, qui illum abs fe abeffe ægrè patiebatur: feu ne curam dimitteret, qua rogatus fuerat præeffe Cayero pictori in obducendis laqueatæ Auditorij Palatini contabulationi Gallorum Regum Iconibus. Ipfe nimirùm folus par fuit fuppeditare maximam quandam germanarum iconum feriem, quam ex numifmatis, figillis, fepulcris, vitris, aliífque, huiufmodi monumentis deduxerat: meminíque, cùm veram faciem Hugonis Capeti diù defideraffet, dixiffe non femel habere fe gratiam optimo viro Augufto Galandio, quòd illam ab eo obtinuiffet, ectypo figilli expreffam. Difceffit ergo Patruus fine eo, poft Canicalareis exactos. Enimuerò Varius rem gratam vtrique facturus, conftituit per Septembrim menfem vnà aduenire, adducerèque Peirefkium, vt vnà Patruum inuiferent, vnáque regionem fpectarent. Et nonnulla quidem obferuanda illis occurrerunt antiquitatis veftigia: fed nihil mirabilius vifum noftratibus Thermis, in crypta fubrupea, quam aquæ calentis prætercurrens alueolus fic feruefacit, vt leniffimè fudorem educens, mire conferat pituitofis, frigidífque humoribus; idque præfertim vbi illi difpofiti priùs ad exfolutionem fuerint Balneo quodam, Virtutum dicto, ob fingularem energiam, mirabileífque, & defperatas aliis remediis curationes. Optabant porrò illi quidem prætereà fpectare Serpentes, ex obuerfa Auftro, ac præcelfa rupe, ad

cuius radicem sunt Thermæ, Balneáque deciduos, 1607.
& maximè quidem quia innoxij, expertésque veneni sunt: verùm illi non decidunt, nisi Maio, ac Iunio, & ferè quidem copulati, dum prurientes variè discurrunt, éque rimis in rimas subeuntes ad præcipitium non attendunt. Faciam heic fortè rem non ingratam hominibus nostris, si duo quædam commemorâro, quæ edisserentem Peireskium audierunt. Vnum apud Petrum Trichaudum, San-Martinium Inquisitoriæ classis Præsidem, qui solitus Diniæ per æstatem degere, illum cum Vario domo excepit. Cùm enim caussa exquireretur caloris aquarum Thermalium, & Guillelmus Alamandius doctus Medicus esse diceret non actu, sed potentiâ ignem; excepit ipse debere potiùs esse ignem actu ardentem in cauernis illis subterraneis, quæ exinde incalescentes aquam præterfluentem feruefacerent; neque enim seu bitumen, seu sulphur, seu aliam materiam potentiâ solùm calidam excalefacere aquam seu traiectam, seu infusam, etiam vitriolo, halinitro, aliisque huiusmodi mineralibus turgescentem. Adiecit fumos, seu vapores ex aquis thermarum in fissuras rupium subeunteis ita Serpenteis afficere, vt veneni generationem seu impediant, seu corrigant; eadem ratione, qua in Ponto idem facit vsus absinthij, ex Plinio. Qui Plinius quidem, cùm aliunde non improbet venenum serpentum in felle esse, & serpentes congressuri dicantur fel euomere; mirum non videri, si quo tempore Serpentes isti coëunt, decidúntque, veneno careant. Alterum,

1607. apud Antonium de Bononia Epiſcopum, qui ſequenti die vtrumque, ac etiam Trichaudum conuiuio excepit. Cùm enim ex oſtenſis ſibi à Flayoſceo in duobus Sacellis maioris Eccleſiæ tam Porcelletanis, quàm Villanouanis inſignibus, ediſſeruiſſet tempora, quibus Prælatos optimos ex iis familiis habuimus; incidit ſermo de tempore, déque titulis, quibus Auenio, Comitatúſque Venaſcinus ad Pontificem Maximum peruênit. Cúmque alij nihil ſcirent aliud, quàm factam à Ioanna Regina Clementi ſexto venditionem, anno ſupra milleſimum treceteſimo quadrageſimo octauo, ac die nona Iunij, pretio Florenorum octogies mille; retexuit ipſe totam hiſtoriam ab anno vſque ducenteſimo nono, quo Raymondus tertius Toloſatum Comes hæreſeos Albigenſium fautor, & Legati interfecti auctor creditus, fuit ab Innocentio tertio iterùm excommunicatus. Inde enim cœpit ditione ſpoliari, ac poſt annos nouem-decim tranſactio Pariſiis ſic fuit inita, vt Alfonſo illius filio ſola vrbs Toloſa, cum paucis adiacentibus ceſſerit; cætera vltra Rhodanum loca ad Regem attinuerint; quæ citrà verò poſſidebantur, ad Pontificem ſpectârint. Cùm homines autem eiuſce regionis non ſatis lubentes id ferrent, quòd Romam paſſim prouocarentur, ac ideò Alfonſi partibus fauerent, Bonifacius quidem octauus prouocationes illas remiſit, Clemens verò quintus, vt ampliùs demereretur animos, etiam ſedere illeic voluit; & cùm, poſt Ioannem vigeſimum ſecundum, Clemens Sextus Pontifex foret, facta

facta est venditio eorum iurium, quæ Comitis Pro- 1607.
uinciæ erant, à partitione vsque facta inter Raymondum Berengarium Comitem Prouinciæ, & Alphonsum Comitem Tolosæ, anno supra millesimum centesimo vigesimo quinto. Et hæc ille quidem, pluráque disseruit, ac denuò comitatus est Varium triduo pòst redeuntem. Patruus posteà, vt restitutam valetudinem tueretur, & vt tranquilliùs degeret quicquid æui supererat, non Aquas-Sextias, sed Belgenserium, dum regrederetur, contendit. Occurrerat illi Peireskius, ac non modò deduxerat, sed lateri etiam eius adhærere, neque à præstandis obsequiis recedere statuerat: verùm non tulit Patruus, voluítque vt potiùs rediret Aquas-Sextias propter Remigalia, quibus fit Curiæ instauratio. Rediit ergo Peireskius, ac tantò minùs pœnituit, quantò audire licuit Varium sua illa oris suauitate de Lite, & concordia, déque amore Iustitiæ, Magistratuúmque perorantem. Deinceps verò ita cœpit suo defungi officio, vt desiderari nihil posset. Tametsi enim Variùs, cùm pensa curialia distribueret, nollet initio inspectorem multarum litium designare; quarum tamen paucarum curam illi commissam voluit, eas ipse ita solitus fuit otiosè, acutéque, & per omneis numeros, ac momenta iuris perpendere, vt confectis instrumentorum enucleatissimis breuiariis, explanatissimè deinde, & summa cum fide ad Curiam referret. Cùm verò alio expositore ferenda erat sententia, mirè lætabatur, si tempus ad deliberandum daretur, aut controuersiæ commentarios præhabe-

1607. ret à partibus; pudebat enim, nisi foret communiendo suffragio instructissimus, calculum conferre. Rursùs autem, quoniam persæpe ob litium anfractus animo pendebat, conuenire solitus erat memoratum Thoronium, qui scrupulos eximeret, nec dubitabat etiam Vario grauiores caussas proponere, qui ob eximiam grauissimi, sanissimique iudicij perspicuitatem eas illustraret. Agebat verò id præsertim in vespertino colloquio: iam tum enim Varius singulis noctibus aduocabat illum in frugalem cœnam, vt sermones conserere, sepositis arbitris, posset. Cæterùm, quia nescius erat tempus frustrà conterere, idcircò satis supererat, vt bonas arteis excoleret, & cum doctis viris tueretur commercium. Inter cætera, procurauit exquisitam fieri anatomiam magnæ cuiusdam Testudinis (longitudine nempe cubitali) quam è Martigio mari eductam pisciculis nutrierat, à mensibus circiter tribus. Cùm singularia verò multa in ea dissectione obseruata fuerint, tum illa non postrema, Quòd omoplatæ anteriorem, non posteriorem habuerint situm. Quòd arteria aspera fuerit longitudinis semicubitalis, diuisáque in treis ramos, tribus à pulmone procùl digitis, ac ramulos quosdam ad renes, & vesicam vsque producens. Quòd eadem annulos habuerit omninò, siue vndequaque (etiam versus œsophagum) perfectos, & cartilagineos, larinxque epiglottide destituta constiterit. Quòd non ex sola vena porta venarum distributio in interanea fuerit, sed plurimæ etiam ex reliqua caua hepatis parte prodierint; ex eadémque parte

cholidochus porus processerit geminus in dodeca- 1607.
dactylon intestinum. Quòd nulla distinctio gracilium, crassorúmque intestinorum, nulla cæci dicti appendicula, nullus item lien, nullus adeps circumuestiens cor (tametsi id aquæ pericardio conclusæ innatauerit) & id genus nonnulla alia. Detexit aliunde non longè ab vrbe insignem quandam copiam non humanorum modo ossium naturæ factorum lapideæ, sed variorum etiam animalculorum, itémque stirpium, foliorum, florum, similiúmque huiusmodi: quam confestim distribuit per vniuersam penè Europam. Adiecit autem tessellas quasdam, seu lapides Rhomboidaleis, tum rubeos, tum crystallinos (videlicet ipsius talchi, seu specularis lapidis specie) ex Riantiensi agro effossos, eáque in re mirabileis, quòd dum exsoluuntur in minutiores particulas, particulæ quæque tuentur rhomboïdalem illam figuram. Quin-etiam mittens Parisios, adiectam voluit congeriem diuersissimam conchyliorum, & piscium, qui monstrosâ formâ in mari Mediterraneo visuntur: itémque pellem felis marini, & innumera alia, quæ destinauit præsertim ad pictorem celebrem Danielem Monsterium, à quo expectabat icones Varij, Thuani, Casauboni, atque Malherbij. In Italiam cùm mitteret, nominatim verò ad Gualdum, accepit magno suo dolore obiisse Baronium, déque lamentabili casu ad Flayosceum, & alios scripsit. Cùm verò in Belgium, condoluit Villerio ob iacturam ab ipso factam Hadrianei numismatis, in cuius auersa parte ex Villerij quidem

1607. ſententia fuerat Phœnix exhibitus, ex ipſius verò Peireskij interpretatione, Ciconia. Argumentatus autem id fuit, ex proceritate crurúmque, & colli, cùm Phœnix ſoleat potiùs Aquilæ inſtar repræſentari: prætereáque ex ſerpente ipſi ad pedes appoſito, & ex inſcriptione PATRI, qua deſignata fuerat Hadriani erga Traianum pietas: denique ex quibuſdam aliis ſatis luculentis indiciis, quibus conſolari adnixus eſt virum, monſtrando rem deperditam non fuiſſe adeò, atque ille exiſtimauerat, raram. Sic conſolatus etiam eſt circa iacturam Iaſpidis Argæum montem referentis; idque egens ipſe tum quoque conſolatione aliqua, quòd famulus quidam ſuffuratus fuiſſet numiſmata aurea primorum Imperatorum, & onychas, gemmáſque alias elaboratiſſimæ cælaturæ. Incidit intereà Claudius Patruus in morbum lethalem non longè à Regalibus ſequentis an-
1608. ni milleſimi ſexcenteſimi octaui. Inuiſerat illum Peireskius per feſta Natalitia; & quia valentem reliquerat, ideò mira conſternatione renuntiatum excepit caſum, qui ſeptimo die à decubitu cariſſimum abſtulit caput. Conſtituerat optimus Senex cor, & inteſtina Belgenſerij condi, reliquum verò corpus Aquas-Sextias in maiorum ſuorum ſepulcrum transferri. Id itaque parentatione, magnáque pompa præſtitum eſt, inuitatâ Curiâ actione (vt tum moris erat) panegyrica per Ioannem Petrum Oliuarium Senatorem optimum, & aſſenſu facto per Varium oratione alia eximia, quæ inter funebreis habetur, inque editione poſthuma eſt numero decima ſexta. Ad

eius calcem videre licet quanti Peireskium fecerit, 1608.
cùm tantoperè commendauit ſtudium, quo Patruus
talem delegerat, parauerátque ſucceſſorem. Neſcio
an dici debeat, quod demirata tota vrbs eſt, fidiſſi-
mum defuncti canem affectatione perpetua circum-
ſtitiſſe feretrum, non potuiſſe per plureis dies amo-
ueri à tumulo, & poſtquàm domum reductus fuit,
coram icone diù conſtitiſſe. Peireskius, ſedato non-
nihil dolore, ſeſe, vt priùs, ad functionem Senato-
riam compoſuit; paríque modo non deſtitit bonas
horas ſuccidere in gratiam liberalium & ſtudiorum,
& ſtudioſorum. Nam primùm quidem varias ad va-
rios amicos literas perſcripſit; ſed prolixiores tamen
nullas, quàm ad Lælium Paſchalinum, circa Vrſini
lapſus, circa Francorum Regum icones, ſigilla, nu-
miſmata, titulos (conuictis ſpecialiter iis, qui Karo-
lum Pipini filium vſurpaſſe Magni cognomentum
arbitrarentur) circa ſtatuas thymelicas, circa ſuum
Aëtionem, quem cùm Velſerus opinaretur pictorem
eſſe, cuius Lucianus in Herodoto meminit, perſti-
tit ipſe in ſententia, propter tiaram Phrygiam, ſeu in-
ſigne regium, quod ad Patrem Andromaches duce-
ret potiùs referendum; circa columnas Herculeas,
portum Oſtienſem, & cætera curioſitatis inexhauſtæ.
Ita egit cum Fontanæo de re nummaria; & cum
Strada ſpecialiter de numiſmatibus antiquis: cum
Claudio Frereo libellorum ſupplicum Magiſtro, &
Gratianopolitani Senatus poſteà Principe, de hiſto-
ria Francica: cum San-Marthanis Fratribus de Ge-
nealogiſtica; cum Pignorio de Purpura; cum Nico-

1608. lao Fabro, cúmque aliis de rebus sexcentis. Deinde innumera fuêre, quæ obseruauit circa genera piscium reiectanea, quibus Martigij, alibíque condiendis curam demandârat; quæ circa conchylia, circa plantas, circa lapides, circa cætera (quæ rursùs variè distribuit) maximéque cùm per Aprilem diuersatus est Belgenserij, vnà cum Vario; vbi de prolatis compluribus rebus, quas ille nondum viderat, est suauissimè collocutus. Etenim sermo habitus est de Lapide cæruleo, in agro Olbiensi reperto, è quo eiusdem cognominis color extrahitur, vti etiam ex marmore lapidem lazulum imitante; de lapide item Coralloide stellato, de Coralloide punctato; de Lepadite, seu Lepadi conchæ vniualui non absimili; qui omnes fuerant eruti ex agro Castelletano. Rursùs de Conchite striato, quem ex agro Antipolitano, ac Fossensi habuerat; de Gagate, & Succino flauo, eruto ad turrim Beuontiam. Huius occasione edisseruit Succinum rem fossilem esse. Quippe in Sicilia quoque effodi, & torrentium impetu detegi, deferríque ad mare vsque, & repellente maris aqua, in littoribus sæpè inueniri. Probabile proinde esse, vt quod expiscantur ad Balthicum mare, vi aquarum erutum, translatúmque eò fuerit (maximè verò cùm eodem modo plerumque contineat conclusas muscas, cæteráque id genus animalcula.) Quare & fabulosum esse, quod aliqui narrant, arbores prægrandeis esse in Noruegia, ex quibus id Succinum, quasi gummi quoddam decidat, concrescat, atque induretur. Enimuerò toto hoc anno nihil magis placuit, quàm quod ob-

seruauit, ac philosophatus est circa pluuiam Sangui- 1608.
neam; quam decidisse rumor percrebuit sub Iulij mensis initium; conspicuis nempe maximis guttis, tam in ipsa vrbe, ad parietes cœmiterij maioris Ecclesiæ, quod est prope muros; quàm ad muros ipsos; ac rursùs, ad parietes villarum, pagorum, oppidorúmque, ad aliquot milliaria circumuicinorum. Nam primùm quidem accessit ipse ad inspectandum guttas illas, quibus lapides rubescebant; nihilque non egit, vt alloqui posset quos agricolas memorabant vltra Lambiscum sic fuisse perculsos ex decidente pluuia, vt derelictis operis in vicinas ædeis citi aufugissent. Deinde, cùm fabulam esse, quod de viris huiusmodi proditum fuerat, comperisset, non placuit illi quod Physici referrent huiusmodi pluuiam ad vapores è rubra terra sublimè euectos, & post concretionem deciduos; quippe vi caloris eductum vaporem absque colore sursum ferri; vt vel constare potest ex eo, qui eductus ex rosis rubeis in limpidam aquam concrescit. Minùs etiam placuit, quod vulgus, ac nonnulli Theologi opinarentur facinus esse Dæmonum, Strigúmve, à quibus fuissent interfecti innocentes infantuli; scilicet hoc esse meram coniecturam, fortassisque etiam Dei bonitati, prouidentiæque iniurium. Succurrit porrò intereà casus, ex quo sibimet visus est germanam caussam detexisse. Quippe ante aliquot menseis concluserat pyxide inuentam quandam Chrysalin, magnitudine, formáque insignem. Eius cùm ampliùs non meminisset, excitari bombum inaudiit intra pyxidem, eáque ad-

1608. aperta, deprehendit chrysalin, deposito spolio, factam ex eruca papilionem pulcherrimum, qui statim auolauerit, reliqueritque in fundo guttam rubeam, amplitudine Solidi vulgaris. Quoniam verò id contigit circiter idem mensis initium, ac per idem tempus obseruata est Papilionum confertim per aërem transuolantium incredibilis multitudo: idcircò opinatus est papiliones huiusmodi interquiescenteis parietibus diffudisse illeic, quasi excrementum, guttas simileis, magnitudine videlicet pareis. Quare iteratò accessit, comprobauitque guttas illas non supra ædificia, non in deuexis lapidum superficiebus exstare, vti debuerat contingere, si è cœlo sanguine pluisset; sed in subcauis potiùs, ac in foraminibus, vbi animalcula potuerant quasi nidulari. Accessit, quòd parietes iis tingebantur, non qui in mediis oppidis, sed qui agrorum vicini erant, neque secundum parteis elatiores, sed ad mediocrem solùm altitudinem, quantam volitare papiliones solent. Hac ratione proinde est interpretatus, quod Gregorius Turonensis refert de pluuia sanguinea Childeberti tempore conspecta Parisiis, in diuersis partibus; & in domo quadam territorij Syluanectensis. Itémque quod memoratur temporibus Regis Roberti sanguine pluisse, circiter finem Iunij; adeò vt sanguis qui cecidisset super carnem, vestem, lapidémque non posset aquâ elui, posset verò qui super lignum. Quippe idem fuit papilionum tempus, & recentes quoque has guttas elui non posse vllâ aquâ è lapidibus comprobatum est. Hæc, & similia cùm apud Varium magnâ

magnâ coronâ edisseruisset, placuit simul rem explorare, contigítque vt cùm variè per agros incederent, guttas quoque multas deprehenderint in lapidibus, rupibúsque: sed ad cauas tamen, subuexásve, non verò cœlo obuersas parteis. Accepit deinde ex Italia, & transmisit statim ad Thuanum elogia doctorum quorundam virorum, vt Hieronymi Columnæ, Gabrielis Faerni, Cruceij, & similium, quorum ille volüerat in sua Historia meminisse. Rogârat aliunde ipsum Scaliger, vt instauraret commercium, quod per P. Ostagerium hospitem olim Massiliæ suum instituerat in Oriente, coëmendis Samaritanis, Ægyptiacis, Arabicis libris; dolens quòd à quindecim annis, quibus degeret in Hollandia, nihil prorsùs inaudiisset de Pentateucho Samaritano, cuius sibi procurandi Ostagerius fuerat pollicitus studium. Peireskius ergo, cùm priùs quidem aliquid ea in re tentasset, tum tamen incumbendo acriùs, eiusmodi librum inter plureis alios in Ægypto coëmi, afferríque ad se mandauit. Verùm nauis, qua vehebatur, à piratis direpta est, recuperaríque is liber non potuit. Ita priuatus Scaliger fuit exoptatissimo Codice, vt etiam nunquam est assequutus expectatissimum responsum, quod Peireskio ab eius morte venit fœliciter in manus. Scripserat nempe Scaliger ad Samaritanos Ægypti, itémque ad magnum eorum Sacerdotem Eleazarum in ciuitate Sichemo morantem, quæsierátque ex ipsis varia circa obseruationem Sabbathi, aliorúmque festorum; circa Messiam, eiúsque apud ipsos nomen; & ad extre- 1608.

1608. mum, exemplum Legis, Pentateuchive poposcerat. Ac ipsi quidem geminis Epistolis responderant; sed quòd illæ in Genebrardi, aliorúmque manus incidissent, detentæ sunt, donec, Scaligero mortuo, Peireskius & obtinuit, & per virum impensè doctum Ioannem Morinum è Congregatione Oratorij, latinas fieri nuper curauit. Curam quoque eo tempore euocandi Pacium resumpsit, & quod est ampliùs, efficiendi ne diutiùs in Religione heterodoxa perseueraret: at nimis multa interuenerunt, quæ sollicitudinem variam, variósque conatus fecere rursùm irritos. Aberat per ea tempora Valauesius frater Parisiis, ob Riantiensia negotia: & quia ipsi aliquot mensium intercedebant induciæ; ideò rogauit illum Peireskius, vt, vel sui caussâ, inuiseret Angliam, Belgiúmque, & amicos illeic suos salutaret, quæ donaria misit, offerret, rara quædam nancisceretur. Orauit etiam quam-maximè Aquis-granum contenderet, vt quicquid illeic monumentorum Caroli Magni superesset, attentissimè inspectaret, inscriptiones exscriberet, icones quasque in Ecclesiasticis seu libris, seu vitris, seu vestibus, seu lapidibus, seu quibusuis aliis rebus impressas exprimi curaret; locorum, ornamentorúmque ichnographiam non negligeret, diplomatum apographa, sigillorum ectypa, prece, pretióve obtineret. Adiecit se sic pœnitere, quòd in Hollandia cùm versaretur, Aquis-granum non diuertisset, vt nisi Fratri confideret, paratus esset definitè, neque alio nomine eò suscipere profectionem. Fecit porrò Frater abundè, & satis, mira sollicitudi-

ne, sedulitate, fide; cùm ipse intereà post initum annum est digressus Monspelium, ob illa eadem negotia: scilicet Marchio Oresonius Bressiaco litem intenderat, ob diuenditum Riantij ius plenum. Redierat medio circiter vere, dolorem dentium infandum perpessus, cùm non longè post incidente patre in periculosissimum morbum, contraxit ipse quoque febrim, quæ diuturna admodùm fuit, cessánsque sic languidum fecit, vt vix denique per autumnum penitùs conualüerit. Quo loco referendum est, quod retulit ipse non semel. Cùm ciborum non appetens, fastidiosúsque, tabesceret, rogasse Iacobum Fontanum clarum medicum, eiúsque affinem, annon aliquid demùm esset, cuius esum appeteret. Annuente ipso aliquid esse, sed quod se non impetraturum, haberet compertissimum; institisse illum, id modò, quodcumque foret, significaret. Cùm dixisset autem, Pepones: tum excepisse medicum, macte, bonóque animo esto; neque enim permitto modò, sed adhortor etiam, ac præcipio, addóque, vt nonnihil meri præassumas, postassumásque, & absque pane, aliáve re ad initium pastus, in stomachum mittas. Obsequutum igitur fuisse, adeóque benè inde habuisse, vt deinceps, ac donec vixit innoxiè semper eadem ratione pepones esitauerit. Conualescens variis officiis studiosos varios adiutauit, veluti Ioannem Taxilem Arelatensem Medicum, nescio quid de ea noua stella, quæ per memoratam magnam coniunctionem apparuerat, meditantem; Gasparem Bricium in eadem ciuitate parochum; virum bonum, 1609.

1609. industrium, & cælestium obseruatorem. Ioannem Baptistam Hansenium, quem nouerat Romæ in erudita familia Cardinalis Baronij, cuíque procurârat, vt toto triennio foret Gymnasiarcha Aquensis. Atque istos quidem, aliósque demeritus est, valetudine adhûc dubia, remissioréque solùm morbo; cui contrahendo, producendóque non contulit parùm iactura trium amicorum insignium, qui in Hollandia elati sunt. Eorum primus fuit Scaliger, qui manum iam admouerat commentationi de Hebræis numismatibus, cùm laborare hydrope cœpit, ex intemperie iocinoris, quæ quarto demùm, aut quinto mense, ipsum, die Ianuarij vigesima prima, oppressit. Alter fuit Clusius, qui non tam podagra recenti, quàm debilitate naturæ, die quarta Aprilis interiit. Posthuma huius opera, siue Posteriores curas edidit curator testamento datus Franciscus Raphelengius, mentione sæpè facta Peireskij, cuiusmodi illud, *Allata est ex Guinea in Galliam Spica non dissimilis præcedenti, nuculæ Indicæ fructibus constans, cuius iconem nobilissimus, & amplissimus vir Nicolaus Fabricius dominus de Peiresc, Aquis-Sextiis in Galliæ Prouincia Senator ad Clusium miserat.* Et posteà, *Sequens Tragacanthæ icon, quæ nobis transmissa est ex Galliæ Prouincia, nempe Aquis-Sextiis, ab amplissimo, & nobilissimo viro Nicolao Fabricio, Domino de Peiresc, Consiliario Regio in supremo Senatu Aquensi, cum literis ad clarissimum Clusium.* Tertius fuit Abrahamus Gorlæus, à quo non potuit cœptum opus Paralipomenon absolui. Parùm porrò abfuit quin hisce amicis Varius quartus

accesserit. Is per iustitium Septembri mense conces- 1609.
serat Antipolim, vt possessionem eius loci regio acquisiti patrimonio, Regis nomine adipisceretur. Cùm inuisisset verò Fratrem, Petrum nempe Varium Vintiensem Episcopum, incidit in febrim periculosissimam, ac mense penè diuturniorem. Hanc Peireskius cùm accepisset, teneri vix potuit, quin, laborans licèt, laboranti accurreret. Cùm non posset tamen, mira sollicitudine, vel potiùs anxietate fuit, vt quocumque modo operam præstaret. Cætera inter, scripsit Massiliam, ac exstimulauit Carolum Cassaneum clarum Medicum, apparaique illi curauit & rhedam, & lembum, vt seu terra mallet, seu mari, eò expeditè aduolaret. Missitauit penè in singulos dies, qui exquisita quædam seu remedia, seu edulia ferrent, & quis foret status morbi renunciarent. Cúmque primùm facta est spes melioris valetudinis, sellam misit gestatoriam, quam domi habebat commodissimam; tametsi ille non potuit, nisi vectorio lecto reduci. Dum vterque deinceps residua autumno conualescerent, diésque totos in colloquiis familiaribus ducerent, putás-ne illorum sermones nihil habuisse eruditionis? Vnum præterire non possum, qui fuit postmodùm aliquoties à Peireskio commemoratus, cuiúsque occasione, etiam post eius obitum, superfuit quidpiam peragendum. Ansam fecère Conuentus varij, qui toto Regno Principis iussu habiti recens fuerant, vt de condendis perpetuis circa Monetarum valorem, vsúmque Statutis deliberaretur. Cùm enim ante septem annos statuisset publico edi-

1609. cto, vt aureus Solatus anteà oblocatus sexaginta solidis, valeret exinde sexaginta quinque; euenerat iam, vt pro septuaginta, & pluribus commutaretur. Itaque Vario sententiam poscente, respondit Peireskius vix esse sperandum, vt proserpens malum sisti vnquam posset. Caussam enim esse commercium cum vicinis nationibus, apud quas aurum cariùs, quàm apud nos redimeretur. Nam tum quidem aurum nobis esse in proportione ad argentum non omninò duodecupla; apud Hispanos verò, exempli caussâ, in plusquam tredecupla esse, ídque edicto recentissimo, quo Rex Hispaniæ auri valorem decima parte adauxerat, intacto valore argenti. Qua in re sanè non fuerat Principem nostrum imitatus, qui maiore solidorum numero aurum æstimans, maiore quoque æstimauit argentum, ne proportio illa euariata censeretur. Subiunxit, tametsi non modò Rex noster, sed etiam Rex Angliæ, cæteríque Principes nouis edictis eam proportionem euariarent, promoueréntque; euenturum tamen, vt singulis æmulatione quadam vel aurum pluris facientibus, vel ipsius pondus, aut certè internum argenti valorem, imminuentibus, res definiri nunquam posset. Scilicet nunquam defuturas, vel bellorum occasiones, quibus, exhaustis ærariis, ad id remedium prouocaretur; vel nationes satis consultas, quæ puriores auri, argentíque species penes se seruare, aliundéve allicere hoc artificio procurarent. Et exemplo quidem esse posse Romanos, apud quos As æreus, Denarius argenteus, & Solidus aureus ita paullatim

fuêre imminuti, vt postremò facti extra vsum fue- 1609.
rint; & Solidus ipse nominatim, qui cùm potuisset
initio duobus Solatis exæquari; commutari demùm
debuerit in speciem argenteam, quæ ipsa quoque sic
degenerauerit, vt existimari possit in Solidum no-
strum vsualem abiisse. Verùm ne tam procùl quære-
ret exemplum, sufficere, si spectaretur vel vnius So-
lati valor, qui intra centum postremos annos ita in-
creuisset, vt decrescente simùl interna bonitate so-
lidi, duplo solidorum numero iam æstimaretur.
Non esse verò probabile, vt deinceps consisteret,
sed futurum haud dubiè, vt intra paucos annos tri-
plò, quadruplóque incrementum acciperet, Solidús-
que intereà non imminueretur modò pondere, sed
euaderet etiam planè æreus, tunc pondere quoque
suo decessurus. Nec verò vana fuit coniectura: quan-
dò iam Solatus à nuperis annis taxatus est solidis
centum quatuor; ídque Edicto publico, cuius occa-
sione ipse, cùm foret adhuc superstes, adnotauit au-
ri ad argentum proportionem proximè quindecu-
plam esse. Sed ad colloquium vt redeam, cùm re-
tulisset obiter Assem initio pependisse libram inte-
gram, seu duodecim vncias; ac diminutum deinceps
fuisse ad vsque duas, ad vnam, ad minus: Dena-
rium, cùm tempore Regum pependisset trientem
vnciæ; sub antiqua tamen Republica pependisse so-
lùm sextantem, sub recentiore partem septimam,
sub primis Cæsaribus octauam, seu drachmam (At-
ticæ nempe drachmæ æqualem:) Solidum denique
principio fuisse partem libræ trigesimam octauam,

1609. poſteà quadrageſimam, quadrageſimam quintam, quinquageſimam, & ita deinceps: tum requiſiuit Varius, quî illæ Libræ, ſeu Vnciæ à noſtratibus diſſiderent? Excepit Peireskius, ſibi ea in re nondum penitùs factum ſatis. Nam habere ſe quidem pondera antiqua librarum triginta, decem, trium, ſingularum, quæ cum libra Pariſienſi ſenûm denûm vnciarum zygoſtatica comparaſſet; ſed comperiſſe tamen ſolùm vncias Romanas duodecim, decem circiter vnciis Pariſienſibus exæquari. Circiter, inquam; nam nunc exceſſum, nunc defectum excurrere ad treis, quatuor, & quinque drachmas. Tametſi verò doctus Budæus proportionem præſcripſiſſet proximè ſeſqui-alteram, quòd putaret libram Romanam ſemunciâ ſuperadditâ libræ Marcæ, ſeu octo vnciis Pariſienſibus æquam eſſe; attamen ſe varios Denarios antiquiores, integrioréſque, quàm Budæo fuiſſent ad manum, ad eandem libram exegiſſe, deprehendiſſéque libram Romanam cum ſemuncia decem Pariſienſibus vnciis, vt minimùm, æquipollere. Non audere tamen adhuc rem decernere; quòd illi quoque denarij paſſi fuiſſent intertrimentum, expectaréque donec Româ impetrauiſſet modulum Congij, qui à Veſpaſiani vſque tempore in Capitolio conſecratus, exſtaret, adſeruaretúrque in Farneſiano Palatio, ac decem librarum vini, aut aquæ pondus continens, prodere poſſet quotnàm libris, vnciíſque Pariſienſibus tale pondus exæquaretur. Probauit ille, rogauítque ecquam putaret Congij ad noſtrates liquidorum menſuras eſſe analogiam? Peireskius verò

verò dixit id quoque determinandum ex modulo; 1609.
intereà verò putare se continere Congium tres circiter Potus (sic enim in Prouincia vocantur, quæ Parisiis Pintæ, cùm hæ illis minores sint) liceréque etiam id explorare, si constiterit quæ proportio inter Romanum Pedem antiquum, & nostrum quem dicimus Pannum, seu mauis Palmum, intercedat. Romani nempe, vt Amphoram Congij octuplam definierunt magnitudine pedis cubici; ita Congij capacitatem dimidio pedis cubico definitam esse voluerunt. Heinc non vnum quidem duntaxat, sed duos quoque modulos Congij temporis progressu obtinuit: verùm nunquam satis vacauit rem pro voto expendere, & postquàm posteriorem obtinuit, citò nimis interiit, rem certo certiùs exploraturus. Cæterùm quia nos, quantum licuit, illius curam suppleuimus, nescio an, si dixerimus, nimia sit futura digressio. Tenemur certè gratificari hominibus nostris, qui non modò pondera, mensuráſque illas inter se, sed cum nostratibus etiam à Peireskio comparatum iri sperârunt. Vt paucis ergo res dicatur, cautiones adhibuimus easdem, quas Lucas Pætus, & Villalpandus; dum vas ipsum ad summum collum puteali aqua oppleuimus, expendimus, vasis pondus subduximus. Deprehendimus autem aquam, quæ Romano pondere esse debuit decem librarum, seu vnciarum centum viginti, esse pondere Parisiensi (quale nempe Parisiis exploratum, missúmque est) librarum septem, minus vnciæ quadrante; seu vnciarum centum vndecim, & quadrantum vnciæ trium. Deinde

1609. ex hac proportione collegimus vnciam Romanam continere grana quingenta, & triginta ſex, qualium quingenta ſeptuaginta ſex in Pariſienſi continentur; vnde & illis in drachmas collectis, obuenêre cuilibet drachmæ grana ſexaginta ſeptem: idque proinde cenſuimus pondus Denarij Cæſarei, quem dictum eſt fuiſſe drachmalem. Adhæc difficile non fuit valorem huiuſce Denarij, & cæterorum conſequenter, ac monetæ cuiuſlibet, monetâ noſtrâ exprimere, & à recentiore præſertim Edicto, anni nempe M. IↃC. XXXVI. Cùm ex præſcripto enim argenti valore, atque pondere colligamus argenti vnciam æſtimari ſolidis Turonicis ſexaginta quatuor: idcircò Denarius Romanus valebit ſeptem ſolidis, ac denariis turonicis quinque, cum triente eiuſdem turonici denarij (ſicque parùm prorsùs excedet valorem Regalis Hiſpanici) & tale fuiſſe intelligetur non modò apud Romanos, ſed etiam apud Græcos, ob parem Denarij, Drachmæque valorem, militum ſtipendium in ſingulos dies. Quinarius proinde, ſiue Victoriatus valebit tribus ſolidis, cum denariis turonicis octo, ac denarij beſſe; Seſtertius vno ſolido, cum denariis decem, ac triente denarij. Et quia, verbi cauſsâ, Siclus Hebræorum fuit, ex Ioſepho, Tetradrachmalis, ſeu denariorum Romanorum quatuor; idcircò valuit ſolidis ſimilibus viginti nouem, cum denariis turonicis nouem, ac triente. Vnde & quia triginta vocati Denarij, quibus Chriſtus Seruator à proditore Iuda diuenditus legitur, triginta Sicli fuiſſe videntur; ideò Pre-

tium colligitur librarum turonicarum quadragin- 1609.
ta quatuor, ac solidorum tredecim, cum denariis quatuor. Quod spectat ad comparationem cum Prouinciali pondere, obseruauimus illam eandem aquam, siue Romanas libras decem pendere libras Prouincialeis nouem, cum vnciæ triente; seu vncias centum quadraginta quatuor, & trientem vnciæ. Obseruauimus aliunde libram Parisiensem cum prototypica Nostrate collatam continere ipsam semel, cum quatuor vnciis, & vnciæ besse. Sed notandum Zygostatam Stateras ita temperare, vt versus numerum centenarium, singularum librarum pondus singulis vnciis adaugeat, propter detrimentum earum mercium, quæ cumulatim emptæ, minutatim venduntur: adeò vt quæ centum libræ Parisienses æquiponderarent nostratibus centum viginti nouem, cum triente, exæquentur solùm centum viginti duabus, quatuordecimque vnciis, cum besse. Cùm liceat verò mensuram Romanam tam cum Parisiensi, quàm cum Prouinciali ex ponderibus comparare; addo duntaxat nos comperisse quatuordecim Pintas Parisienseis adæquari Potibus nostratibus vndecim; & liquidorum Modium, qui Parisiis continet Pintas ducentas octoginta, continere nostrates Mellereolas quatuor, cum potibus viginti octo: continente Mellereola Potus duodequinquaginta, quorum quilibet pendit Prouincialeis libras treis, cum quadrante. Ex quibus elicies Congium continere Potus nostrates duos, cum sextis ferè quinque; seu Parisienseis Pintas treis, cum semisse proximè: intelligésque,

1609. exempli gratiâ, quantum biberit, qui treis vini Congios vno haustu siccasse coram Tiberio legitur; vnde & Tricongij cognomentum tulit. Habebis rursùs quantum mensurarum nostrarum contineat Vrna Congij quadrupla, Amphora octupla: quantum Sextarius sexta pars Congij, & Semi-sextarius pars duodecima, aliàs Hemina, seu Cotyle dicta. Vbi notabis, si lubeat, videri Parisienseis appellare quartam Pintæ partem Semi-sextarium, quod illa ad Semi-sextarium Romanum proximè accedat. Dixi porrò obiter liquidorum Modium: nam alioquin Modius aridorum constans ex centum quadraginta quatuor Buxeis, ex quibus quatuordecim deprehensi sunt id statuere Onus, quod nos ex quinque Heminis, Pannalibúsve decem constituimus; talis inquam Modius æquiualet nostris Oneribus decem, pannalibúsque proximè tribus. Atque hæc sunt quidem, quæ homines nostros scire præsertim attineat; nisi adhûc adiiciam diuisisse nos Pedem Parisiensem ex prototypo desumptum in mille particulas, obseruasséque Palmum nostratem, qui octaua Cannæ pars est, continere solùm ex iis partibus septingentas sexaginta treis: Pedem verò Romanum antiquum nongentas & sex; ne memorem Anglicanum continere nongentas triginta treis; Hollandum nongentas sexaginta sex; Lugdunensem, & Gratianopolitanum mille, & quinquaginta duas; Bracchium Florentinum mille octingentas, & duas; verùm de his nimis iam multa. Ad Peireskium redeo, qui statim insequente anno millesimo sexcentesimo deci-

mo est rursùs profectus Monspelium. Cùm rebus au- 1610.
tem prosperè gestis, ineunte iam Maio rediret, in-
somnium illi contigit, quod aliquoties mihi enarrans solitus fuit præmittere se, si ab alio fuisset enarratum, non crediturum. Erat in eius comitatu Iacobus Raynerius Aquensis ciuis, qui in eodem cubiculo indormire solitus, indormiit speciatim intra id hospitium, quod vocitant Album, Monspelium, ac Nemausum inter. Somniauit autem Peireskius, ac nescio quid insolitum obmurmurare visus est: quare excitatus Raynerius, ipsum, ecquidnam noui esset rogitando, expergefecit. Tum ille, proh, inquit, quàm gratum, bellúmque excussisti somnium! Quærente Raynerio, quid-nam rei foret, somniabam, inquit, me esse Nemausi, oblatúmque mihi fuisse ab Aurifice numisma aureum Iulij Cæsaris, pretio scutatorum quatuor; iámque eram illi, ad ipsum habendum, numeraturus pecuniam, cùm excitante te importunè, & ex oculis Aurifex, & ex manibus Numisma euanuit. Exinde, somnium nihil moratus, discessit Nemausum, & cùm prandium appararetur, per ciuitatem digressus est. Casu autem planè stupendo in Aurificem ecce incidit, ex quo dum requireret, si quidpiam fortè rarum haberet, habere se ille respondit Iulium Cæsarem aureum. Rogauit quanti eum venderet; responsum, pretio scutatorum quatuor. Itaque id pretium statim numerauit, acceptóque Iulio, suum somnium fœlicitate mira compleuit. Mira, inquam; nam facilè quidem cogitare Nemausum potuit, quò sequente luce erat

1610. accessurus: potuit illud Iulij numisma, quod vigilans sæpiùs exoptauerat: potuit id repertum in ea ciuitate, in qua tot Romanæ antiquitatis vestigia: potuit apud Aurificem, ad quod genus hominum vulgò referunt qui talia effodiunt: potuit valorem mediocrem, quo aurifices potiùs, quàm Antiquarij ista pendunt; potuit scutatorum quatuor, quo moderato pretio aurifex posset esse contentus: denique potuit Aurifex, & Nemausi quidem, ac eo pretio habere nummum: verùm hæc omnia concurrisse, & euentum somnio ita respondisse admirabile prorsùs est. Non is autem erat Peireskius, qui propterea somnij caussam præternaturalem putaret, vt fortè fecisset, si sæpiùs contigissent similia: sed cùm nosset fortunæ lusus, habebat duntaxat hunc casum inter eos, qui sua raritate stuporem apud vulgus creant, cuiusmodi etiam memorantur de Eudemo Aristotelis familiari ad Pheras; de duobus Arcadibus ad Megaram, & de nonnullis similibus; quanquam historiarum huiusmodi omnium penes auctores fides esto. Commoratus est deinde Peireskius aliquot diebus Arelate, vt præter aliàs obseruitata, exploraret curiosiùs monumenta quædam insignia ad monasterium Montis-maioris. Cùm inde autem discessisset, & iam Salonem accederet, attigit eum Cursor ab Archiepiscopo, qui renuntiaret mox inauditam Henrici Regis luctuosam mortem. Consternatus mirè, festinauit tamen, vt consolaretur Varium: dolorem quippè præsentiens, quo nouerat perculsum iri. Et sanè illius accessus leuamen ad-

hibuit non mediocre magno Viro, qui iam factum 1610.
resciuerat, hominibúsque, & literis missis dare operam cœperat, vt vniuersa Prouincia in officio contineretur. Memorabile porrò est ab anni vsque initio, & priusquàm Peireskius Monspelium discederet, allatum ipsi fuisse ex Hispania Prognosticon annuum, siue Almanach ab Hieronymo Ollerio Beneficiato Barcinonensi compositum, & Nouembri superiore Valentiæ impressum, in quo non obscurè prædictus lamentabilis casus foret. Sic ille nempe designârat & natiuitatis circumstantias, & euenta quædam præcipua, vt denotari alius Rex, quàm Magnus Henricus non posset. Illud Vario cùm ostendisset, communicassétque prætereà cum Iosepho Galterio Priore, & Domino Valletæ, viro totius quidem Matheseos, sed Astronomicæ præsertim peritissimo, digna omnino visa est res, quæ, licèt Astrologicis prædictionibus non esset fidendum, non negligeretur tamen, tanquam sacrum attinens Caput, pro cuius incolumitate nulla cautio posset censeri superflua. Itaque Varius ex eo tempore ipsummet exemplum transmisit ad Regem. Ac prætereo quidem vt magnus, veréque generosus Princeps laudato Varij affectu contempserit prognosticon: sed quia euentus comprobauit, ipséque Ollerius aliud posteà edens in sequentem annum, est proptereà mirè gloriatus; idcircò taceri non potest, quod saltem dubium faciat ex ipsis-ne Astris, an potiùs aliunde rem euenturam coniecerit. Nam de Astrologica quidem vanitate non est quòd hic loci

1610. quidquam memorem, & maximè cùm euulgata ante treis annos Themata, nisi post annos præterea quatuor, nihil ominarentur infaustum. Non is etiam sum, qui subdubitem habuisse Vatem cum prauo Genio, qui id præsagierit, reuelauerítque commercium: dico solùm potuisse ipsum aliqua ratione esse conscium machinationis illius, qua infandum adeò parricidium commissum est. Ea certè neque in Hispania, neque in Italia celari planè potuerat; nam etiam Regij Oratores, ac nominatim Venetiis agens ille virorum optimus Ioannes Bochartus Campinius, Regem iam illius præmonüerant. Comprobatum aliunde est Massilienseis nautas, quotquot ex Hispania ante duos menseis aduentârant, retulisse rumorem fuisse in Hispania disseminatum, quòd Rex Francorum nunc occisus, nunc occidendus gladio foret. Narrauit etiam Peireskius, scripsítque ad Malherbium, quod in hunc locum inseri possit. Memorabat nempe die Sabbathi, ac triduo post mortem Regis renunciatam, transiisse Aquis-Sextiis illustrissimum Venetum ex Priulorum familia, qui fuerat Orator Parisiis, ac tum pergebat Orator Madritum. Cùm inuisisset autem Varium, sibi aliunde cognitum, enarrasse ipsi inter cætera, se Mediolano iter facientem salutasse illic Comitem Fontanum; & cùm Regiarum copiarum vim inter colloquendum exaggerauisset, tum excepisse Comitem, nihil sibi ex iis metuendum, quòd vnius hominis mors esset breui eas euersura. Sed temperandum ab istis est. Accepit subinde Peireskius scriptas à Pignorio tertia eius

eius mensis die literas, quibus admonitus est dete- 1610.
xisse Galileum inuento recens Telescopio magna
quædam, admirandáque circa stellas spectacula, ac
potissimùm quatuor nouos Ioui circumductos Pla-
netas, quos Mediceos nuncupauisset. Scilicet ab
ineunte vsque superiore anno sexcentesimo nono Ia-
cobus Metius Alcmariensis, dum varia vitra compo-
neret, vt effecta experiretur, inciderat casu in eam
conuexi, concauíque comparationem, ex qua, in-
teriecto potissimùm tubo, viderentur intuenti res
paruæ grandescere, & sepositæ admoueri, (vnde &
illi prima defertur Telescopij inuentio; tametsi Ioan-
nes Baptista à Porta tale quidpiam iam euulgârat)
Galileus verò ex solo rumore inuentionis ad se per-
ducto, cœperat ipse excogitare tum caussam effe-
ctuum Telescopij, tum conficiendi artificium; adeò
vt post molimina, ac tentamenta varia, peruenisset
tandem ad vnius exactissimi constructionem. Ipsum
fuit, quo per primos duos anni decimi memorati
menseis obseruationes illas peregit, quas titulo Si-
derei Nuntij mense Martio typis vulgauit. Peires-
kius ergo re cognita, magno cum ardore sategit, vt
& librum, & Telescopium quam-primùm posset,
nancisceretur. Enimuerò cùm librum habuisset, ex-
quisitum tamen Telescopium sortitus illicò non est,
quantumuis nonnulla impetrauerit tam ex Italia,
quàm ex Hollandia, ac etiam Parisiis, ex quo pri-
mùm tempore elaborari illeic cœperunt. Heinc est,
cur Iouis Satellites ante Nouembrim detegere, ob-
seruaréque nequiuerit; certè vt integram Choream

1610. censeri posset deprehendisse. Ex quo verò deprehendit, mirum quantâ lætitiâ id spectaculum fuerit contemplatus. Nam statim quidem rem demonstrauit Vario, aliísque amicis; sed & ne tempus frustrà abiret, apparauit obseruatorium, inuitauítque, ac sæpiùs per complureis dies detinuit memoratum Galterium, cúmque eo in obseruando biennium penè totum consumpsit. Erat adhûc frater Parisiis: quare illum sollicitare, variéque vrgere nunquam destitit, donec vitra Telescopica confici curauit, misitque ad vsque quadraginta. Videlicet spes erat fore, vt consequeretur tandem optima, & cuiusmodi fuerant à Galileo vsurpata. Intereà tamen aliquot reuolutiones speculatus, cepit cum Galterio consilium de Motuum hypothesibus, tabulísque concinnandis. Quamobrem Galterius eam Spartam aggressus, sic breui perfecit, vt exquisitè, quantum licuit, determinârit tempora, quibus singuli Medicei circumuolutiones proximè absoluunt, Extimus nempe diebus sexdecim, cum sexdecim horis: Sequens septem diebus, cum horis tribus, & semisse horæ: Tertius diebus tribus, cum tredecim horis, ac semisse itidem: Intimus die vnica, cum horis octodecim, ac simul semisse. Minutias non recenseo; quandoquidem licèt ad vsque secundas, vt Astronomi loquuntur, supputatæ fuerint; nihilominùs dies docuit addendum quidpiam, demendúmque: vt etiamnum quoque restat aliquid, quod obseruatio, ac diligentia temporum sequentium valeat emendare. Hæc solùm attingo, vt innuam, quàm vehementer Peireskius in id

incubuerit, vt res adhûc naſcens in ſuo exortu per- 1610.
ficeretur. Quippe delegit præterea virum induſtrium Ioannem Lombardum, qui obſeruando operam conferret; ac eruditos adoleſcentes Petrum Robertum Medicinæ, & Ioannem Baptiſtam Morinum Philoſophiæ candidatos, qui ſe Galterio addicerent, vt quia nimis moleſtum erat numeros omneis retexere, calculis præſcriptis, ipſum ſubleuarent. Obtinuit etiam obſeruationes, quas præter Galileum, Ioannes Kepplerus clariſſimus ille Cæſaris Mathematicus, aliíque iam peregerant; vt ex illarum collatione perfici hypotheſes poſſent. Curauit quoque elaborari Theoricen mechanicam, Peurbachianæ vulgaris inſtar; vt ſuppoſitis radicibus motuum, Mediceorum loca poſſent colligi in annos, menſeis, dies, & horas. Nomina præterea impoſuit, quibus diſcerni ſinguli poſſent. Nam cùm Galileus vniuersè Mediceos indigitaſſet, noluit ipſe nuncupationem vlla ratione immutare; ſed principes tamen delegit ex Medicea familia, quorum nomina inderentur. Quia debebat verò præſertim ſeruato familiæ honore Reginas duas inclytas, quas illa noſtræ Galliæ dediſſet, ſideribus adſcribere; ideò extimo planetarum Catharinæ nomen fecit proprium; alteri, qui præ cæteris eximiè reſplendet, Mariæ; tum ſequenti Coſmi maioris, & intimo Coſmi minoris. Cogitauit deinde tam Obſeruationes euulgare, quàm Tabulas; ſed quia accepit Galileum curis continentibus in id negotium incumbere; ideò ne videretur palmam illi debitam prærepturus, ſeſe ab incœpto con-

1610. tinuit. Denique venit illi in mentem adiutare Geographos in tradenda methodo Longitudinis inueniendæ. Quippe quia horum Planetarum sunt motus citatissimi, configurationésque per singulas noctis variæ; ideò cogitauit, si illæ, quibus contingunt momentis, in diuersis locis ad ortum, occasúmque obseruarentur, posse, pro temporum varietatibus, exquisitè designari intercapedines locorum: posséque adeò Tabulas, chartásque Geographicas sic emendari, ac perfici, vt exinde vsus rei Nauticæ consummationem nancisceretur. Heinc ea de re Amsterodamum ad Iodocum Hondium dedit literas, quibus etiam rogauit illum, vt indicaret nomen, & patriam Inuentoris primi Telescopij; scilicet ignorabat adhûc eum fuisse, quem iam diximus. Scripsit & Parisios copiosè ad Fratrem, postulans ab eo varia Telescopia, quæ obseruationibus faciendis in variis locis destinasset, ac potissimùm in oriente, & in nouo Orbe, quò nonnulli amicorum erant breui discessuri. Et postmodùm quidem obtinuit obseruationes aliquas, ac potissimùm à mox antè nominato Ioanne Lombardo, qui profectus Alepum vsque, versus orientem, fuerat; sed neque illæ fecerunt satis; neque peruidit, omnibus etiam horum Planetarum configurationibus in Ephemeridas relatis, fore propterea inuentionem adeò generalem, ac animo conceperat. Agnouit enim non posse Nautas ad illos attendere, neque interdiu, neque cœlo nubiloso, neque Ioue Soli coniuncto, aut noctu sub terras delato; neque toto sexennio ad alterum

polum, cùm Iupiter esset versus alterum; & id genus similia. Quamobrem eam curam deposuit; ratus aliunde Galileum, Kepplerúmve in eam curam incubituros, & pro sua solertia rem perfectiùs exsequuturos. Certè non parùm gauisus est, cùm non ita pridem accepit venisse Galileo in mentem, vt methodum perficeret, & cum Hollandis communicaret, à quibus arcanum Longitudinum est tantoperè expetitum. Porrò cùm Peireskius foret circa ista summopere sollicitus; non destitit tamen interea pluribus curis distineri. Annus sæculi vndecimus erat, quo nescio an dicere debeam apparuisse primùm in Prouincia, ac in eo hortulo, quem Peireskius intra ædeis Aquis-Sextienseis habuit, flores calyceos Tulipas dictos. In eo scilicet ab autumno superiore defoderat missas Tornaco à Winghemio bulbosas illorum radices. Referebat autem, cum eo tempore nonnihil terræ in hortulo excolendo aggestum fuisset, Caniculam quandam nomine Marphisam conquisiisse catulos, quos abiici præceperat, sepeliisséque sub aggere, & aliquot diebus ita incubuisse, vt neminem accedere, etiam prætextu edulij subministrandi, pateretur. Non memini porrò an hæc, an dicta ipsi Sultana fuerit, cuius obitum cùm ægrè tulisset, lætatus tamen fuit ob factum circa illam experimentum. Ea educabat treis catellos, qui vnà cum matre eodem morbo laborauerunt. Vno demortuo, proiectóque, ipsa quoque mater interiit. Nemine caussam agnoscente, Anatomicum euocauit, incidíque iussit, vt interanea dispiceret. Ec-

1610. 1611.

1614. ce autem secundum totam intestinorum prolixitatem series aliquot cohærentium candidarum molecularum, cuiusmodi cucurbitæ, aut cucumeris grana sunt; vnde videtur fuisse vnus ex iis latis lumbricis, quos Cucurbitaleis nonnulli appellant. Erant verò infernè quidem maiusculæ, duriusculæque; supernè verò ita paullatim in minutulas, molliusculásque desinebant, vt in summo tandem nihil, nisi confusus albor appareret. Peireskius ergo, cùm non placeret quicquid curando illi morbo proferebatur tam à Chirurgis, quàm à quibusdam Medicis; iussit, nescio quo ductus genio, afferri sibi theriacam, è qua cùm materiæ illi adhibuisset, obseruauit magno suo, circumstantiúmque stupore ipsam statim liquescere, effluereque in decliue. Quapropter iussit catellis duobus qui supererant, exhiberi theriacam, alexipharmacum esse ratus. Ac alter quidem animam agens inter exhibendum extinctus est; alter verò adhûc robustior remedio assumpto omninò conualuit. Contigit illo eodem anno decantatissima historia de Ludouico Gaufrido cacomagiæ infamato, déque Magdalena Paludana illius præstigiis correpta à Dæmone. Ea res verò vt totam Curiam, sic præsertim ipsum Peireskium admodùm sollicitum habuit, qui vniuersam penè historiam literis prolixis descripsit. Ac pro tempore quidem ipso in eadem cum vulgo opinione fuit, mouebántque præsertim ipsum Stigmata illa insensilia corpori vtriusque inusta, & Cacomagiæ credita indicia: at dubitare postmodùm cœpit, num in toto negotio impostura

quædam, aut ſtupor animi latuiſſet. Placitum tamen ſemper defendit, quo Curia Magum cremari iuſſit: quippe qui aliàs ſacro-ſancta Religionis myſteria libidinoſus peſſumdediſſet. Aiebat quoque tametſi Magi non tantum habeant cum Dæmone, quantum putatur, commercium; nihilominùs pœna afficiendos ob prauum affectum, quo deſciſcunt à Numine, & Cacodæmonem implorant. Sic, licet factis vnctionibus non transferantur reuerâ in eas Synagogas, in quibus nihil non patrent nefandum; puniendam tamen voluntatem, qua id appetunt, ſeſéque operi accingunt. Quod permouit autem ipſum, impoſtura fuit, qua non multò pòſt Maſſilienſis quidam Sacerdos accuſatus Magiæ fuit, prodente quodam Dæmone, quem Gaufridus dicebatur in mulierculam intruſiſſe. Is quippe iudicio abſolutus eſt, ſed corpore tamen toto interpunctus, vt deſignata à Dæmone conquirerentur ſtigmata, quæ deprehendi nulla potuerunt. Tantò verò magis Peireskius rem vocauit in dubium, quantò poſt treis proximè annos accepit à Winghemio ſimilem hiſtoriam contigiſſe in Flandria, hoc eſt interpunctum toto corpore Canonicum quendam, qui fuit denique habitus innoxius. Documentum ſanè inſigne, ne facilè adeò fides adhibeatur ſiue Dæmoni, quem Sacra Scriptura appellat Patrem mendacij; ſiue muliercu-læ, quæ partim natiua imbecillitate, partim vehementia vaporum cerebrum exturbantium, partim malitia, aut odio, partim concepta, innutrita, defixa altum opinione, imponere facilè poteſt. Quod ad

1611. Stigmata illa ſpectat, hæſit Peireskius num reuerâ non eſſent notæ Cacomagiæ; idque præſertim ex quo agnouit rem vocatam in controuerſiam à Martino Delrio, aliiſque viris impensè doctis. Fortè enim eſſe poſſe à natura, pertineréque ad ſingularem Elephantiaſeos ſpeciem; aut ſaltem poſſe ipſos Magos eas ſibi, quaſi cauteria inurere, ac perturbatæ menti defigere, inuſtionem illam perinde referendam ad Dæmonem, ac referre ſolent vnguenta, quæ ipſimet parant, & inter ſe communicant, confiſi ſe ipſorum vi ad maligna illa concilia transferri. Habuit Peireskius toto eo anno valetudinem vacillantem. Fuit autem dubia potiſſimùm circiter æſtatis initium; tametſi propterea nihil fuit graue paſſus, neque interquieuit à ſolitis ſtudiis. Quinetiam viſus ſibi eſt pro votis ſatis confirmatus, vt adeſſet Vario grauiſſima febre totos quadraginta dies in villa Maſſilienſis agri, Florida ab ipſo indigitata, laboranti. Non refero quanta ſe illi aſſiduitate deuouerit: hoc vnum non eſt prætereundum. Conualeſcebat ægrè Varius, quod teneretur anorexiâ, miróque ciborum faſtidio. Cùm venaretur autem Peireskius occaſionem addiſcendi ecquid poſſet guſtum mouere, & datâ plerumque operâ ſermones interſereret de rebus guſtatu iucundis; contigit aliquando Varium obiter innuere Truttas lacus Geneuenſis non iniucundi eſſe ſaporis. Ille ergo id ſubnotans, tantâ obtinuit diligentiâ inſignem ex eo Laçu Truttam, opere piſtorio conditam; vt, nomine licèt alieno oblatam, Varius tamen diuinauerit Peireskij facinus eſſe.

esse. Sic excitare gustatum voluit, cùm fartum illi 1611. obtulit ex linguis Phœnicopterorum; tametsi id per hiemem, quoniam ea sola tempestate aues illæ maritimæ ad Arelatenseis paludes capiuntur. Parùm aberat, quin eæ linguæ exæquarentur hædinis: & quia tamen esca videbatur suauior, nihil pronunciauit Varius, neque diuinauit, quousque Peireskius illud Martialis extulit,

Dat mihi penna rubens nomen, sed lingua gulosis
Nostra sapit.

Rogatus subinde fuit de sapore carnis Phœnicopteri: excepit autem mirari se, cur illam Apicius apud Plinium, & Imperatores Caligula, ac Vitellius apud Suetonium, Heliogabalus apud Lampridium, & nonnulli alij tantis in deliciis habuissent. Esse enim eam iniucundam, aut saporis certè non exquisiti, aquaticarum aliarum instar, cùm etiam piscem oleat; vnde à Prouincialibus vt plurimùm abiicitur, exuuiæque solùm sunt vsui, in fastuosis conuiuiis, carnibus aliarum auium obtegendis.

1612.

DE VITA PEIRESKII

LIBER TERTIVS.

IN SEQVENTE anno Parisios iteratò profectus est. Aduocârat enim illum Valauesius, quo tempore existimabat illa de Riantio negotia extremo iudicio definitum iri. Et contigit quidem, vt cùm moras aliquo-vsque traheret, iudicium interuenerit, literísque in itinere acceptis id rescierit; verùm quia non tam negotiorum caussâ, quàm amicorum conuisendorum desiderio discesserat; idcircò noluït regredi; sed ardentiùs viæ insistens accessit Parisios, quo tempore frater erat excessurus. Is verò bono suo fato in vrbe adhûc constitit: incidit enim statim in morbum, quo fuit per integrum mensem eâ exagitatus vehementiâ, vt nisi caput carissimum aduenisset, adstitisséтque, vix ab illo emergere, conualescceréque potuisset. Cùm à mense autem Iunio restitutus fuisset valetudini pristinæ, discedere tamen absque Fratre noluït, qui in

mensem vsque Nouembrim dilatum voluit reditum. 1612.
Prætextus fuit illud nuperum iudicium, quod litigiorum Riantiensium non fuit penitus decretorium: nam ad cognoscendum quo iure vteretur Prouincia, audiendis Ordinum comitiis locum interpositum fecit. Vnde quia comitia non poterant cogi absque Prorege Guisio, ipséque Prorex ante id tempus non erat aulâ excessurus, ideò Peireskius hanc sibi metam, redeundíque ansam præfixit. Heic nihil necesse memorare quanta cum lætitia, virtutísque æstimatione exceperint illum Thuanus, Campinius, Roissius, Faber, aliíque amici, & insignes viri, quorum iam antè meminimus, quíque illum facie, vel famâ iam nôrant. Nihil recensere officia, quibus literatos plerosque deuinxit, non modò qui erant in vrbe, cuiusmodi fuêre, præter superiùs memoratos, Ioannes Sauaro, Carolus Labbeus, & alij; sed etiam qui alibi gentium, vt in cæteris Galliæ ciuitatibus, in Italia, Anglia, ac Belgio. Attexere præstat, cùm nullum intermiserit studium promouendi arteis ingenuas, spectabilem præsertim fuisse quam curam continentem gessit obseruandi cœlestia, déque iis coràm edisserendi cum viris Mathematicis, bonarúmque rerum studiosis. Factum est quippe, vt nemo meliùs Phænomena noua calleret, quòd nemo ardentiùs, & constantiùs in iis cognoscendis operam posuisset. Heinc habitum propè miraculo fuit, quòd distractus tot aliis curis, consequi potuisset notitiam adeò exquisitam huiusmodi rerum. Quippe non de ipsis Phænomenis solùm, sed de

1612. confectione etiam, vsúque Telescopij multa declarauit; eáque occasione plerumque ducere secum solitus est, qui tam fabricæ Organi, quàm rationis vtendi inspectores forent. Heic referendum, cùm operam circa Mediceos Planetas nauaret, adnotasse eum aliquid, quod, quibus ista curæ sunt, non fuerit fortassis ingratum. Attendit videlicet Iouem transiisse Cordi leonis ad Boream, non multùm ante vesperam diei Iunij trigesimæ, & Venerem corniculatam transiisse adhûc magis ad Boream, inter eam vesperam, & consequentem primæ Iulij; qua etiam nonnihil coniunctionem cum Ioue prætergressa fuit: cùm & Luna tunc, omnibus borealior, ipsi eidem Cordi leonis instaret proximè coniuncta. Sic Eclipseis duas obseruauit, alteram Lunæ, alteram Solis. Et de Lunari quidem, quæ contigit die Maij decimaquarta, retulit in schedas obstitisse nubeis, ne adnotaret aliud, quàm Eclipsin cœptam, & ad quadrantem propè diametri promotam, cùm vrbana horologia variè pulsarent horam nonam, ipséque in automato haberet nonam, ac semissem; promotam verò vltra trientem, & ad semidiametrum penè, dum ex vrbanis haberetur nona, cum semisse, ex proprio verò decima. At paullò exquisitiùs circa Solarem, quæ eiusdem mensis die trigesima accidit, scripsit se obseruasse Solem fuisse iam factum, qualis est Luna ad dichotomiam proximè accedens, cùm iuxta vrbana horologia foret hora nona (matutina nempe) ac triens. Deinceps quoque horâ decimâ cum triente, semisse, ac besse, visam increuisse Eclipsin; at

horâ vndecimâ iam imminui cœptam, & ad centrum Solis reductam. Horâ vndecimâ cum besse, vix superfuisse digitum: denique horâ duodecimâ, minùs sexta parte, Eclipsin desiisse. Quæ commemoro, vt intelligas diligentiam saltem in eo non potuisse desiderari. Et expetiisset quidem posteà obseruata fuisse omnia scrupulosiùs: sed satis tamen peractum duxit, vt summa cum lætitia obseruationem compararet cum Romana quadam Lunaris Eclipseos, quam Ioannes Remus Quietanus clarus Medicus, & Mathematicus retulit; & cum Hafniensi duplici, seu vtriusque Eclipseos, quam celebris vir Christianus Seuerinus Longomontanus, Tychonis Brahei quondam adiutor, descripsit. Prodiit per hæc tempora liber Italicè scriptus, titulo Squitinij, quo libertas Veneta ab ipsis Reipublicæ fundamentis fuit discussa. Is, quia visus est continere eximiam quandam Imperij, Gotthorúmque Regum Historiæ notitiam, idcircò statim creditus fuit (quæ etiamnum est multorum persuasio) Peireskium habere auctorem. Enimuerò testari licet nihil tale ipsi venisse in mentem. Quin potiùs sic semper reueritus fuit Reipublicæ maiestatem, quósque in illa amicos habuit, vt ad præstandum obsequium potiùs, quàm ad contumeliam fuerit comparatus. Ac non disquiro quidem an auctor huiusce libri fuerit Antonius Albizius, nobilis ille Florentinus, qui Christianorum Principum Stemmata ediderat ante duos annos, vt nonnullis persuasum est; an, vt videtur verosimilius, insignis ille Marcus Velserus, cuius sæ-

1612.

1612. piùs meminimus, ob consummatam eruditionem, propensionémque singularem erga domum Austriacam. Addo duntaxat, immeritò videri quosdam suspicatos tam Gualdum, quàm Pignorium, aut contulisse operas in eo opere conscribendo, aut communicasse cum Peireskio quos digereret commentarios. Ii fuêre enim magis ingenui, patriæque suæ magis amantes, quàm vt ea impietatis labe commaculari voluerint. Vtcumque sit, Peireskius certè nihil simile vnquam cogitauit. Parisiis porrò discessurus, ac vale iam amicis dicens, recepit, inter cætera, se ad Mericum Vicum, hieme ingruente, transmissurum par Phœnicopterorum. Subierat quippe earum auium enutriendarum desiderium, non ob pulchritudinem modò alarum rubore flammantium, (vnde nostrates *Flammantem* vocant) óbque proceritatem crurum, & colli, cuius causâ à Iuuenale Phœnicopterus Ingens dicitur; sed præsertim ob speciem victus, quo Peireskius quasdam apud Varium educatas commemorabat. Referebat enim illas noctu potiùs, quàm interdiù capere cibum (qui ferè illis parabatur ex pane aqua madefacto:) præsentire frigus aduentans, ac tum ad ignem accedere, pedibúsque etiam interdum cremari; dolente pedum altero, illius vice vti rostro, ipsóque, & altero pede alternando incedere: dormire erectas in alterum pedem, reliquo in ventrem, plumásque subducto; parci esse somni, aliáque similia. In ipso discessu summoperè doluit eripi sibi extremo morbo amantissimum sui Nicolaum Fabrum, qui non mul-

tos ante dies commendârat apud Regem egregium 1612.
virum Thomam Billonium operosissima illa sua, ac
fœlicitatis miræ Anagrammata oblaturum. In itinere diuexatus est magna vrinæ difficultate. Postquàm
rediit, nulla res æquè eum affecit, ac iniuria Vario à Senatorum vno illata, tum ante Natalitia, tum initio al- 1613.
terius anni; cuius proinde toto decursu vix à latere
ipsius discessit, nisi quo octiduo graui morbo laborauit sub finem Aprilis. Rediit interea Frater Parisios, ipséque per illum varia munera ad amicos dedit. Misit quoque multa in Italiam ad Paschalinum, Benedictum, alios, quibuscum varia edisseruit, & ex quibus aliqua pro amicis aliis vicissim expetiit. Hos inter fuit Casaubonus, itémque Henricus Polanius Monetalis Ex-præfectus, qui postulârat tum varios libros operâ ipsius in Italia inuestigandos, tum pondera antiqua varia, aut institutam certè ipsorum cum Parisiensi comparationem. Scribens aliunde Parisios, nihil æquè fategit, ac Hannibalem Fabrotum Iuris professione clarum, & meliorum literarum studio cumprimis insignem, facere tam apud Thuanum, quàm apud cæteros amicos, quibus illius eruditio iam innotuerat, commendatum. Ad eruditos alios quod spectat, Edens non multò pòst Sirmondus in Sidonium Apollinarem Notas, constitutionem retulit, quam Cusanus esse Constantini Magni, Scaliger Constantini Tyranni opinati fuerant; Peireskius verò docuit, ex Codice Arelatensi, fuisse potiùs Honorij, & Theodosij Augustorum, scriptam scilicet ad Agricolam Præfectum Galliarum

1613. de agendo singulis annis Arelate septeni Prouinciarum conuentu. Deinde Iacobus Fontanus nuncupans illi Commentarios in Aphorismos Hippocratis, hisce verbis inscriptos voluit, *Hunc vero, quem in hoc opusculo condendo insumpsi laborem, tuo fauore tectum in lucem prodire exopto, qui virtutum, & scientiarum omnium cumulo coruscans, fugabis omnia omnium obtrectatorum conuitia, efficiésque vt hoc opus medicinæ studiosis vtile, sit omnibus futurum iucundum; cùm ita his non tantùm placeas, sed etiam reliquis omnibus, qui literarum studiis incumbunt, vt nullam sibi ipsis propriam virtutem esse putent, nisi tibi testatam, & acceptam intelligant.* Dicatum quoque, editúmque eodem tempore fuit opus à memorato suprà Taxillo, continens Iudicium de ea noua Stella, quæ colluxerat ante nouem annos. Verùm Peireskius neque consilium, neque iudicium probare potuit; quòd ille aduersus meliores auctores, etiam à se communicatos, argumentaretur Stellam sublunarem, ac suprema aëris regione non superiorem. Nimirùm ferre non poterat, vt obseruationibus, demonstrationibúsque refragantibus, quærerentur argutiæ, quibus opiniones in scholis inueteratæ stabilirentur; tanquam docere nihil dies posset, neque experimenta forent ratiociniis vmbratilibus præferenda. Quocircà eodem tempore collaudauit [illegible]acij candorem, qui rogatus sententiam ferre de Solaribus Maculis Telescopio iam obseruatis, ad deliberandum tempus petiit, conturbatum se asserens, & ex obseruationibus nouis hypotheseis nouas constituendas sentiens. Sub idem

tempus

tempus rumor percrebuit de Giganteis ossibus, quæ 1613.
in Delphinatu reperta Rex imperauit ad se transmitti. Ferebant enim detectum fuisse in sabuloso quodam loco, non longè ab ipso confluente Rhodanum inter, & Isaram, sepulcrum lateritium, triginta longum pedibus, latum duodecim, altum octo, cum superposito lapide, in quo hæc inscriptio, THEVTOBOCHVS REX. Addebant, sepulchro aperto, apparuisse intùs Skeleton humanum, longum pedes viginti quinque, cum semisse; latum ad humeros, seu scapulas decem; profundum ad thoracem quinque. Cranium obseruatum fuisse quinque pedum secundum longitudinem; secundum verò ambitum, decem. Spectato prodigio per integrum diem, cætera quidem ossa abiisse in cineres; at superfuisse, quæ translata nemo non vidisset Parisiis, partem maxillæ inferioris, vertebras duas, portiones costæ, humeri, femoris, alterum femur, tibiam, astragalum, calcaneum; præter non transmissa aliquot fragmenta, ac nominatim femoris, itémque duos dentes. Memorabant etiam reperta argentea numismata, numero circiter quinquaginta, cum effigie Marij, & in auersa parte literis MA, nominis ipsius initialibus; vnde & confirmatum volebant sepultum illeic Theutobochum Theutonum Regem à Mario deuictum, virum tantæ proceritatis, vt Auctores meminerint fuisse trophæis eminentiorem, & quaternos, senósque equos transilire solitum, aliáque id genus. Porrò vt Peireskius rem vertit in dubium; ita expendit quidnam potuisset fabulæ locum facere, ídque præ-

1613. sertim, ex quo libellum à Nicolao Habigoto Parisiensi Chirurgo ea de re conscriptum pellegit. Ac non hæsit quidem, quin ossa in ea regione detecta fuissent: concessit posse alicuius vetustioris Gigantis esse; at cuius esse perhibebantur, in animum nunquam induxit. Nam primùm quidem, neque Theutobochus, neque illius subditi latinam linguam vsurpârunt, vt excitato tumulo inscriberetur Latina vox; neque Romani, si pro sua illa hostili pietate monumentum condidissent, illud extruxissent ex lateribus (signinum certè opus non fuisset, quale ad sepulchra tunc vsui non erat) sed potiùs, nisi ex marmore, saltem ex alio lapide, in quo & suæ victoriæ, & pietatis aduersum hosteis insculptæ notæ relinquerentur: cùm aliunde locum delecturi fuissent, nisi sublimem, aut saxeum; saltem non ita arenosum, atque lubricum, cuiusmodi is fuerat; ne facilè obrui, aut subuerti posset. Mirabatur etiam neque asseruatum, ostensúmque fuisse inscriptum illum Lapidem, qui Parisios sanè fuerat transferendus; neque sepulcrum relictum fuisse vel intemeratum, vel cum insignibus vestigiis; vt Dominus illius loci propagandæ ossium Giganteorum famæ curiosus, videbatur cordi habere debuisse. Suspicionem adaugebat, quòd acceptæ Cranij dimensiones perhiberentur, cùm id nimirùm solidum, nec cinereum exsisteret; & tam citò tamen, aliis ossibus superstitibus, exsolutum fuisset. Videbantur enim fabulæ auctores subueriti fuisse, ne ex accurata eius inspectione comparationéque cum humano cranio posset veritas fœliciùs

exquiri. Ad Numiſmata quod ſpectaret, dicebat illas 1613.
literas deſignaſſe non MArium, cuius prænomen C. non fuiſſet omiſſum, neque integrum nomen MARIVS Romanorum more exprimi neglectum; ſed potiùs MAſſiliam, tum Rempublicam, cuius, vt ciuitatis Græcæ, ea numiſmatum argenteorum forma erat propria, non ipſorum Romanorum. Quoniam verò à paucis annis, neque longè ab eo loco reperta complura huiuſmodi numiſmata fuerant, ipſéque nonnulla ab illuſtri Frereo, cuius eſt ſuperiùs facta mentio, habuerat; eam ob cauſſam ſubdubitauit, num callidè, vt tempora, ita loca forent confuſa. Quòd Theutobochus verò legatur fuiſſe Trophæis procerior, arguere id quidem, fuiſſe illum altitudinis decem, duodecimve pedum noſtrorum vulgarium, cuiuſmodi erant trophæa, quæ in ouationibus, ac triumphis geſtabantur (ídque computata geſtantium, brachiorúmque elatorum altitudine) cuiuſque modi etiam Heroum exhibebatur ſtatura (ad humanam nempe communem ſeſqui altera) non verò pedum viginti quinque. Sed neque id, quod legitur de Equis quaternis, ſeníſque, ita eſſe intelligendum, quaſi diſtentis cruribus ipſos vnà complecteretur: ſed potiùs, quòd moris haberet ex vno tranſire in alium; hoc eſt, mutare ſæpius equum, tamquam breui ſpatio pondere laſſatum. Argumento eſſe, quòd Florus (à quo id ſcriptum) prodidit illum quaternos, ſenóſque equos tranſilire ſolitum, vix vnum, cùm fugeret, aſcendiſſe; quaſi indicetur non vnà deductam equorum multitudinem, vti deduci

1613. moris erat. Denique plura edisserebat & de loco victoriæ, & de triumpho, cuius pars, seu spectaculum Theutobochus fuit, & de nonnullis aliis rebus, quibus euulgato rumori habita fides eleuaretur. Obtinuit etiam postremis annis aliquot fragmenta huiusmodi ossium: sed ex illorum inspectione confirmatus magis in sententia fuit, ratus tum demum grandia ossa, quæ effossis sæpe sepulcris miramur, esse Elephantina; quasi belluarum Domini illa cara habuerint, aut fortè etiam posteritati illudere voluerint ex ea sepeliendorum cura. Opinatus est etiam, commonstrari interdum ossa, quæ effossa fuerint ex arenis, aliisve locis, vbi casu quodam fuerint obruta; cùm reperire vix liceat virum aliquem fide dignum, qui sepulcra fabrefacta oculis suis conspexerit, fidésque penes illos sit, qui diuendunt, monstrant, aut se inuenisse, eruisséque profitentur. Heinc optauit sæpiùs virum aliquem tam falli, quàm fallere nescium, in Siciliam nauigare, exploraréque quæ effossa non procùl Panormo Gigantum ossa perhibentur, ac specialiter Crania. Sperauit enim fieri posse, vt is vteretur ingenua illa voce Suetonij, esse Capreis immanium belluarum, ferarúmque membra prægrandia, quæ dicuntur Gigantum ossa. Sed hæc
1614. iam nimis. Sequutus annus feralis fuit amicorum illustrium morte. Accepit enim ex literis Aprili mense à Gualdo scriptis, obiisse & Contarenum Procuratorem Venetiis, & Lælium Paschalinum Romæ, & Veronæ Nichezolam. Accepit etiam postmodùm obiisse Augustæ optimum Velserum, die Iunij vige-

ſima quarta; quo etiam proximè tempore Caſaubonus mortuus in Anglia. Quin ipſe quoque literis ad Natalitium Benedictum menſe Maio ſcriptis meminit Ducis Arſchotani, tanquam antè demortui. Meminit aliàs, vt vita functi Heidelbergæ, Marquardi Freheri Iuriſconſulti, & Hiſtorici, cuius amicitiam Velſerus parârat. Neſcio an alij fuerint; ſed numerare ſolebat annum ab alio ferali quintum, ereptorum nempe ſibi capitum cariſſimorum iacturâ, numeróque infauſtiſſimum. Addebat ſibi ſolatio fuiſſe, quòd inire intereà amicitiam licuerit cum aliis viris oppidò magnis. Vnus fuit Ioannes Franciſcus Vidius à Balneo, Patracenſis Archiepiſcopus, & per ea tempora Auenionenſis Vicelegatus. Singularis enim deinceps neceſſitudo interceſſit, ſeu donec ille Auenione degit; ſeu cùm eſt verſatus perilluſtris Nuncius tam apud Principes Belgarum, quàm apud Regem Chriſtianiſſimum; ſeu poſtquàm factus eſt Cardinalis raræ, & ſpectatæ virtutis. Alius fuit Franciſcus Sauarius Breuius, qui diu fuerat Orator Regius ad portam Ottomanicam, quíque tum Roma rediens, vere nouo fuit Aquis-Sextiis; ac ſecum habuit Gabrielem Sionitam ex Maronitis Libani montis, linguarum Orientalium interpretatione iam clarum, quicum etiam Peireskius amicitiam contrahere, porróque excolere ſuauiſſimum habuit. Alius rursùm fuit Guillelmus Catellus, eximium Senatus Toloſani lumen, quicum multa communicauit, ſeu ad ſpecialem Comitum Toloſanorum hiſtoriam, ſeu vniuersè ad Occitaniæ commentarios ſpectantia; quod 1614.